

* ΒΙΟΣ καὶ ΠΟΛΙΤΕΙΑ *

Τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν

* ΣΑΒΒΑ καὶ ΣΥΜΕΩΝ *

ΚΤΙΤΟΡΩΝ ΤΗΣ Ἱ.Μ. ΧΙΛΙΑΝΔΑΡΙΟΥ

καὶ ΦΩΤΙΣ Τῶν τῶν Σέρβων

συγγραφῆς ἐπὶ ἀρχιμ. Ἰωσὴφ Πωδωβίτς.

ἈΘΗΝΑΙ

* ΔΠΟΕ *

ΒΙΟΣ καὶ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΣΑΒΒΑ

πρώτου Ἀρχιεπισκόπου Γερβίας
καὶ τῶ πατρὸς αὐτοῦ δούξ

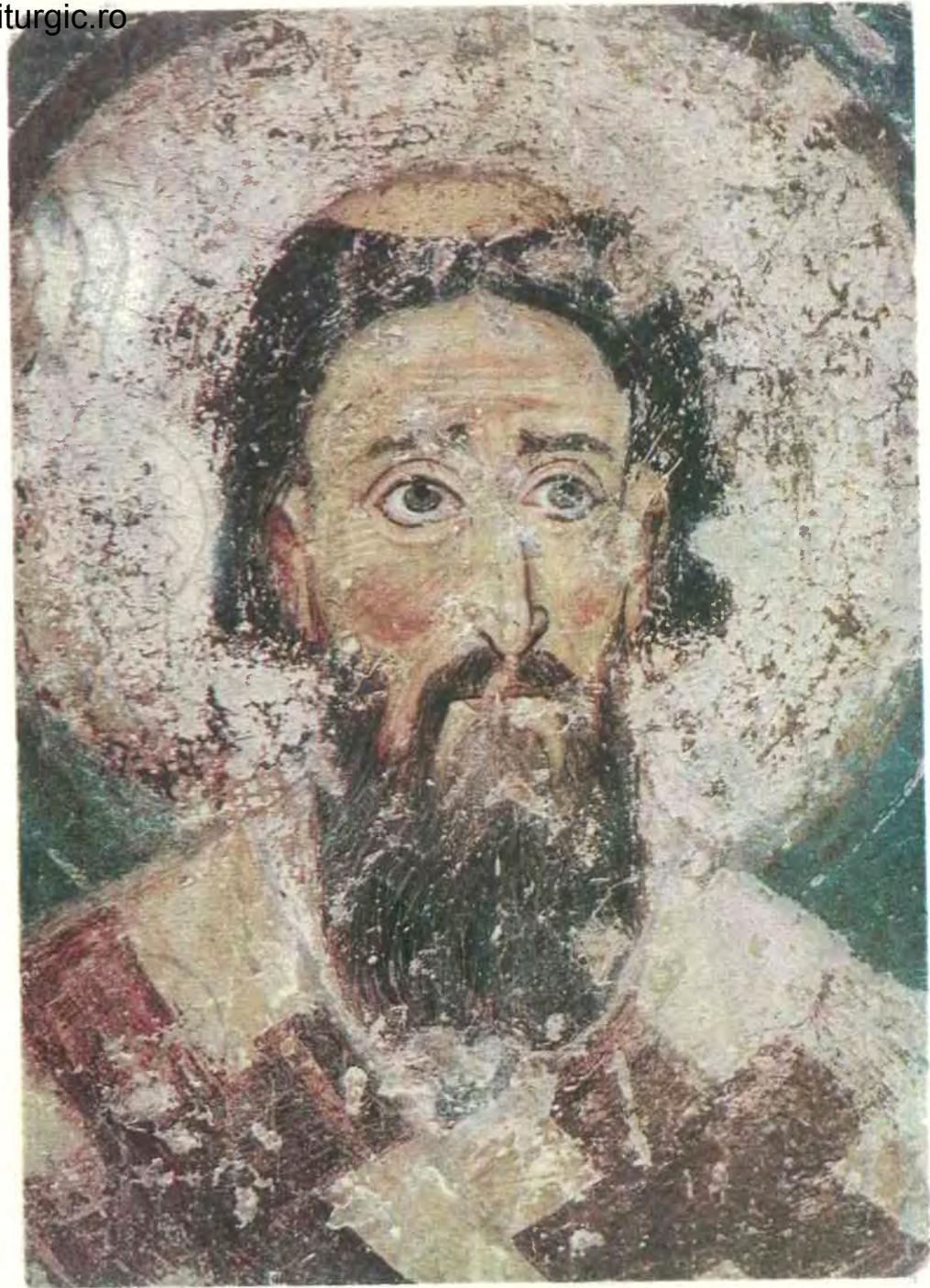
ΣΥΜΕΩΝ

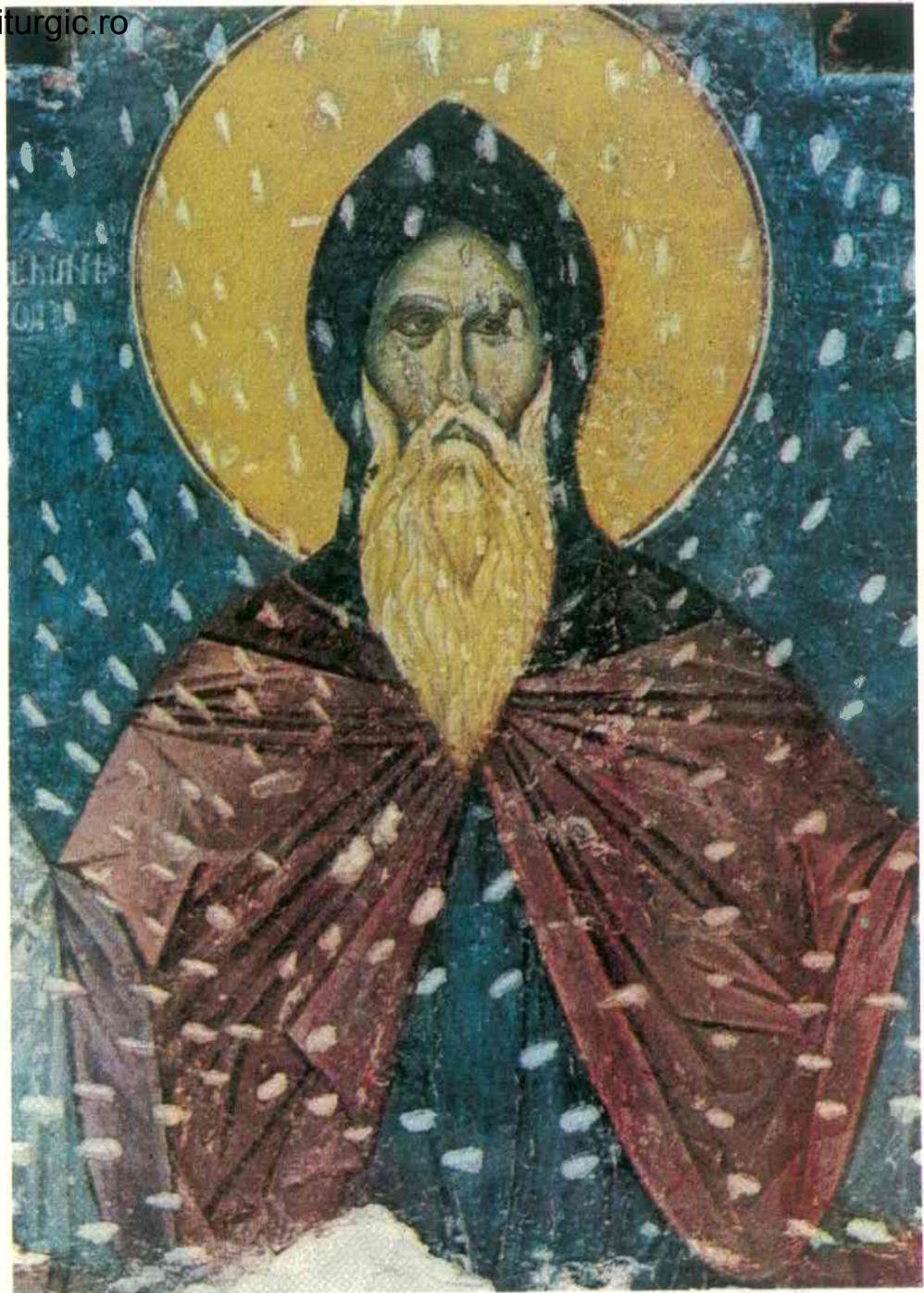
τῶ μνησβλήτον

Κτιτόρων τῆς Ἱ.Μ. Χιλιανδαρίν
καὶ φωτιστῶν τῶν Γέρβων

συγγραφεὶς ὑπὸ ἁρχιμ. Ἰωσὺν Πόωβιτς
καὶ μεταφρασεὶς ὑπὸ ἱερομ. Ἀμφιχίμ Ράντοβιτς,
εἰς ὃν προσετέθη ἑγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν συντεθέν
τὸ ἄγμει (1745) ἐν τῇ Η.Λαύρα ὑπὸ ἱεροδ. Ἰγνατίου
καὶ Ἀποχρηστῶν αὐτῶν ὑπὸ Γερ. Γερασίμου Μικραγιαννανίτου
ἔκδοσεται ἐπιμελεῖα Ἱ.Μ. ἁγίας Τριάδος.

ἈΘΗΝΑΙ
ΑΓΟΕ

Ο Άγιος Σάββας, Τοιχογραφία Μονής Μιλέσσο,
13ου αιώνα.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὁ πατὴρ Ἰουστίνος Πόποβιτς, γνωστός ἤδη στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ μεταφράσεις θεολογικῶν ἔργων του, ἔχει συγγράφει καὶ ἐκδίδει στὰ σερβικὰ τὸν Συναξαριστὴ τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπομένως εἶναι ὁ καταλληλότερος γιὰ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸν Ἅγιο Σάββα, πρῶτο Ἀρχιεπίσκοπο τῶν Σέρβων καὶ τὸν πατέρα του Ὁσίου Συμεὼν τὸν Μυροβλύτη, πὸν ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τους ἔχουν ἀφήσει σφραγίδα αἰώνια, ἐπάνω σ' ὀλόκληρη τὴν Ἐκκλησία τῆς Σερβίας καὶ τὸν λαὸ τῆς.

Ἄλλ' ὁ Ἅγιος Σάββας, ὅπως καὶ ὁ Ὁσίος πατέρας του, δὲν ἀνήκει μόνο σ' ἓνα λαὸ. Ὡς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας, ἀνήκει σ' ὀλόκληρο τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ὅλοι οἱ Ἅγιοι καὶ εἶναι μία μεγάλη προσφορὰ πρὸς τὸν Ὁρθόδοξο Ἑλληνικὸ λαὸ ἢ μεταφρασι αὐτοῦ τοῦ βίου, γιὰτι μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσωμε ἀπὸ κοντὰ τὴν πατερικὴ ζωὴ καὶ διδαχὴ τῶν δύο μεγαλυτέρων Σέρβων Ἁγίων. Τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ οἱ δύο εἶναι Ἁγιορεῖτες καὶ ὁ Ἅγιος Σάββας ἔχει Ἑλληνίδα μητέρα, ἀποτελεῖ ἓνα δεύτερο λόγο πὸν κάνει ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ τὴν γνωριμία.

Ὁ βίος πὸν ἔγραψε ὁ πατὴρ Ἰουστίνος γιὰ τὸν κάθε ἓνα ἀπὸ τοὺς δύο Ἁγίους, ἔχει βάσι τὰ κείμενα παλαιῶν βιογράφων⁽¹⁾ καὶ τοποθετεῖται μέσα στὴν γενικώτερη Ἱστορία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Στὴν ἑλληνικὴ ἔκδοσι οἱ δύο αὐτοὶ βίοι ἐνώθησαν σ' ἓνα κείμενο, γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ἐπαναλήψεις· ἐπίσης συντομεύθηκαν ὠρισμένα σημεῖα, ἱστορικῆς κυρίως σημασίας. Τὸ

(1) Αὐτοὶ εἶναι δύο· ὁ Δομετιανός, μαθητὴς τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ ὁ Θεοδόσιος, μαθητὴς τοῦ Δομετιανοῦ.

Ἐγκώμιο, πὸν φανερῶνει πόσο ἐτίμησε τὸ Ἅγιο Ὄρος τὸν Ἅγιο Σάββα καὶ τὸν Ἅγιο Συμεών, ἔχει γραφῆ τὸ 1745 καὶ δημοσιεύεται γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ, ἀπὸ χειρόγραφο πὸν σώζεται στὴν Μεγίστη Λαύρα. Τὶς Ἀκολουθίες ἔγραψε ὁ πατὴρ Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης. Ὑπάρχει ἐκτὸς τῆς παλαιότητας σερβικῆς ἀκολουθίας τῶν Ἁγίων καὶ ἑλληνικῆ, ἐπίσης παλαιὰ (κοινὴ γιὰ τοὺς δύο), ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται μέχρι σήμερα στὶς Ἀγιορειτικὲς Μονές. Ἐδῶ ὁμως προτιμήθηκαν οἱ νεώτερες, ἐπειδὴ ἡ παλαιὰ γράφτηκε βάσει ἀναλόγων ἀκολουθιῶν τοῦ Μηναίου καὶ ἔχει γενικὸ περιεχόμενο, ἐνῶ ὁ πατὴρ Γεράσιμος, ἔγραψε τὶς νεώτερες ἀκολουθίες, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὸν βίον τῶν Ἁγίων.

Τὸν χρόνον αὐτό, ἡ ἐν Σερβίᾳ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν 800στὴ ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ Ἁγίου Σάββα. Ἡ χρονικὴ σύμπτωση τῆς ἐκδόσεως τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου στὰ ἑλληνικά, μὲ τὴν ἐπέτειον, πιστεύομε ὅτι ὀφείλεται στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ ἓνας τρόπος συμμετοχῆς τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ στὸν ἐορτασμὸ τοῦ Ἁγίου. Ἀλλὰ συγχρόνως φανερῶνει τὴν ἐνότητα τῆς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, καθὼς καὶ τὴν ἐνότητα τῶν λαῶν μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Στὴν ἐποχὴ τῆς διασπάσεως τῶν πάντων, ὅπου ζοῦμε, εἶθε ὁ Ἅγιος Σάββας, πὸν ἀγάπησε ἀγιοπατερικὰ τὸν ἄνθρωπον, δηλαδὴ ἀγάπησε τὸν κάθε ἄνθρωπον ἐξ ἴσου,—ἀσχέτως φυλῆς, λαοῦ, γλώσσας καὶ ἱστορίας— νὰ γίνῃ μαζί μὲ τὸν Ἅγιο πατέρα του ἔμπνευστης καὶ πρεσβευτῆς, γιὰ μία (κοινωνία) ἀνθρώπων καὶ λαῶν, μέσα στὴν μία, ἅγια, καθολικὴ Ἐκκλησία, τῆς Ὁποίας ἀνεδείχθη Ἀπόστολος ἀπὸ τὸν Δεσπότη Χριστό.

Γενέθλιον Τ. Προδρόμου 1975

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ζωὴ πάντοτε ξεχειλίζει πάνω ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες λέξεις καὶ ἐννοιες. Μέσα σ' αὐτὲς μικρὸ μόνο μέρος τῆς χωρεῖ, ἐνῶ τὸ περισσότερον μένει κρυμμένο καὶ καλύπτεται ἀπὸ μίαν ἀπειρη, θεία μυστικότητα. Ἀλλὰ καὶ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου μόνο κάτι ἀπὸ τὴν ζωὴ ἠμπορεῖ νὰ περιλάβῃ καὶ νὰ καταλάβῃ τὰ μεγάλα πλάτη τῆς παραμένουσιν πάνω ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη λογικὴ, ἀσύλληπτα καὶ ἀκατανόητα γι' αὐτήν. Κί' ἂν αὐτὸ ἰσχύῃ γιὰ τὴν ζωὴ καὶ δλόκληρο τὸ μυστήριόν τῆς, ἀσυγκρίτως περισσότερον ἰσχύει γιὰ τὴν ἅγια ζωὴ.

Διότι, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ζωὴ προέρχεται στὴν οὐσία τῆς ἀπὸ τὸν Θεό, ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἀλλὰ τὰ θεῖα ἠμπορεῖ νὰ ἐννοηθοῦν μόνο διὰ τοῦ θείου διὰ τοῦ θείου νοῦ ὅ,τι εἶναι θεῖο, διὰ τοῦ Θεοῦ ὅ,τι προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεό. Γι' αὐτὸ εὐαγγελίζεσθαι ὁ ἅγιος Ἀπόστολος, ὅτι ἐλάβαμε (τὸ Πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν) (Α. Κορ. 2, 12). Μόνο διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἠμποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ ἐννοήσουν ἐκεῖνα, πὸν προέρχονται ἀπὸ τὸν Τρισάγιο Θεό. Μόνος του ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, χωρισμένος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, εἶναι ἀνίκανος γι' αὐτό. Γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὴ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν κατανόησιν, πρέπει νὰ ἀναγεννηθῇ ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἀλλὰ τοῦτο ἐπιτυγχάνεται μόνο ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐνώσῃ, διὰ μέσον τῶν ἐν χάριτι εὐαγγελικῶν ἀρετῶν, ὅλον τὸν νοῦν του καὶ ὅλο τὸ λογικὸν του μὲ τὸν θεοανθρώπινον νοῦν τοῦ Χριστοῦ, τὸν νοῦν τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ ἠμπορῇ νὰ λήῃ μαζί μὲ τὸν ἅγιο Ἀπόστολο: «Ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν» (Α' Κορ. 2, 16).

Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ λόγος, πὸν μόνο ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἠμπορεῖ νὰ κατανοηθῇ καὶ νὰ ἐξηγηθῇ καὶ νὰ γίνῃ παραδεικνύσ

ὁ ἅγιος βίος τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ. Διότι τὸ πᾶν σ' αὐτοὺς εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἁγιοὶ εἶναι ἅγιοι, ἐπειδὴ μὲ ὅλο τὸ εἶναι τους εἶναι συνδεδεμένοι διὰ τῆς φιλοθετίας μὲ τὸν μόνο Ἁγιο Τρισήλιο Θεὸ καὶ Κύριο. Ὁλόκληρη ἡ ψυχὴ τους πηγάζει ἀπὸ τὸν Θεό, καθὼς ἐπίσης ὁ νοῦς καὶ ἡ λογικὴ τους, ἡ θέλησι καὶ ἡ συνείδησί τους, ἡ δύναμι καὶ ὅλη ἡ ζωὴ τους. Αὐτοὶ δὲν ἀνήκουν στὸν ἑαυτὸν τους, ἀλλὰ στὸν Θεό· μὲ ὅλη τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά τους, μὲ ὅλη τὴν ἰσχύ, καὶ τὴν διάνοιά τους, μὲ ὅλη τὴν θέλησί τους ἀνήκουν σ' Αὐτόν. Καὶ εἶναι οἰκεῖοι στὸν ἑαυτὸ τους μόνο διὰ τοῦ Θεοῦ, διότι κατὰ τὸ μέτρο ὅπου ἀνήκουν στὸν Θεό, κατ' αὐτὸ εἶναι οἰκεῖοι καὶ στὸν ἑαυτὸ τους. Μὲ τὴν πίστι, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐλπίδα, μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν νηστεία, τὴν πραότητα, καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη, τὴν ὑπομονὴ καὶ τὶς λοιπὲς εὐαγγελικὰς ἀρετὰς, παραδίδουν τὸν ἑαυτὸ τους στὸν Θεό. Ἐν τῷ Θεῷ δὲ ἡ θεία χάρις τοὺς μεταπλάττει καὶ μεταμορφώνει, τοὺς καθαρίζει καὶ ἀγιάζει, τοὺς χριστοποιεῖ καὶ θεοποιεῖ, ὥστε νὰ γίνωνται «θείας κοινωνοὶ φύσεως» (Β' Πέτρ. 1, 4), δηλαδὴ «ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ» (Α' Πέτρ. 1, 15). Αὐτοὶ, σκέπτονται διὰ τοῦ Θεοῦ, ἐνεργοῦν διὰ τοῦ Θεοῦ, ζοῦν διὰ τοῦ Θεοῦ. Μολοντοὶ βρῖσκονται ἐν μέρει ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἰδικό τους «πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιπ. 3,20) καὶ «ἡ ζωὴ» τους «κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ» (Κολ. 3,3). Ἀπὸ Αὐτὸν προέρχονται οἱ θεῖες, ἀθάνατες, παννικῆτριες, θαυματουργικὰς δυνάμεις, ποὺ βρῖσκονται στὶς σκέψεις, στὰ ἔργα καὶ τοὺς λόγους τους· γι' αὐτὸ τὰ πάντα κατορθώνουν, «ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι» αὐτοὺς «Χριστῷ» (Φιλιπ. 4, 13). Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ οἱ ἅγιοι, θαυμαστὰ καὶ θαυματουργικὰς προσωπικότητες τους, καθὼς καὶ τὰ ἔργα τοὺς, δὲν ἔμπορεῖ νὰ κατανοηθοῦν μὲ τὸν νοῦ καὶ τὶς αἰσθήσεις, ἀλλὰ μόνο μὲ τὸν χριστοποιημένο νοῦ, τὸν κεχαριτωμένο καὶ ἁγιασμένο, τὸν πνευματοποιημένο καὶ πνευματικό, στὸν ὁποῖο τὸ Ἁγιο Πνεῦμα εἶναι ἡ ζῶσα δημιουργικὴ καὶ ἁγιαστικὴ δύναμι, ἡ νοητικὴ καὶ αἰσθητικὴ. Διότι «ὁ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες» (Ἐβρ. 2,11). Μόνο ὁ πνευματοκίνητος νοῦς εἶναι ἰκανὸς νὰ

εἰσέρχεται καὶ νὰ βυθίζεται στὰ ἅγια καὶ φοβερὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, στὰ «βάθη τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. 2,10)· καὶ στοὺς Ἁγίους ἀντανεκλώνται τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. Μόνο ὁ νοῦς ὁ καθαρμένος ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας, ὁ ἁγιασμένος μὲ τὴν χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι σὲ θέσι νὰ αἰσθανθῆ, νὰ ἐννοήσῃ καὶ νὰ ἀγαπήσῃ, ὅ,τι εἶναι ἅγιο καὶ νὰ ζήσῃ δι' αὐτοῦ καὶ χάριν αὐτοῦ. Μόνο οἱ καθαροὶ μποροῦν νὰ γνωρίσουν τὸν Μόνο Καθαρό. Ὅσο ὁ ἄνθρωπος ἔχει καθαρώτερη καρδιά καὶ καθαρώτερο νοῦ, τόσο περισσότερο αἰσθάνεται καὶ κατανοεῖ. «Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται» (Ματθ. 5, 8)· θὰ Τὸν ἴδωσιν δὲ καὶ στοὺς Ἁγίους ἐπειδὴ Αὐτὸς εἶναι «ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαύομενος».

Κάθε Ἁγιοὺς εἶναι θεοφόρος κατὰ τὸ πληρέστερο μέτρο ποὺ ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, διότι ζῆ γιὰ τὸν Θεό, σκέπτεται γιὰ τὸν Θεό, αἰσθάνεται γιὰ τὸν Θεό, θέλει γιὰ τὸν Θεό, ἐνεργεῖ γιὰ τὸν Θεό. Πάντα τὰ ἐντὸς του εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ Θεῷ καὶ διὰ τὸν Θεόν. Οἱ Ἁγιοὶ εἶναι οἱ πληρέστερες, οἱ ὀφθαλμοφανέστερες, οἱ τελειότερες καὶ γι' αὐτὸ οἱ πειστικότερες, θεοφάνειες. Ὁ Θεάνθρωπος Χριστός, εἶναι ἀσφαλῶς ἡ παντελεῖα Θεοφάνεια ἐν μορφῇ ἀνθρώπου, ἡ ὁρατὴ «εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου» (Κολ. 1, 15). Δι' Αὐτοῦ δὲ καὶ μὲ τὴν βοήθεια Αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, καὶ ὅλοι οἱ χριστοφόροι, πρωτίστως δὲ οἱ Ἁγιοὶ. Ὅλα αὐτὰ δὲν τὰ καταλαβαίνει ἐκεῖνος ποὺ ἐπιμένει στὴν ἁμαρτία, γιὰτὶ δὲν βλέπει, ἐπειδὴ ἡ ἁμαρτία ἔχει τυφλώσει τὰ μάτια τῆς καρδιάς καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς συνειδήσεώς του, ὥστε βλέπων νὰ μὴ βλέπῃ, ἀκούων νὰ μὴν ἀκούῃ καὶ σκεπτόμενος νὰ μὴν ἐννοῇ. Γι' αὐτὸ οἱ Ἁγιοὶ, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ Ἁγιοὺς Σάββας, καθὼς καὶ ὁ Ἁγιοὺς Σύνμεων, γίνονται πέτρα σκανδάλου συχνὰ γιὰ τοὺς ἄνθρώπους. Διότι, μόλις οἱ ἄνθρωποι μὲ τὸν σαρκικὸ νοῦ προσπαθήσουν νὰ ἐρμηνεύσουν τὰ θαυμαστὰ ἔργα τους, σκανδαλίζονται μὲ αὐτούς, τοὺς παραμορφώνουν καὶ τοὺς παραποιοῦν. Αὐτὸ συμβαίνει, διότι τοὺς θεοφόρους Ἁγίους θέλουν νὰ ἐρμηνεύσουν χωρὶς τὸν Θεό, τοὺς χριστοφόρους χωρὶς

τὸν Χριστό, τοὺς θαυματουργοὺς χωρὶς τὸν Κύριο, ποὺ θαυματουργεῖ δι' αὐτῶν.

Μὲ τὴν ἐμφάνισι τοῦ Θεανθρώπου στὸν ἐπίγειο κόσμον μας, ἐδόθησαν στὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὅλες οἱ θεῖες ἐνέργειες γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ζήσῃ τὴν θεανθρώπινη ζωὴ του, πάνω σ' αὐτὸν τὸν πλανήτη, ποὺ λέγεται γῆ. Οἱ θεῖες αὐτὲς ἐνέργειες καὶ δυνάμεις, ποὺ ἔδωσε ὁ Θεάνθρωπος στὴν Ἐκκλησία, συνεχίζονται νὰ ἐνεργοῦν ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα κατὰ πολυποικίλους τρόπους, μυστηριώδεις καὶ θαυμαστούς, μεταμορφωτικούς καὶ σωτηριώδεις· καὶ εὐρίσκονται αὐτὲς ἰδιαίτερος ἰσχυρές, πανίσχυρες, στὶς προσωπικότητες τῶν ἁγίων ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἶναι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, οἱ ἅγιοι Μάρτυρες, οἱ ἅγιοι Πατέρες καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι Ὁμολογηταὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου.

Σ' αὐτοὺς ἀνήκει καὶ ὁ Ἅγιος Σάββας, ὁ Φωτιστὴς τοῦ γένους τῶν Σέρβων καὶ ὁ πατέρας του Συμεῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐκδηλώθηκαν οἱ θεανθρώπινες δυνάμεις τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸν πιὸ τέλειον τρόπο πρὸς τὸν λαὸ τους.

Ἡ χριστοειδὴς καὶ ἱστορικὴ μορφή τοῦ Ἁγίου Σάββα ἢ ὁποῖα πάντοτε ζῆ, συναντᾶται στὴν θαυμαστὴ πληρότητά της στοὺς πρώτους βιογράφους του, Δομετιανὸ καὶ Θεοδοσίον, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὸν Ὅσιον Συμεῶν⁽¹⁾. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ νεκρὸ σχῆμα ἄλλων ἱστορικῶν, αὐτοὶ μᾶς φανερώνουν τὸ βασικὸ μυστικὸ τῆς προσωπικότητος τῶν δύο Ἁγίων καὶ ἀποκαλύπτουν ἐκεῖνες τὶς πνευματικὲς δυνάμεις, ποὺ ἀπὸ μὲν τὸν Συμεῶν ἐδημιούργησαν τὴν πνευματικὴ ρίζα ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ, ἀπὸ δὲ τὸν Ράστκο τὸν Ἅγιο Σάββα, ὁ ὁποῖος, προσήγαγε αὐτὸν τὸν λαὸ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καὶ παραμένει ἕκτοτε ὁ αἰώνιος Ὁδηγὸς του. Πιστοὶ λοιπόν, στὰ ἱστορικὰ καὶ πνευματικὰ γεγονότα, ὡς ἄμσοι καὶ ἀξιοπίστοι μάρτυρες, μὲ εὐαγγελικὸ τρόπο καὶ εὐσυνειδησία ἀποτυπώνουν καὶ μᾶς παρουσιάζουν ὅλη τὴν πνευ-

(1) Τὸν βίον τοῦ Ὁσ. Συμεῶν ἐκτὸς τοῦ Δομετιανοῦ, ἔγραψαν καὶ τὰ παιδιά του, Σάββας καὶ Στέφανος.

ματικὴ ἐξέλιξι τοῦ Ἁγίου Σάββα, ἀπὸ τὴν γέννησι, μέχρι τὴν πλήρη ὠριμότητά του. Τοῦτο ἀποδεικνύει αὐτὴ ἢ εἰσαγωγὴ τοῦ Θεοδοσίου στὸν βίον τοῦ Ἁγίου, ἢ ὁποῖα τελειώνει μὲ τὰ ἐξῆς: «Συνέθεσα αὐτὸν τὸν βίον ὄχι μόνο ἀπὸ ὅσα ἄκουσα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅσα ἔμαθα ἀπὸ τοὺς τιμίους μαθητὰς του, οἱ ὅποιοι ἦσαν συνασκηταὶ καὶ συνοδοιπόροι του στὴν ξενιτεία καὶ συμμετοχοὶ στὰ ταξίδια του καὶ ἄφησαν πίσω τους στὸ ποίμνιό του τὸν γραπτὸ βίον του, σὰν ἓνα πολύτιμον θησαυρὸν, γιὰ νὰ μποροῦν καὶ ἄλλοι νὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸν μακάριο πατέρα τους. Ἐδῶ παραθέτω ὄχι κάτι ποὺ ἐπινόησα, γιὰ νὰ ἐγκωμιάσω τὸν Ἅγιο Σάββα, ἀλλὰ τὴν ἴδια τὴν ἀλήθεια· διότι, φοβοῦμαι μήπως μὲ τὰ πολλὰ ἐγκώμια τὸν ὑποτιμήσωμε μᾶλλον, παρὰ τὸν ἐγκωμιάσωμε. Γι' αὐτό, θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς, ἐὰν κατορθώσωμε νὰ ἱστορήσωμε σαφῶς τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς του καὶ μόνο, γιατί εἶναι πλούσιος σὲ οὐράνια ἐγκώμια, θεῖα καὶ ἀγγελικὰ, τὰ ὁποῖα ὁ νοῦς μας ὡς ἐμπαθὴς καὶ ἀκάθαρτος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκφράσῃ. Ἀλλὰ διὰ πρεσβειῶν του, ἐπικαλούμενος τὸν Θεὸ ὡς βοηθό, κατὰ τὴν δύναμί μου, ἀρχίζω τὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγάλου Σάββα, ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου χρειάζεται· στὴν ρίζαν πρέπει νὰ ἀναζητῆται τὸ φυτό καὶ τὸ σταφύλι θὰ τρυγήσωμε ὄχι ἀπὸ τὰ ἀγκάθια, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄμπελον». Αὐτὸς εἶναι ἀκριβῶς ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο στὴν παρούσα ἐργασία μας περὶ τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ τοῦ Ἁγίου Συμεῶν, στηριζόμεσθε σ' ὅλα τὰ κύρια σημεῖα σ' αὐτοὺς τοὺς βιογράφους.

Βουβὴ ἀπὸ τὸ δέος καὶ ἐν προσευχῇ ἢ ἁματωλῇ ψυχῇ μου, προβαίνει στὴν συγγραφή τοῦ βίου τῶν δύο Ἁγίων μὲ μία καὶ μοναδικὴ ἐπιθυμία: Νὰ παρουσιάσῃ μὲ πιστότητα, καὶ σὲ γενικὲς γραμμές, τὴν προσωπικότητα, τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργο αὐτῶν τῶν μεγαλυτέρων ἐκ τοῦ γένους τῶν Σέρβων Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ

Ἡ Θεοτόκος μεταξύ τῶν δύο Ἁγίων. Τοιχογραφία Μονῆς Χιλανδαρίου, 1431

Α' Ο ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΝΕΜΑΝΙΑ, Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ

Ο Στέφανος Νεμάνια, ο μεγάλος ηγεμόνας των Σέρβων (1165 - 1196), είναι ο δημιουργός του Σερβικού κράτους. Ύπερασπιστής της Ὁρθοδοξίας και πολέμιος των αιρέσεων, υπῆρξε σ' ὅλη του τὴν ζωὴ ἄνθρωπος με μεγάλη πίστι, ἀγάπη και ζῆλο εὐαγγελικό.

Ὅπως γράφει ὁ βιογράφος του, ὁ ἱερομόναχος Δομετιανὸς ὁ Χιλανδαρινός, ἀπὸ τὴν νεότητά του ἀγαποῦσε νὰ ὑπηρετῇ τὸν Θεό, πορευόμενος με ἀγιότητα και δικαιοσύνη ἐνώπιόν Του ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς του».

Ὁ Στέφανος Νεμάνια γεννήθηκε τὸ 1114 στὴν Ζέτα⁽¹⁾, στὴν πόλι Ρίμπνιτσα, ὅπου ἔλαβε τὸ λατινικὸ βάπτισμα. Ὅταν ὅμως ὁ πατέρας του ξαναγύρισε στὴν Ράσ, τὴν πρωτεύουσα τῆς Ράσκα⁽²⁾, ὅπως λεγόταν τὸ κράτος του, βαπτίσθηκε πάλι ἀπὸ ὀρθόδοξο Ἀρχιερέα στὸν ναὸ τῶν πρωτοκοροφαιῶν Ἀποστόλων Πέτρου και Παύλου.

Ἦταν ὁ μικρότερος ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του, ἀλλὰ ὁ «μεγαλύτερος ὡς πρὸς τὴν χάρι πὸ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεό». Ἀνατράφηκε κοντὰ στοὺς γονεῖς του με εὐσέβεια και ἀγνότητα. Ἦταν νέος ἀκόμη ὅταν ὁ πατέρας του τοῦ ἀνέθεσε τὴν διοίκησι μιᾶς ἐπαρχίας τῆς χώρας του, τὴν Τόπλιτσα, Ἰμπαρ και Ράσινα. Ἐπειδὴ ἦταν συνετὸς και ἱκανός, τὸ ἔτος 1149 ἔγινε ἡγεμόνας τῆς Ράσκα και ἀπὸ τὸ 1165 ἔγινε ἡγεμόνας ὅλης τῆς Σερβίας,

(1) Σ. Μ. Τὸ σημερινὸ Μαυροβούνι

(2) Σ. Μ. Ἡ σημερινὴ Κεντρικὴ Σερβία.

ἀφοῦ ἔνωσε ὅλες τις ἐπαρχίες ὅπου ζοῦσαν Σέρβοι, σ' ἓνα βασι-
λειο.

Παράλληλα μὲ τὴν μέριμνα ποῦ εἶχε γιὰ τὸ κράτος καὶ τὸν
λαό του, ὁ Στέφανος Νεμάνια κοπίαζε μὲ ζῆλο καὶ γιὰ τὴν ἐδραϊώ-
σι τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν χώρα του. Γι' αὐτὸ καὶ πολλές φορές
ἐρχόταν σὲ σύγκρουσι μὲ τοὺς ἀδελφούς του, ποῦ εἶχαν δεχθῆ
τὸν καθολικισμό καὶ ὑπέφερε πολλά ἀπ' αὐτούς.

Ἡ μεγάλη του πίστι τὸν παρακινοῦσε νὰ κτίζῃ πολλοὺς ναοὺς.
Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στὴν Τόπλιτσα,
πάνω στὸν ποταμὸ Κοσάνιτσα. Μαζὶ μὲ τὴν εὐλαβῆ σύζυγό του
Ἄννα, κόρη τοῦ αυτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, φρόντισαν γιὰ
ὅλα τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἐγκατέστησαν ἐκεῖ μοναχούς. Ἡ Ἄννα
ἀνέλαβε τὴν Μονὴ ὑπὸ τὴν προστασία της. Ἐκεῖ κοντά, ὁ Στέ-
φανος ἔκτισε καὶ ἄλλη ἐκκλησία μεγάλη, ἀφιερωμένη στὸν Ἅγιο
Νικόλαο.

Κάποτε, οἱ ἀδελφοὶ του συμφώνησαν μὲ τὸν μεγαλύτερο
ἀπ' αὐτούς, ποῦ εἶχε καὶ τὴν μεγαλύτερη ἐξουσία στὴν χώρα,
καὶ ἀφοῦ κάλεσαν κοντὰ τοὺς τὸν Στέφανο, τὸν συνέλαβαν, τοῦ
ἔδεσαν μὲ ἀλυσίδες χέρια καὶ πόδια καὶ τὸν φυλάκισαν σὲ μιὰ
σπηλιά. Αὐτὸς μέσα ἀπὸ τὴν σπηλιά, μὲ θλίψι στὴν καρδιά προσ-
ευχόταν στὸν Ἅγιο Γεώργιο καὶ ἔλεγε: «Ἅγιε Μεγαλομάρτυς
Γεώργιε, σὺ ποῦ ὑπέμεινες γιὰ τὸν Χριστὸ πολυάριθμα βάσανα
καὶ μαρτύρια, σὺ ποῦ μέσα στὴν θλίψι σου τὸν ἰκέτευες νὰ σὲ
ἐνισχύσῃ καὶ νὰ κάμῃ ἔλεος καὶ σ' ὅσους βρίσκονται σ' ἀνάγκες,
σ' αἰχμαλωσία ἢ φυλακὴ καὶ ζητοῦν στὸ ὄνομά σου τὴν βοήθειά
Του, σὺ Ἅγιε Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, λυτήσου με τὸν ἄθλιο καὶ
ἐμπαθῆ, καὶ παρακάλεσε τὸν Κύριο, ποῦ σοῦ ὑποσχέθηκε νὰ ὑπα-
κούῃ στίς ἰκεσίες σου, νὰ μὲ ἀπελευθερώσῃ ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ
τὰ δεσμὰ αὐτά. Βοήθησέ με, Ἅγιε Γεώργιε, γιατί δὲν ἔχω παρ-
ρησία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ ἁμαρτωλός· καὶ ἐγὼ θὰ σὲ διακονῶ
σ' ὅλη μου τὴν ζωή».

Ὁ Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ ἄκουσε τὴν παράκλησι τοῦ Στεφά-
νου καὶ τοῦ ἔδωσε ὅ,τι ζητοῦσε. Καὶ αὐτὸς ὅταν ἐλευθερώθηκε,

χωρὶς καμμιά ἀναβολή, ἄρχισε νὰ κτίζῃ μὲ ζῆλο καὶ ἀγάπη ναὸ
στὸν Ἅγιο καὶ ἔνδοξο Μεγαλομάρτυρα Γεώργιο. Μὲ τὴν βοή-
θεια τοῦ Ἁγίου τελείωσε τὸν ναὸ καὶ ἐγκατέστησε καὶ ἐκεῖ μο-
ναχοὺς γιὰ νὰ διακονοῦν τὸν Θεὸ μὲ ἀγιότητα καὶ δικαιοσύνη καὶ
νὰ τιμοῦν πάντοτε τὸν Ἅγιο, τὸν βοηθὸ «πάντων τῶν ἐν ἀνάγκαις».

Ὅταν κάποτε οἱ κακόβουλοι ἀδελφοὶ του πῆραν ξένους μισθο-
φόρους στρατιῶτες καὶ στράφηκαν ἐναντίον του φθάνοντας μέχρι
τὴν ἡγεμονία του, αὐτὸς ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς του προσευ-
χόταν, ζητώντας βοήθεια ἀπὸ τὸν Κύριο Ἰησοῦ καὶ τὸν Μεγα-
λομάρτυρα Γεώργιο. Ἐπειδὴ βρέθηκε κοντὰ στὴν πόλι Ζβέτσαν,
ὅπου βρισκόταν ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ζήτησε ἀπὸ τοὺς
ἱερεῖς νὰ προσευχηθοῦν καὶ νὰ παρακαλέσουν τὸν Ἅγιο γιὰ νὰ
τὸν βοηθήσῃ νὰ ὑπερασπισθῆ τὴν χώρα του. Γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ
οἱ ἱερεῖς ἔκαμαν ὀλονυκτία. Ὅταν μετὰ τὴν θεία Λειτουργία
πῆγαν νὰ ξεκουραστοῦν, ὁ Ἅγιος φανερώθηκε σὲ κάποιον ἀπ'
αὐτοὺς μὲ μορφὴ στρατιώτη. Φοβισμένος ὁ ἱερεὺς τὸν ρώτησε:
«Ποιὸς εἶσαι κύριε;» Καὶ αὐτὸς τοῦ εἶπε: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ δούλος
τοῦ Χριστοῦ Γεώργιος· μὲ ἔστειλε ὁ Κύριός μου νὰ βοηθήσω τὸν
βασιλέα καὶ νικῶντας μὲ τὸ ὄπλο τοῦ Σταυροῦ τοὺς ἐχθρούς του,
νὰ διαλύσω τὰ κακόβουλα σχέδιά τους».

Ὁ ἱερεὺς εἰδοποίησε ἀμέσως τὸν Στέφανο γι' αὐτό. Τὴν
ἄλλη μέρα ἔγινε μεγάλη μάχη. Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ
τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὁ Νεμάνια νίκησε τοὺς ἐχθρούς του. Κα-
τόπιν γύρισε στὴν πρωτεύουσά του, εὐχαριστώντας τὸν Κύριο
καὶ τὸν Μεγαλομάρτυρα Γεώργιο γιὰ τὴν βοήθεια. Μὲ ταπεινῶσι
καὶ καθαρὴ καρδιά φρόντιζε πάντοτε νὰ κἀνῃ πρᾶξι τὰ λόγια τοῦ
Εὐαγγελίου, ἀπαντώντας στὰ αἰτήματα τοῦ καθενός. Ἐντуне
τοὺς γυμνοὺς, ἔτρεφε τοὺς πεινασμένους, ἐπότιζε τοὺς διψασμέ-
νους, ἐπισκεπτόταν τοὺς ἀρρώστους, φρόντιζε γιὰ τίς χῆρες καὶ
τὰ ὀρφανὰ, πλήρωνε τὰ χρέη τῶν χρεωμένων καὶ ἀπελευθέρωνε
τοὺς δούλους.

Αὐτὸς ὁ φιλόχριστος ἡγεμόνας, ὁ γεμᾶτος ἀπὸ ἅγιο ζῆλο
γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία, ὠμολογοῦσε τὴν πίστι καὶ κοπίαζε μὲ ἀνδρεία

για να την υπερασπίση και να ξεριζώσει τις αιρέσεις από την πατρίδα του, που δηλητηρίαζαν με την πλάνη και το φέμμα τις ψυχές των χριστιανών. Κάποτε, ένας από τους ευσεβείς στρατιώτες του, του είπε ότι στο κράτος του άρχισε να ριζώνει η καταραμένη αίρεσι των Βογομίλων⁽¹⁾.

Ο Νεμάνια συνεκάλεσε άμέσως Σύνοδο, όπου έλαβαν μέρος ο τότε Έπίσκοπος Εύθύμιος, οι μοναχοί με τους ήγουμένους, οι ιερείς, οι γέροντες, οι άρχοντες, μικροί και μεγάλοι και είπε σ' όλους αυτούς: «Άκούστε πατέρες και άδελφοί, ο Κύριος Ίησούς Χριστός και η Παναγία Μητέρα Του η Θεοτόκος, που δεν έχουν προσωποληψία, άξιωσαν έμένα τον ταπεινό, άν και είμαι ο τελευταίος ανάμεσα σ' άδέλφια μου, να πιστεύω στην όμοούσιο και άδιαίρετο Τριάδα και να φυλάγω τον άγρό που μου παρέδωσαν, ώστε να μη σπαρούν σ' αυτόν τὰ ζιζάνια του πονηρού δαίμονα, δηλαδή οι αιρέσεις. Και καθόλου δεν πίστευα ότι αυτές μπορεί να υπάρχουν στο κράτος μου· αλλά τώρα ακούω ότι η φοβερή αίρεσι των Βογομίλων έρριζωσε κι' εδώ κι' οι όπαδοί της βλασφημούν το Άγιο Πνεύμα, χωρίζουν την άχώριστο θεότητα, όπως έδίδασκε και ο άφρων Άρειος που διαίρουσε την όμοούσιο Τριάδα. Έτσι κι' οι άφρονες αυτοί ακολουθούν την διδασκαλία του και δεν καταλαβαίνουν ότι γι' αυτή την αίρεσι θα κατεβούν μαζί του στον Άδη».

Ενώ στην Σύνοδο γινόταν μεγάλη συζήτησι γι' αυτό, ήλθε κάποια γυναίκα, που ήταν σύζυγος ενός αίρετικού και γι' αυτό ήξερε τις ιδέες τους, χωρίς όμως να μολυνθή από την κακοδοξία τους. Αυτή ώμολογούσε φανερά ότι έζησε κοντά σ' αυτούς τους άνόμους και είδε ότι πράγματι ύπηρετούν τον ίδιο τον Σατανά. Και μη μπορώντας να υπομείνη την δυσωδία των ειδώλων και τής μισητής αίρέσεως, έφυγε απ' αυτούς και ήλθε

(1) Σ.Μ. Αυτή προήλθε από την αίρεσι των Παυλικιακών και πρωτοεμφανίστηκε στην Βουλγαρία τον 10ο αιώνα. Καταδικάστηκε από την Έκκλησία και καταπολεμήθηκε από τον αυτοκράτορα Άλέξιο Κομνηνό.

στον ήγεμόνα να παρακαλέση για την καταπολέμησί της.

Ο πιστός ήγεμόνας παρουσίασε την γυναίκα αυτή στην Σύνοδο και αποκάλυψε την κακοδοξία των αίρετικών. Η Σύνοδος τότε αποφάσισε να ξεριζωθή η αίρεσι. Έχοντας ζήλο για τον Θεό τον Παντοκράτορα, όπως άλλοτε ο προφήτης Ηλίας, ο φιλόθεος Νεμάνια καταπολέμησε την αίρεσι με διάφορους τρόπους. Εκείνους που επέμεναν στην πλάνη, τους έδιωξε από το κράτος του. Τα σπίτια και τα κτήματά τους τα μοίρασε στους πτωχούς και τους λεπρούς. Ετιμώρησε τον διδάσκαλο και άρχηγό τους, γιατί δεν ώμολογούσε τον Χριστό Υίο του Θεού και μετά τον έξώρισε και έκαψε τα βιβλία του. Έτσι ξεριζώθηκε η καταραμένη αίρεσι και κανείς πια δεν την πίστευε σ' όλη την χώρα, άλλ' έδοξολογούσαν παντού την όμοούσιο και άχώριστο και ζωοποιό Τριάδα, τον Πατέρα και τον Υίο και το Άγιο Πνεύμα.

Όταν έγιναν όλα αυτά, ο Στέφανος έκτισε ακόμη ένα ναό στην Ύπεραγία Θεοτόκο, στο Ίμπαρ, κοντά στον ποταμό Στουντένιτσα. Αυτή την εκκλησία και την Μονή που έκτισε γύρω της, την φρόντισε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και προσπάθησε να τελειώσει σύντομα.

Άλλά με τον ίδιο ζήλο έστελνε δώρα και άφιερώματα στα Ίερά Προσκυνήματα και τις Έκκλησίες του Χριστού, που ύπάρχαν σ' όλόκληρο τον ορθόδοξο κόσμο. Αυτά ήταν: Η μεγάλη εκκλησία τής Άναστάσεως στα Ίεροσόλυμα, η εκκλησία του Άγ. Ίωάννου του Προδρόμου κοντά στον Ίορδάνη, ο ναός του Άγ. Θεοδοσίου στην έρημο· ο ναός των Άγίων Άποστόλων Πέτρου και Παύλου στην Ρώμη· ο ναός του Άγ. Νικολάου στο Μπάρι· η εκκλησία τής Ύπεραγίας Θεοτόκου τής Ευεργέτιδος στην Κωνσταντινούπολι· ο ναός του Άγίου Δημητρίου στην Θεσσαλονίκη· ο ναός του Άρχιστρατήγου Μιχαήλ στα Σκόπια και του Άγ. Παντελεήμονος στην Νίσσα, που οικοδόμησε ο ίδιος. Κτιζοντας κι άφιερώνοντας προσευχόταν συγχρόνως θερμά στην Παναγία και τους Άγίους, ζητώντας τις πρεσβείες τους προς τον Σωτήρα Χριστό.

ΓΕΝΝΗΣΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

Ο Στέφανος Νεμάνια ήταν άνθρωπος ευσεβής, πᾶος και φιλό-
 θρωπος, όπως είδαμε. Ἄλλὰ και ἡ σύζυγός του Ἄννα, δὲν
 ὑστεροῦσε ἀπ' αὐτὸν στὶς ἁγίες ἀρετές. Ἀφοῦ ἀπέκτησαν γιούς και
 θυγατέρες, ἡ εὐσεβής και σεμνή Ἄννα, κατὰ θεῖο θέλημα, δὲν
 ἀποκοῦσε ἄλλο παιδί, όπως παλαιότερα ἡ Λεῖα τοῦ Ἰακώβ
 (Γεν. 30, 9 - 21). Αὐτὸ λυποῦσε πολὺ και τοὺς δύο, ἐπειδὴ ἐπι-
 θυμοῦσαν ἄποκτήσουν ἓνα παιδί ἀκόμη. Ἀφοῦ λοιπὸν σκέφθηκαν
 ἀπὸ κοινοῦ με φώτισι Θεοῦ, στάθηκαν σὲ προσευχὴ και παρακά-
 λησαν με δάκρυα: «Κύριε Θεὲ Παντοκράτορ, Σὺ ὅπου ἄκουσες
 ἄλλοτε τὴν προσευχὴ τοῦ Ἀβραάμ και τῆς Σάρρας και τῶν ἄλλων
 δικαίων, ποὺ Σοῦ ζητοῦσαν νὰ τοὺς χαρίσης ἀπογόνους, ἄκουσε
 τώρα κι' ἐμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς δούλους Σου, ποὺ Σὲ ἱκετεύουμε.
 Δῶσε κατὰ τὸ θέλημά Σου τὸ ἀγαθὸ και κατὰ τὴν θεῖα Σου πρό-
 νοια, νὰ ἀποκτήσουμε ἓνα ἀκόμα παιδί, γιὰ νὰ γεμίση με τὴν
 χάρι τῆς Ὁρθοδοξίας Σου τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποία ἐμεῖς οἱ
 δοῦλοι Σου ἐνώσαμε και στερεώσαμε, κατὰ τὴν θεῖα βουλή Σου.
 Καὶ ἂν κάμης ἔλεος στοὺς δούλους Σου, δίνουμε κοινὴ ὑπόσχεσι,
 ὅτι μετὰ τὴν ἀπόκτησι τοῦ παιδιοῦ, ἀπαρνούμενοι τὸν ἔγγαμο
 βίο, θὰ φυλάξουμε ὁ καθένας μας καθαρότητα ψυχῆς και σώμα-
 τος μέχρι τέλους τῆς ζωῆς μας, «ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν
 φόβῳ» Σου.

Ὁ πανάγαθος Κύριος, ὁ «ἐγγὺς πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις
 Αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ», ἄκουσε τὴν εἰλικρινῆ προσευχὴ αὐτῶν τῶν
 δικαίων. Καὶ τοῦτο ἔγινε ἡ ἀπαρχὴ «τῶν ἀρρήτων κριμάτων»
 τοῦ Θεοῦ, ὅπου τόσο φανερὰ ἐκδηλώθηκαν στὴν ζωὴ τοῦ Ἁγίου
 ἀπ' αὐτὴ τὴν γέννησί του. Γιατὶ πραγματικά, αὐτὸς ὑπῆρξε
 καρπὸς ὄχι μόνο τῶν νόμων τῆς φύσεως, ἀλλὰ και τῆς προσευχῆς.

Γι' αὐτὸ, ἐπειδὴ δόθηκε σὰν δῶρο ἀπ' τὸν Θεό, στὸν Θεὸ και
 ἀφιερῶθηκε. Με πολλὴ χαρὰ οἱ γονεῖς δόξασαν τὸν Κύριο και
 σύντομα ἀναγέννησαν τὸ παιδί τους «δι' ὕδατος και πνεύματος»
 και τὸ φώτισαν με τὸ ἅγιο βάπτισμα, δίνοντας του τὸ ὄνομα
 Ράστοκ⁽¹⁾.

Ὅταν ὁ Ράστοκ μεγάλωσε ἀρκετά, οἱ γονεῖς του φρόντισαν
 νὰ διδαχθῆ τὰ ἱερὰ γράμματα. Καὶ ἔχαιραν γι' αὐτὸν καθημερινὰ
 και εὐχαριστοῦσαν συνέχεια τὸν Κύριο, ἐνῶ τὸν ἀνέτρεφαν με
 φόβο Θεοῦ, σύμφωνα με τὴν ὀρθόδοξη πίστι και ζωὴ. Ὁ Ράστοκ
 ἔμενε στὸ παλάτι ποὺ τοῦ ἔκτισαν οἱ γονεῖς του, οἱ ὅποιοι ἀπ'
 τὴν ὑπερβολικὴ ἀγάπη τους δὲν χόρταιναν νὰ τὸν βλέπουν, γιατί
 ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς ἀδελφούς του σὲ ὁμορφιά σώματος και
 ψυχῆς· και ἐνῶ ἦταν ἀκόμη παιδί, ἔκαμε ὅλους νὰ θαυμάζουν
 τὴν σύνεσί του και νὰ λένε: «Τὸ παιδί αὐτὸ θὰ εἶναι κάποιον ξεχω-
 ριστὸ σημεῖο τοῦ Θεοῦ».

Μεγαλωμένος λοιπὸν με τὴν ἀγάπη, τὴν ὀρθὴ πίστι και τὴν
 ἀγνότητα και διαποτισμένος με εὐσέβεια και ἀγιότητα, ὁ νεαρὸς
 πρίγκιπας στὰ δεκαπέντε του χρόνια, πῆρε ἀπ' τοὺς γονεῖς του
 μιὰ περιοχὴ μέσα στὸ βασίλειο, ὅπου πῆγαινε με τοὺς εὐγενεῖς
 και τοὺς συνομηλικούς του γιὰ κυνήγι και ψυχαγωγία. Ἄλλὰ
 τοῦ νεαροῦ Ράστοκ ἡ καρδιά ἦταν στραμμένη ἀλλοῦ. Ἀπὸ τὴ
 γλυκεῖα γεῦσι τῶν θείων νοημάτων, ποὺ ἀδιάκοπα μελετοῦσε
 στὰ ἱερὰ βιβλία, ἀπόκτησε τὴν «ἀρχὴ τῆς σοφίας», τὸν φόβο
 τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀπὸ μέρη σὲ μέρη φλεγόταν ὄλο και περισσότερο
 ἀπὸ τὴν θεῖα ἀγάπη και τὸν ἀκίρεστο πόθο πρὸς τὸν Κύριο.
 Φωτισμένος ἐσωτερικὰ ἀπὸ τὴν φλόγα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
 πίστεψε ἀπ' τὰ πρῶτα του ἀκόμη χρόνια στὸν ἀληθινὸ λόγο
 τοῦ Κυρίου: «ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου
 ἄξιος. . . και ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ και ἀκολουθεῖ
 ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος» (Ματθ. 10, 37, 38). Καὶ με
 τὴν καθαρὴ του καρδιά και τὸν ξάστερο νεανικὸ του νοῦ, κατάλαβε

(1) Ὁ Ράστοκ γεννήθηκε τὸ 1169.

ὅτι αὐτὴ ἡ ζωὴ εἶναι παροδική. Οἱ βασιλεῖς, ὁ πλοῦτος, ἡ δόξα καὶ ἡ λάμψη τοῦ κόσμου αὐτοῦ, εἶναι πράγματα κενὰ καὶ ἄστατα· οἱ ὑλικὲς ἀπολαύσεις καὶ οἱ ἐφήμερες χαρὲς εἶναι ψεύτικες σὰν τὴν σκιά. Ἔτσι, ὠπλισμένος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μὲ σύνεσι καὶ ἀγνότητα, μὲ ἐγκράτεια, καθαρὴ προσευχὴ καὶ πνευματικὴ ἀγάπη, ὁ Ράστικο ἐδιάλεξε τὴν ἀγαθὴ μερίδα. Ἐντροφοῦσε στὴν ἀνάγνωσι τῶν ἱερῶν βιβλίων, παρακολουθοῦσε μὲ ζῆλο στὴν ἐκκλησία ὄλες τὶς ἀκολουθίες, ἀγαποῦσε τὴν νηστεία, ἀπέφευγε τὴν ἀργο-λογία καὶ τὰ ἄπρεπα ἀστεῖα, ἀποστρεφόταν τὴν αἰσχρολογία καὶ τὰ ἄσεμνα τραγούδια, ποὺ μὲ τὴν φιληδονία τους ἐξασθενίζουν τὴν νεανικὴ ψυχὴ. Ἀγαθός, πρᾶος, φιλόστοργος πρὸς ὄλους, ὁ νεαρός πρίγκιπας, ἀγαποῦσε ὅσο σχεδὸν κανεὶς ἄλλος τοὺς πτωχοὺς καὶ σεβόταν βαθεῖα τὸν Μοναχισμό· γι' αὐτὸ φλεγόμενος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προσευχόταν πάντα στὸν Κύριο νὰ τοῦ δείξῃ ὁδὸ σωτηρίας. Οἱ γονεῖς του, βλέποντας τὶς μεγάλες του ἀρετές, τοῦ εἶχαν σεβασμό, ἂν καὶ ἦταν τόσο νέος, καὶ τὸν θεωροῦσαν σὰν νὰ μὴν γεννήθηκε ἀπ' αὐτούς, ἀλλὰ νὰ τοὺς δόθηκε δῶρο ἀπὸ τὸν Θεό.

Η ΦΥΓΗ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΥΡΑ

Ο Ράστικο, μὲ προσηλωμένη τὴν ψυχὴ του σὲ κάθε τι τὸ οὐράνιο καὶ θεῖο καὶ ἀθάνατο, ἀπομακρυνόταν καὶ χωριζόταν ἀπὸ κάθε κοσμικὸ καὶ ἐπίγειο καὶ πρόσκαιρο. Παρακολουθώντας μάλιστα προσεκτικὰ τὰ θεάρεστα ἔργα τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας του, ποὺ ἐκτιζαν σὰν προσωπικὰ τοὺς ἀφιερῶματα Ἐκκλησίας καὶ Μοναστήρια (ὅπως ἦταν ἡ Στουπνένιτσα, ὁ Ἅγ. Νικόλαος, ἡ Τόπλιτσα, ὁ Ἅγ. Γεώργιος) καὶ μελετώντας πνευματικὰ βιβλία καὶ βίους Ἀγίων, ἔτρεφε μέσα του μὲ ζῆλο τὸν πόθο τὸν ἀποφασιστικὸ γιὰ ὀλόκληρη τὴν ζωὴ του: Νὰ ἀφήσῃ δηλαδὴ καὶ αὐτός, ὅπως οἱ ἀναχωρηταὶ καὶ οἱ ἀσκηταί, τὸ παλάτι τοῦ πατέρα του, νὰ ἀποσυρθῇ στὴν ἡσυχία τῆς ἐρήμου καὶ ὀλόκληρος νὰ ἀφιερῶθῃ στὸν Θεό.

Ἐνῶ λοιπὸν περνοῦσε τὶς ἡμέρες τῆς νεανικῆς του ζωῆς μὲ αὐτὸν τὸν ἱερὸ καὶ βαθὺ πόθο ὁ Ράστικο, ἄκουγε συχνὰ (ἰδιαίτερα ἀπ' τοὺς μοναχοὺς ποὺ πήγαιναν νὰ ζητήσουν βοήθεια στὴν Ράσκα, στὸ ἀνάκτορο τοῦ Νεμάνια), ὅτι ἐκεῖ μακριὰ στὸν Νότο, πίσω ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, ὑπάρχει ἓνα βουνὸ χωρισμένο ἀπὸ τὸν κόσμο, τὸ Ἅγιο Ὄρος, μὲ πάρα πολλὰ Μοναστήρια. Σ' αὐτὰ ζοῦν πολυ-ἀριθμοὶ μοναχοί, οἱ ὁποῖοι γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς τοὺς ἄφησαν τὸν κόσμον, ἀρνήθηκαν κάθε τί τὸ σαρκικὸ καὶ ἐπίγειο καὶ ἀφιερῶθηκαν στὸν Θεό, «ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ».

Ἐλεγαν ἀκόμη ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχουν πολλοὶ ἀναχωρηταί, ποὺ ζοῦν στὰ δάση, στὶς σπηλιές καὶ τοὺς βράχους καὶ κάνουν αὐστηρὴ ἀσκητικὴ ζωὴ μὲ συνεχῆ νηστεία καὶ προσευχῇ· χαλιναγοῦν καὶ ὑποτάσσουν τὴν σάρκα στὸ πνεῦμα· μέρα καὶ νύκτα διακονοῦν τὸν Κύριο Ἰησοῦ, μὲ τὴν ἐλπίδα στὴν αἰώνια ζωὴ καὶ μακαριότητα.

“Όταν ο Ράστοκ συμπλήρωσε τὰ δεκαέξι του χρόνια, οἱ γονεῖς του σκέφθηκαν νὰ τοῦ δώσουν σύζυγο. Αὐτὴ τους ἤ πρόθεσι συνετέλεσε ἀποφασιστικὰ στὸ νὰ μεταβάλη τὸν πόθο του σὲ ἀπόφασι καὶ εὐθὺς νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ. Σ’ αὐτὸ τὸν βοήθησε καὶ ἡ ἐπίσκεψι (ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸν καιρὸ), μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὀρους· ἰδιαίτερα ὁμως ἡ συνάντησι μὲ ἕνα Ρῶσο μοναχό, ποὺ εἶχε ἔλθει μὲ τοὺς ἄλλους Ἁγιορεῖτες στὸ πατρικὸ ἀνάκτορο, γιὰ νὰ ζητήσουν βοήθεια γιὰ τὰ Μοναστήρια. Αὐτὸν τὸν μοναχὸ πῆρε ἰδιαίτερος ὁ εὐλογημένος νέος, λέει ὁ βιογράφος του Θεοδόσιος, καὶ τὸν ρωτοῦσε γιὰ τὸ Ἅγιο Ὄρος, ἀφοῦ προηγουμένως ἔλαβε ἀπ’ αὐτὸν τὴν ὑπόσχεσι, πὼς δὲν θὰ πῆ πουθενὰ τὸ μυστικὸ του. Καὶ ὁ μοναχὸς τοῦ διηγῆθηκε ὅλα ὅσα ἀναφέρονται στὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν στὰ κοινόβια καὶ στὶς Σκῆτες, ὅπου ζοῦν δύο ἢ τρεῖς μοναχοὶ μαζί, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ζωὴ τῶν ἀναχωρητῶν, ποὺ ζοῦν «κατὰ μόνας», μὲ νηστεία καὶ σιωπῆ.

Τοῦ τὰ διηγῆθηκε ὅλα μὲ μεγάλη ἀκρίβεια, γιατί ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος δὲν ἦταν ἀμαθής, ἀλλὰ γνώριζε καλὰ τὴν μοναχικὴ πολιτεία· ἦταν πραγματικὰ σὰν ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ. Καθὼς ἄκουγε ὁ νέος γιὰ τὴν ζωὴ τῶν μοναχῶν, γιὰ τὸν ζῆλο τους πρὸς τὸν Θεὸ καὶ γιὰ τοὺς καλοὺς ἀγῶνες τους, τὰ μάτια του ἔτρεχαν δάκρυα. Ὅταν σταμάτησε, εἶπε στὸν γέροντα: «Βλέπω, πάτερ, ὅτι ὁ Θεός, ποὺ προγνώριζει τὰ πάντα, εἶδε τὴν θλίψι τῆς καρδιάς μου καὶ ἔστειλε τὴν ἀγιωσύνη σου γιὰ νὰ μὲ παρηγορήσῃ, τὸν ἀμαρτωλό. Τώρα ἀναπαύθηκε ἡ καρδιά μου καὶ ἡ ψυχὴ μου γέμισε ἀπὸ χαρὰ ἀνείπωτη. Τώρα κατάλαβα τί ποθοῦσα τόσον καιρὸ. Μακάριοι καὶ τρισμακάριοι ὅσοι ἀξιώθηκαν νὰ ζοῦν τέτοια ζωὴ ἀμέριμνη καὶ γαλήνια. Τί λοιπὸν νὰ κάμω ἐγώ, πάτερ, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ φύγω ἀπὸ τὸν πολυτάραχο τοῦτο κόσμον καὶ νὰ γίνω ἄξιος αὐτῆς τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας; Ἐὰν δεχθῶ τὸν γάμον ποὺ ἐπιθυμοῦν οἱ γονεῖς μου, θὰ δεσμευθῶ ἀπὸ τὴν ἀγάπη στὰ ὕλικα καὶ δὲν θὰ μπορέσω νὰ φθάσω σ’ αὐτὴ τὴν πολιτεία. Ἐπειτα λοιπὸν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ ἤθελα οὔτε μιὰ μέρα νὰ μείνω ἐδῶ, γιὰ νὰ μὴ μὲ ἐγγίση ἡ ἀγάπη τῶν ἡδονῶν τοῦ κόσμου αὐτοῦ

καὶ ἀποσπάση, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω, τὴν ψυχὴ μου ἀπ’ αὐτὸν τὸν πόθον μου γιὰ τὴν ἀγγελικὴ ζωὴ, ὅπως τὴν περιγράφεις, πάτερ. Θὰ ἤθελα νὰ φύγω, ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν ξέρω τὸν δρόμον, θὰ κινδύνευα νὰ περιπλανηθῶ μακριά, καὶ ὁ πατέρας μου ποὺ ἔχει τὸν τρόπο, θὰ μὲ πρόφθαινε καὶ θὰ μὲ γύριζε πίσω· ἔτσι θὰ προκαλοῦσα λύπη στὸν πατέρα μου καὶ ντροπὴ στὸν ἑαυτὸ μου, χωρὶς πάλι νὰ κατορθώσω τὸ ποθοῦμενον».

«Εἶναι ἀκόρεστη ἡ ἀγάπη τῶν γονέων, ἀπάντησε ὁ γέροντας· ἀκατάλυτοι οἱ φυσικοὶ δεσμοὶ καὶ θερμὴ ἡ οἰκογενειακὴ ἐνότης. Ἄλλ’ ὁ Κύριος παραγγέλλει καὶ αὐτὰ ἀκόμη νὰ τὰ ἀφήνῃ εὐκόλα ὁ ἄνθρωπος καὶ σηκώνοντας τὸν Σταυρὸ στὸν ὄμον, νὰ τὸν ἀκολουθῆ μὲ τὴν καρδιά του, ὑποφέροντας ὅλα τὰ παθήματα πρόθυμα, κατὰ μίμησι τοῦ «δι’ ἡμᾶς Παθόντος»· νὰ μὴν παραδίδεται στὴν μαλθακότητά, νὰ μὴ ζητῆ τὴν σωματικὴ ἀνάπαυσι, ἀλλὰ νὰ συνηθίξῃ ἐκούσια στὴν φτωχικὴ ἐνδυμασία, τὴν πείνα, τὴν ἀγρυπνία καὶ τὴν προσευχὴ· νὰ ἐπιζητῆ τὴν κατάνυξι καὶ τὴν συντριβὴ τῆς καρδιάς. Αὐτὰ ὅλα προσφέρονται στὴν θεοφιλῆ ψυχὴ σὰν ἕνας εὐκόλος δρόμος, ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἀρετὴ καὶ αὐτὰ φέρουν στὴν ἀληθινὴ δόξα καὶ τιμὴ.

Ὁ νέος ἄκουγε μὲ δάκρυα τὰ λόγια τοῦ γέροντα καὶ τὰ δέχεται μέσα στὴν καρδιά του, ὅπως ἡ ἀγαθὴ γῆ δέχεται τὸν σπόρον. Ὁ γέροντας πάλι, ποὺ εἶχε προσέξει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὰ λόγια τοῦ νέου τὰ γεμᾶτα σύνεσι καὶ κατάνυξι, θαύμασε τὴν θερμὴ ἀγάπη του στὸν Θεὸ καὶ τὴν θεία φωτιὰ ποὺ ἀνάψε στὴν ψυχὴ του καὶ εἶπε: «Βλέπω, τέκνον, πὼς ἡ ψυχὴ σου εἶναι ὅλη δοσμένη στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ σπεῦσε νὰ κάμῃς ἔργο τὴν ἀγαθὴ ἐπιθυμία σου, μὴ τυχὸν καὶ ὁ σπορευὸς τοῦ κακοῦ, ὁ δαίμων, στείρῃ μέσα σου ζιζάνια (Ματθ. 13, 24 - 30), τὰ ὅποια ἐὰν ριζώσουν, θὰ συμπνίξουν τὸν σπόρον σου, δηλαδὴ τὴν καλὴ σου σκέψι, καὶ θὰ ἀρνηθῆς τὸν σκοπὸ σου. Ἐτσι, αἰχμαλωτισμένος ἀπὸ τὴν φιληδονία δὲν θὰ ἐπιτύχῃς τίποτε, ἀλλὰ θὰ ὑποκύψῃς στὰ πάθη ντροπιασμένον, ὅπως οἱ καλεσμένοι τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ ἀρνήθηκαν τὸ θεικὸ Δεῖπνον καὶ τὴν ἀθάνατη τροφή, χάριν τῶν

κτημάτων και τῶν βοδιῶν και τῆς συζύγου, και δίκαια κρήθηκαν ἀνάξιοι τῆς προσκλήσεως στην χαρὰ τοῦ οὐρανόου Βασιλέως Χριστοῦ (Λουκ. 14, 15 - 24). Γι' αὐτὸ θὰ σὲ βοηθήσω σὲ ἕνα τόσο μεγάλο ἔργο και με τὴν δύναμι τοῦ Θεοῦ θὰ σὲ συνοδεύσω στὸ "Ἅγιο Ὅρος, ὅπου ἐπιθυμεῖς νὰ πᾶς.

Μόλις ἄκουσε αὐτὰ ἀπὸ τὸν γέροντα ὁ νέος, τὰ δέχθηκε ὀλόψυχα και εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ λέγοντας: «Σὲ εὐχαριστῶ Κύριε, γιατί βεβαίωςες τὴν καρδιά μου με τὰ λόγια τοῦ ξένου μας αὐτοῦ». Και στὸν γέροντα εἶπε: «Πάτερ, ἄς εἶσαι εὐλογημένος ἀπ' τὸν Θεὸ, γιατί στήριξες τὴν ψυχὴ μου με τὰ λόγια σου».

Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ, γεμάτος χαρὰ ὁ Ράστικο ἔτρεξε στοὺς γονεῖς του, γιὰ νὰ ζητήση τὴν ἄδεια νὰ πάη τάχα στὸ κυνήγι. «Ἐδῶ κοντὰ στὸ βουνό, τοὺς εἶπε, ὑπάρχει πολὺ κυνήγι. Ἀφήστε με νὰ πάω· ἐὰν τυχὸν ἀργήσουμε μὴ στενοχωρηθῆτε. Ἔχω ἀκούσει ὅτι ἔχει πολλὰ ἐλάφια». Ὁ πατέρας συμφώνησε και εἶπε: «Ὁ Κύριος μαζί σου, παιδί μου· ἄς σὲ εὐλογήση και ἄς σὲ ὀδηγήση στὸ καλὸ». Ἡ μητέρα του πάλι τὸν φίλησε στοργικὰ λέγοντάς του νὰ γυρίση γρήγορα. Δὲν ἤξεραν ὅτι τὸ παιδί τους δὲν ἤθελε νὰ πάη νὰ κυνηγήση ἐλάφια, ἀλλὰ ἤθελε νὰ τρέξη στὴν πηγὴ τῆς ζωῆς, τὸν Χριστό, γιὰ νὰ ποτίση τὴν ψυχὴ του, πού σὰν ἐλάφι διψασμένο φλεγόταν ἀπὸ τὴν θεία ἀγάπη.

Μόλις λοιπὸν νύκτωσε και ὅλοι τῆς συντροφιάς του ἀποκοιμήθηκαν, αὐτὸς με τοὺς λίγους πού γνώριζαν τὸ μυστικὸ του, ἔφυγε κρυφὰ ἔχοντας ὀδηγὸ τὸν Θεὸ και τὸν μοναχό. Ὅταν ἀνέτειλε ἡ μέρα, οἱ εὐγενεῖς τὸν ἀναζητοῦσαν, ἀλλὰ δὲν μπορούσαν νὰ τὸν βροῦν πουθενὰ και ἔλεγαν μεταξύ τους: «Μήπως ἀστειεύεται μαζί μας και γύρισε στὸν πατέρα του;» Ἀλλὰ σὰν εἶδαν ὅτι ἔλειπαν και οἱ στενοὶ φίλοι τοῦ Ράστικο καθὼς και ὁ μοναχὸς πού τοὺς εἶχε ἀκολουθήσει, ἀνήσυχτοι και στενοχωρημένοι ἄφησαν τὸ κυνήγι, γύρισαν στὰ ἀνάκτορα και διηγῆθηκαν στὸν ἄρχοντα τὴ συνέβη.

Ὅταν ἄκουσαν οἱ ταλαίπωροι γονεῖς τὴν τόσο δυσάρεστη εἶδησι γιὰ τὸ παιδί τους, παρὰ λίγο νὰ πεθάνουν ἀπὸ τὴν λύπη

τους. Ἀλλ' ἀφοῦ συνῆλθαν λιγάκι, σκέφθηκαν ὅτι κανένας ἄλλος δὲν θὰ ἔπαιρνε μαζί του τὸν ἀγαπητό τους Ράστικο, παρὰ μόνο ὁ Ρῶσος ἐκεῖνος μοναχὸς και πιθανώτατα στὸ "Ἅγιο Ὅρος, ἀφοῦ γνώριζαν ἀπὸ νωρίτερα ὅτι αὐτὸ ἦταν ἡ μεγάλη ἐπιθυμία τοῦ Ράστικο.

Στὸ ἄκουσμα ὅτι ἐξαφανίσθηκε ὁ πρίγκιπας, ἔτρεξαν ἀμέσως οἱ εὐγενεῖς και πλῆθος λαοῦ. Ὅλοι ἔκλαιγαν και θρηνοῦσαν. Οἱ γονεῖς γιὰ τὸν γιό· οἱ ἀδελφοὶ γιὰ τὸν ἀδελφό· ὁ λαὸς γιὰ τὸν ἄρχοντα. Ὁ πατέρας ὁμως κυριάρχησε γρήγορα στὸν ἑαυτόν του και διέταξε ὅλους νὰ σταματήσουν νὰ κλαῖνε, λέγοντας: «Ἔχετε θάρρος και μὴ λυπᾶσθε· τὸ παιδί μου δὲν θὰ χαθῆ. Ὁ Θεός, ὁ Ὅποῖος ἀνέλπιστα μοῦ τὸ χάρισε, θὰ με ἀξιώσει νὰ τὸ ξαναδῶ και νὰ χαρῶ τὴν ἀγάπη του». Και τότε κάλεσε ἀμέσως ἕναν ἀπὸ τοὺς βοεβόδες⁽¹⁾ του και τοῦ εἶπε: «Γνωρίζεις τί μεγάλος πόνος εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ παιδιά· εἶναι σὰν μιὰ φωτιά πού πάντοτε καίει και ποτὲ δὲν σβήνει. Γι' αὐτὸ ἀγαπητέ, ἂν γνώρισες ποτὲ καλὸ ἀπὸ μένα, τώρα εἶναι ἡ ὥρα πού θὰ δείξης τὴν ἀγάπη σου. Γιατί ἂν βιαστῆς και προλάβης τὸν Ράστικο και τὸν φέρης πάλι κοντὰ μου, και τὴν καρδιά μου θὰ παρηγορήσης και τὴν μητέρα του θὰ σώσης ἀπὸ βέβαιο θάνατο. Ἐγὼ πάλι, θὰ σοῦ δώσω πολὺ πλούσια δῶρα, περισσότερα ἀπὸ πρὶν και θὰ σὲ θεωρῶ μεγάλο εὐεργέτη». Ἰστερα ὁ πονεμένος πατέρας κάλεσε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς νεαροὺς εὐγενεῖς και ἀφοῦ ὑποσχέθηκε δῶρα, τοὺς ἔστειλε μαζί με τὸν βοεβόδα, με τὴν ἐντολὴ νὰ ἀναζητήσουν τὸν Ράστικο μέχρι και τὸ "Ἅγιο Ὅρος. Ἐγράψε δὲ γράμμα στὸν Ἕλληνα Ἐπαρχο τῆς Θεσσαλονίκης, παρακαλώντας τον νὰ ἀπομακρύνῃ με τὴν βία τὸ παιδί του ἀπὸ τὰ Μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους και νὰ τὸ στείλῃ πίσω. «Και ἂν τὸ κατορθώσης και παρηγορήσης τὴν καρδιά μου, πρόσθεσε, θὰ σὲ τιμῶ με μεγάλα δῶρα και με

(1) Σ. Μ. Βοεβόδας ὀνομαζόταν τότε ὁ δούκας· ἀργότερα και ὁ στρατηγός.

τὴν ἀγάπη μου. Ἄν ὁμως περιφρονήσης τὴν παράκλησί μου, νὰ ξέρης ὅτι τὴν θέσι τῆς ἀγάπης θὰ πάρῃ ἢ ἔχθρα».

Ὁ βοεβόδας καὶ οἱ σύντροφοί του ἀνέβηκαν σὲ γρήγορα ἄλογα καὶ τρέχοντας μέρα καὶ νύκτα ἔφθασαν στὴν Θεσσαλονίκη. Ἐκεῖ ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ ἡγεμόνα παρέδωσε τὸ γράμμα στὸν Ἐπαρχο καὶ τοῦ διηγήθηκε τὴν θλίψι τοῦ ἄρχοντά του. Ὁ Ἐπαρχος λυπήθηκε πολὺ γιατί ἔτρεφε μεγάλη συμπάθεια στὸν ἡγεμόνα τῶν Σέρβων. Ἐγραψε λοιπὸν ἀμέσως στὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ μὴ παραβλέψῃ τὴν αἴτησι τοῦ ἡγεμόνα τῆς Σερβίας. Ἄπειδὴ δὲν πρόκειται γιὰ μικρὸ πρᾶγμα, τοῦ ἔλεγε, ἱκετεύω καὶ θερμῶς παρακαλῶ τὴν ὁσιότητά σου νὰ μὴ περιφρονήσῃ τὴν παράκλησι αὐτή. Ἐὰν ἔχη ἔλθει κάπου ἐκεῖ ὁ γιὸς τοῦ μεγάλου ἡγεμόνα τῶν Σέρβων, ἃς ἐπιστρέψῃ τὸ συντομώτερο στὸν πατέρα του, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ, ἐξ αἰτίας τῆς λύπης του, ἀπὸ φίλος μας ἔχθρὸς ὁ ἄρχοντας, πρᾶγμα ποῦ θὰ προξενούσε δυσαρέσκεια σ' ὄλους ἐμᾶς καὶ σ' ἄλλους πολλούς». Μαζὶ μὲ τὸ γράμμα ἔδωσε στὸν βοεβόδα μερικοὺς ἀνθρώπους του, γιὰ νὰ τὸν συνοδεύσουν τιμητικὰ μέχρι τὸ Ἅγιο Ὄρος.

Μόλις ἔφθασαν στὸ Ἅγιο Ὄρος, ἄρχισαν νὰ ρωτοῦν στὸν δρόμο τους, μήπως πέρασε κανένας νέος μὲ αὐτὰ καὶ αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικά. Συνάμα περιέγραφαν τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνισι τοῦ Ράστκο καὶ τὴν ὁμορφιά του. Τελικὰ ἔμαθαν, πῶς ὁ νέος ποῦ ζητοῦσαν εἶχε περάσει πρὶν ἀπὸ λίγο, πηγαίνοντας στὴν Ρωσικὴ Μονή. Τότε ἀνέβαλαν τὴν ἐπίσκεψι τους στὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ πῆγαν κατ' εὐθείαν σ' αὐτὸ τὸ Μοναστήρι. Ὁ Ράστκο ἦταν πράγματι ἐκεῖ· φοροῦσε τὰ πριγκιπικά του ροῦχα γιατί δὲν εἶχε γίνῃ ἀκόμη μοναχός. Ὅταν οἱ Σέρβοι ἦλθαν στὴν Ρωσικὴ Μονή τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ βρῆκαν τὸν πρίγκιπά τους, ἡ χαρὰ τους δὲν περιγράφεται.

Μὲ δάκρυα ἄρχισαν νὰ τὸν φιλοῦν ξεχνώντας ὅλες τὶς ταλαιπωρίες τῆς ἀναζητήσεως. Ἐπειδὴ μάλιστα εἶχαν φόβο μὴ τὸν χάσουν πάλι, σκέφθηκαν νὰ τὸν δέσουν, ἀλλὰ δίσταζαν, γιατί ἦταν ἄρχοντάς τους. Μόνο τοῦ ἔβαλαν φρουρὰ γιὰ νὰ τὸν φυλάξῃ,

μέχρι νὰ ξεκουραστοῦν τὰ ἄλογα καὶ οἱ ἴδιοι καὶ μετὰ νὰ ξεκινήσουν πάλι γιὰ τὸ ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς, παίροντάς τον μαζὶ τους. Ὁ Ράστκο ἀποροῦσε μὲ τὸν πατέρα του, ποῦ ἔβαλε τὸν μεγάλο βοεβόδα σὲ τέτοιο κόπο, νὰ κάνῃ τόσο δύσκολο ταξίδι ἐξ αἰτίας του καὶ ντρεπόταν νὰ τὸν ἀντικρύσῃ στὸ πρόσωπο. Ἰδιαιτέρως μάλιστα, τὸν ρώτησε: «Πῶς κάνατε τόσο γρήγορα τὸ μακρυνὸ αὐτὸ ταξίδι, ἀψηφώντας τὶς δυσκολίες;» Τότε ὁ βοεβόδας τοῦ διηγήθηκε τὴν ὑπερβολικὴ λύπη τῶν γονέων του καὶ τὸν ἀπαρηγόρητο καημὸ τους· τοῦ εἶπε ἀκόμη γιὰ τὸ γράμμα τοῦ πατέρα του στὸν Ἐπαρχο τῆς Θεσσαλονίκης, γιὰ τὸ γράμμα τοῦ Ἐπαρχοῦ στὸν Πρῶτο καὶ γιὰ τοὺς ἄνδρες τοῦ Ἐπαρχοῦ, ὅπου ἦλθαν γιὰ νὰ τὸν παραδώσουν σ' αὐτόν.

Ὁ νεαρὸς φυγὰς ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται τὸν κίνδυνο, ὅπου βρισκόταν· εἶχε ὁμως τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τὸν ἀποφύγῃ μὲ τὶς παρακλήσεις του στὸν βοεβόδα. Γι' αὐτὸ τοῦ πρότεινε τὸ ἐξῆς: «Ἐὰν ἤθελες σὺ ἀγαπητέ μου, θὰ μπορούσες νὰ μὲ ἀφήσης ἡσυχο καὶ γνωρίζω πῶς μπορεῖς, γιατί ὅταν ἐπιστρέψῃς ἔχεις τὸν τρόπο νὰ καθησυχάσῃς τὸν πατέρα μου. Καὶ ἐγὼ θὰ τοῦ γράψω νὰ παραιτηθῇ ἀπ' τὸν σκοπὸ του· μόνο νὰ φερθῆς μὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη, νὰ μὴ μ' ἐμποδίσῃς νὰ κάνω αὐτὸ γιὰ τὸ ὅποιο ἔχω ἔλθει». Ἄλλ' ὁ βοεβόδας τοῦ ἀπάντησε: «Ὁχι, κύριέ μου, μὴ μοῦ ἀπευθύνῃς παρακλήσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ὅπου μοῦ εἶναι δύσκολο νὰ ἐκπληρώσω. Ὁ κύριός μου καὶ πατέρας σου μοῦ ἐμπιστεύθηκε αὐτὸ τὸ ἔργο ἐπειδὴ μὲ θεωρεῖ ἀνθρώπο του. Καὶ ἂν τυχὸν σὲ εἶχαμε βρῆ μὲ τὸ μοναχικὸ σχῆμα, θὰ εἶχαμε ἴσως κάποια πρόφασι· ἀλλ' ἀφοῦ ἦταν θέλημα Θεοῦ μέχρι καὶ αὐτὴ τὴν στιγμὴ νὰ διατηρῆς αὐτὴ τὴν ἐμφάνισι, μὲ τὴν ὁποία ἐπιθυμοῦν νὰ σὲ δοῦν ὁ πατέρας σου, οἱ ἀδελφοί σου καὶ οἱ μεγιστᾶνες, ποιὸς εἶμαι ἐγὼ γιὰ νὰ σκεφθῶ τὸ ἀντίθετο; Τότε θὰ ἦταν καλύτερα νὰ μὴν ἐπιστρέψω στὸν πατέρα σου. Γι' αὐτὸ σὲ παρακαλῶ, κύριέ μου, διώξε ἀπὸ τὸν νοῦ σου ὅλες αὐτὲς τὶς σκέψεις καὶ ἔλα μαζί μας μὲ χαρὰ, γιὰ νὰ σβήσῃς τὴν φωτιά ποῦ ἀναψες στοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς ἐπίκρανες τὴν καρδιά μὲ τὴν φυγὴ σου στὰ

ξένα, καθώς και τις καρδιές τῶν ἀδελφῶν σου και ὅλων τῶν εὐγενῶν. Σὺ ὁ ἴδιος τὸ ξέρεις πὼς εἶσαι και τῶν γονέων σου και ὅλων μας ἢ ἐλπίδα κι' ἢ θεοδώρητη παρηγοριά. Ἄλλ' ἂν τυχὸν δὲν θελήσης νὰ ἐπιστρέψης μαζί μας, θὰ με ἀναγκάσης νὰ κάνω ὅ,τι μοῦ εἶναι δύσκολο και νὰ πῶ· θὰ με ἀναγκάσης νὰ σὲ δέσω και νὰ σὲ ὀδηγήσω πίσω με τὴν βία, γιατί αὐτὴ εἶναι ἡ ἐντολή, πού πῆρα ἀπ' τὸν πατέρα σου».

Βλέποντας ὁ νεαρὸς πρίγκιπας ὅτι ὁ βοεβόδας εἶναι ἄκαμπτος, εἶπε: «Γενηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου» και με χαρὰ ἀπάσθησε τὸν βοεβόδα και τὸν βεβαίωσε ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ μαζί του. Με μυστικούς ὅμως στεναγμούς παρακαλοῦσε τὸν Θεοῦ, πού εἶναι ὁ βοηθὸς («τῶν ἐν ἀνάγκαις»), και ἐπινόησε με τὸ σοφὸ του μυαλὸ ἓνα σχέδιο εὐσεβὲς και πονηρὸ συνάμα. Παρακάλεσε τὸν Ἡγούμενο νὰ ἐτοιμασθῇ λαμπρὸ τραπέζι για νὰ εὐφρανθῇ ὁ βοεβόδας και οἱ εὐγενεῖς, γιατί αὐριο ἀναχωροῦν. Τοῦ ἐκμυστηρεύτηκε ὅμως τὸν σκοπὸ του και τοῦ ζήτησε νὰ ἀρχίσουν τὸ βράδυ ὀλονυκτία. Ἐκεῖνος ἐκπλήρωσε τὴν ἐπιθυμία του και ἔτσι ἐτοίμασαν πλούσιο δεῖπνο, ὅπου ὁ Ἡγούμενος τοὺς περιποιήθηκε προσωπικά και ὁ ἴδιος ὁ πρίγκιπας τοὺς ὑπηρετήσε. Καὶ ἐνῶ τὸ δεῖπνο συνεχιζόταν και εἶχε προχωρήσει βαθιὰ ἢ νύκτα, ὁ Ἡγούμενος ἔδωσε ἐντολή νὰ κτυπήσουν τὸ τάλαντο για τὴν ἀγρυπνία τῆς Κυριακῆς, πού ξημέρωνε. Ὁ Ἡγούμενος σηκώθηκε και μαζί του ὁ Ράστοκο και πῆγαν στὴν ἐκκλησία για νὰ προσευχηθοῦν. Πίσω τοὺς ἀκολούθησαν και ὁ βοεβόδας με τοὺς συντρόφους του, για νὰ παραβρεθοῦν στὴν ἀκολουθία, γιατί δὲν τολμοῦσαν νὰ ἀφήσουν μόνο του τὸν νεαρὸ πρίγκιπα. Ἡ ἀκολουθία γινόταν ἀργά - ἀργά και με εὐλάβεια, κατὰ τὸ τυπικὸ τῶν Ἁγίων Πατέρων· σὲ λίγο ὅλοι οἱ εὐγενεῖς, οἱ φύλακες και αὐτὸς ὁ βοεβόδας ἀποκοιμήθηκαν, καθώς ἦταν κουρασμένοι ἀπὸ τὸν δρόμο και τὸ δεῖπνο.

Μόλις ὁ εὐλογημένος νέος παρετήρησε ὅτι αὐτοὶ ἀποκοιμήθηκαν, ξέφυγε ἀπὸ ἀνάμεσά τους και προσκυνώντας ἐμπρὸς στοῦ ἅγιου Βῆμα, ἔδωσε στὸν Κύριο τὶς μοναχικὲς ὑποσχέσεις και ἀφοῦ

πῆρε τὴν εὐλογία τοῦ Ἡγουμένου, ἀνέβηκε μαζί μ' ἓνα γέροντα ἱερομόναχο στὸν ψηλὸ πύργο τῆς Μονῆς, ὅπου στὴν κορυφὴ του ὑπῆρχε μικρὸ παρεκκλήσι. Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἔκλεισε πίσω του τὴν πόρτα τοῦ πύργου ὁ Ράστοκο, πραγματοποίησε τὸν μεγαλύτερο πόθο τῆς καρδιάς του. Ὁ γέροντας ἱερομόναχος ἀφοῦ διάβασε τὶς εὐχές, ἔκαμε τὴν μοναχικὴ κουρά, τοῦ ἔδωσε τὸ Ἀγγελικὸ Σχῆμα και τοῦ ἔλλαξε τὸ ὄνομα ἀπὸ Ράστοκο σὲ Σάββα. Τότε ὁ μοναχὸς Σάββας ἔπεσε κάτω και με πολλὰ δάκρυα εὐχαριστοῦσε τὸν Θεοῦ και ἔλεγε: «Εὐχαριστῶ Σε, Κύριε, διότι με δέχθηκες! Σὺ ἐκπλήρωσες τὴν ἐπιθυμία τῆς καρδιάς μου». Ὁ γέροντας θαύμαζε με τοὺς δυνατοὺς λυγμούς τοῦ νέου μοναχοῦ, πού σὲ τόσο μικρὴ ἡλικία εἶχε τόσο μεγάλο ζῆλο για τὸν Θεοῦ.

Στὸ μεταξὺ, κάτω στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, τελείωνε ἡ ὀλονυκτία. Οἱ φύλακες ζύπνησαν και μὴ βλέποντας τὸν πρίγκιπα ἀνάμεσα τοὺς ἔμειναν κατάπληκτοι. Ἄρχισαν ἀμέσως νὰ τὸν ἀναζητοῦν παντοῦ, στὴν ἐκκλησία και στὸ Μοναστήρι, με κραυγές. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν τὸν βρῆκαν, ἔπεσαν ἐπάνω στὸν Ἡγούμενο και κτυποῦσαν τοὺς ἀδελφούς. Τότε ὁ βοεβόδας, ἀφοῦ τοὺς καθησύχασε, εἶπε στὸν Ἡγούμενο και τοὺς μοναχοὺς: «Τί ἀδικία και τί ντροπὴ εἶν' αὐτὸ πού κάνετε, τίμιοι πατέρες; Σεβαστήκαμε τὸ Ἀγγελικὸ Σχῆμα πού φέρετε και γι' αὐτὸ σᾶς φερθήκαμε με πραότητα και καλωσύνη. Πρὶν ἀπὸ λίγο ἦλθε στὴν χώρα μας ἓνας ἀπὸ σᾶς για νὰ ζητήση βοήθεια· νά, αὐτὸς ὁ ψεύτης, πού εἶναι ἄξιος θανάτου, κι ἔδειξε τὸν γνωστὸ μοναχό, και περιφρονώντας τὰ βασιλικὰ δῶρα σὰν ἀνάξια λόγου, ἔρπαξε τὸ παιδί και ἔφυγε, βυθίζοντας τοὺς γονεῖς του σὲ μεγάλη λύπη και ἐμᾶς σὲ ταλαιπωρία. Τώρα πάλι, ἀφοῦ φθάσαμε ἐδῶ μᾶς ἀποκρύψατε τὸν ἄρχοντά μας, ἀκολουθώντας συνεχῶς τὴν δικὴ σας γνώμη. Ἄλλὰ πὼς σᾶς ἦλθε στὸ νοῦ ὅτι μπορεῖτε νὰ μᾶς περιπαίζετε ἔτσι; Ἡ μήπως νομίζετε ὅτι μάταια κοπιᾶσαμε ἀναζητώντας τον; Νά μᾶς πῆτε λοιπὸν πού τὸν ἔχετε κρυμμένο, ἀλλοιῶς θὰ κοποῦν τὰ κεφάλια σας αὐτὴ τὴν στιγμή».

Στὸ ἄκουσμα τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ βοεβόδα οἱ νεαροὶ εὐγε-

νεῖς ἄρχισαν νὰ δέρνουν περισσότερο καὶ σκληρότερα τοὺς ἀδελφούς τῆς Μονῆς. Ὁ δὲ νέος μοναχὸς φοβούμενος μήπως ἢ φιλονεικία καταλήξῃ σὲ αἱματοχυσία, ἔσκυψε ἀπὸ τὸν πύργο καὶ φώναξε μέσ' στὸ σκοτάδι στοὺς δικούς του. "Ολοὶ αὐτοὶ μόλις ἄκουσαν τὴν φωνή του, χάρηκαν καὶ ἔτρεξαν πρὸς τὸν πύργο, κοιτάζοντας πρὸς τὰ πάνω καὶ ἐπιθυμώντας νὰ διαπεράσουν τὸ σκοτάδι καὶ νὰ ἀντικρύσουν τὸ ποθητὸ πρόσωπο. Τότε ὁ μοναχὸς Σάββας, ὁ πρῶν πρίγκιπας Ράστικο, εἶπε στὸν βοεβόδα. «Ἐνῶ εἶσαι πολὺ σοφός, φέρεσαι σὰν παιδί· καὶ ἐνῶ ἔχεις μαζί σου μερικοὺς μόνο ἄνδρες, σὲ ξένη χώρα, ὑπερηφανεύεσαι». Ὑστερα εἶπε στοὺς εὐγενεῖς: «Δὲν φοβάσθε τὸν Θεὸ καὶ δὲν σέβεσθε τὸ Ἀγγελικὸ Σχῆμα; Εἶναι ὠραῖο πρᾶγμα νὰ στρέφετε τὰ ὄπλα σας ἐναντίον αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, μέσα στὸν ναό; Τί κακὸ σᾶς ἔκαναν; Ἐὰν ἐμένα ζητᾶτε, νὰ ποῦ εἶμαι. Τώρα εἶμαι ἀπασχολημένος, τὸ πρῶτ' θὰ με δῆτε. Ἀφήστε λοιπὸν τοὺς μοναχοὺς ἡσυχούς».

"Ὅταν ἄκουσαν αὐτὰ οἱ εὐγενεῖς τοὺς ἔπιασε φόβος καὶ ντροπή καὶ δὲν ἤξεραν τί νὰ ποῦν. Σιωπηλοὶ περικύκλωσαν τὸν πύργο καὶ τὸν φρουροῦσαν μέχρι τὰ ξημερώματα. Μόλις ξημέρωσε, ὁ πρίγκιπας - μοναχὸς ἔσκυψε ἀπὸ τὸν πύργο, φώναξε τὸν βοεβόδα καὶ τοὺς εὐγενεῖς καὶ παρουσιάσθηκε σὲ ὄλους, κοσμημένος μετὰ τὸ Ἀγγελικὸ Σχῆμα. Ὅταν τὸν ἀντίκρυσαν, δὲν ἤξεραν τί νὰ κάνουν· μόνο ἔκλαιγαν καὶ θρηνοῦσαν μετὰ σπαραγμό. Ὁ μοναχὸς Σάββας πάλι, βλέποντας τὴν μεγάλη τους λύπη, τοὺς παρηγόρησε μετὰ τὰ ἐξῆς λόγια: «Ὅλα ὅσα συμβαίνουν σὲ μένα εἶναι σύμφωνα μετὰ τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα, γιατί Αὐτὸς ὁ Κύριος, μετὰ ἔφερε ἀπὸ τὸν πατέρα μου μέχρις ἐδῶ, ὥστε σεῖς νὰ μὴ με προφθάσετε. Ἀλλὰ καὶ τώρα ὁ ἴδιος με ἐγλύτωσε ἀπὸ τὰ χέρια σας. Γιατί σεῖς θέλατε νὰ με βγάλετε ἀπὸ τὸν ἅγιο καὶ ποθητὸ μου δρόμο καὶ ὕστερα νὰ καυχῆσθε στὸν ἄρχοντά σας πῶς τοῦ κάνατε μεγάλη χάρι. Ὁ Θεὸς μου ὅμως, ὅπου εἶχα τὴν ἐλπίδα μου καὶ γιὰ τὸν Ὅποιο ἐγκατέλειψα τὸ πατρικὸ σπίτι, ἦταν βοηθός μου, ὅπως βλέπετε, καὶ θὰ εἶναι πάντοτε, κατευθύνοντας τὴν ζωὴ μου κατὰ τὸ θέ-

λημά Του. Λοιπὸν, ἀγαπητοί μου, σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ λυπᾶσθε καὶ νὰ μὴ θρηνῆτε, ἀλλ' ἀντίθετα νὰ εὐχαριστήσετε μαζί μου τὸν Θεὸ, ποῦ με ἀξίωσε νὰ λάβω αὐτὸ τὸ Σχῆμα ποῦ πάντοτε ποθοῦσε ἡ ψυχὴ μου. Τὰ ροῦχα μου πάλι αὐτὰ τὰ γνωστά σας, καθὼς καὶ τὰ μαλλιά τῆς κουρᾶς μου, πάρτε τα καὶ ἐπιστρέφοντας εἰρηνικὰ στὴν πατρίδα, παραδῶστε τα σὰν ἀποδείξεις στοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφούς μου, γιὰ νὰ πιστέψουν ὅτι με βρήκατε ζωντανὸ καὶ μάλιστα μοναχό, μετὰ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ· τὸ δὲ μοναχικὸ μου ὄνομα εἶναι Σάββας».

"Ὅταν τελείωσε τὰ λόγια αὐτὰ ὁ μοναχὸς Σάββας, ἔρριξε ἀπὸ τὸν πύργο τὰ ροῦχα του καὶ τὰ νεανικά του μαλλιά, μαζί με ἓνα γράμμα παρηγορητικὸ γιὰ τοὺς γονεῖς του, ὅπου τοὺς παρακαλοῦσε: «...Νὰ μὴ λυπᾶσθε γιὰ μένα, οὔτε νὰ με θρηνῆτε σὰν χαμένο, ἀλλὰ ἀπεναντίας ἰκετεύσατε σᾶς παρακαλῶ τὸν Κύριο, ὥστε με τίς εὐχές σας νὰ τελειώσω καλὰ τὸν ἀγῶνα ποῦ ἀνέλαβα. Σεῖς δὲ με ὀλη σας τὴν δύναμι νὰ φροντίζετε γιὰ τὴν ψυχὴ σας. Καὶ μὴ περιμένετε νὰ με δῆτε αὐτοῦ, ὅσο ζῆτε· ἀλλ' ἂν θελήσῃ ὁ Θεός, θὰ ὑποδεχθῶ καὶ θὰ συναντήσω ἐδῶ, στὸ Ἅγιο Ὅρος, τὸν κύριο καὶ πατέρα μου, ὅπου θὰ χαρῶ τὰ τίμια γηρατειά του καὶ τὴν πατρικὴ του στοργή». Καὶ ἀφοῦ τοὺς ὑπενθύμισε πολλὰ εὐαγγελικὰ ρητὰ, ποῦ ἀναφέρονται στὴν δικαιοσύνη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, στὴν ἀλήθεια καὶ τὴν κρίσι, καθὼς καὶ τό: «Ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς» (Ματθ. 7, 12), ὁ Σάββας πρόσθεσε καὶ τοῦτο: «πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλάσια λήψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει» (Ματθ. 19, 29).

Ὁ βοεβόδας καὶ οἱ εὐγενεῖς παίρνοντας τὰ ροῦχα μετὰ τὰ μαλλιά καὶ τὸ γράμμα, τὰ κοίταζαν καὶ θρηνοῦσαν τὸν ζωντανὸ σὰν νὰ ἦταν νεκρός. «ὦ, συμφορὰ ποῦ μᾶς βρῆκε ἐξ αἰτίας σου, κύριε, ἔλεγαν. Τί εἶναι αὐτὸ ποῦ μᾶς ἔκανες, νὰ μᾶς ποτίσης περισσότερο δηλητήριο τώρα ποῦ βρέθηκες, παρὰ ὅταν σὲ χάσαμε; Ἄχ,

ροῦχα τοῦ ἀγαπημένου, τί φωτιά εἶστε γιά κείνους πού τόν περιμένουν! Πῶς νά σᾶς παραλάβουμε και νά σᾶς παραδώσουμε στους γονεῖς και τούς ἀδελφούς, ὅπου εἶστε σάν δίκικοπο μαχαῖρι! Ἄχ, μαλλιά ἀπό τὸ ἀγαπητὸ κεφάλι, πού εἶχατε προορισμὸ νά παρηγορῆτε τὴν καρδιά και τὰ μάτια τῶν γονέων, πῶς νά σᾶς παραδώσουμε τώρα, πού γίνετε σάν βρόχος γιά κείνους! Ἄχ, δῶρο πού μεταφέρουμε ἀπὸ θρήνους και ὄδυρους γεμᾶτο ἀντὶ ἀπὸ χαρὰ και ἀγαλλίασι, πῶς θὰ σὲ δώσουμε και ποιά ἀνταμοιβὴ θὰ λάβουμε; Τί στολὴ λαμπρὴ ἄρα θὰ μᾶς χαρίσουν, ἀφοῦ ἐμεῖς θὰ τοὺς ντύσουμε μὲ τόσο πένθος; ὦ, δεῖπνο αὐτῆς τῆς νύκτας, γεμᾶτο χαρὰ και ἀπάτη, ὅμοιο μ' ἐκεῖνο τοῦ Ἰακώβ, πού ἐξάπατησε τὸν πατέρα του γιά νά τοῦ πάρη τὴν εὐλογία! ὦ, κύριε, τὸ ποτήρι πού μᾶς κέρασε γεμᾶτο ἀπὸ μέλι και ἀγάπη, πόση πίκρα μᾶς ἐτοίμασε, πικρότερη ἀπ' τὴν χολή! ὦ, νύκτα ὅπου μᾶς πῆρε ὁ ὕπνος, ἄς εἶσαι σκοτεινὴ, καθὼς λέγει ὁ Ἰώβ, και τὸ φῶς νά μὴ σὲ βρῆ! Ἄλλοίμονο σ' ἐμᾶς τοὺς τόσο ἀνόητους, πῶς μέσα σ' ἓνα λεπτὸ ἀφήσαμε νά μᾶς ξεφύγη αὐτός, πού τόσες μέρες κυνηγούσαμε και τέλος εἶχαμε πιάσει; Πόσο κουτοὶ γίναμε; Τί εἶδους ὕπνος μᾶς κατέλαβε; Γιατί δὲν τὸν δέσαμε μὲ δεσμά, ὅπως πήραμε ἐντολή; Ἔτσι, θὰ εἶχαμε γλυτώσει ἀπ' αὐτὴ τὴν λύπη τοῦ θανάτου. Τί θὰ κάνουμε τώρα; Πῶς θὰ ἐμφανιστοῦμε ἐμπρὸς στὸν κύριό μας; Ποιά πέτρινη καρδιά, ποιά σιδερένια φύσι, μπορεῖ νά βαστάσῃ τὸ βαρὺ τοῦτο μῆνυμα, πού ἐμεῖς πρέπει νά μεταφέρουμε ἀπ' ἐδῶ στους γονεῖς και τούς ἀδελφούς του;»

Αὐτὰ και ἄλλα παρόμοια λέγοντας, ἔκλαιγαν ὦρα πολλή· ἔκλαιγε και ὁ Σάββας ἀπὸ τὸν πύργο ἐπάνω, ὥστε και οἱ ἄψυχοι βράχοι νά συγκινοῦνται. Κατόπιν, ὅταν ἤσυχασαν λίγο ἀπὸ τὸν θρήνο, ὕψωσαν τὰ βλέμματά τους πρὸς αὐτὸν και τὸν ἀποχαιρέτησαν μὲ σεβασμὸ και δάκρυα, λέγοντας μὲ παράπονο: «Χαῖρε, κύριε, χαῖρε και ἀναπαύου χωρὶς ἐμᾶς! Ἄραγε θὰ σὲ δεχθῆ ὁ Χριστὸς σκληρόκαρδε; Ἄπατησε τὸν πατέρα, ἀπάτησε και ἐμᾶς· πρόσζεε μήπως πρέπει νά φοβηθῆς τὸν Θεό!» Μὲ πόνο καρδιάς τοῦ φώναζαν και ἄλλα παρόμοια. Τέλος τοῦ ζήτησαν εὐχὴ

και εὐλογία και παίρνοντας τὰ θλιβερὰ ροῦχα, ξεκίνησαν γιά τὴν πατρίδα τους. Στὸν δρόμο ἕμως σταματοῦσαν και μὲ δάκρυα και ἀναστεναγμούς ἔστρεφαν πρὸς τὸν πύργο, μέχρι πού τὸν ἔχασαν ἀπὸ τὰ μάτια τους⁽¹⁾.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ὁ μοναχὸς Σάββας κατέβηκε ἀπ' τὸν πύργο και ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸν Θεό, ἔβαλε μετάνοια στὸν Ἠγούμενο και σ' ὄλους τοὺς ἀδελφούς και αὐτοὶ πάλι χαιρέτησαν τὸν νέο ἀδελφό, πού ἔλαβε τὸ Ἀγγελικὸ Σιχῆμα. Τέλος, ὁ Σάββας παρακάλεσε θερμὰ τοὺς ἀδελφούς πού κακοπάθησαν και ὕβρίστηκαν ἐξ αἰτίας του, νά συγχωρήσουν τοὺς φταίχτες, ὥστε και αὐτοὶ νά μπορέσουν νά ἐπιστρέφουν μὲ τὸ καλὸ στὴν πατρίδα και πρόσθεσε: «Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ καταφυγὴ και ἡ δύναμις μας και ἔγινε βοηθὸς μας στὶς δύσκολες περιστάσεις πού μᾶς βρῆκαν. Γιατί ὁ δαίμονας, πού ἤλπιζε νά μὲ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ Κυρίου μὲ τὴν τόσο ἐπίμονη ἀναζήτησι τῶν γονέων μου, και νά μὲ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγία συνοδεία σας, βγήκε ντροπιασμένος και μὲ ἄδεια τὰ χέρια, χάρις στὶς προσευχὰς και τὶς ταλαιπωρίες σας γιά μένα». Αὐτοὶ μόλις ἄκουσαν τὰ ταπεινὰ και σεμνὰ λόγια του, τὰ γεμᾶτα σοφία, λησιμόνησαν τὰ κτυπήματα πού δέχθηκαν ἀπ' τοὺς συνοδοὺς τοῦ βοεβόδα και δόξαζαν τὸν Θεὸ γεμᾶτοι ἀνακούφισι και χαρὰ.

(1) Ὁ πύργος ἀπ' ὅπου ὁ ἅγιος Σάββας ἔριξε τὰ ροῦχα, σώζεται μέχρι σήμερα στὴν Μονὴ τὴν λεγομένη «Παλαιὸ Ρούσικο». Στὸν πύργο κτίσθηκε τὸ 1871 ναὸς τιμώμενος μὲ τὸ ὄνομά του.

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΣΑΒΒΑ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

Σ’ όλόκληρο τὸ Ἅγιο Ὄρος, στὰ Μοναστήρια καὶ τὶς Σκῆτες, διαδόθηκε εὐθὺς ὅτι ὁ γιὸς τοῦ Σέρβου ἡγεμόνα ἄφησε τὸν κόσμο, ἔφθασε ἐκεῖ κρυφὰ καὶ ἐκάρη μοναχὸς στὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ὅπου καὶ παρέμεινε. Γι’ αὐτὸ ὅλοι ἐπιθυμοῦσαν νὰ τὸν δοῦν. Ὄταν, λοιπόν, ἔφθασε ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πού ἐορτάζει ἡ περίφημη Μονὴ Βατοπεδίου, ἡ ἀδελφότης τῆς Μονῆς κάλεσε (κατὰ τὴν ἀγιορειτικὴ συνήθεια) μαζί μὲ τοὺς ἄλλους μοναχοὺς καὶ τὸν Σέρβο μοναχὸ Σάββα, στὴν πανήγυρι. Τότε ὁ Ἁγούμενος τοῦ Βατοπεδίου καὶ οἱ ἀδελφοί, μὲ τὴν συμφωνία καὶ τοῦ Πρώτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, παρακίνησαν τὸν ὄσιο Σάββα, στὸν ὁποῖο ἄρесе ἡ θαυμάσια Μονή, νὰ μείνῃ στὸ Βατοπέδι.

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ τάξι στὸ Μοναστήρι τοῦ Βατοπεδίου ἱκανοποίησε τὸν νεαρὸ μοναχὸ Σάββα, ὁ ὁποῖος, ἀνάμεσα σὲ ὑποδειγματικούς μοναχοὺς καὶ μὲ τὴν καθοδήγησι τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἁγίου γέροντα Μακαρίου τοῦ ἱερομοναχοῦ, παραδόθηκε στοὺς μοναχικούς ἀγῶνες μὲ ὅλη τὴν θέρμη τῆς φιλόχριστης, νεανικῆς του ψυχῆς. Μέσα στὸν πύρινο ἐνθουσιασμό του καὶ τὴν φλογερὴ του εὐλάβεια, ἐπιθυμοῦσε μὲ ὅλη του τὴν καρδιά νὰ μὴν τὸν ξεχωρίζουν σὲ τίποτα ἐπειδὴ ἦταν γιὸς ἡγεμόνα. Ἦθελε δηλαδὴ νὰ εἶναι ἓνας ἀπλὸς, συνηθισμένος μοναχός, ἴσος καὶ ὁμοιος μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους στὴν νηστεία, στὴν προσευχὴ, στὴν ἀγρυπνία καὶ σὲ ὅλες τὶς διακονίες τῆς Μονῆς. Γι’ αὐτὸ ἐκτελοῦσε τὰ πάντα μὲ ταπεινώσι καὶ ἀφοσίωσι («ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος του»).

Ἐστερα ἀπὸ λίγου διάστημα ὁ μοναχὸς Σάββας πῆρε ἀπὸ τὸν Ἁγούμενο τὴν εὐλογία νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ νὰ προσκυνήσῃ τὰ ἄλλα

Μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὄρους· νὰ ἀνέβῃ στὴν κορυφὴ τοῦ Ἄθω καὶ ὅπου ἄλλοῦ εἶναι ἐρημίτες, γιὰ νὰ πάρῃ τὴν εὐλογία τους. Ὁ Ἁγούμενος τὸν ἔστειλε μαζί μὲ ἔμπειρους μοναχοὺς, γιὰ νὰ τοῦ δείξουν ὅλους τοὺς ἱεροὺς τόπους τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅπου τὸν ὑποδέχθηκαν μὲ ἰδιαίτερη τιμὴ, σὰν βασιλόπουλο. Πιεζοπορώντας μὲ γυμνὰ πόδια⁽¹⁾ στοὺς δύσκολους ἀγιορειτικούς δρόμους, αὐτὸς ὁ διψασμένος γιὰ τὸν Θεὸ ὀδοιπόρος, ἔφθασε στὴν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ὅπου τοῦ ἔγινε ὑποδοχὴ ἐξαιρετικῆ. Ἐλαβε ἀπὸ ὅλους εὐχὴ καὶ εὐλογία καὶ ἀφοῦ ἀναπαύθηκε λίγο, κίνησε γιὰ τὴν κορυφὴ τοῦ Ἄθω ἡ ὁποία ἀπ’ τὴν ἀρχὴ τραβοῦσε τὴν καρδιά του. Ἐκεῖ πέρασε ὅλη τὴν νύκτα μὲ προσευχὴ καὶ μετάνοιες, βρέχοντάς τὴν μὲ θερμὰ δάκρυα χαρᾶς. Ὄταν κατέβηκε στοὺς πρόποδες τοῦ βουνοῦ, ἐπισκέφθηκε πολλοὺς ἀσκητάς, ὅπου ζοῦσαν στὰ σπήλαια ζωὴ πολὺ αὐστηρῆ. Ὁ Σάββας χαιρόταν γιὰτὶ ἀξιώθηκε νὰ δῆ δούλους τοῦ Θεοῦ, πού σπάνια συναντῶνται πάνω στὴ γῆ. Οἱ μακάριοι αὐτοὶ πατέρες, παρ’ ὅλο πού δὲν μποροῦσαν νὰ ὀνομαστοῦν Ἄγγελοι, γιὰτὶ ἔφεραν σάρκα, ἦταν ἀληθινὰ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ. Ἀποχωρισμένοι ἀπὸ κάθε ἐπίγειο, δὲν μεριμνοῦσαν γιὰ κανένα ὑλικὸ πρᾶγμα· οὔτε κτήματα καλλιεργοῦσαν, οὔτε πράγματα πουλοῦσαν. Ὅλη τους ἡ μέριμνα ἦταν ἡ ἀδιάκοπη προσήλωσι τοῦ νοῦ στὸν Θεὸ, μὲ προσευχὴ καὶ δάκρυα γιὰ τὴν σωτηρία τους καὶ τὴν σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου. Κατοικοῦσαν στὰ ψηλὰ βουνα μὲ τὰ ἐλάφια, ἔχοντας γιὰ νὰδ τὸν οὐρανό, ἐνῶ τὸ βλέμμα τῆς ψυχῆς τους ἦταν στραμμένο συνεχῶς στὸν Χριστό, πού βρισκόταν μέσα τους. Τὰ μικρά τους καλύβια χωμένα μέσα στὰ χόρτα, ἀντηχοῦσαν μόνο ἀπὸ τοὺς θορύβους τοῦ δάσους καὶ τὸ κελάδημα τῶν πουλιῶν, πού τοὺς παρακίνοῦσαν ἀκόμη περισσότερο στὴν δοξολογία τοῦ Θεοῦ. Χορτασμένοι ἀπὸ τὸν καθαρὸ καὶ μυρωμένο ἀέρα τοῦ βουνοῦ, ἔχοντας τὴν παντοτεινὴ χαρὰ τῆς ἀμέριμνης ζωῆς, ὑψώνονταν μὲ τὸν θεῖο πόθο πο-

(1) Σ. Μ. Ὁ ἅγιος Σάββας ἐβάδιζε μὲ γυμνὰ πόδια τὰ πρῶτα ἑπτὰ χρόνια τῆς ζωῆς του στὸ Ἅγ. Ὄρος.

λύ πιδό πάνω από τὰ γήινα και θεωροῦσαν τὸν ἑαυτὸ τους πλουσιώτερο και από τους πιδό πλούσιους. Ἀπό αὐτούς τους ἀναχωρητὰς μερικοὶ ζοῦσαν στὶς σχισμὲς τῶν βράχων, στὶς χαράδρες τῆς γῆς, στοὺς γκρεμοὺς πάνω ἀπ' τὴν θάλασσα, ὅπου ἔκαναν φωλιὲς σὰν τὰ πετεινὰ και ὑπέφεραν τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὴν βροχὴ και τὸ δυνατὸ κρύο, ἐνῶ ὁ ἥλιος και ἡ ζέστη τους ἔκαιγε τὸ καλοκαίρι. Ταπεινοὶ και πτωχοὶ δὲν εἶχαν φόβο ἀπὸ τους κλέφτες γιατί δὲν εἶχαν ἄλλο ἀπ' τὰ φτωχικά τους ράσα, τὰ καμωμένα ἀπὸ λινάρι, ποὺ μόλις ἔφταναν γιὰ νὰ σκεπάζουν τὴν γυμνότητά τους. Ἡ τροφή τους ἦταν ἀνάλογη μὲ τὶς δυνάμεις τοῦ καθενός. Ἄλλοι ἔτρωγαν σπάνια λίγο ψωμί, ἄλλοι ἄγριους καρπούς και χόρτα και ἔπιναν τὸ νερὸ τῆς πηγῆς. Ὁ ὕπνος ἐπίσης δὲν τους κυρίευε. Ὅλοι αὐτοὶ, ἔχοντας ἀπαρνηθῆ τὸν μάταιο κόσμο γιὰ πάντα, τὸν εἶχαν λησμονήσει ἐντελῶς και ζοῦσαν μιὰ ζωὴ ἀγνή και ἡσυχῆ, σχεδὸν ἀγγελικὴ.

Ὁ μακάριος Σάββας κατέγραφε στὴν καρδιά του και στὴν μνήμη του τους κόπους αὐτούς και τὶς ἀσκήσεις και τὴν πρὸς τὸν Θεὸ ἀφοσίωσι και ἀναστενάζοντας βαθιὰ κατέκρινε τὸν ἑαυτὸ του γιὰ ραθυμία. Ἐπειτα μὲ δάκρυα ἔπεφτε στὰ πόδια τῶν δσίων ἐρημιτῶν ζητώντας τὴν εὐχὴ και τὴν εὐλογία τους. Παίρνοντας ἀπ' αὐτούς πολλὰ ὠφέλιμα διδάγματα, εὐχές και εὐλογίες, ἐπέστρεψε στὴν Μονὴ Βατοπεδίου μὲ τὴν καρδιά πληγωμένη ἀπὸ τὸν πόθο τῆς ἐρήμου. Ἐκεῖ τὸν ὑποδέχθηκαν ὅπως πρὶν, μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη. Οἱ ἀδελφοὶ τὸν ρωτοῦσαν γιὰ τὸ προσκύνημά του στὸ Ὄρος, ὅμως βλέποντάς τον σκυθρωπὸ και μὲ ἀλλαγμένο πρόσωπο, νόμισαν πῶς αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι ἐβάδισε γιὰ πολὺ μὲ γυμνὰ πόδια πάνω στοὺς βράχους. Δὲν κατάλαβαν ὅτι ὁ πόθος γιὰ κείνους τους ἐρημίτες και τὴν ζωὴ τους, τοῦ κατέτρωγε σῶμα και ψυχὴ.

Ὅταν ἀναπαύθηκε, ὁ μοναχὸς Σάββας, πῆγε σκυθρωπὸς στὸν Ἠγούμενο και τοῦ ἐξωμολογήθηκε τὸν πόθο ποὺ βασάνιζε τὴν καρδιά του, χωρὶς νὰ κρύψῃ τὴν αἰτία τῆς ἀλλαγῆς του· και παρ-εὐθὺς ἔπεσε στὰ γόνατα και τὸν παρακαλοῦσε νὰ τοῦ δώσῃ εὐλο-

για, νὰ ζῆσῃ τὴν ἐρημητικὴ ζωὴ κοντὰ τους. Ὁ Ἠγούμενος ἀπόρησε μὲ τὴν ἀκαιρὴ παράκλησί του και δὲν τοῦ ἔδωσε εὐλογία, ἀλλὰ τοῦ εἶπε: «Ὁχι, τέκνον, ὄχι! Δὲν ἀρμόζει σ' ἐκεῖνον ποὺ ἀκόμη δὲν στερεώθηκε μὲ τὴν ὑπακοὴ οὔτε στὴν πρώτη βαθμίδα τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς, νὰ ἐγγίξῃ τὴν κορυφὴ τῆς ἡσυχίας και ἀναχωρήσεως και νὰ ἀκολουθῇ πρόωρα τὸ θέλημά του· γιατί οὔτε ἡ μοναχικὴ σου πεῖρα, οὔτε ἡ ἡλικία σου, ἐπιτρέπουν νὰ ζητᾶς ἀπὸ τώρα τόσο δύσκολο ἀγῶνα· κάθε καλὸ ἔχει τὴν ὥρα του. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτὸ, ἔχει μαθευτῆ σὲ πολλὲς χῶρες τίνος εἶσαι γιὸς και πολλοὶ ἡγεμόνες δὲν ἀγνοοῦν τὸν ἐρχομὸ σου σ' ἐμᾶς ἐδῶ· ἂν λοιπόν, σοῦ συμβῆ κάτι ἀπ' τὸν ἐχθρὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸν δαίμονα, ἢ ἀπὸ τους ληστὰς, ὅλοι θὰ μᾶς καταδικάσουν, γιατί ὑποχωρήσαμε στὸ θέλημά σου».

Ἡ ἄρνησι αὐτῆ τοῦ Ἠγουμένου δὲν ἔγινε χωρὶς τὴν ἀγαθὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μὴν κρυφθῇ τὸ φῶς πίσω ἀπὸ τὰ ἐρημικὰ βουνὰ και μπῆ ὁ λύχνος (ὠπὸ τὸν μῶδιον) και στερηθοῦν τὴν σωτηρία ἐκεῖνοι, ποὺ μετέπειτα ἐπρόκειτο νὰ φωτισθοῦν ἀπ' αὐτόν. Ὁ ταπεινὸς νέος μὲ προθυμία ὑπάκουσε στὸν Ἠγούμενο και εἶπε: «Ἄς γίνῃ διὰ σοῦ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐπάνω μου, τίμιε πάτερ».

Ἀπὸ τότε ὁ μοναχὸς Σάββας ἄρχισε ἀκόμη πιδό ἐγκάρδια νὰ ἐκτελῇ τὶς διακονίες μαζί μὲ τους ἀδελφούς στὸ κοινόβιο. Τὴν ἡμέρα ἐργαζόταν μὲ μεγάλη ταπεινώσι και τὴν νύκτα τὴν περνοῦσε προσευχόμενος στὸν Θεό. Ἐχοντας πάντοτε μπροστά του τὴν πολιτεία τῶν παλαιῶν ἀγίων και ἀπενίζοντας τὸ μακάριο τέλος τους, ἔτρεφε στὴν καρδιά του μιὰ μόνο ἐπιθυμία: Νὰ εὐαρεστήσῃ στὸν Χριστὸ, νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴ του και νὰ ἀποκτήσῃ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ ποὺ ὁ Κύριος ἔχει ὑποσχεθῆ. Βοηθοῦσε τους πάντας στὶς ἀναγκαῖες ἐργασίες και κοπίαζε πολὺ μὲ μεγάλη ταπεινώσι, ὥστε ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν και τὸν θαύμαζαν.

Τὸν αὐστηρὸ τρόπο τῆς ζωῆς του και τὸ πλήθος τῶν μετανοιωῶν ποιδς μπορεῖ νὰ διηγηθῇ! Μὲ πολλοὺς και ποικίλους κόπους σταύρωνε μέσα του ὁ Ὁσῖος τὸν παλαιὸ ἀνθρωπο. Τρεφόταν

μέ ψωμί και νερό κι' αυτά με ἐγκράτεια· κρασί και λάδι γευόταν λίγο, δουλαγωγώντας την νεότητά του. Ἡ προσευχή του στὸν Θεὸ ἦταν ἀδιάκοπη ἡμέρα και νύκτα, ἐνῶ ὀλόκληρη τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου δὲν ἐκλεινε τὰ μάτια του γιὰ ὕπνο, μέχρι τὴν ἀυγή τῆς Κυριακῆς. Φοροῦσε μόνο ἓνα τρίχινο ράσο, μόλις γιὰ νὰ καλύπτει τὴν γυμνότητα τοῦ σώματος, ὑπομένοντας τὸ κρύο. Περπατοῦσε πάντοτε με γυμνά πόδια και τὸ δέρμα τῶν ποδιῶν του τόσο σκληρυνε, ὥστε δὲν εἶχε φόβο νὰ πληγωθῆ ἀπὸ τοὺς ἀπότομους βράχους. Ἀλλά, ἂν και ἦταν αὐστηρὸς πρὸς τὸν ἑαυτό του, πρὸς ὄλους τοὺς ἄλλους ἦταν ἐπιεικῆς και πρᾶος. Και θαύμαζαν, ὁ Ἡγούμενος και οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κοινοβίου, πῶς σὲ τόσο μικρῆ ἡλικία και τόσο σύντομα κατώρθωσε νὰ φθάσει σὲ τέτοια πνευματικά μέτρα, πρᾶγμα δύσκολο και γιὰ ἡλικιωμένους μοναχοὺς.

Στὸ μεταξύ ὁ βοεβόδας και οἱ νεαροὶ συνοδοὶ του γύρισαν στοὺς γονεῖς τοῦ μακαρίου Σάββα και τοὺς διηγήθηκαν ὅσα συνέβησαν και ἀκόμη τοὺς παρέδωσαν τὰ βασιλικά ρούχα του, τὰ μαλλιά του και τὸ ἰδιόχειρο γράμμα του. Μόλις τὰ εἶδαν αὐτὰ οἱ γονεῖς και οἱ ἀδελφοί, ρομφαία διαπέρασε τὴν ψυχὴ τους. Ὅταν μάλιστα διάβάσαν τὸ γράμμα του, τί δὲν ἔκαναν, και τί δὲν εἶπαν ἀπὸ τὴν λύπη τους! Ὁ βιογράφος του Θεοδόσιος λέει, ὅτι θρηνοῦσαν με κραυγὲς δυνατές, ἀπ' τὰ βάθη τῆς καρδιάς τους και ἀναστέναζαν καλώντας τον με τ' ὄνομά του. Χάιδευαν τὰ μαλλιά του, ἀγκάλιαζαν τὸ φόρεμά του και κρατώντας τα σὰν κάτι τὸ πολύτιμο, τὰ καταφιλοῦσαν βρέχοντάς τα με δάκρυα.

Μαζὶ με τὴν οἰκογένεια τοῦ ἡγεμόνα ἐκλαιγαν και ὄλοι οἱ εὐγενεῖς, ὅπως κλαῖνε ἓνα νεκρὸ θρηνοῦσε και ὄλος ὁ λαὸς κι' ἔδειχναν τὴν λύπη τους μαυροφορώντας, ὅπως συνηθίζει ὁ κόσμος ὅταν πενθῆ.

Ἀλλά σιγὰ - σιγὰ οἱ καρδιές τῶν γονέων εἰρήνεψαν· ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἐπανῆλθε στὶς ψυχές τους και κατάλαβαν πῶς ὁ νεαρὸς γιὸς τους τοὺς ἔδωσε ἓνα καλὸ παράδειγμα προπορευόμενος στὸν δρόμο τῆς σωτηρίας. Και ἔλεγαν: «Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλατο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω και ἐγένετο· εἶη τὸ ὄνομα

Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἰώβ, 1, 21). Και παρευθὲς ἔστειλαν στὸν γιὸ τους τὸν μοναχὸ, στὸ Ἅγιο Ὄρος, πολὺ χρυσάφι, γιὰ νὰ μὴ στερῆται τίποτε και νὰ ἔχη νὰ προσφέρει στὶς ἐκκλησίες και τοὺς πτωχοὺς. Τοῦ ἔγραψαν και γράμμα ἀλλ' ὄχι χωρὶς κάποιον φόβο, γιατί δίσταζαν νὰ τὸν ὀνομάσουν παιδί τους· μόνο τὸν ἔλεγαν πατέρα και διδάσκαλο, εὐχέτη και μεσίτη τους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ και τὸν παρακαλοῦσαν νὰ δέεται γι' αὐτούς. «Γὰ πλοῦτη μας εἶναι στὴν διάθεσί σου» τοῦ ἔγραφαν, «οἱ ψυχές μας και ὄλοι ἐμεῖς στὸ δικό σου πρόσταγμα, γιατί οἱ ἀρετές σου μᾶς ἐκπλήττουν· ἀλλ' ὅμως διῶξε ἀπὸ τὴν καρδιά μας τὴν πίκρα τῆς λύπης και παρηγόρησέ μας με τὸν ἐρχομό σου ἐδῶ και ἐμεῖς σοῦ δίνουμε ὑπόσχεσι πῶς θὰ σὲ ἀφήσουμε πάλι νὰ γυρίσεις στὴν ἔρημο».

Ὅταν ἔλαβε αὐτὸ τὸ γράμμα ἀπὸ τοὺς γονεῖς του ὁ εὐλογημένος Σάββας τὸ ἔβρεξε με πολλὰ δάκρυα και ἔκαμε πολλὴ προσευχὴ γι' αὐτούς, εὐχαριστώντας τὸν Θεό. Ἀπὸ τὸ χρυσάφι ποὺ τοῦ ἔστειλαν ἄφησε ἓνα μέρος στὸ Βατοπέδι και τὸ ὑπόλοιπο πῆγε και τὸ μοίρασε ἄφθονα σὲ ἐλεημοσύνες στὰ ἄλλα Μοναστήρια και στὶς Σκῆτες, ἐτοιμάζοντας ἔτσι γιὰ τὸν πατέρα του παλάτι ἄφθαρτο στοὺς οὐρανοὺς. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ γύρισε στὸ Μοναστήρι του, τὸ Βατοπέδι, στοὺς πρώτους ἀγῶνες του και τὶς ἀσκήσεις.

Μιὰ φορά, ὁ φιλόθεος Σάββας ἐτοιμάσε ζεστὰ ψωμιά, τὰ φόρτωσε στὰ ζῶα τῆς Μονῆς και μαζὶ με τοὺς ἐργάτες ξεκίνησαν τὰ βαθιὰ μεσάνυχτα. Αὐτὸς περπατοῦσε ἐμπρὸς με γυμνά πόδια, σπεύδοντας νὰ θρέψῃ στὴν ἔρημο τοὺς ἀναχωρητάς, ποὺ νήστευαν τρεῖς και πέντε ἡμέρες και κάποτε και ὄλη τὴν ἐβδομάδα. Ἦταν ἢ Ἀγία και Μεγάλῃ Σαρακοστή, ἡμέρα Σάββατο, γι' αὐτὸ ἢ εὐσπλαχνικὴ ψυχὴ ἔτρεχε νὰ προσφέρει τὸ ζεστὸ ψωμί, ἐπιθυμώντας νὰ πάρῃ τίς ἀγιες εὐχές τους. Ὅμως στὸν τόπο ποὺ λέγεται Μυλοπόταμος, λησται ἐπεσαν πάνω τους και τὸν αἰχμαλώτισαν μαζὶ με τοὺς συντρόφους του. Αὐτὸς λυπήθηκε πολὺ, ὄχι ἐπειδὴ ὁ ἴδιος αἰχμαλωτίσθηκε, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμποδίσθηκε νὰ φθάσει στοὺς γέροντες ἐρημιῆτες τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ. Ὅταν τὸν ρώτησαν οἱ

λησται ποιός είναι και από ποιά Μονή, απάντησε: «Είμαι υποτακτικός του πατρός Μακαρίου και με έστειλε σε υπακοή στην Μονή του Έσφιγμένου. Ο Ήγουμενος και οι αδελφοί στέλνουν μ' έμένα τα ψωμιά στους γέροντες που νηστεύουν στην έρημο και κακοπαθούν για τον Χριστό, γιατί τέτοιο έθιμο έχουν οι πατέρες». Και άμέσως επικαλέστηκε δλόψυχα σε βοήθεια τó άπειρο έλεος του Θεού, πιστεύοντας στην προσευχή και την δύναμι των Αγίων. Την ίδια στιγμή οι λησται, σαν να παρακινήθηκαν από τον Θεό, τον εúσπλαχνίσθηκαν και τον άφησαν ελεύθερο μαζί με τους άλλους. Έτσι, έφερε τα ψωμιά στους άσκητάς την ώρα άκριβώς που επιθυμούσε και τους έλεγε: «Με τίς εύχές σας μάς έσωσε ó Θεός από τά χέρια των έχθρών μας».

Κατόπιν οι λησται, σαν να συνήλθαν από λήθαργο, έλεγαν: «Πώς τó πάθαμε αυτό τó πράγμα, να αφήσουμε τον νέο εκείνο μοναχό και τους συντρόφους του σαν άγράμματοι; Μήπως είναι κανένας μάγος ή είναι πραγματικά άνθρωπος του Θεού και τον φύλαξε ó Θεός, χωρίς να κακοπάθη; Άς πάμε να δούμε αν άληθινά είναι του Μακαρίου μαθητής», επειδή ó δσιος Μακάριος φημιζόταν για τά έργα του και ήταν γνωστός σε όλους. Όταν λοιπόν ήλθαν στον γέροντα, είδαν τον ένθεο μοναχό να κάθεται μαζί του. Ο γέροντας άφου τους εύχήθηκε και τους εύλόγησε, παρακάλεσε να καθήσουν και τους προσέφερε ό,τι είχε στο κελλί του: Άγρια χόρτα βρασμένα, ψωμί και έλιές. Τους φιλοξένησε με άγάπη και χόρτασε την ψυχή τους με σοφά λόγια. Βλέποντας οι λησται την τόσο μεγάλη άγάπη του γέροντα προς αυτούς, ή καρδιά τους μαλάκωσε και νόμιζαν ότι φωτιά άπ' τον ούρανό θα τους κάψει ή θα τους καταπιή ή γή ζωντανούς, αν σκεφτούν κάτι κακό έναντίον του. Έστερα, όταν στερεώθηκαν με τά λόγια του στην πίστι, ρωτούσαν: «Για την άγάπη του Χριστού, πάτερ, πές μας, είναι πραγματικά μαθητής σου αυτός ó νέος, γιατί σήμερα είδαμε ότι του συνέβη ένα σημείο θαυμαστό». Ο γέροντας, όταν άκουσε τó θαύμα τó σχετικό με τον εύλογημένο μοναχό, έβρεξε τó άγιο του πρόσωπο με δάκρυα και είπε: «Παιδιά μου, αυτός ó

νέος είναι μαθητής του Θεού και σαν μοναχός είναι ένας από μάς τους αδελφούς: στον κόσμο όμως ήταν γιός του βασιλέως των Σέρβων. Άλλ' άφησε τον ήγεμόνα πατέρα του, περιφρόνησε την έφήμερη δόξα και όλες τις υλικές απολαύσεις σαν σκύβαλα και άγάπησε την πτωχεία του Χριστού, και την κοινοβιακή ζωή μαζί μας. Και καθώς βλέπετε, σταλμένος άπ' τον Θεό, γυρίζει την έρημο και επισκέπτεται αυτούς, που κακοπαθούν για τον Χριστό στα όρη, στις χαράδρες και στα σπήλαια και φροντίζει για την τροφή τους».

Άκούγοντας τον γέροντα οι λησται και βλέποντας τά δάκρυά του, έμειναν έκπληκτοι και συνεχώς παρατηρούσαν τον νέο και θαύμαζαν την μεγάλη του ταπεινώσι, επειδή για τον Θεό άφησε τόσα μεγαλεία. Κοίταζαν τó φτωχό τρίχινο ράσο του και τά γυμνά του πόδια και άπορούσαν πολύ. Έπειτα προσκύνησαν και ζήτησαν την εύχή και των δύο, υποσχόμενοι ότι θα σταματήσουν τίς ληστείες. Ο γέροντας τους εύλόγησε, ενώ καθένas άπ' αυτούς άσπαζόταν τον σεμνό υποτακτικό. Αυτός πάλι τους χαιρετούσε, βάζοντας μετάνοια στον καθένα τους. Έτσι οι λησται μετανοημένοι γύρισαν πιά στα σπίτια τους.

Μία άλλη φορά ó εύλογημένος Σάββας πόθησε και πάλι να πάη στην Λαύρα του Αγίου Άθανασίου και μάλιστα, καθώς τó συνήθιζε, με γυμνά πόδια και πεζός (γιατί μέχρι που ήλθε στο Άγιο Όρος ó πατέρας του ó βασιλέως, αυτός δέν άνέβηκε σε άλλογο). Έλαβε εύχή και εύλογία για τó ταξίδι από τον Ήγουμένο του, που για να τον διευκολύνη, του έδωσε μερικούς από τους αδελφούς και τó πλοιάριο, και ξεκίνησαν. Άλλ' όταν έφθασαν κοντά στην Λαύρα, ξαφνικά τους έπετέθησαν λησται άπ' τó λιμάνι και τους αίχμαλώτισαν. Μόνο ένας από τους μοναχούς κατώρθωσε να διαφύγη και έφερε στην Λαύρα την είδησι. Ο Ήγουμενος και οι αδελφοί ανησύχησαν πολύ για τον μοναχό Σάββα, φοβούμενοι μήπως οι λησται μάθουν ποιός είναι. Στο μεταξύ ó Άγιος με μυστικούς στεναγμούς παρακαλούσε τον Ύψιστο να τον βοηθήσει και έλεγε: «Έξελού με εκ των έχθρών μου, ó Θεός... έξ άνδρών

αϊμάτων σώσόν με. «Ότι ἰδοὺ ἐθήρευσαν τὴν ψυχὴν μου» (Ψαλμ. 58, 2 - 4). Ὁ Ἡγούμενος ἀμέσως ἔστειλε ἕναν ὄσιο καὶ θεοφώτιστο γέροντα, γιὰ νὰ μετριάσῃ τὴν σκληρότητα τῶν ληστῶν προσκαλώντας τους στὴν Λαύρα, ὅπου μποροῦσαν νὰ λάβουν ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη. Καὶ τί συνέβη; Οἱ ἄγριοι λησταὶ ἡμέρεψαν καὶ ὑπάκουσαν στὰ λόγια τοῦ γέροντα εὐχαριστημένοι. Ὁ γέροντας δὲ στράφηκε πρὸς τὸν Σάββα καὶ σὰν νὰ εἶχε μεγάλη ὀργὴ τοῦ φώναξε: «Σὲ ἔστειλε ὁ Ἡγούμενος στὸν δεῖνα τόπο καὶ σὺ ἀκόμη εἶσαι ἐδῶ; Ἔτσι λοιπὸν ἐκτελοῦνται οἱ ἐντολές;» Λέγοντας αὐτὰ ὁ γέροντας ὠρμησε πάνω του σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὸν κτυπήσῃ. Αὐτὸς φοβισμένος προσπάθησε νὰ τὸν ἀποφύγῃ· γι' αὐτὸ πῆδησε ἀπὸ τὸ πλοιάριο καὶ ἄρχισε νὰ τρέχῃ πρὸς τὴν Λαύρα. Κατὰ θεία ἐνέργεια, οἱ λησταὶ τὴν στιγμή αὐτὴ τὰ λησμονήσαν ὅλα καὶ δὲν εἶπαν τίποτε στὸν γέροντα. Φθάνοντας στὴν Λαύρα ὁ Σάββας διηγήθηκε ὅλα ὅσα συνέβησαν καὶ ὅλοι εὐχαρίστησαν τὸν Θεὸ γιὰ τὸ μεγάλο θαῦμα ποῦ τοῦ ἔκανε. Ὅταν μετὰ ἀπὸ λίγο ἤλθαν οἱ λησταὶ στὴν Μονὴ μὲ τὸν γέροντα, δὲν ρώτησαν τίποτε γιὰ τὸν νέο ποῦ τοὺς ξέφυγε. Ἀλλὰ ἀφοῦ ἔγιναν δεκτοὶ μὲ ἀγάπη καὶ φιλοξενήθηκαν ἀπὸ τὸν Ἡγούμενο καὶ τοὺς ἀδελφούς, ἔλαβαν ἀπὸ τὴν Μονὴ ὅ,τι εἶχαν ἀνάγκη καὶ ἄφησαν τοὺς αἰχμαλώτους. Ὅταν ὅμως ἀργότερα ἔμαθαν ποιοὺς ἦταν ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος ἐξωργίσθησαν πολὺ καὶ ἄρχισαν νὰ ἀπειλοῦν καὶ τοὺς Λαυριῶτες μὲ ἐκδίκησι, ἐνῶ ὁ φιλόθεος Σάββας ἀφοῦ προσκύνησε στὴν ἐκκλησία καὶ στὸν τάφο τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς στὸ Βατοπέδι.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ NEMANIA ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΟΝΑΧΟΣ

Μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ, οἱ γονεῖς τοῦ μακαρίου Σάββα ἔγραψαν πάλι καὶ τὸν παρακαλοῦσαν νὰ πάῃ μόνον νὰ τὸν δοῦν καὶ ἀς ἐπιστρέψῃ ἀμέσως. Τοῦ ἔστειλαν μάλιστα ἀκόμη περισσότερα χρήματα καθὼς καὶ δῶρα, εἰδικῶς γιὰ τὴν Μονὴ Βατοπεδίου· δηλαδή χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ ἱερὰ σκεῦη, χρυσοκέντητα καλύμματα καὶ ἀκόμη πολλὰ ἄλλα ἀναγκαῖα γιὰ τὴν Μονή, ὅπως διαλεκτὰ ἄλογα, ὥστε ἔγινε τὸ Βατοπέδι ἀπ' ὅλους ἀξιοζήλευτο. Ἀπὸ τὸ γράμμα τῶν γονέων του ὁ Σάββας δοκίμασε μεγάλη χαρὰ καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ μὲ πολλὰ δάκρυα. Ἀπὸ τὰ χρήματα ποῦ ἔλαβε, ἕνα μέρος τὸ ἄφησε γιὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα τὰ ξώδευσε γιὰ τὸ κτίσιμο διωρόφων καὶ τριωρόφων κτιρίων στὸ Βατοπέδι. Ἐπίσης στὸ ἴδιο Μοναστήρι ἄρχισε νὰ κτίζῃ πίσω ἀπ' τὸν μεγάλο ναό, ἕνα ναὸ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, ἕναν ἄλλο πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἕνα τρίτο ἐπάνω στὸν μεγάλο πύργο πρὸς τιμὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου. Στὸν μεγάλο πάλι ναὸ ἔλλαξε τὴν πέτρινη σκεπὴ μὲ μολύβδινη, ὅπως σώζεται μέχρι σήμερα. Ἀφοῦ τελείωσε ὅλα αὐτὰ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Μονῆς, ὁ μακάριος μοναχὸς εἶπε: «Ἐὰν ὁ Θεὸς ρίξῃ τὸ βλέμμα του ἐπάνω μου καὶ μὲ ἀξιῶσῃ νὰ δῶ ἐδῶ τὸν πατέρα μου, μπορεῖ νὰ κατοικήσω σ' ἕνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ κελιά». Ἐκαμε καὶ πολλὰ ἄλλα κτίσματα στὴν Μονὴ γι' αὐτὸ τὸν ὠνόμαζαν δεύτερο κτίτορα τοῦ Βατοπεδίου.

Μετὰ, ὁ «ὕψιπέτης αὐτὸς ἀετὸς» ἔγραψε στοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀδελφούς του τὰ ἑξῆς: «Μὲ τὸ συγκινητικὸ γράμμα σας, τὸ γεμάτο λύπη γιὰ μένα, θλίβετε τὴν ψυχὴ μου. Τὸ νὰ ἔλθω κοντὰ σας δὲν μοῦ εἶναι δύσκολο, οὔτε μοῦ ἔλειψαν τὰ αἰσθήματα. Ἀλλὰ κανένα δὲν πρέπει νὰ ἀγαπᾶ κανεὶς περισσότερο ἀπὸ τὸν Θεό,

γιατί ὁ Κύριος μᾶς εἶπε: «ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος» (Ματθ. 10, 37). Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπω στὸν ἑαυτὸ μου νὰ ἔλθῃ κοντὰ σας, ἀλλὰ πέφτω στὰ πόδια σας καὶ παρακαλῶ καὶ ἱκετεύω λέγοντας στὸν κύριο καὶ σεβαστὸ μου πατέρα: Στὸ ἐπίγειο βασίλειό σου ἀγωνίσθηκες ἀποστολικά, τὸν λαὸ τῆς χώρας σου ἐφώτισες μὲ τὴν Ὁρθοδοξία, τοὺς λύκους τῶν αἰρέσεων ἐδιώξεις, τοὺς ναοὺς τῶν δαιμόνων ἐκρήμνισες, ἐκκλησίες τοῦ Θεοῦ οἰκοδόμησες, τὴν φιλοξενία καὶ τὴν μέριμνα γιὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ κάθε ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ μὲ ἀγάπη ἐφύλαξες. Μόνο ἓνα λόγο τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πρέπει ἀκόμη νὰ ἐκπληρώσης: «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι» (Ματθ. 16, 24). Μακάρι ν' ἀκούσης τὴν ἀγαθὴ συμβουλὴ μου μὲ εὐχαρίστησι. Περιφρόνησε τὸν θρόνον καὶ τὰ πλοῦτη ποὺ εἶναι ἀβέβαια καὶ πρόσκαιρα· ἄφησε τὸν κόσμον καὶ τὰ κάλλη του καὶ ὄλα τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, ποὺ εἶναι μάταια. Ἀκολούθησέ με στὸν δρόμον τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς ταπεινώσεως, σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἔρημο. Ἔλα καὶ κατοίκησε μαζί μου· καὶ ἐδῶ, ἀποχωρισμένος ἀπὸ κάθε ἐγκόσμιο, θὰ γνωρίσης τὸν Θεὸ καθαρώτερα μὲ τὴν νηστεία καὶ τὴν προσευχή. Καὶ ὅπως ἀξιῶθηκες στὸν καιρὸ τῆς ἡγεμονίας σου νὰ λάβῃς ἀποστολικά χαρίσματα, ἔτσι θὰ ἀξιωθῆς καὶ τώρα στὴν ἔρημο, νὰ λάβῃς ἀσκητικὰ εὐλογίες, μέσα στὴν ταπείνωσι τοῦ μοναχικοῦ βίου. Καὶ τὴν ψυχὴ μου, ποὺ εἶναι λυπημένη ἀπὸ τὴν στέρησί σου, θὰ τὴν παρηγορήσης μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν παρρησία σου, καθὼς καὶ ἐγὼ τὴν δική σου, ἐν Κυρίῳ. Ἡ δὲ καλὴ καὶ σεβαστὴ μου μητέρα, ἃς ἀπαρνηθῆ ὁμοίως τὰ πάντα καὶ ἃς ἀφοσιωθῆ στὸν Θεό. Σὲ παρακαλῶ, ἄρχοντά μου, τὰ λόγια μου αὐτὰ νὰ μὴ σοῦ προκαλέσουν λύπη γιὰ τὴν δόξα τῆς βασιλείας καὶ τὰ πολλὰ πλοῦτη ποὺ ἔχεις, ὅπως λυπήθηκε κάποτε ὁ νέος τοῦ Εὐαγγελίου, ὅταν ὁ Ἰησοῦς μου τὸν ἐδίδασκε τὴν τελειότητα (Ματθ. 19, 16 - 22). Μὲ βεβαιότητα σοῦ λέω, πατέρα, πιστεψέ με· ἂν ἀφήσης τὸ ἐπίγειο βασίλειον καὶ ἔλθῃς ἐδῶ, θὰ ἀναλάβω νὰ δέωμαι ἐμπρὸς στὸν Θεὸ γιὰ νὰ σοῦ χάριση τὸ οὐράνιον βασι-

λειο· ἐὰν τυχὸν περιφρονήσης τὰ λόγια μου, μὴν ἐλπίζης ὅτι θὰ μὲ δῆς στὴν πρόσκαιρὴ αὐτὴ ζωὴ. Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἁγίων πατέρων τῆς ἐρήμου καὶ ἡ ταπεινὴ προσευχή μου, ἃς εἶναι μαζί μὲ ὄλους σας, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμήν».

Μόλις ἔλαβε ὁ αὐτοκράτορας τὸ γράμμα, σηκώθηκε ἀπὸ τὸν θρόνον καὶ τὸ ἀσπάσθηκε, ὑποδεχόμενος τὴν ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ του σὰν κάτι τὸ ἱερό. Τὸ ἀνοιξε, ἀλλὰ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ διαβάσῃ, γιὰ τὰ πύρινα δάκρυα τῆς πατρικῆς ἀγάπης πλημμύρισαν τὰ μάτια του. Ὅταν κάποτε σταμάτησε νὰ κλαίῃ, διάβασε τὸ γράμμα θαυμάζοντας τὸ βάθος καὶ τὴν δύναμι τῶν λόγων, ἐνῶ βαθιὰ στὴν ψυχὴ του αἰσθάνθηκε μεγάλο ἔλεγχον, καθὼς τοῦ ἔλεγε γιὰ τὸν νέο τοῦ Εὐαγγελίου, ποῦ γιὰ τὰ ἐπίγεια πλοῦτη ἄφησε τὸν Χριστό. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκανε τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ παιδί του σὰν διδάσκαλό του. Ἀμέσως λοιπὸν ἔβγαλε διαταγὴ σ' ὅλη τὴν ἐπικράτειά του, προσκαλώντας τοὺς ὑπάτους καὶ τοὺς βοεβόδες, τοὺς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντες, μικροὺς καὶ μεγάλους. Ἀφοῦ ὤρισε τὴν ἡμέρα τῆς συγκεντρώσεως διέταξε νὰ μὴ λείψῃ κανεὶς, διότι θέλει νὰ συγκαλέσῃ τὸ μεγάλο Συμβούλιο. Μέχρι νὰ κυκλοφορήσῃ ἡ εἶδησι αὐτὴ καὶ ἡ διαταγὴ σ' ὅλο τὸ κράτος, αὐτὸς διαχειρίσθηκε καλὰ τὰ πλοῦτη του· τὰ μοίρασε στοὺς πτωχοὺς, ἀνάπηρους καὶ τυφλοὺς, στὰ ὄρφανὰ καὶ τὶς χῆρες, στοὺς λεπροὺς καὶ σὲ ὄλους ποὺ εἶχαν ἀνάγκη.

Ὅταν ἐφθασε ἡ ὠρισμένη μέρα καὶ μαζεύθηκαν ἀπὸ ὅλη τὴν χώρα οἱ προύχοντες γιὰ τὴν σύναξι, ὁ αὐτοκράτορας Στέφανος Νεμάνια στάθηκε ἀνάμεσά τους καὶ ἔδωσε ἐντολὴ νὰ διαβασθῆ, ὥστε νὰ ἀκούσουν ὅλοι, τὸ γράμμα τοῦ γιοῦ του. Κατόπιν ἀπηύθυνε πρὸς ὄλους τοὺς παρόντες τὰ ἐξῆς λόγια: «Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα μου, ἀκούστε με. Ἡ ζωὴ μου σᾶς εἶναι γνωστὴ ἀπ' τὴν ἀρχή. Καθέναν ἀπὸ σᾶς σὰν γιὸ τὸν ἀνέθρεψα καὶ σὰν ἀδελφὸ τὸν ἀγάπησα καὶ σὰν φίλον τὸν δέχθηκα. Ἀλλὰ καὶ σεῖς μοῦ μέννατε πιστοὶ καὶ ὑπάκουοι· καὶ ὅλοι μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Κυρίου φυλάξαμε τὴν ζωὴ μας καὶ τὴν χώρα μας ἄθικτη ἀπὸ τὶς ἐπιδρο-

μὲς τῶν ἐχθρῶν. Βρίσκαμε σωτηρία ὄχι στὸ τόξο ἢ τὴν δύναμι
μας, ἀλλὰ νικούσαμε τοὺς ἐχθρούς μας ἐπειδὴ μᾶς στερέωνε ἡ
πίστι στὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ μᾶς
ἐνίσχυε ἡ δύναμι τοῦ Σταυροῦ. Γι' αὐτὸ καὶ τώρα παρακαλῶ
καὶ ὀρκίζω καθέναν ἀπὸ σᾶς νὰ τηρήσετε τὴν πίστι στὴν Ἁγία
καὶ ὁμοούσιο καὶ ἀδιαίρετο Τριάδα, μὲ τὸ βάπτισμα τῆς Ὁποίας
φωτισθήκαμε καὶ νὰ φυλάξετε τὴν Ὁρθοδοξία καθαρὴ ἀπὸ κάθε
αἵρεσι, ποὺ καταπολεμήσαμε. Ἐκεῖνον δὲ ὅπου θὰ ὀρίσω νὰ κυ-
βερῶ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δική σας ἀγάπη,
παρακαλῶ νὰ τὸν ὑπακούετε καὶ νὰ τοῦ εἴσθε πιστοί, ὅπως εἶ-
σαστε καὶ σὲ μένα. Τίς ἐκκλησίες τοῦ Θεοῦ καὶ κείνους ποὺ δια-
κονοῦν σ' αὐτὲς νὰ τιμᾶτε μὲ κάθε τρόπο καὶ ὅλα ὅσα εἶδατε καὶ
ἀκούσατε ἀπὸ μένα, αὐτὰ νὰ κάνετε».

Ὅταν ἀκουσαν τὰ ἀπροσδόκητα αὐτὰ λόγια οἱ ἄρχοντες,
θαύμαζαν καὶ ἀποροῦσαν, ἐνῶ ὁ αὐτοκράτορας συνέχισε: «Ἀγα-
πητή μου καὶ θεοδώρητη σύναξι, ἀκούσατε στὸ γράμμα πὼς δὲν
θὰ ξαναδῶ τὸν γιό μου στὴν ζωὴ αὐτή, ἀν δὲν τὸν ἀκολουθήσω.
Ἄρκεϊ πιά γιὰ μένα ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀπόλαυσι τῆς βασιλείας μαζί
σας· ἀρκοῦν καὶ οἱ πολεμικὲς δόξες καὶ τὰ πλούσια τραπέζια,
καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου. Μόνο τώρα, σᾶς παρακαλῶ,
ἀφῆστε με νὰ φύγω μὲ τὴν ἀγάπη σας καὶ παίρνοντας τὸν Σταυρὸ
νὰ ἀκολουθήσω τὸ παιδί μου στὴν ἔρημό του, ὅπου ἐλπίζω ὅτι
θὰ ἐλευθερωθῶ ἀπ' ὅλα τὰ βάρη καὶ θὰ φροντίσω γιὰ τὴν
σωτηρία μου».

Στὸ ἀκουσμα αὐτῶν τῶν λόγων τοῦ αὐτοκράτορα, ἄρχισε
μεγάλος θρήνος καὶ ὄδυρμός. Ἐκλαιγαν ὅλοι μὲ λυγμούς· τὰ
παιδιά του καὶ τὰ παιδιά τῶν παιδιῶν του καὶ ὅλοι οἱ εὐγενεῖς.
Καὶ τί δὲν ἔκαναν καὶ τί δὲν ἔλεγαν, γιὰ νὰ συγκινήσουν καὶ νὰ
ἐμποδίσουν μὲ ὅποιοδήποτε τρόπο τὸν πατέρα τους καὶ ἄρχοντα
νὰ φύγει. «Μὴ μᾶς ἀφήσης, ἔλεγαν κύριε, πατέρα καὶ διδάσκαλε!
Γιατὶ ἄλλοιῶς θὰ ἔλθουμε καὶ ἐμεῖς μαζί σου.» Ἄν θέλῃς νὰ σηκώ-
σης τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ, κλείσου στὸ Μοναστήρι σου, γιὰ
νὰ μποροῦμε νὰ ἔχουμε παρηγοριὰ βλέποντας τὸ πρόσωπό σου.

Τί ὄφελος θὰ ἔχῃς, ἐὰν τελειώσης τὴν ζωὴ σου σὰν ξένος στὴν
ξένη γῆ καὶ μάλιστα στὴν ἔρημο;» Αὐτὸς τοὺς εἶπε: «Γιατὶ κλαῖ-
τε καὶ βαραίνετε ἔτσι τὴν ψυχὴ μου; Δὲν ἀκούσατε σήμερα στὸ
γράμμα πὼς ὁ γιός μου μὲ καλεῖ νὰ τὸν ἀκολουθήσω; Γι' αὐτὸ
ὅλους σᾶς παρακαλῶ, νὰ ἀναπαύσετε τὴν καρδιά μου καὶ νὰ μὴ
μὲ ἐμποδίζετε, γιατί δὲν μπορῶ πιά μακριὰ ἀπὸ τὸ παιδί μου». Τὰ
λόγια αὐτὰ ἔπεισαν αὐτοὺς ποὺ ἐπέμεναν, καὶ ὅλοι εἶπαν:
«Ἄς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ!»

Τότε ὁ αὐτοκράτορας Στέφανος Νεμάνια κάλεσε τὸν γιό
του Στέφανο, τοῦ ὁποίου τίς ἀρετές, τὴν ἀνδρεία καὶ τὴν εὐσέβεια
δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ περιγράψῃ κανεὶς, καὶ μαζί μὲ τὸν Ἐπίσκοπο
Καλλίνικο καὶ ὅλους τοὺς προύχοντες πῆγαν στὸν ναὸ τῶν πρωτο-
θρόνων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Ὅταν τελείωσε ἡ ἀκο-
λουθία καὶ ἡ δέησι, ὁ αὐτοκράτορας ἀκουμπώντας μαζί μὲ τὸν
Ἐπίσκοπο τὰ χέρια στὸ κεφάλι τοῦ Στεφάνου τὸν ἀνακήρυξε
μεγάλο ἡγεμόνα καὶ αὐτοκράτορα ὅλης τῆς Σερβίας. Ὅλοι οἱ
εὐγενεῖς εὐχῆθησαν: «Εἰς πολλὰ ἔτη!»

Ὅταν βγῆκαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, λαμπρὸ τραπέζι ἦταν ἐτοι-
μασμένο στὰ ἀνάκτορα. Ὁ αὐτοκράτορας πατέρας ἔλεγε σὲ ὅλους:
«Ἐλᾶτε μαζί μου σ' αὐτὸ τὸ συμπόσιο· μετὰ θὰ ἀφήσω πιά τὰ
πλούσια τραπέζια». Σ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία προσφέρθηκαν ἀπὸ
τοὺς δύο ἡγεμόνες λαμπρὰ δῶρα σὲ κάθε εὐγενῆ. Ἀπὸ τὸν ἕνα,
γιατὶ ἄφηγε τὴν ἐξουσία καὶ ἀπὸ τὸν ἄλλο γιατί τὴν ἀνελάμβανε.
Αὐτὸ συνέβη τὴν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τὸ 1196.

Τὴν ἐπομένη ὅλα ἔλλαξαν. Ὁ ταπεινὸς Στέφανος Νεμάνια
καὶ ἡ εὐσεβὴς σύζυγός του Ἄννα ἔφυγαν στὴν Σπουντένιτσα, τὴν
κτιτορικὴ Μονὴ τοῦ Νεμάνια. Ἐκεῖ, στὸν ναὸ τῆς Ὑπεραγίας
Θεοτόκου, ἐμπρὸς στὸ ἱερὸ Βῆμα, ἔδωσαν στὸν Θεὸ τίς μοναχικὲς
ὑποσχέσεις. Ὁ Ἐπίσκοπος Καλλίνικος στὸ τέλος τῆς ἀκολου-
θίας καὶ τῆς εὐχῆς ἐκόσμησε τὸν Στέφανο μὲ τὸ Ἀγγελικὸ Σχῆμα
καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ μοναχικὸ ὄνομα Συμεών. Ὁμοίως καὶ ἡ εὐσε-
βὴς Ἄννα, κατὰ μίμησι τοῦ παιδιοῦ της, ἀκολούθησε τὸν Χριστό
καὶ ἔλαβε τὸ Ἀγγελικὸ Σχῆμα, ἀπὸ τὸν ἴδιο Ἐπίσκοπο, μαζί μὲ

τὸ ὄνομα Ἀναστασία. «Ἄς μὲ ἀξιῶσῃ ὁ Θεὸς νὰ εἶμαι μαζί μὲ τὸ ἀγαπημένο μου παιδί στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν», ἔλεγε. Γύρω τῆς συγκεντρώθηκαν μετὰ μοναχές, μὲ τίς ὁποῖες ἡ μοναχὴ Ἀναστασία ἀσκήτευε μὲ νηστεία καὶ προσευχὴ πρὸς τὸν Θεό. Ὁ δὲ μοναχὸς Συμεὼν παρέμεινε στὴν Στουπένιτσα, ὅπου μὲ τοὺς ἐκεῖ μοναχοὺς τηροῦσε τοὺς κανόνες τῆς μοναχικῆς πολιτείας, δηλαδὴ ἀσκήτευε κατὰ τὴν παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας (ἐν προσευχῇ καὶ νηστεία). Κρατοῦσε πιστὰ ὅσες ἱερὲς ὑποσχέσεις ἔδωσε ἐμπρὸς στὸ ἅγιο Βῆμα καὶ βιάδιζε μὲ χαρὰ τὸν δρόμο τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἔχοντας γιὰ πρότυπο τὴν ζωὴ τῶν Ἁγίων καὶ ἀκολουθώντας τους μὲ ἀγάπη· γι' αὐτὸ καὶ ἔγινε συγκληρονόμος τους. Μένοντας στὴν Στουπένιτσα μὲ τοὺς ἀγίους ἀδελφούς, ξεπερνοῦσε ὅλους στὴν ἀσκησι καὶ ἦταν γιὰ ὅλους παράδειγμα. Αὐτὸς ἔλαβε πράγματι τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ ἔργα δίδασκε τὰ παιδιὰ του νὰ περιφρονοῦν τὰ ὑλικά γιατί γρήγορα ἐξαφανίζονται καὶ νὰ ἐγκολπώνονται ὅ,τι εἶναι θεῖο καὶ ἀθάνατο. Καὶ ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ παρατηροῦσαν ὅτι ἀλλάζε σε ὅλο τὸ βάθος τοῦ εἶναι του καὶ γινόταν πολὺ ταπεινός. Μὲ τὸ νὰ προσκολλᾶται στὸν Χριστὸ μὲ τὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιὰ καὶ τὴν ἄμωμη ζωὴ του καὶ μὲ τὸ νὰ γεμίζει ἀπὸ τὴν θερμὴ ἀγάπη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀπόκτησε μεγάλη κατάνυξι στὴν ψυχὴ του καὶ συγκαταριθμήθηκε μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ, τὸν Νοέμβριο τοῦ 1197, ὁ μοναχὸς Συμεὼν ξεκίνησε γιὰ τὸ Ἅγιο Ὄρος μὲ πολλὰ δῶρα καὶ ἱερὰ σκευὴ χρυσὰ καὶ ἀργυρά, γιὰ νὰ τὰ μοιράσῃ στὰ ἀγιορειτικὰ Μοναστήρια καὶ τίς Σκήτες. Ὁ γιὸς του, ὁ ἡγεμόνας Στέφανος, μαζί μὲ τοὺς ἐπισημότερους ἄρχοντες τὸν συνάδευσε μέχρι τὰ σύνορα τοῦ Βυζαντίου. Ἐκεῖ ἀποχαιρετήθηκαν, ἐνῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς συνέχισαν τὸ ταξίδι ὡς τὸ Ἅγιο Ὄρος.

Ὅταν ἔφθασαν στὸ Βατοπέδι, ὁ ἡγεμόνας μοναχὸς ἔγινε δεκτὸς μὲ μεγάλες τιμές. Ὁ Ἠγούμενος καὶ οἱ ἀδελφοί, ἀφοῦ δεήθηκαν καὶ εὐχαρίστησαν τὸν Θεὸ στὸ καθολικὸ, χαιρέτησαν τὸν γέροντα Συμεὼν καὶ τὸν ἀπάσθησαν, ἐν Κυρίῳ. Τότε ἤλθε καὶ ὁ γιὸς

νὰ χαιρετήσῃ τὸν πατέρα. Ἡ συνάντησι ἦταν ἰδιαίτερα συγκινητική. Καὶ οἱ δύο ἔμειναν ἄφωνοι ἀπὸ τὴν μεγάλη χαρὰ. Ὁ γέροντας μάλιστα κλονίσθηκε καὶ θὰ ἔπεφτε, ἂν δὲν τὸν συγκρατοῦσαν. Ὅταν κάποτε συνῆλθε, ἔβρεχε μὲ πολλὰ δάκρυα τὸ κεφάλι τοῦ πολυαγαπημένου του παιδιοῦ, καθὼς τὸ κρατοῦσε πάνω στὴν καρδιὰ του καταφιλώντας το. Τὴν ὥρα ἐκείνη ὁ θεοφώτιστος γιὸς πόσες εὐχαριστίες δὲν ἀνέπεμπε στὸν Θεὸ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, ἐπειδὴ ὁ πατέρας του ὑπάκουσε στὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου! Κατασυγκινημένοι καὶ γεμάτοι ἀπὸ χαρὰ πνευματική, δόξαζαν τὸν Θεό. Τὸ θέαμα ἦταν θαυμαστὸ στὸν οὐρανὸ καὶ στὴν γῆ. Καὶ οἱ δύο, «τετρωμένοι» ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἄφησαν τὰ μεγαλεῖα καὶ ἤλθαν στὴν ξένη γῆ, ἀκολουθώντας τὸν Κύριο ὁλόψυχα. Γι' αὐτὸ ἔφθασαν σὲ μεγάλη ταπεινώσι καὶ ἔγιναν κατοικητήριο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀφοῦ ἀναπαύθηκε ἀπὸ τὸ ταξίδι, ὁ ὄσιος Συμεὼν, ἔδωσε στὸ Μοναστήρι σὰν δωρεὰ, πολύτιμα ἱερὰ σκευὴ καὶ καλύμματα, χάρισε καὶ ἐκλεκτὰ ἄλογα, καθὼς καὶ χρυσάφι καὶ ἀσήμι. Ἐδωσε ἀκόμη δῶρα στὸν Ἠγούμενο καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἀδελφούς. Καὶ ὅχι μόνο αὐτά, λέει ὁ βιογράφος του Δομετιανός, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο τίς ἴδιες τίς ψυχές τους προσέφεραν στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Ὅλα τους τὰ ὑπάρχοντα τὰ μοίρασαν, γι' αὐτὸ καὶ τὰ βρῆκαν κατόπιν στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ὅσο γιὰ τοὺς αὐλικούς, ποὺ εἶχαν συνοδεύσει τὸν πρῶν ἄρχοντά τους, ἄλλοι γύρισαν στὴν πατρίδα τους, πολλοὶ δὲ ἔμειναν στὴν Μονή, ἀκολουθώντας τὸν ὄσιο Συμεὼν στὴν ὁδὸ τῆς ταπεινώσεως, παρ' ὅλο ποὺ αὐτὸς τοὺς ἐμπόδιζε, γιατί δὲν ἤθελε νὰ λυπήσῃ τὸν γιὸ του τὸν αὐτοκράτορα· ἀλλ' αὐτοὶ τοῦ ἀπαντοῦσαν: «Ὅπως μαζί σου δοξασθήκαμε στοὺς ἐπιγείους πολέμους, ἔτσι καὶ τώρα θὰ ἀγωνισθοῦμε μαζί σου γιὰ χάρι τοῦ οὐρανοῦ Βασιλέως καὶ τίποτε δὲν θὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ σένα». Καὶ πράγματι ὅλοι αὐτοὶ ἔγιναν ἐκλεκτοὶ Ἁγιορεῖτες μοναχοί. Στὴν συνέχεια ὁ ὄσιος Συμεὼν ζήτησε νὰ τοῦ κτίσουν ἓνα κελλὶ κοντὰ στὸ ἅγιο Βῆμα τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μὲ παράθυρο πρὸς τὸ Ἱερό, γιὰ νὰ βλέπῃ διαρκῶς

τοὺς Λειτουργοὺς ποὺ ἱερουργοῦσαν στὴν ἐκκλησία. Ἐκεῖ ἔκανε τὸν μοναχικό του κανόνα, προσευχόμενος («ἐν σιωπῇ») ἡμέρα καὶ νύχτα καὶ ἐκζητώντας ὀλόψυχα τὸν Κύριο μὲ τὴν καθοδήγησι τοῦ θεοφόρου γιοῦ του Σάββα.

Στὸ Ἅγιο Ὄρος γρήγορα διαδόθηκε ἡ εἶδησι ὅτι ἦλθε ὁ Σέρβος ἡγεμόνας. Αὐτὸ ἔκανε ὅλους νὰ θαυμάζουν τὴν ταπεινωσί του καὶ νὰ δοξάζουν τὸν Θεό. Γι' αὐτὸ οἱ ἡγούμενοι ἀπὸ τὰ Μοναστήρια καὶ οἱ ἐρημίτες ἀπὸ τὴν ἔρημο μαζί μὲ τὸν Πρῶτο ἔρχονταν γιὰ νὰ δοῦν τὸν ὅσιο Συμεών. Κι αὐτὸς ἔδινε σὲ ὅλους πλούσια δῶρα κ' ἔπεφτε στὰ πόδια τους ζητώντας εὐχὴ καὶ εὐλογία. Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ συνεχεῖς ἐπισκέψεις ἐπιβάρυναν τὸ Μοναστήρι τοῦ Βατοπεδίου, οἱ ὅσιοι Συμεών καὶ Σάββας, γιὰ νὰ μὴ δυσκολεύονται οἱ ἀδελφοί, ἐδώρισαν πολλὰ χρήματα μὲ τὸν σκοπὸ νὰ δίνεται ὅσο ζοῦν τροφή, ψωμὶ καὶ κρασί, σὲ ὅλους τοὺς ξένους καὶ τοὺς πτωχοὺς.

Ἀργότερα ὁ ὅσιος Συμεών ἐπεθύμησε νὰ περιοδεύσῃ στὸ Ἅγιο Ὄρος, γιὰ νὰ προσκυνήσῃ ὅλα τὰ Μοναστήρια καὶ τοὺς ἱεροὺς τόπους. Ἔλαβε λοιπὸν τὴν εὐλογία τοῦ Ἡγουμένου καὶ πῆρε' μαζί του καὶ τὸν Σάββα σὰν στήριγμα γιὰ τὰ γηρατειά του. Αὐτὸς, καθὼς τὸ συνήθιζε, ἤθελε νὰ ὀδοιπορῇ μὲ γυμνὰ πόδια. Ὅμως ὁ στοργικὸς πατέρας δὲν τὸν ἄφηγε. Ὁ Σάββας τοῦ ζητοῦσε μὲ δάκρυα νὰ τοῦ κάνη αὐτὴ τὴν χάρι, ἀλλὰ ὁ πατέρας ἐπέμενε καὶ τὸν παρακαλοῦσε λέγοντας: «Λυπήσου μὲ παιδί μου' γιὰτὶ μοῦ κτυπᾷς τὴν καρδιά μὲ τὶς πέτρες ποὺ πατοῦν τὰ πόδια σου». Ὁ Σάββας μὴ θέλοντας νὰ τὸν λυπήσῃ μὲ τὴν ἐπιμονή του, φόρεσε τὰ μοναχικά («στιβάλια») γιὰ πρώτη φορὰ μετὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ ἀνέβηκε στὸ ἄλογο. Ἔτσι ἦλθαν πρῶτα στὴν Μέση (σημερινὲς Καρυές), ὅπου ἔμενε ὁ Πρῶτος. Ἐκεῖ, στὸν ναὸ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, προσκύνησαν τὴν εἰκόνα Τῆς καὶ πρόσφεραν πολλὰ ἀφιερώματα, ὥστε γράφτηκαν τὰ ὀνόματά τους, καθὼς καὶ τοῦ αὐτοκράτορα Στεφάνου στὰ δίπτυχα, μαζί μὲ τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν βασιλέων· ἔδωσαν ἐπίσης δῶρα στὸν Πρῶτο καὶ στοὺς ἐκεῖ ἀδελφούς. Ἀπὸ τὶς Καρυὲς κατέβηκαν στὴν

Μονὴ τῶν Ἰβήρων καὶ στὴν συνέχεια πῆγαν καὶ σὲ ἄλλα Μοναστήρια, γράφοντας παντοῦ τὰ ὀνόματά τους στὰ δίπτυχα τῶν ζώντων. Ἔτσι, ἔφθασαν καὶ στὴν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, στοὺς πρόποδες τοῦ Ἄθω. Ὁ γέροντας ὅμως μὲ τὰ πόδια του ἀδύναμα δὲν μπορούσε νὰ ἀνέβῃ στὴν κορυφή· μόνο προσκύνησε νοερά ἀπὸ μακριὰ μὲ πίστι καὶ ἀγάπη. Στὴν Λαύρα προσευχέθησαν πάνω στὸν τάφο τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ποὺ ὠργάνωσε τὸν ἀγιορειτικὸ κοινοβιακὸ βίο. Ἐδῶ δώρισαν περισσότερα δῶρα ἀπὸ ἄλλοῦ, ὥστε ἔγιναν σὰν ἄλλοι κτίτορες. Γι' αὐτὸ, καθὼς λέει ὁ Δομετιανός, («καὶ μέχρι σήμερα μνημονεῦνται ὡς κτίτορες μαζί μὲ τοὺς εὐσεβεῖς βασιλεῖς»). Τότε, λέει ὁ ἴδιος βιογράφος, ἀπὸ τὶς κοντινὲς καὶ μαρυνὲς Σκηῆτες ἦλθαν πολλοὶ ὅσιοι ἐρημίτες νὰ δοῦν τὸν ὅσιο Συμεών, ποὺ ἀπὸ πολὺ καιρὸ τοὺς ἔτρεφε μὲ τὰ χέρια τοῦ θεοφόρου γιοῦ του Σάββα, τοῦ μοναχοῦ. Τέλος, ὅταν γύρισαν στὸ Βατοπέδι, πατέρας καὶ γιὸς ἐγκαταστάθηκαν μαζί στὰ κελλιά, ποὺ εἶχε κτίσει πρωύτερα ὁ Σάββας.

Ζώντας κοινοβιακά, μία σκέψι εἶχαν καὶ σὲ μιὰ ἐλπίδα ἀπέβλεπαν: Νὰ ἐκζητοῦν τὸν Θεὸ μὲ κόπους, προσευχὲς καὶ νηστεῖες. Ἀλλὰ ὁ γέροντας δὲν μπορούσε νὰ κοπιάζῃ ὅσο ὁ νέος, ἐπειδὴ εἶχε ἐξασθενήσει ἀπὸ τὰ γηρατειά. Γι' αὐτὸ ὁ νέος ἀναπλήρωνε τὰ ὑστερήματα τοῦ γέροντα, κοπιάζοντας καὶ νηστεύοντας ἀδιάκοπα καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ γιὰ τὸν πατέρα του. Ὁ γέροντας πάλι ἦταν θαυμαστὸς μὲ τρόπο μοναδικό. Ὅπως νωρίτερα, ὅταν ζοῦσε στὸν κόσμο, κυβερνοῦσε τὸ βασίλειο χωρὶς κόπο, μόνο μὲ τὴν δικαιοσύνη καὶ τὴν πίστι, μὲ τὴν φροντίδα γιὰ ὅλους καὶ τὴν ἐλεημοσύνη, ἔτσι καὶ στοὺς μοναχικοὺς ἀγῶνες φάνηκε («σοφὸς οἰκονόμος»). Δηλαδή, ἐνῶ ὁ νέος κοπιάζε, ὁ γέροντας συγκοπιάζε γιὰτὶ μέσα στὴν καρδιά του ἔκανε τόσες μετανοίες, ὅσες καὶ ὁ γιὸς καὶ μὲ τὴν ψυχὴ συμμετεῖχε στὴν ὀλονύκτια στάσι του. Ὅταν κάποτε λυπόταν γιὰ τὰ ὑστερήματά του στὴν ἄσκησι, λόγῳ τῶν γηρατειῶν, τότε ὁ νέος μιλώντας σὰν γέροντας, παρηγοροῦσε τὸν πατέρα: «Μὴ λυπᾶσαι κύριε καὶ πατέρα μου, ἐγὼ εἶμαι ἡ νηστεία σου καὶ οἱ μετάνοιές σου· ἐγὼ

εἶμαι ἢ ἄσκησί σου καὶ ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν ψυχὴ σου· πάνω μου θὰ εἶναι ἡ ἁμαρτία σου, γιὰ ὅ,τι παραλείπεις· ἐγὼ εὐθύνομαι γιὰ σένα, ἐπειδὴ μὲ ἄκουσες καὶ ἤλθες. Ὁ Κύριος ἀπὸ μένα ἄς ζητήση τὴν ψυχὴ σου».

Στὸ ἄκουσμα αὐτῶν τῶν λόγων, ὁ γέροντας ἔχυνε δάκρυα καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλῃ του ταπεινώσει καὶ τὴν ὑποταγῇ ποὺ εἶχε σ' αὐτὸν δὲν τολμοῦσε νὰ τὸν ὀνομάσῃ γιό, ἀλλὰ τὸν ἀσπαζόταν στὸ κεφάλι, λέγοντας: «ὦ, κύριέ μου, γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ ἄφησα τὰ πάντα καὶ ἤλθα κοντά σου. Μὲ τι θὰ στὸ ἀνταποδώσω, ποὺ μὲ ἐβγαλες ἀπὸ τὸν μάταιο κόσμο καὶ τώρα πάλι ὑποφέρεις ἔτσι καὶ κοπιᾶζεις γιὰ τὴν ψυχὴ μου; Εὐλογημένος νὰ εἶσαι ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ σὺ καὶ ἡ μέρα ποὺ γεννήθηκες, ὅχι παιδί δικό μου, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ παιδί».

Χαιρόταν λοιπὸν ὁ γέροντας μυστικά, βλέποντας τὸν γιό νὰ ἀγωνίζεται γι' αὐτὸν σὰν στρατιώτης ἔμπειρος καὶ ὑπολογίζοντας τὰ παλαιήματά του σὰν δικά του, δὲν ἔχανε τίς ἐλπίδες του. Οἱ ἀγῶνες τοῦ λαμπροῦ γιοῦ καὶ οἱ ἀναστεναγμοὶ τοῦ ταπεινοῦ πατέρα, ἐνώνονταν μαζί σὲ μιὰ διπλὴ προσευχὴ πρὸς τὸν Θεό. Καὶ χαίρονταν καὶ οἱ δύο ἐν Κυρίῳ καὶ προώδευαν οἱ ψυχές τους, χωρὶς νὰ παραμελοῦν τὴν διακονία στὴν Μονὴ Βατοπεδίου. Ὅπως λέει ὁ Δομετιανὸς καὶ οἱ δύο μέρα - νύκτα ἀκολουθοῦσαν τὴν «ἀπλανῆ ὁδὸ». Ὁ σοφὸς κὺρ Σάββας ὁ μοναχός, προώδευε πνευματικά, ἐνῶ μὲ τίς ἀδιάκοπες προσπάθειές του οἰκοδόμησε ἐξαιρετικὰ κτίσματα στὸ Βατοπέδι καὶ διώρθωσε ὅλα τὰ ἐρειπωμένα, ὥστε νὰ εἶναι κατοικήσιμα. Φρόντισε ἀκόμη γιὰ τὴν καλλιέργεια ὅλης τῆς περιοχῆς γύρω ἀπὸ τὴν Μονή. Ἀλλὰ καὶ Μετόχια ἔρημα ζήτησε ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ τὰ δώρισε στὸ Μοναστήρι. Σ' αὐτὰ ἐγκατεστάθηκαν ἄνθρωποι ποὺ ἤλθαν ἀπὸ τὴν Σερβία καὶ ἐγιναν μοναχοί. Περνοῦσε ὅλη τὴν μέρα μὲ τοὺς μαστόρους στὶς ἐργασίες τῆς Μονῆς, χωρὶς ὅμως νὰ ἀμελῇ τίς ἅγιες προσευχές του μέρα καὶ νύκτα, κάνοντας μὲ πῆλινο σῶμα, διακονία Ἀσωμάτων. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ δαίμονες ἀκόμη δὲν τὸν πείραζαν πολὺ· γιατί στὰ νεανικά του χρόνια, ποτὲ δὲν χόρτα-

σε μὲ ὕπνο τὰ μάτια του, οὔτε ἔδωσε στὰ γόνατά του ἀνάπαυσι, θέλοντας νὰ καθάρισῃ τὴν ψυχὴ του ἀπὸ τὰ πάθη. Εἶχε πρότυπο καὶ σ' αὐτὸ τοὺς ἁγίους ἄνδρες, ποὺ ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς πέρασαν τὴν ζωὴ τους μὲ πολλὰς θλίψεις καὶ δοκιμασίες, καὶ ἄλλοι κέρδισαν μὲ τὸ αἷμα τους τὴν αἰώνια ζωὴ. Ἔτσι μὲ τὸ νὰ ἀκολουθήσῃ ὅλους τοὺς τρόπους καὶ τοὺς δρόμους τῶν Ἁγίων, ἔγινε κοινωνὸς καὶ συγκληρονόμος τους.

Η ΙΔΡΥΣΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΧΙΛΑΝΔΑΡΙΟΥ

Στὴν εἴσοδο τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ στὸν τόπο ποῦ λέγεται Προσφορά, ὑπῆρχε Μονὴ μὲ καὶ τοῦ Ἁγίου Συμεῶν τοῦ Θεοδόχου. Ἡ Μονὴ εἶχε ἐρειπωθῆ ἀπὸ τὶς πειρατεῖες καὶ ὁ ναὸς εἶχε πέσει ἀπὸ τὴν πλήρη ἐγκατάλειψι. Ὁ Ἡγούμενος καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Βατοπεδίου τὸ ἀνέφεραν αὐτὸ στοὺς ὀσίους μοναχοὺς Συμεῶν καὶ Σάββα· αὐτοὶ συγκινήθηκαν μὲ τὴν ἰδέα τῆς ἀνακαινίσεως καὶ ἔδωσαν γι' αὐτὸ πολλὰ χρήματα, ποῦ τοὺς ἔστειλε ἀφθονα ὁ μέγας ἡγεμόνας Στέφανος. Ἡ ἐκκλησία κτίσθηκε γρήγορα καὶ οἱ ὄσιοι τὴν στόλισαν μὲ κάθε τρόπο· ἔκτισαν καὶ μεγάλο πύργο, τὴν περικύκλωσαν μὲ τεῖχος καὶ τὴν παρέδωσαν στὸ Βατοπέδι. Ἐπίσης, στὸ Βατοπέδι ἔκαναν ἐπέκτασι στὴν Τράπεζα καὶ τὴν εἰκονογράφησαν. Ἀπὸ τὸν βασιλέα Ἀλέξιο Ἁγγελο Κομνηνὸ ζήτησαν καὶ τὰ Μετόχια καὶ αὐτὸς ἐκπλήρωσε μὲ ἀγάπη τὰ αἰτήματά τους, ὅχι μόνον ἐπειδὴ εἶχαν δεσμούς συγγενικούς⁽¹⁾, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ἐπειδὴ θαύμαζε ὁ βασιλεὺς τὴν ταπεινότητά τους καὶ τὴν ἀσκητικὴ τους ζωὴ καὶ ξενιτεία.

Ἀργότερα παρουσιάσθηκαν κάποιες σπουδαῖες ὑποθέσεις τῆς Μονῆς καὶ ἔπρεπε ὁ Ἡγούμενος νὰ πάη στὴν Κωνσταντινούπολι. Ἐπειδὴ ὅμως φοβόταν πὼς τὰ αἰτήματά τους δὲν θὰ γίνουν δεκτά, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ πρότειναν νὰ στείλῃ στὴν θέσι του τὸν μακάριο Σάββα. Ἐτσι καὶ ἐγένε. Ὁ μοναχὸς Σάββας ἀναχώρησε γιὰ τὴν Πόλι, ἔχοντας καὶ τὴν εὐλογία τοῦ πατέρα του, γέροντα Συμεῶν.

Στὴν Πόλι, αὐτὸς, ποῦ ἀπὸ τὴν νεότητά του ἔμοιαζε σὰν Ἁγγελος, ἐγένε δεκτὸς μὲ μεγάλες τιμὲς ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιο, τὸν συγγενῆ του. Ὁ Ἀλέξιος ρωτοῦσε γιὰ τὴν ὑγεία καὶ τὸν τρόπο τῆς

(1) Ἡ κόρη τοῦ αὐτοκράτορα εἶχε πανδρευθῆ τὸν ἀδελφὸ τοῦ ἁγίου Σάββα, Στέφανο τὸν Πρωτοστεφῆ, ποῦ ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἦταν ἡγεμόνας τῆς Σερβίας.

ζωῆς τοῦ πατέρα του, τοῦ γέροντα Συμεῶν καὶ ὁ Σάββας τοῦ διηγόταν. Θαυμάζοντας ἐκεῖνος, μακάριζε τὸν ἅγιο γέροντα, ποῦ ἄφησε τὶς πολλὲς μέριμνες καὶ διάλεξε τὴν ἀγαθὴ μερίδα, ποῦ δὲν θὰ ἀφαιρεθῆ ἀπ' αὐτὸν (Λουκ. 10, 42). Ὁ ὄσιος Σάββας, ἔχοντας τὴν εὐμένεια τοῦ αὐτοκράτορα τοῦ ἀνέφερε τὰ αἰτήματα τοῦ Βατοπεδίου, γιὰ τὰ ὁποῖα εἶχε ἔλθει, καὶ αὐτὸς τοῦ τὰ ἐκπλήρωσε ὅλα ὑποσχόμενος νὰ τοῦ κἀνῃ ὅ,τι ἄλλο ζήτηση. Τότε ὁ Σάββας ζήτησε κάτι ἀκόμη, λέγοντας: «Υπάρχει στὸ Ἅγιο Ὄρος ἓνα ἔρημο Μοναστήρι λεγόμενο Χιλανδάρη καὶ ἂν ἡ μεγαλειότης σου ἔχη τὴν εὐχαρίστησι, ἃς μᾶς τὸ παραχωρήσῃ· ἐμεῖς δὲ πάλι, θὰ τὸ δώσουμε στὸ Βατοπέδι καὶ ἔτσι θὰ λογισθῆ σὰν προσφορά τῆς μεγαλειότητός σου». Μὲ φόβο καὶ συστολὴ ἔκανε αὐτὴ τὴν αἴτησι ὁ σεμνὸς μοναχός· ὅμως ὁ αὐτοκράτορας τὸν ἐνθάρρυνε, λέγοντας: «Τώρα μόλις σοῦ εἶπα, ὁ,τιδήποτε μοῦ ζήτησης, ὀλοψυχα θὰ τὸ δώσω στὴν ὀσιότητά σου». Ἐτσι τοῦ ἔδωσε τὸ Χιλανδάρη μὲ ὅλη τὴν περιοχὴ του καὶ αὐτὸ τὸ ἐπισφράγισε μὲ βασιλικὸ χρυσόβουλλο. Τοῦ χάρισε ἐπίσης πολλὰ δῶρα καὶ τὸν χαιρέτησε μὲ ἀγάπη· δῶρα ἔστειλε καὶ στὸν πατέρα του ὄσιο Συμεῶν, μαζὶ μὲ γράμμα ὅπου τὸν μακάριζε, ποῦ ἄφησε τὰ ἐγκόσμια καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ εὐχεται γι' αὐτόν.

Ὅταν γύρισε στὸ Βατοπέδι ὁ σοφὸς Σάββας, πληροφορήσε τὸν Ἡγούμενο καὶ τοὺς ἀδελφούς πὼς ὁ βασιλεὺς ἱκανοποίησε τὰ αἰτήματά τους. Κατόπιν πῆγε στὸν ὄσιο πατέρα του, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεώς του στὴν Πόλι, δὲν βγῆκε καθόλου ἀπὸ τὸ κελλί του, ἀλλὰ ἠσύχαζε προσευχόμενος. Ὁ γέροντας τὸν ὑποδέχθηκε μὲ χαρὰ καὶ ἀφοῦ τὸν ἀσπάζθηκε εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ μὲ εὐγνωμοσύνη. Ὁ Σάββας ἔδωσε στὸν πατέρα του τὸν χαιρετισμὸ τοῦ βασιλέως, τὸ γράμμα καὶ τὰ δῶρα που καὶ τοῦ ἱστοροῦσε τὸ πῶς μὲ βασιλικὸ χρυσόβουλλο ἔλαβαν τὸ Χιλανδάρη. Ὁ ὄσιος εὐχαριστοῦσε γιὰ ὅλα τὸν Θεὸ καὶ τὴν Παναγία Μητέρα Του. Τὴν ἐπομένῃ, ὁ ὄσιος Συμεῶν κάλεσε τὸν Ἡγούμενο καὶ τοὺς ἀδελφούς, τοὺς ἔδειξε τὸ χρυσόβουλλο τοῦ βασιλέως καὶ προσέφερε στὸ Βατοπέδι τὴν Μονὴ Χιλανδαρίου. Παρέδωσε

επίσης στὸν Ἡγούμενο καὶ τοὺς ἀδελφούς τὰ βασιλικά δῶρα, ποὺ εἶχε λάβει, γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς Μονῆς. Τόσο μεγάλη ἀγάπη εἶχαν γιὰ τὸ Μοναστήρι τους, στὸ ὁποῖο σκόπευαν νὰ τελειώσουν ἐν Κυρίῳ τὴν ζωὴ τους· γι' αὐτὸ καὶ ἔδιναν ὅ,τι εἶχαν, σ' αὐτό. Ἄλλ' ὁ Θεός, ὅπως ἄλλοτε ἐπλήθυνε διὰ τοῦ «παγκάλου» Ἰωσήφ τὸ γένος τοῦ Ἰακώβ, ποὺ ἔζησε πάροικος στὴν Αἴγυπτο, ἔτσι καὶ τώρα αὐξήσε στὸ Ἅγιο Ὄρος τὸν νέον Ἰσραὴλ τοῦ ὁσίου Συμεῶν, διὰ τοῦ «παγκάλου» στὴν ψυχὴ γιοῦ τοῦ Σάββα καὶ τὴν γῆ τῆς θεληματικῆς τους ξενιτείας τὴν γέμισε ἀπὸ τὰ πνευματικά τους παιδιὰ. Καὶ αὐτὸ συνέβη ὡς ἐξῆς: Ὁ Κύριος παρεκίνησε ἓνα εὐλαβῆ γέροντα, νὰ ἔλθῃ στὸν ἅγιο Σάββα καὶ νὰ τοῦ πῆ: «Ἡ ἀγάπη σου καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα σου γιὰ τοὺς ξένους, τοὺς πτωχοὺς καὶ τὰ Μοναστήρια, ἰδιαίτερα γιὰ τὸ Βατοπέδι, εἶναι ἀξιέπαινη καὶ εὐάρεστη στὸν Θεό. Τώρα ὁμως εἶναι καιρὸς νὰ κάνετε κάτι καὶ γιὰ τὴν Σερβία. Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἔχετε ὅλη τὴν δυνατότητα, ἐπειδὴ καὶ τὴν ὑλικὴ βοήθεια ἀπὸ τὴν χώρα σας ἔχετε καὶ συγγενεῖς τοῦ βασιλέως εἶσθε. Γι' αὐτὸ ζητήστε τὸ ἐρειπωμένο Μοναστήρι καὶ κτίστε το γιὰ τὴν πατρίδα σας· ἄς ὀνομάζεται Σερβικὸ Μοναστήρι. Ἔτσι θὰ μπόρουν καὶ ἀπὸ τὸ γένος σας, ὅσοι ἀγαποῦν τὸν Θεὸ καὶ θέλουν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν κοσμικὴ ζωὴ, νὰ βροῦν μετὰ ἀπὸ σᾶς τὸ λιμάνι τῆς σωτηρίας σ' αὐτό. Καὶ ὁ Θεὸς γιὰ τὸ πλῆθος τῶν σωζομένων θὰ σᾶς εὐλογήσῃ περισσότερο».

Ὁ μακάριος Σάββας σκεπτικὸς, δέχθηκε τὴν συμβουλὴ αὐτὴ σὰν νὰ ἦταν ἀπ' τὸν Θεό· προσκύνησε τὸν γέροντα σὰν Ἄγγελο Θεοῦ, τὸν φιλοξένησε μὲ ἀγάπη καὶ τὸν ἀποχαιρέτησε. Στὴν συνέχεια πῆγε ἀμέσως στὸν ὄσιο πατέρα του καὶ τοῦ διηγήθηκε ὅσα τοῦ εἶπε ὁ γέροντας. Ἀφοῦ συζήτησαν μετὰξὺ τους οἱ πιστοὶ αὐτοὶ δούλοι τοῦ Χριστοῦ, φλεγόμενοι ἀπὸ θεία ἀγάπη, στάθηκαν σὲ προσευχὴ καὶ μὲ ὑψωμένα τὰ χέρια εὐχαρίστησαν τὸν Θεὸ μὲ δάκρυα γιὰ τὴν συμβουλὴ. Τέλος ὁ ὄσιος Συμεῶν εἶπε στὸν ἀγαπητό του γιό: «Πίστεψέ με παιδί τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος θέλησε γιὰ τὴν σωτηρία μας νὰ ζοῦμε σὰν πάροικοι, μακριὰ ἀπ' τὴν

πατρίδα, καὶ σὲ ὑποταγῆ, χωρὶς νὰ ἀκολουθοῦμε τὸ θέλημά μας· ἀλλὰ νὰ ὀδηγοῦμεθα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ καλλιεργηθοῦμε στὴν ταπεινώσει. Γι' αὐτὸ Ἐκεῖνος μᾶς εἶχε κρύψει μέχρι τώρα μιὰ τέτοια σκέψι. Τώρα ὁμως μᾶς ἔστειλε τὸν γέροντα ἢ μᾶλλον τὸν Ἄγγελό Του καὶ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ πραγματοποιήσουμε γρήγορα τὴν θεόσταλη συμβουλὴ».

Τότε ὁ μακάριος Σάββας μὲ τὸν πατέρα του πῆγαν στὸν Ἡγούμενο καὶ τοῦ εἶπαν τὸ σχέδιό τους. Ὁ Ἡγούμενος ὁμως, ἀφοῦ συμβουλευθεὶς πολλούς, δὲν ἐπιδοκίμασε τὴν πρόθεσί τους καὶ δὲν ἄφησε νὰ τὴν πραγματοποιήσουν, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ κρατήσῃ τοὺς δύο βασιλεῖς – μοναχοὺς στὸ Μοναστήρι, γιὰτὶ εἶχαν μεγάλη βοήθεια ἀπ' αὐτούς.

Ἔστερα ἀπὸ αὐτὸ ὁ Σάββας πῆγε στὶς Καρυές καὶ φανέρωσε τὸν σκοπὸ τοῦ στὸν Πρῶτο, στὸν ὁποῖο ἄρεσε ἡ ἰδέα καὶ εἶπε: «Εἶναι καλὸς ὁ σκοπὸς σας, γιὰτὶ εἶναι κατὰ Θεὸν καὶ ἔχετε καὶ τὶς δυνατότητες. Ὅποιο θέλετε λοιπὸν ἔρημο Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀνακαινίστε το γιὰ τὴν πατρίδα σας· εἶτε τὸ Χιλανδάρι, ποὺ σᾶς ἔδωσε ὁ βασιλεὺς ἢ ὅποιο ἄλλο ἐπιθυμεῖτε».

Μὲ αὐτὴν τὴν παρήγορη εἶδησι γύρισε ὁ Σάββας στὸν πατέρα του καὶ τοῦ ἀνήγγειλε ὅτι ὁ Πρῶτος δέχθηκε τὴν αἴτησί τους. Τότε ὁ γέροντας πολὺ συγκινημένος, ἐπεθύμησε νὰ πάῃ ἀμέσως νὰ ἀναζητήσῃ τόπο γιὰ τὸ Μοναστήρι. Ὅμως, ἐξασθενημένος ἀπὸ τὰ γηρατειὰ καὶ τὴν νηστεία, δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ καθήσῃ πάνω σὲ ἄλογο. Γι' αὐτὸ ὁ Σάββας τὸν ἔβαλε σ' ἓνα φορεῖο ἀνάμεσα σὲ δύο ἄλογα καὶ ἔτσι ἔβλεπε πολλοὺς τόπους, ἀλλὰ κανέναν ἄλλος δὲν τοῦ ἄρεσε ὅσο τὸ Χιλανδάρι. Μετὰ γύρισαν πάλι στὸ Βατοπέδι.

Στὸ μετὰξὺ ὁ Ἡγούμενος καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἔχοντας καταλάβει τί συμβαίνει, ἔλεγαν μετὰξὺ τους: «Ἀπὸ τοὺς πάροικους αὐτοὺς βασιλεῖς, ἐμεῖς λάβαμε τόσα χρόνια πολλὰ ἀγαθὰ, ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερα αὐτοὶ μᾶς συντηροῦν· καὶ πῶς νὰ φύγουν τώρα ἀπὸ μᾶς λυπημένοι; Ἐὰν λοιπὸν θέλουμε νὰ διατηρήσουμε τὴν φιλία, νὰ τοὺς δώσουμε τὸ Χιλανδάρι, ποὺ ἔλαβαν ἀπ' τὸν βασιλέα γιὰ

μας»). Και έτσι κάλεσαν τὸν ἅγιο Σάββα και δίνοντας τὸ Χιλανδάρι ἔκαναν συμφωνία μεταξύ τους, τὸ Βατοπέδι και τὸ Χιλανδάρι νὰ εἶναι σὰν μία Μονή⁽¹⁾.

Οἱ φιλόχριστοι Συμεὼν και Σάββας ἀνεκοίνωσαν τότε στὸν αὐτοκράτορα Στέφανο ὅτι θέλουν νὰ χτίσουν Μοναστήρι· «θὰ εἶναι κληρονομιά σου, και μετὰ ἀπὸ σένα τῶν παιδιῶν σου», τοῦ ἔγραφαν.

Ὁ εὐσεβὴς Στέφανος χάρηκε πολὺ γι' αὐτὸ και τοὺς ἔστειλε ὄλα τὰ ἀναγκαῖα και τοὺς παρακάλεσε στὸ μέλλον νὰ τοῦ ζητοῦν ὅ,τι ἔχουν ἀνάγκη, εὐχαριστώντας τους ἐπειδὴ μεριμνοῦν γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς του, ἐνῶ οἱ θεοφόροι μοναχοὶ Συμεὼν και Σάββας ἀνέπειμπαν θερμὴ προσευχὴ στὸν Θεὸ και στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο και ζητοῦσαν ἐνίσχυσι στὸ ἔργο ποὺ ἀνελάμβαναν.

Ἀφοῦ ἔλαβε εὐλογία ἀπὸ τὸν Ἡγούμενο και τὸν πατέρα του, ὁ Σάββας μάζεψε πολλοὺς ἐργάτες και μέσα σὲ πολὺ λίγο χρόνο ἔκανε πολλὰ στὸ Χιλανδάρι. Τὰ πάντα ἐκεῖ τὰ βρῆκε γκρεμισμένα· μόνο ὁ ναὸς σωζόταν, και αὐτὸς ἐρειπωμένος. Ἀμέσως ἄρχισε νὰ κτίζη τὸ Μοναστήρι. Γύρω ἀπὸ τὴν Μονὴ ἔκτισε τεῖχος ποὺ εἶχε και ἓνα ψηλὸ πύργο· οἰκοδόμησε τὴν Τράπεζα ἀπ' τὴν ἀρχή· ἔκτισε ἀρκετὰ κελλιά γιὰ τὴν ἀδελφότητα, ἀνακαίνισε τὴν ἐκκλησία, τὴν ἀγιογράφησε και τὴν στόλισε πλούσια με ὑφάσματα και ἱερά σκεύη. «Ὅλα αὐτὰ με τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ τελείωσαν γρήγορα, ἐπειδὴ και ὁ ὅσιος Συμεὼν τὸν παρακινοῦσε νὰ βιασθῆ λέγοντας: «Ἐάν με ἀξιῶση ὁ Θεὸς νὰ δῶ τὸ Μοναστήρι ποὺ θὰ λέγεται Σερβικό, θὰ εἶναι γιὰ μένα εὐλογία νὰ τελειώσω τὴν ζωὴ μου σ' αὐτό». Πράγματι ἡ φλογερὴ ἐπιθυμία τοῦ γέροντα ἐκπληρώθηκε. Στὴν δασώδη

(1) Ὑπάρχει και μέχρι σήμερα μαρτυρία και σημεῖα τῆς συμφωνίας αὐτῆς. Στὴν ἐορτὴ τοῦ Χιλανδαρίου, στὰ Εἰσόδια τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καλοῦν τὸν Ἡγούμενο τοῦ Βατοπεδίου και τοῦ παραχωροῦν τὴν ἐξουσία τοῦ Ἡγουμένου και τὰ πρωτεῖα· τὴν ἴδια τιμὴ ἀποδίδουν οἱ Βατοπεδινοὶ μοναχοὶ στὸν Χιλανδαρινὸ Ἡγούμενο τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς τῆς Μονῆς τους, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

κοιλιάδα ποὺ ἀπλώνεται στὰ βόρεια, περιφραγμένο ἀπὸ ψηλὰ κυπαρίσσια και περικυκλωμένο ἀπὸ ἀμπελῶνες και κήπους, ἀποπερατώθηκε τὸ Σερβικό Χιλανδάρι, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1199, στὴν θέσι τῆς παλαιᾶς Μονῆς Χιλανδαρίου. Χάρις στὸν ζῆλο τοῦ Σάββα, ὁ μακάριος γέροντας μεταφέρθηκε στὸ Μοναστήρι, ποὺ τὸ καθολικό του ἀφιερώθηκε στὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Ἐσυναξαν ἀδελφότητα, καθιέρωσαν τὴν ἀκολουθία σύμφωνα με τὸ Τυπικὸ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου και ὥρισαν τὸν Ἡγούμενο ποὺ θὰ φροντίζη γιὰ τὴν Μονή. Ἀκόμη ζήτησαν και ἔλαβαν ἀπὸ τὸν Πρῶτο και τὰ γειτονικά ἐρειπωμένα κελλιά, τοὺς ἐλαιῶνες και ἀμπελῶνες γύρω ἀπὸ τὸ Χιλανδάρι και γύρω ἀπὸ τὸν Ἅγιο Γεώργιο τὸν Ὁμολογητὴ και τὸν Ἅγιο Νικόλαο Μαλεῶν. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ἀγόρασαν ἀπὸ τὸν Πρῶτο και ἀρκετὴ ἔκτασι στις Καρυές. Ἐκεῖ ἔκτισαν πολλὰ κελλιά διώροφα, γιὰ τὴν διαμονὴ τοῦ Ἡγουμένου και τῶν ἀδελφῶν, ὅσες φορές πῆγαιναν ἀπὸ τὸ Χιλανδάρι.

Ἐμόναζαν λοιπὸν, καθὼς λέει ὁ Δομετιανός, οἱ δύο αὐτοὶ θεοφόροι ἄνδρες στὸ Χιλανδάρι, δαπανώντας ὄλη τὴν δύναμί τους σὲ ἡμερονύκτιες προσευχὲς και ἔχοντας μισήσει τέλεια τὴν ἀμαρτία και ἀγαπήσει ἀληθινὰ τὸν Χριστό, με ἀγάπη ἀνιδιοτελεῖ και ὀλόψυχη. Και οἱ δύο ἐβάδιζαν τὴν στενὴ και τεθλιμμένη ὁδὸ χωρὶς νὰ μεριμνοῦν γιὰ τίποτε ἐπίγειο, ἀλλὰ μόνο γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ἐτσι ζοῦσαν με τὸ γήινο σῶμα τους τὴν ζωὴ τῶν οὐρανίων δυνάμεων και σύντριβαν με τὴν δύναμι τοῦ Σταυροῦ τοὺς νοητοὺς ἐχθροὺς τους και ἔτρεχαν πάντοτε πρὸς τὴν οὐράνια κλῆσι τους. Ἀλλὰ και τὰ ὅσα τους κολλήθηκαν γιὰ πάντα στὴν σάρκα τους ἀπὸ τὸν ἅγιο φόβο τοῦ Θεοῦ και θεωροῦσαν σκύβαλα ὄλα ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ἐπειδὴ εἶχαν διαλέξει «τὴν ἀγαθὴ μερίδα».

Και ἐνῶ προχωροῦσαν και οἱ δύο στὸν δρόμο πρὸς τὸν οὐρανὸ, ὁ ὅσιος Συμεὼν γιὰ τὴν καλύτερη ἐξασφάλισι και ἀνάπτουσι τῆς Μονῆς, ἔστειλε γιὰ δευτέρη φορὰ στὴν Πόλι «τὸν θεόφορονα υἱὸν του κύρ Σάββαν», στὸν συγγενῆ του βασιλέα Ἀλέξιο, με τὴν παράκλησι νὰ ἀναγνωρίση τὴν Μονὴ και νὰ τὴν καταστήση βασιλικὴ

Σταυροπήγιο, ὥστε νὰ μὴν ἐξαρτᾶται τὸ Χιλανδᾶρι οὔτε ἀπὸ τὸν Πρῶτο, οὔτε ἀπὸ ἄλλον κανένα, (ὅπως καὶ ἄλλες Μονές στὸ Ὅρος), ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὸν βασιλέα. Στὴν Κων/πολι, ὁ αὐτοκράτορας ὑποδέχθηκε καὶ πάλι θερμότατα τὸν ὅσιο Σάββα καὶ τὸν ρώτησε: «Ζῆ ἀκόμη ὁ ἅγιος γέροντας πατέρας σου»; Ὁ Σάββας τοῦ ἀπάντησε: «Ζῆ ἀκόμη καὶ εὐχεται γιὰ τὴν μεγαλειότητά σου». Ὁ βασιλεὺς ἀναστέναξε βαθιὰ καὶ εἶπε: «Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι εὐλογημένος ἀπ' τὸν Θεό, γιατί ἀφοῦ ἔλαβε τὸ ἐπίγειο βασίλειο κοπιᾶζει μὲ ζῆλο γιὰ νὰ κερδίση καὶ τὸ οὐράνιο».

Ὁ βασιλεὺς ἔστειλε τὸν ὅσιο Σάββα νὰ ἀναπαυθῆ στὴν Μονὴ τῆς Παναγίας τῆς Εὐεργέτιδος, ὅπου αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα του τοὺς εἶχαν ὀνομάσει κτίτορες, ἐπειδὴ παλαιότερα ἔκαναν πλούσιες προσφορὲς γιὰ τὴν ἀνέγερσι καὶ τὴν οἰκονομικὴ τῆς ἐνίσχυσι. Καὶ αὐτὴ τὴν φορὰ, ὁ ὅσιος πατὴρ Σάββας τοὺς εἶχε φέρει πολλὰ δῶρα. Ὅταν τὴν ἐπομένῃ ἐπισκέφθηκε πάλι τὸν βασιλέα ὁ Σάββας, τοῦ διηγήθηκε πῶς μὲ τὸν πατέρα του ἴδρυσαν Μονὴ στὸ Ἅγιο Ὅρος καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ δώσῃ βασιλικὴ ἐπικύρωσι γι' αὐτὴν. Τοῦ ἀνέφερε ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἐρειπωμένη βασιλικὴ Μονὴ τὴν λεγομένη Ζυγὸς καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὴν προσαρτήσῃ στὸ Χιλανδᾶρι, ὥστε καὶ ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς νὰ γίνῃ ἓνας ἀπὸ τοὺς Χιλανδαρινούς κτίτορες. Μὲ μεγάλη χαρὰ ὁ βασιλεὺς εἶπε: «Ἀφοῦ θὰ μνημονεύουν καὶ μένα μαζί μὲ σᾶς στίς ἱερὲς ἀκολουθίες, θὰ ἐκπληρώσω πρόθυμα τὸ αἴτημά σας». Ἀμέσως λοιπὸν ἐδῶρισε στὴν Μονὴ Χιλανδαρίου τὴν Μονὴ τοῦ Ζυγοῦ μὲ ὅλα τὰ Μετόχια καὶ τίς βοσκὰς τῆς, τὸ δὲ Χιλανδᾶρι ὠνόμασε βασιλικὸ Σταυροπήγιο. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπικύρωσε ὁ αὐτοκράτορας μὲ χρυσόβουλλό του. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ἔδωσε στὸν ὅσιο Σάββα μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια ράβδο, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ φυλάγεται στὸν ναὸ γιὰ νὰ τὴν κρατοῦν οἱ ἀδελφοὶ κατὰ τὴν ἐκλογή τοῦ ἡγουμένου, σὰν σημεῖο, ὅτι ὁ ἡγούμενος ὀρίζεται καὶ μὲ τὴν θέλησί του. Ἔτσι ἀφοῦ ἱκανοποίησε ὅλα τὰ αἰτήματα τοῦ Ὀσίου, ὁ βασιλεὺς τὸν ἀποχαιρέτισε καὶ δίδοντάς του πολλὰ δῶρα, τοῦ εἶπε νὰ μεταφέρει, σὰν δεῖγμα τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, τὴν ἐξῆς παραγγελία

στὸν ὅσιο πατέρα του: «Ὅ,τι μοῦ ζήτησες, τὸ ἐκπλήρωσα, πάτερ ἅγιε· ἰκετεύω τὴν ὁσιότητά σου, εὐχου γιὰ μένα στίς ἅγιες πρὸς τὸν Θεὸ προσευχές σου».

Ὅταν γύρισε ἀπὸ τὸ παλάτι στὴν Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος ὁ ὅσιος Σάββας, μοίρασε στοὺς πτωχοὺς ὅλα τὰ δῶρα ποὺ τοῦ εἶχε δώσει ὁ βασιλεὺς γιὰ τὸν πατέρα του, ἐπειδὴ ὅλα ὅσα εἶχε ὁ πατέρας του ἦταν δικά του, ὅπως καὶ ὅλα τὰ δικά του, τοῦ πατέρα του. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ πατέρας του ἔλεγε ὅτι τίποτε δὲν εἶναι δικό του καὶ ὅλα εἶναι τοῦ γιοῦ του, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ψυχὴ του. Ἄλλωστε καὶ αὐτὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τὴν εἶχε παραδώσει σ' αὐτόν· τόση ἦταν ἡ ὑποταγὴ καὶ ἡ ὑπακοὴ τοῦ ὀσίου γέροντα στὸν θεοδώρητο γιό του. Ὁ γέροντας θεωροῦσε τὸν Σάββα σὰν Ἄγγελο καὶ δισταζε καὶ δυσκολευόταν ὅταν ἐκεῖνος ἤθελε νὰ τὸν ἐξυπηρετήσῃ στὰ γρηρατεῖά του σὰν πατέρα· τόση ἦταν ἡ ταπεινώσί του πρὸς τὸν γιό. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Σάββας δουρικὰ ὑπηρετοῦσε τὸν ἅγιο γέροντα σὲ κάθε του ἀνάγκη καὶ δὲν ἄφηνε κανένα ἄλλο νὰ διακονῇ τὸν πατέρα του. Ὁ γέροντας πάλι, βλέποντας τὸν γιό του πῶς τὸν ὑπηρετεῖ καὶ τοῦ παραστέκεται σὰν Ἄγγελος, ἔχυνε ποταμούς τὰ δάκρυα ἐμπρὸς στὸν Θεό, γεμᾶτος εὐγνωμοσύνη καὶ ψυχικὴ ἀγαλλίασι. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ γιὸς φυλάχθηκε ἀπὸ τοὺς δαίμονες προστατευμένος ἀπὸ τίς πατρικὲς εὐχὲς σὰν μὲ ἀσπίδα.

Μὲ τοὺς πτωχοὺς ποὺ ἔρχονταν στὴν Μονὴ τῆς Εὐεργέτιδος γιὰ ἐλεημοσύνη, ἦλθε κάποτε καὶ μία εὐσεβὴς καὶ εὐπαρουσίαστη γυναίκα, πλησίασε τὸν ὅσιο Σάββα καὶ τοῦ εἶπε σεμνά: «Ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος καὶ ἡ Μητέρα Του ἡ Εὐεργέτις μὲ πρόσταξαν νὰ σοῦ μεταδώσω τὴν ἐντολὴ Τους. Στὸ Ἅγιο Ὅρος στὸν τάδε τόπο, βρίσκονται δύο θησαυροφυλάκια μὲ χρυσάφι· ζήτησέ τα καὶ θὰ τὰ βρῆς καὶ τότε κάνε ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ χάρι τοῦ Θεοῦ». Ὁ ὅσιος ἔμεινε ἐκπληκτος ἀκούγοντας αὐτὴ τὴν πληροφορία, ἐνῶ ἡ γυναίκα ἔφυγε.

Ἀφοῦ ἀποχαιρέτησε τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Εὐεργέτιδος καὶ ἀκόμη τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν Πατριάρχη, ὁ ὅσιος Σάββας

ξεκίνησε πάλι για τὸ Ἅγιο Ὄρος. Ὄταν ἔφθασε στὸ Χιλανδάρι, ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ πατέρα του, τὸν ἀσπάζθηκε καὶ τοῦ διηγήθηκε γιὰ τὴν ὑποδοχὴ ποὺ τοῦ ἔγινε ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ πὼς ἐκπλήρωσε ὅλα τὰ αἰτήματά τους καὶ τοὺς ἔδωσε τὸ χρυσόβουλλό του. Μὲ τὸ βασιλικὸ αὐτὸ γράμμα ὁ αὐτοκράτορας Ἀλέξιος ὁ Γ' ἔδωσε ἀπὸ τὸν Ἰούνιο τοῦ 1198 «πλήρη ἐλευθερία εἰς τὴν Μονὴ Χιλανδρίου καθὼς καὶ εἰς τὶς Μονές ποὺ εἶναι εἰς τὸν τόπο τῶν Μαλεῶν, καὶ τὶς ἔθεσε εἰς τὴν ἐξουσία τῶν δύο Μοναχῶν, τοῦ κύρ Συμεῶν, πρώην μεγάλου ἡγεμόνα καὶ τοῦ γιοῦ του κύρ Σάββα· καὶ δίνει εἰς αὐτοὺς τὴν ἄδεια νὰ τὶς ἀνοικοδομήσουν εἰς Μονὴν καὶ νὰ τὶς κοσμήσουν ὅπως θέλουν γιὰ τὴν ὑποδοχὴ ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ Σερβικὸ γένος, ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ γίνουν μοναχοί. Ἡ Μονὴ δὲν θὰ ὑπάγεται εἰς οὐδένα, οὔτε εἰς αὐτὸν τὸν Πρῶτο τοῦ Ἁγίου Ὄρους, οὔτε εἰς τὸν καθηγούμενο τῆς Μονῆς Βατοπεδίου, ἀλλὰ θὰ εἶναι ἀνεξάρτητη, αὐτεξούσια καὶ αὐτοδιοίκητη, ὅπως αὐτοδιοικοῦνται οἱ Μονές Ἰβήρων καὶ Ἀμαλφινῶν, ποὺ ὑπάρχουν εἰς τὸ Ὄρος αὐτὸ».

Ὁ ὄσιος Συμεῶν δοκίμασε μεγάλη χαρὰ γιὰ ὅλα αὐτά, ὅμως («πὶ πολλὴ χάρηκε γιὰ τὸν θεοφόρο συνασκητὴ του»), ποὺ ἐπέστρεψε. Τότε οἱ δύο ὄσιοι συνεννοήθηκαν καὶ παρέδωσαν τὴν Μονὴ τους στὴν ἐξουσία τοῦ εὐσεβοῦς ἡγεμόνα τῶν Σέρβων Στεφάνου, γαμπροῦ τοῦ αὐτοκράτορα τῶν Ἑλλήνων Ἀλεξίου τοῦ Γ', γιὰ νὰ φροντίσῃ γι' αὐτὴ ὅπως καὶ γιὰ τὴν πατρίδα του. Ὁ φιλόχριστος Στέφανος χάρηκε πολλὴ γι' αὐτὸ καὶ ἐδῶρισε στὸ Χιλανδάρι μεγάλη περιουσία⁽¹⁾ κινητὴ καὶ ἀκίνητη, ὥστε ἀπὸ τότε ἡ Μονὴ ἔγινε πράγματι Σερβικὴ.

(1) Γι' αὐτὸ τὸ θέμα σῶζεται μέχρι σήμερα, χρυσόβουλλο ἀπὸ τὸ 1199, ποὺ ὁ ἅγιος Σάββας εἶχε συντάξει, ὁ δὲ Στέφανος εἶχε ἐκδόσει καὶ ὑπογράψει.

ΕΚΔΗΜΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΒΛΥΣΙ ΤΟΥ ΜΥΤΡΟΥ

Ενῶ ἀσκήτευε στὸ Μοναστήρι του τὸ Χιλανδάρι, μαζί με τὸν ὄσιο γιὸ του Σάββα, ὁ θεοφόρος Συμεῶν ἀρρώστησε στὶς ἀρχές τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1200. «Ἀφοῦ ἔφθασε στὸ ὕψος τῶν ἀρετῶν του», αἰσθάνθηκε ὅτι πλησιάζει τὸ τέλος τοῦ ἐπιγείου βίου του. Τότε, ἀρρώστος πιά, προσκάλεσε τὸν ἀγαπητὸ του γιὸ καὶ τοῦ εἶπε : «Ἀγαπημένο μου παιδί, φῶς τῶν ματιῶν μου, παρηγοριὰ καὶ προστασία τῶν γηρατειῶν μου, πλησίασε ὁ καιρὸς τῆς ἀναχωρήσεώς μου. Σὺ μεριμνοῦσες μέχρι τώρα γιὰ τὸ καλὸ τῆς ψυχῆς μου· ὅμως τώρα ἦλθε ὁ καιρὸς, ποὺ ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ μεγαλύτερη ἀκόμη βοήθεια καὶ γνωρίζω πὼς ὁ,τιδήποτε ζητήσης ἀπὸ τὸν Θεὸ θὰ σοῦ τὸ δώσῃ». Τότε ὁ ταπεινὸς Σάββας γονάτισε κλαίγοντας καὶ ἔλεγε : «Στὰ πόδια σου πέφτω, κύριέ μου καὶ πατέρα μου καὶ σὲ παρακαλῶ τώρα, ἀκόμη πιὸ θερμά· ὅπως ὅταν ζοῦσες ἐμμεῖνα ἀπείραχτος ἀπὸ κάθε κακό, προφυλαγμένος με τὶς προσευχές σου πρὸς τὸν Χριστό, ἔτσι καὶ τώρα ποὺ πηγαίνεις πρὸς Αὐτόν, παρακάλεσέ Τον θερμά νὰ με φυλάξῃ σ' ὅλη τὴν ζωὴ μου ἀπὸ ὅλα τὰ κακά, μέχρι τὸ θάνατό μου. Στὶς ἀγιές σου δεήσεις μὴ λησμονῆς κανένα μας, οὔτε τὰ σαρκικὰ οὔτε τὰ πνευματικὰ σου παιδιὰ, οὔτε τὴν Χώρα μας καὶ τὴν Ἐκκλησία, γιὰ τὴν ὁποία κοπίασες». Ὁ ὄσιος γέροντας πάλι, με δάκρυα ἔλεγε : «Ἄν βρῶ παρηγορία στὸν Κύριο, δὲν θὰ σᾶς ἀφήσω. Μὴ λυπᾶσαι παιδί μου, γιὰ τὸν χωρισμὸ αὐτό, γιὰτὶ πάλι θὰ συναντηθοῦμε ἐκεῖ, ὅπου πλέον δὲν ὑπάρχει χωρισμός». Καὶ ἀκουμπώντας τὰ χέρια του πάνω στὸ κεφάλι τοῦ ἀγαπητοῦ γιοῦ του, προσευχόταν στὸν Θεὸ πολλὴ ὥρα γι' αὐτόν. Μετὰ τὸν ἀγκάλιασε με δάκρυα, τοῦ ἔδωσε τὸν τελευταῖο ἀσπα-

σμὸ καὶ τοῦ ἀνέθεσε νὰ τελειώσῃ ὠρισμένα ἀτέλειωτα ἔργα, σχετικὰ μὲ τὴν Ἐκκλησία στὴν Σερβία. Γιὰ τὸ θνητὸ σῶμα του τὸν παρακάλεσε, ὅταν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς, νὰ συγκεντρώσῃ «τὰ ἀμαρτωλὰ ὅσα τῆς ἀθλίας σαρκὸς» του καὶ νὰ τὰ μεταφέρῃ στὴν Μονὴ τῆς Στουπένιτσα. Ὁ Σάββας τὸν βεβαίωσε πὼς θὰ ἐκτελέσῃ ὅλες τὶς παραγγελίες του.

Μετὰ ὁ ὄσιος γέροντας κάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰ πνευματικὰ του παιδιὰ καὶ «εὐλόγησε τὸν θεοφόρον συνασκητὴν του κὺρ Σάββαν καὶ ὄλην τὴν σύναξιν τῶν ἁγίων Μοναχῶν καὶ φιλοθέων τέκνων του». Ἀσπαζόταν καθέναν ξεχωριστὰ, τὸν εὐλογοῦσε ὀνομαστικὰ καὶ παρακινοῦσε ὅλους νὰ προσεύχωνται γι' αὐτόν, ἐνῶ τοὺς παρέδιδε στὸν Θεὸ καὶ στὴν Παναγία Μητέρα Του καὶ μετὰ ἀπ' Αὐτοὺς στὸν ὄσιο γιὸ του Σάββα. Ἔτσι τοὺς ἀποχαιρέτησε μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ μὴν ἔλθῃ κανεὶς στὸ κελλί του, μέχρι τὸ πρῶτ.

Ξαφνικὰ, τὴν νύκτα, μολονότι τελείως ἐξασθενημένος ἀπὸ τὰ γηρατεία, σηκώθηκε σὲ μιὰ στιγμή ἀπὸ τὸ κρεβάτι του μὲ νεανικὴ δύναμι, σὰν νὰ περίμενε τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Οὐρανοῦ Βασιλέως. Μὲ ψυχικὴ ἀγαλλίασι φόρεσε τὸ ἅγιο καὶ Ἀγγελικὸ Σχῆμα καὶ ἐκοινώνησε τὰ ἀθάνατα καὶ ζωοποιὰ Μυστήρια, λέγοντας : «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν». Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἄρχισε νὰ τὸν κυριεύῃ, σὰν θνητό, ἡ δύναμι τοῦ θανάτου. Ὁ ἀγαπητός του γιὸς ὄλη τὴν νύκτα δὲν ἔφυγε ἀπὸ κοντὰ του, ἀλλὰ παραστέκοντας μὲ στοργὴ καὶ πολλὰ δάκρυα, τοῦ διάβασε ὅλο τὸ Ψαλτήρι μέχρι τὸ πρῶτ. Δὲν ἄφηγε κανένα νὰ τοὺς διακόψῃ, ἀλλὰ ἐνίσχυε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον σὲ εὐχαριστήριες προσευχὰς πρὸς τὸν Θεό.

Ὅταν ξημέρωσε, ὁ ὄσιος Σάββας ἔφερε τὸν πατέρα του στὸν πρόναο. Νοιώθοντας ὅτι ἤλθε ἡ τελευταία του ὥρα, ὁ ἅγιος γέροντας εἶπε στὸν γιὸ του : «Παιδί μου, φέρε μου τὴν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μὲ τὸν Χριστό, γιατί ἔχω κάνει τάμα νὰ ἀφήσω τὸ πνεῦμα μου ἐνώπιόν Της». Ὅταν ἔγινε ἡ ἐπιθυμία του, ὁ Ἅγιος εἶπε : «Παιδί μου, κάμε ἀγάπη καὶ φόρεσέ μου

τὸ ράσο, τὸ ἐτοιμασμένο γιὰ τὴν ταφή μου. Ἐτοιμάσέ με ἔτσι, ὅπως θὰ εἶμαι στὸν τάφο. Στρώσε τὴν ψάθα στὴν γῆ καὶ ξάπλωσέ με πάνω της μὲ μιὰ πέτρα γιὰ προσκέφαλο, νὰ βρίσκωμαι ἔτσι μέχρι νὰ μὲ ἐπισκεφθῇ ὁ Κύριος καὶ μὲ πάρῃ ἀπὸ ἐδῶ».

Ἦταν συγκινητικὸ τὸ θέαμα τῆς μεγάλης ταπεινώσεώς του· αὐτός, ποὺ ἄλλοτε, σὰν βασιλεύς, ἀναπαύοταν πάνω σὲ χρυσὰ καὶ μαλακὰ κρεβάτια, τώρα, τὴν ὥρα τῆς ἐκπνοῆς του, βρισκόταν πάνω σὲ μιὰ ψάθα μόνο, σὰν τὸν πιδ φτωχὸ ἄνθρωπο. Γύρω του στέκονταν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἐκλαιγαν, γιατί θὰ ἔμεναν χωρὶς τὸν πατέρα τους. Ὁ Ὅσιος μόλις κατῴρθανε νὰ σηκώσῃ τὸ χέρι του παρακαλώντας τους νὰ ἡσυχάσουν. Τὸ πρόσωπό του ἦταν φωτεινὸ· μὲ χαρὰ ἀτένιζε τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας Μητέρας Του· φαινόταν ὅτι ψάλλει μαζί μὲ κάποιους ἀόρατους ἐπισκέπτες. Ὅταν μάλιστα ἔφθασε στὸ τέλος τοῦ ψαλμοῦ, εἶπε καθαρὰ : «Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον» (Ψαλ. 150,6). Μόλις τότε κατὰλαβαν ὄλοι, ὅτι ὁ Ὅσιος φεύγοντας ἀπ' αὐτὴ τὴν ζωὴ ψάλλει μὲ τοὺς Ἀγγέλους τὸν ἀγγελικὸ ὕμνο καὶ δοξολογεῖ τὸν Θεό. Μετὰ ἀπ' αὐτὸν τὸν ὕμνο ὁ φιλόχριστος γέροντας δὲν εἶπε τίποτε ἄλλο, μόνο ἀτένιζε μὲ χαρὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, σὰν νὰ παρέδιδε στὰ χέρια Του τὴν ψυχὴ του. Σὲ μιὰ στιγμή, ὁ ἀέρας γέμισε μὲ ἐξαιρετικὴ εὐωδία, ὥστε θαύμαζαν ὄλοι οἱ παρευρισκόμενοι. Ἔτσι κοιμήθηκε ἐν Κυρίῳ στίς 13 Φεβρουαρίου τοῦ 1200.

Τότε ὁ γιὸς ἔπεσε πάνω στὸ τίμιο πρόσωπο τοῦ πατέρα του καὶ τὸ ἔλουσε μὲ θερμὰ δάκρυα. Ἐπειτα ἐπῆρε τὰ ὄσια χέρια του καὶ ἀφοῦ τὰ ἔφερε στὸ πρόσωπο καὶ τὰ μάτια του, τὰ ἀσπάσθηκε καὶ τὰ ἔθεσε σταυρωμένα στὸ στῆθος του. Ὑστερα, μὲ τὴν συνοδεία ὄλων τῶν ἀδελφῶν, μὲ τὰ κερὰ καὶ τὰ θυμιατήρια προέπεμψε τὸ σεπτὸ σκήνωμα μὲ τοὺς καθιερωμένους ἐπικήθεις ὕμνους. Μὲ συγκίνησι τὸ ἔθεσε σ' ἕναν μαρμαρίνο τάφο μέσα στὴν Ἐκκλησία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Χιλανδαρινῆς.

Γιὰ τὸν Σάββα ὁ χωρισμὸς ἀπ' τὸν πατέρα του ἦταν πηγὴ

λύπης και χαρᾶς μαζί· λύπης, επειδή στερήθηκε τὸν συνασκητὴ και συμπροσευχητὴ και θεοφόρο διδάσκαλο· χαρᾶς, επειδὴ ἀξιώθηκε νὰ δῆ τὸν πατέρα του κοσμημένο με ὄλες τὶς ἀρετές, μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του και επειδὴ ἔστειλε, ἕναν θερμὸ πρεσβευτὴ στὸν Χριστό. Τὶς μέρες τῶν μνημοσύνων τοῦ πατέρα του, ὁ Σάββας ἔδινε ἀφθονη ἐλεημοσύνη στοὺς πτωχοὺς και ἔτσι διαμοίρασε ὄλα τὰ χρήματα ποὺ εἶχε.

“Ὅταν ἔμεινε μόνος ὁ φιλόθεος Σάββας, ἀφιερώθηκε ἀκόμη πιὸ πολὺ στὴν ἀσκητικὴ ζωὴ· στεροῦσε τὸν ἑαυτό του ἀπὸ κάθε σωματικὴ ἀνάπαυσι, νήστευε ἀκόμη περισσότερο και περνοῦσε ὄλες τὶς νύκτες με ἀκοίμητη προσευχὴ, ἐντρυφώντας ὄλο και περισσότερο στὴν πνευματικὴ παρηγορία τῆς χάριτος ποὺ πλεόναζε μέσα του.

“Ὅταν ἔμειναν χωρὶς τὰ ἀναγκαῖα χρήματα γιὰ τὴν Μονή, ὁ ὄσιος Σάββας θυμήθηκε τὸν λόγο ἐκείνης τῆς σεμνῆς γυναίκας στὴν Κων/πολι, γιὰ τὰ δύο θησαυροφυλάκια, στὰ γύρω μέρη τοῦ Χιλανδαρίου. “Ὁμως, δὲν ἤθελε νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἀναζήτησι τοῦ θησαυροῦ χωρὶς προσευχὴ. Και προσευχόταν στὸν Χριστό, με αὐτὸ τὸν τρόπο : «Ἀκούω τὸν Δαβὶδ νὰ λέῃ : Στὸν παροδικὸ πλοῦτο μὴ παραδίδετε τὴν καρδιά σας. Ἀκόμη πιὸ ἀξιόκατάκριτος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ σκάβει τὴν γῆ, γιὰ νὰ βρῆ πλοῦτο, ποὺ ὁ ἴδιος δὲν ἔβαλε ἐκεῖ. Γι’ αὐτό, Κύριε, με τὶς πρεσβεῖες τῆς Μητέρας Σου, μὴν ἀφήσης νὰ με χλευάσῃ ὁ ἐχθρὸς μου, προκαλώντας μου ἐπιθυμία γιὰ πλοῦτο ὀλέθριο και φθαρτό. Ἀλλ’ ἐὰν αὐτὸ δὲν εἶναι πειρασμὸς ἀπὸ μέρους τοῦ ἀντιδίκου μου, ἐὰν αὐτὸ μοῦ ἀποκαλύφθηκε γιὰ δόξα δική Σου, τότε φανέρωσέ μου Κύριε, σύμφωνα με τὸ θέλημά Σου, τὸν κρυμμένο θησαυρό. Διαφορετικά, ἄς κρυφτῆ και ἀπὸ μᾶς τοὺς δούλους Σου, ὅπως και πρὶν κρυβόταν ἀπὸ ἄλλους».

“Ὅταν ἦλθαν στὸν προσδιωρισμένο τόπο, ὁ ὄσιος Σάββας με τὸν μαθητὴ του ἔσκαψαν λίγο και εὐθὺς βρέθηκε τὸ ἀνοιγμα τοῦ λάκκου, ὅπου εἶχαν τοποθετηθῆ τὰ θησαυροφυλάκια, σὰν ἡ ἴδια ἡ γῆ νὰ τοὺς παρέδιδε με τὰ χέρια της ὅ,τι φύλαγε. Νομίζω, λέγει

ὁ βιογράφος Θεοδόσιος, ὅτι ἦταν ἡ ἴδια ἡ Παναγία ἡ Εὐεργέτις, ποὺ φανερώθηκε στὸν Ἅγιο στὴν Μονὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ ὁ Ὅσιος ἀπ’ τὴν ταπεινώσι του δὲν ἤθελε νὰ τὸ πῆ, ἔχοντας κρυμμένο μέσα του ἄλλο μεγάλο θησαυρό, γιὰτι ἦταν ὁ ἴδιος κατοικητήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀφοῦ βρῆκε τὸν τεράστιο πλοῦτο ὁ ἅγιος Σάββας, τὸν μετέφερε στὴν Μονή. Ὁμως δὲν θεώρησε δικὸ του τὸν θησαυρὸ και τὸ ἕνα μέρος τὸ ἔστειλε στὴν Κων/πολι γιὰ τὴν Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος, τὸ ἄλλο τὸ διεμοίρασε στὶς Μονὲς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἕνα τρίτο στοὺς ἐρημίτες τῶν ἀπομονωμένων κελλιῶν και τὸ τέταρτο ἄφησε γιὰ τὴν Μονὴ Χιλανδαρίου και ὄλους τοὺς πτωχοὺς. Ἡ Παναγία ἡ Εὐεργέτις γι’ αὐτὸ ἀκριβῶς φανερώθηκε σ’ αὐτόν, γιὰτι ἔδινε ὄλα ὅσα εἶχε, ἐκτελώντας σὲ ὄλα τὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου.

Εἶπαμε προηγουμένως, πόσο μεγάλη ἐπιθυμία εἶχε ὁ θεοπόθητος Σάββας νὰ ἀποσυρθῆ στὴν ἡσυχία τῆς ἐρήμου. Ὁμως ὑπῆρχαν λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν μπορούσε πρὶν νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ. Ἀρχικά, ὁ Ἠγούμενός του δὲν τὸν ἄφησε γιὰτι ἦταν πολὺ νέος· ἔπειτα, ὁ ἐρχομὸς τοῦ πατέρα του και ἡ διακονία του πρὸς αὐτόν· κατόπιν, τὰ ταξίδια στὴν Κων/πολι και τέλος ἡ ἴδρυσι και ἀνοικοδόμησι τῆς Μονῆς Χιλανδαρίου. Ἀλλ’ ἀφοῦ, με τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τακτοποίησε τὴν Μονὴ και ὤρισε Ἠγούμενο ποὺ θὰ φρόντιζε γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ἀδελφῶν και ἀφοῦ προέπεμψε στὸν Θεὸ τὸν πατέρα του, στολισμένο με τὶς εὐαγγελικὲς ἀρετές, ὁ ἅγιος Σάββας, μπορούσε πλέον νὰ μεριμνήσῃ γιὰ τὴν πραγματοποίησι τοῦ παλιοῦ του πόθου. Γι’ αὐτὸ πῆγε στὶς Καρυὲς ὅπου βρῆκε ἕναν ἐξαιρετικὸ τόπο, πλούσιο σὲ πηγές και καρποφόρα δένδρα, τὸν ἀγόρασε ἀπὸ τὸν Πρῶτο και ἔκτισε τὸ ἡσυχαστήριό του μαζί με μία ἐκκλησία στὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἠγιασμένου. Ἀφησε λοιπὸν τὴν κοινοβιακὴ ζωὴ με τοὺς πολλοὺς ἀδελφούς και ἀρέσθησε σὲ τρεῖς μόνο, ποὺ τηροῦσαν αὐστηρὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸ Τυπικὸ. Ὁ ἴδιος ἡσύχαζε σὲ κελλί, ἀσκώντας κυρίως τὴν προσ-

ευχή. Ἐκεῖ, λέγει ὁ Δομετιανός, «ἐπολιτεύετο ὅπως οἱ παλαιοί, οἱ πρῶτοι ἀσκητικοὶ Πατέρες, μὲ μεγάλη ἐγκράτεια, μὲ νηστεία, ἀγρυπνία, ὀλονύκτια στάσι καὶ ποταμούς δακρύων. Στεροῦσε τὸν ἑαυτό του ἀπὸ κάθε σωματικῆ παρηγοριᾶ καὶ περνοῦσε τὴν ζωὴ του μιμούμενος τοὺς Ἀγγέλους καὶ εὐφραίνόμενος κάθε ἡμέρα πνευματικῶς ἀπὸ τὸν οἶνο τῆς κατανύξεως, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἁγίων. Ἀπονέκρωσε τὰ πάθη μὲ τὴν ἄσκησι καὶ τὴν προσευχὴ καὶ ἔτρεφε τὴν ψυχὴν του μὲ τὴν θεογνωσίαν. Ὁ ἅγιος Σάββας ἀνανέωσε ἔτσι τοὺς νεανικούς του ἀγῶνες καὶ ζοῦσε πτωχότερη καὶ ἀσκητικώτερη ζωὴ ἀπὸ πρὶν, «τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος» κατὰ τὸν Ἀπόστολο (Φιλιπ. 3, 14).

Πράγματι, ὁ μοναχὸς Σάββας μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του, περνοῦσε τὴν κάθε του μέρα μὲ τόσο δλόψυχη ἄσκησι, ὥστε ἦταν αἰχμαλωτισμένος ὀλόκληρος ἀπὸ τὴν σκέψι τοῦ Χριστοῦ· καὶ τόσο πολὺ κρατοῦσε τὴν μνήμη τοῦ θανάτου, ὥστε καθημερινὰ ἐκδεχόταν τὸν ἐρχομὸ τοῦ Κυρίου του (Λουκ. 12, 36). Συγέβη δέ, ἀπὸ τὴν μεγάλη καὶ ἀκατάπαυστη νηστεία, νὰ ξηραθῆ τὸ σῶμα του καὶ νὰ χάσῃ κάθε λίπος· ἐξασθένησαν ἐπίσης τὰ σπλάχνα του καὶ ἀρρώστησε, ὥστε καὶ ὅταν ἤθελε ἀργότερα νὰ γευθῆ κάτι νόστιμο, ἢ ἀρρώστια τὸν ἐμπόδιζε. Ἔτσι, σ' ὅλη τὴν ζωὴν του νῆστευε. Ἀλλὰ τὴν ἀρρώστια αὐτὴ τὴν θεωροῦσε ὁ Ἅγιος σὰν βοήθεια θεόδοτη καὶ πίστευε ὅτι καλύτερα εἶναι νὰ ὑποφέρῃ κανεὶς παρὰ νὰ ζῆ μέσα στὰ πάθη, διδασκόμενος ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Ἀποστόλου: «Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται (Β' Κορ. 4, 16) καί, «ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατὸς εἰμι» (Β' Κορ. 12, 10).

Γυμνάζοντας τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν του μὲ κάθε ἄσκησι, ὁ νοσταλγὸς αὐτὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἀποκτοῦσε ὅλο καὶ μεγαλύτερη εὐαγγελικὴ ταπεινώσι καὶ θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του ἁμαρτωλότερο ἀπ' ὅλους καὶ τελευταῖο μεταξὺ ὄλων. Καὶ ἐκφράζει τὸ ἀληθινὸ φρόνημα τῆς ταπεινῆς του ψυχῆς καὶ τῆς συντριμμένης καρδιάς του, ὅταν λέῃ ἡ γράφη γιὰ τὸν

ἑαυτό του: «Ἐγὼ ὁ ἔσχατος πάντων καὶ ἁμαρτωλός, ὁ πάντοτε ἀδύνατος καὶ ὀκνηρὸς γιὰ τὸν πνευματικὸ ἀγῶνα» ἢ «ὁ ἔσχατος πάντων, Σάββας ὁ ἁμαρτωλός» καὶ «ὁ ἁμαρτωλός καὶ ὀκνηρὸς μοναχὸς Σάββας», «ὁ ἀνάξιος καὶ εὐτελής μοναχὸς Σάββας». Ὁ ἴδιος μὲ εἰλικρίνεια ὀνομάζει συνεχῶς τὸν ἑαυτό του «ἄσωτον υἱόν», ποὺ «νεκρὸς ἦτο καὶ δὲν ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὸς ἦτο καὶ δὲν εὐρέθη». Στὸν βίο μάλιστα τοῦ ὁσίου Συμεὼν γράφει γιὰ τὸν ἑαυτό του: «Ἐγὼ ὁ ἄθλιος καὶ ἀχάριστος «παρασυμβλήθη τούτῃς κτήνεσι τούτῃς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιωθὴν αὐτοῖς», πτωχὸς σὲ ἔργα ἀγαθὰ καὶ πλούσιος σὲ πάθη, χωρὶς παρησῖα πρὸς τὸν Θεὸ, κατὰκριτος ἐνώπιόν Του καὶ ἀξιοθρήνητος ἔμπρὸς στοὺς Ἀγγέλους, ἐμπαιζόμενος ἀπὸ τοὺς δαίμονες, ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὴν συνείδησί μου. Κρίνω τὸν ἑαυτό μου πρὶν ἀπὸ τὴν Κρίσι καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ αἰώνια βάσανα τὸν καταδικάζω». Ἀλλὰ ἡ ἀλήθεια μὲ τὴν ὁποία ζοῦσε νύκτα καὶ μέρα, ξεχειλίζει στὰ ἐξῆς εὐαγγελικὰ λόγια του: «Τί ἄλλο φανερῶνει τὴν πραότητα καὶ ταπεινώσι τῆς καρδιάς, ἀπὸ τὸ νὰ ὑπομένῃ κανεὶς μὲ ἀνδρεία κάθε θλίψι καὶ νὰ κατηγορῆ τὸν ἑαυτό του σὲ ὅλα»;

Ἐνῶ ἔτσι ἀγωνιζόταν ὁ φιλόχριστος μοναχὸς Σάββας, ἐπιθυμοῦσε θερμὰ καὶ πολὺ παρακαλοῦσε τὸν Κύριο νὰ ἀξιωθῆ νὰ λάβῃ κάποια πληροφορία γιὰ τὸν μακάριο πατέρα του. Μία νύκτα λοιπόν, ὁ ὁσίου Συμεὼν τοῦ ἐμφανίσθηκε μαζὶ μὲ κάποιες ἄλλες φωτεινὲς μορφές, μέσα σὲ ἀπερίγραπτη ὠραιότητα καὶ δόξα. Φοροῦσε ἓνα λαμπρὸ στεφάνι καὶ σὰν νὰ ἤθελε νὰ ἀποσπάσῃ τὸν γιό του ἀπὸ τὴν λύπη, τοῦ ἔλεγε μὲ χαρὰ: «Μὴ θρηνῆς καὶ μὴ λυπᾶσαι γιὰ μένα, παιδί μου ἀγαπημένο, ἀλλὰ χαῖρε καὶ ἀγάλλου, γιὰτὶ ἰδοὺ ὁ Θεὸς σύμφωνα μὲ τὴν ἰκεσία σου σὲ πληροφορεῖ γιὰ μένα. Καθὼς βλέπεις ὁ Πανάγαθος Κύριος μὲ κόσμησε μὲ δόξα καὶ μὲ πλούτισε μὲ ἀφθάρτα ἀγαθὰ στὴν ἀληθινὴ καὶ αἰώνια βασιλεία Του. Ἐλαβα ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο μοῦ μιλοῦσες ὅσο ζοῦσα καὶ τώρα χαίρομαι καὶ ἀπολαμβάνω τὴν θεὰ ἀσύλληπτης ὁμορφιάς. Εὐλογημένος νὰ εἶσαι ἀπ' τὸν Θεό, γιὰτὶ ἔγινες μεσίτης μου γιὰ τὴν ἀτελεύτητη ζωὴ καὶ μακαριότητα. Οἱ κόποι

σου λοιπόν, ἡ ἀσκησί σου, οἱ προσευχές σου καὶ οἱ ἐλεημοσύνες σου γιὰ μένα, «ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 10, 4)· περιμένουν καὶ σένα τὰ ἐτοιμασμένα ἀγαθὰ. Ἄλλα πρῶτα θὰ πλουτισθῆς ἀπ' τὸν Θεὸ μετὴν ἀποστολικῆς χάρις καὶ ἐξουσίας, νὰ δένης καὶ νὰ λύνης τις ἀμαρτίες τῶν ἀνθρώπων· μετὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιερέως θὰ διδάξης καὶ θὰ φωτίσης τὴν πατρίδα σου. Μετὴν πίστι, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν μετάνοια θὰ ὁδηγήσης τὸν λαὸ σου στὸν Χριστό· θὰ προσκυνήσης καὶ τοὺς Ἁγίους Τόπους, στοὺς ὁποίους βάδισε ὁ Ἐνσαρκωθείς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ποὺ ἔπαθε ἐκουσίως γιὰ μᾶς. «Ὅλα αὐτὰ γράψε τα στὶς πλάκες τῆς καρδιάς σου. Θὰ γίνης τύπος τῶν πιστῶν καὶ διδάσκαλος, ἐφαρμόζοντας καὶ διδάσκοντας τις ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου στὴν πατρίδα σου. Ὑστερα θὰ ἔλθης κοντὰ μας, ὅπου σὲ περιμένει διπλὸ στεφάνι, τοῦ ἀσκητοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου. Κι' ὅταν ἀξιωθοῦμε νὰ ζήσουμε στὴν αἰώνια μακαριότητα, θὰ εὐφραινώμαστε «σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις», στοὺς ἀτελεύτητους αἰῶνες τῶν αἰώνων, ἀπολαμβάνοντας τὴν ἀληθινὴ θεωρία τῆς Ἁγίας Τριάδος».

Ὅταν συνῆλθε ἀπὸ τὸ ὄραμα ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, αἰσθάνθηκε τὴν καρδιά του ἀναπαυμένη, γεμάτη χαρὰ καὶ ἀγαλλίασι· νόμιζε ὅτι βρισκεται στὸν οὐρανὸ καὶ ὄχι στὴν γῆ, γιὰ τὸ οὐρανὸς τοῦ μιλοῦσε μετὰ τὸ στόμα τοῦ πατέρα του. Ἀμέσως σηκώθηκε ἀπὸ τὴν ψάθα του καὶ μετὰ πρόσωπο ποὺ ἔλαμπε ὕψωσε τὰ χέρια σὲ προσευχῆ, ἐνῶ δάκρυα ἔτρεχαν συνεχῶς ἀπὸ τὰ μάτια του. Πόσες δοξολογίες καὶ εὐχαριστίες δὲν ἀνέπεμψε γι' αὐτὸ στὸν Κύριο, «τὸν ποιοῦντα μεγάλα τε καὶ ἐξάίσια ἐνδοξα καὶ θαυμαστά, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς»! Μιλώντας δὲ πρὸς τὸν ὄσιο πατέρα του, σὰν νὰ βρισκόταν ἐμπρὸς του, ἔλεγε: «Θαυμάζω τὴν μεγάλη ἀγάπη σου πατέρα ἅγιε, ἐπειδὴ καὶ στὴν ζωὴ αὐτὴ καὶ μετὰ τὸν θάνατο, δὲν ἀποχωρίζεσαι ἀπὸ τὰ παιδιὰ σου. Μοῦ γλύκανες τὴν θλιμμένη ψυχὴ καὶ τὴν χαροποίησες μετὰ τὴν θέα τοῦ προσώπου σου, τὴν ἀγγελικὴ. Ποιὸς εἶμαι ἐγὼ ὁ ἀνάξιος, ποὺ μετὰ τις εὐχές σου ἀξιώθηκα νὰ δῶ τοὺς Ἁγίους Ἀγγέλους καὶ νὰ ἀκούσω

τόσα θαυμαστά; Τώρα σὲ εἶδα ζωντανό, κύριέ μου, καὶ ἀκόμη πῶς πολὺ πιστεύω στὸν θεῖο λόγο: «Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστου». (Σοφ. Σόλ. 5, 15). Δόξα καὶ μεγαλωσύνη στὸν φιλόφωτο Θεὸ ποὺ σὲ ἀξίωσε μετὰ τέτοια χάρις! Δόξα καὶ τιμὴ καὶ προσκύνησι σ' Αὐτόν, γιὰ τὸ ἀξιώθηκα ὁ ἀμαρτωλὸς νὰ σὲ δῶ ἀνάμεσα στοὺς Ἀγγέλους. Τώρα, πατέρα μου, βέβαιος πιά, χαίρομαι γιὰ σένα καὶ ἀγάλλεται ἡ καρδιά μου, ἀφοῦ κι ἐγὼ, ἀπὸ τὴν γῆ αὐτῆ, δοκίμασα αὐτό, ποὺ σὺ ἀπολαμβάνεις μετὰ ἀγαλλίασι στὸν οὐρανό. Τώρα θὰ βάλω ἀρχὴ τῆς διακονίας μου στὸν Θεό: Νὰ φοβοῦμαι καὶ νὰ τρέμω τὸ Ἅγιο ὄνομά Του καὶ νὰ ἐκτελῶ χωρὶς παράλειψι τις ἐντολές Του».

Ὁ φιλόθεος Σάββας, ὅπως ἔλεγε, ἔτσι καὶ ἔκανε· ὅλο καὶ περισσότερο οἰκοδομοῦσε τὴν ψυχὴ του μετὰ ἀγαθὰ ἔργα καὶ προώδευε συνεχῶς. Ἀφοῦ πληροφορήθηκε ἄνωθεν ὅτι ὁ πατέρας του βρῆκε τὸ ποθοῦμενο, λησιμονώντας τις πρῶτες ἀσκήσεις καὶ θεωρώντας αὐτὲς σὰν τίποτε, σκεπτόταν ὅτι εἶναι καλύτερα μίαν μέρα στὶς αὐλὲς τοῦ Κυρίου παρὰ χίλια χρόνια σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμο. Γι' αὐτὸ αὐξήσε τὴν ἀγρυπνία καὶ ἀνέβηκε μετὰ τὴν προσευχὴν σὲ ὑψηλὰς θεωρίες, προσφέροντας στὸν Θεὸ μετὰ μεγαλύτερη ἀκόμη ἐπιμέλεια ἔργα πνευματικὰ καὶ θεάρεστα, ἐλεώντας τοὺς πτωχοὺς ἀδιάκοπα καὶ ἐκπληρώνοντας ὅλα τὰ αἰτήματα ἐκείνων ποὺ εἶχαν ἀνάγκη. Ἐγίνε ἔτσι «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα». Γιατὶ μολονότι ζοῦσε βίον ἀναχωρητικόν, ἐπισκεπτόταν πάντοτε τοὺς ἐρημίτες στὴν ἔρημο, μοίραζε δῶρα στοὺς πτωχοὺς καὶ φρόντιζε γιὰ τοὺς ξένους. Ὅλοι, ὅσοι δοκιμάζονταν ἀπὸ τὴν φτώχεια, κατέφευγαν σ' αὐτὸν σὰν σὲ λιμάνι ὅπου εὕρισκαν γαλήνη καὶ ἔλεος. Τὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ Θεοῦ ἦταν ἀκένωτο γι' αὐτόν· γιὰ τὸ ἄλλοτε ἡ γῆ τοῦ φανέρωνε θησαυρὸ καὶ ἄλλοτε τοῦ ἔστελνε ὁ ἀδελφός του ὁ βασιλεὺς Στέφανος, ποὺ τοῦ εἶχε τόση ἀγάπη, ὥστε νὰ τὸν θεωρῆ σὰν Ἄγγελο καὶ νὰ τὸν ὑπακούη.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, πάνω στὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του καὶ φέροντας τὸ μοναχικὸ Σχήμα, ὁ θεοφώτιστος Σάββας ἔλαμπε σ' ὀλόκληρο

τὸ Ἅγιο Ὄρος μὲ τὴν ἁγία ζωὴ του, σὰν τὸν ἥλιο. Καὶ πιστέψτε με ἀδελφοὶ καὶ ἅγιοι πατέρες, λέει ὁ βιογράφος Δομετιανός, ὅτι οἱ μοναχοί, ποὺ ἔζησαν μαζὶ μὲ τὸν ἅγιο Σάββα ἐξ ἀρχῆς καὶ ἔβλεπαν τὴν θαυμαστὴ πολιτεία του, τὸν ὠνόμαζαν ἄσαρκο Ἄγγελο καὶ μοῦ ἔλεγαν ὅτι μὲ τὴν ἄσκησι καὶ τὴν προσευχὴ, ἔφθασε νὰ πλησιάσῃ τόσο τὸν Θεό, ὥστε μποροῦσε ὄχι μόνο νὰ θεραπεύη, ἀλλὰ καὶ νεκροὺς νὰ ἀνασταίνῃ. Ὅμως γιὰ τὴν μεγάλη του ταπεινωσι τὰ ἀπέφευγε μόνος του αὐτὰ, ὅπως ἔλεγαν, γιὰ νὰ μὴ δοξασθῇ στὴν γῆ, πρὶν τὸν δοξάσῃ ὁ Θεὸς στὸν οὐρανό. Ἀντιθέτως εἶχε πάντοτε ἐμπρὸς στὰ μάτια του τὴν μέλλουσα κρίσι καὶ «τὴν φανέρωσι τῶν λογισμῶν τῆς καρδίας, τῶν ἔργων τοῦ σώματος καὶ τῶν λόγων τῆς γλώσσης», ποθώντας, πάντοτε νὰ βρεθῇ στὴ μερίδα τῶν σωζομένων καὶ νὰ γευθῇ τὴν ἀγαλλίασι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Αὐτὰ ἦταν ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα μοχθοῦσε. Πολλές καὶ ἀναρίθμητες εἶναι οἱ ἀρετὲς τοῦ ἀκούραστου αὐτοῦ Ὁσίου καὶ ἐμεῖς οἱ γῆινοι δύσκολα μποροῦμε νὰ τὶς καταλάβωμε. Αὐτὲς τὶς γνωρίζει μόνο ὁ Δημιουργὸς καὶ Καρδιογνώστης Θεός.

Ἄλλ' ἀς προχωρήσωμε. Στὸ Ἅγιο Ὄρος ὑπάρχει μία Μονὴ λεγόμενη τοῦ Καρακάλου. Μία νύκτα οἱ πειραταὶ τὴν λεηλάτησαν, ἔδεσαν τὸν Ἡγούμενο καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ μαζὶ μὲ τὰ ὑπάρχοντα τῆς Μονῆς τοὺς πῆραν μὲ τὴν βία στὰ πλοῖα τους, ὅπου τοὺς ἐβασάνισαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν εἶχαν μὲ τί νὰ ἐξαγορασθοῦν, τοὺς πῆγαν δεμένους στὴν Λαύρα, ὅπου τοὺς πουλοῦσαν σὰν τὰ ζῶα. Καθὼς οἱ μοναχοὶ ἦταν πολλοὶ καὶ οἱ λησταὶ τοὺς πουλοῦσαν ὅλους μαζὶ, δὲν βρίσκονταν χρήματα νὰ ἀγορασθοῦν. Οἱ λησταὶ δῆλωσαν πὼς ἢ θὰ ἐξαγορασθοῦν ὅλοι μαζὶ ἢ θὰ τοὺς σφάζουν ὅλους. Ἐμπρὸς σ' αὐτὸν τὸν κίνδυνο οἱ δέσμιοι μοναχοὶ ζήτησαν τὴν βοήθεια τοῦ ἁγίου Σάββα. Ὁ φιλόθρωπος Ἅγιος μαθαίνοντας τὰ βάσανά τους ἔχυσε πολλὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀγαθῆς του καρδιάς. Καὶ ἀμέσως ἔδωσε ὅσα χρήματα χρειάστηκαν γιὰ νὰ ξαναγυρίσουν οἱ μοναχοὶ ἐλεύθεροι στὴν Μονὴ τους. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ φρόντισε γιὰ τὰ κατεστραμμένα κτίρια

καὶ γιὰ ὅλες τὶς ἀνάγκες τῆς Μονῆς καὶ τοὺς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ φροντίζῃ καὶ στὸ μέλλον.

Ἀπὸ τοὺς ἴδιους ληστὰς ἐρημώθηκε καὶ ἡ Μονὴ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων τοῦ Ἐηροποτάμου. Ὁ Ἡγούμενος καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ἔτοιμοι νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Μονὴ λόγῳ τῆς φτώχειας, ἤλθαν στὸν ἅγιο Σάββα ζητώντας βοήθεια καὶ ἔλεος. Αὐτὸς δέ, ἀπλόχερος καθὼς ἦταν, μὲ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ, τοὺς λυπήθηκε καὶ ἐξαγόρασε τὰ ὑποθηκευμένα κτήματα τῆς Μονῆς, ἀνακαίνισε τὰ ἐρείπιά της, ἀγιογράφησε τὴν ἐκκλησία καὶ τὴν κόσμησε μὲ κάθε εὐπρέπεια. Γι' αὐτὸ ὠνομάσθηκε κτίτωρ τῆς Μονῆς.

Ἐπίσης ἔκανε πολλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀγιορειτικὴ Μονὴ τοῦ Φιλοθέου, ποὺ εἶχε ἰδρύσει παλαιότερα ὁ Ὁσῖος Φιλόθεος. Τὴν ἐποχὴ τοῦ ἁγίου Σάββα δοκιμαζόταν πολὺ ἀπὸ φτώχεια λόγῳ τῶν ἐπιδρομῶν. Ἦλθε λοιπὸν ὁ Ἡγούμενος στὸν Ἅγιο καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τοὺς βοηθήσῃ καὶ ἐκεῖνος τοὺς οἰκονόμησε ἀδελφικά.

Μὲ τὰ ἔργα αὐτὰ τῆς εὐσπλαχνίας καὶ μὲ τοὺς κόπους τῆς ἀσκήσεως, ὅλο καὶ περισσότερο ἀνέβαινε πρὸς τὸν Θεὸ παρηγορημένος κι' ἐνισχυμένος ἀπὸ τὸ θαυμαστὸ ἐκεῖνο ὄραμα τοῦ πατέρα του. Ἡ μεγάλη του ἀγάπη πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν λαό του, ἀναψε μέσα του τὸν πόθο, νὰ γίνῃ κληρονομία τῶν ἄλλων πιστῶν καὶ ὀλοκλήρου τοῦ γένους του ἢ χάρι τοῦ ὀσίου Συμεῶν, ποὺ μόνο ὁ ἴδιος μυστικὰ εἶχε ἀπολαύσει.

Γι' αὐτὸ λοιπὸν, προσευχόταν θερμὰ στὸν Θεὸ νὰ χαριτώσῃ τὸ σκῆνωμα τοῦ πατέρα του, ἀποστέλλοντάς σ' αὐτὸ τὴν χάρι τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου καὶ νὰ τὸ κάμῃ μυρόβλυτο. «Ἄς μὴ εἶμαι ἔλεγε, Κύριέ μου, μόνος ἐγώ, ποὺ εἶδα τὴν χάρι Σου πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ὑμῶ ἔκθαμβος τὸ ἔλεός Σου. . . Κάμε φανερὴ καὶ σ' ἄλλες ψυχὲς τὴν χρηστότητά Σου πρὸς αὐτόν. Γνωρίζω πὼς Σὺ μπορεῖς ὅσα θέλεις καὶ τὸν λόγο Σου ἀκολουθεῖ ἔργο, ποὺ γίνεται μὲ μόνη τὴν πνοὴ τοῦ στόματός Σου. Ἄκουσε τὸν δοῦλο Σου καὶ μὴ παραβλέψῃς τὴν δέησί μου, Θεέ μου. Ἀπόστειλε τὸ Πανάγιο Πνεῦμα Σου καὶ ἀνακαίνισε τὰ ὀστά αὐτοῦ, ποὺ ἔγινε ξένος στὴν γῆ γιὰ Σένα. Πότισέ τα μὲ τὴν δροσιὰ τῆς

χάριτός Σου, ώστε να αναβλύσουν μύρο με τὸ ὅποιο θὰ ἀλειφθοῦν τὰ πρόσωπα καὶ οἱ ψυχές τῶν δούλων Σου, ὄλων τῶν φοβουμένων Σε, γιὰ νὰ γνωρίσουν τὴν δύναμί Σου καὶ τὸ ἔλεός Σου καὶ πόσο ἀγαθὸς δωροδότης εἶσαι γι' αὐτούς, ποὺ τηροῦν τὶς ἐντολές Σου. Ἔτσι θὰ ἐνισχυθοῦμε στὴν ἀρετὴ γιὰ νὰ εὐαρεστήσουμε ἐνώπιόν Σου καὶ θὰ Σε δοξάζουμε ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπως οἱ Ἄγγελοι στὸν οὐρανὸ δοξάζουν Σε τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, τώρα καὶ στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν».

Μὲ μεγάλη παρρησία καὶ πίστι ἀνέπεμπε ὁ Σάββας αὐτὴ τὴν προσευχὴ, τὴν γεμάτη προφητικὴ αἴσθησι, γιὰτὶ γινώριζε ὅτι θὰ τὴν ἐκπληρώσει ὁ Θεός. Ὁ βιογράφος Θεοδόσιος λέει: «Βλέπω στὸν ὄσιο Σάββα τὸ δῶρο τῆς προφητείας, ἐκπλήττομαι δὲ καὶ φρίττω γιὰ τὴν παρρησία του πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴν πίστι του, ἐπειδὴ, γνωρίζοντας πὼς ὁ Θεὸς θὰ ἐκπληρώσει τὴν αἴτησί του, κάλεσε τὸν Πρῶτο μὲ τοὺς ἄλλους ἡγουμένους καὶ γέροντες στὸ μνημόσυνο τοῦ πατέρα του».

Συνάχθηκε μ' αὐτὴ τὴν ἀφορμὴ πλῆθος ξένων, καλεσμένων καὶ μὴ, ὥστε ἡ Μονὴ φάνηκε στενόχωρη καὶ περιορισμένη. Ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ τάφος τοῦ μακαρίου Συμεῶν εἶχαν στολισθῆ με εὐπρέπεια. Τὴν παραμονὴ τὸ βράδυ ἐψάλλαν στὸν τάφο τοὺς καθιερωμένους ὕμνους καὶ διάβασαν τὶς εὐχές τοῦ μνημοσύνου. Μετὰ τὸ δεῖπνο καὶ πρὶν ἀπ' τὴν ὥρα τῆς ἀναπαύσεως ὁ ὄσιος Σάββας πῆρε τὸν ἅγιο Πρῶτο καὶ πῆγαν στὸν ναὸ ὅπου τοῦ εἶπε: «Ἄγιε Πάτερ, θὰ ἀνεβῶ με τοὺς ἀδελφούς στὸν πύργο, στὸ παρεκκλήσι νὰ κάμω στὴν γλῶσσα μας τὴν ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου. Σὺ δὲ καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι ψάλλετε ἐδῶ, στὴν μεγάλη ἐκκλησία, τὴν καθιερωμένη πρωϊνὴ ἀκολουθία εἰς κοιμηθέντας»· παρακαλῶ πάνω στὸν τάφο⁽¹⁾ τοῦ πατέρα μου δεηθῆτε γιὰ τὴν ἀνάπαυσί του. Ὅταν δὲ ὁ Θεὸς δοξάσει τὸν δούλο Του καὶ με καλέσετε, θὰ ἔλθω κι' ἐγώ».

¹ Αφοῦ ἐκλείσει τὸν ναὸ ὁ ὄσιος Σάββας, παρέδωσε τὸ κλειδί

(1) Σ. Μ. Ὁ τάφος ἦταν μέσα στὸν ναὸ.

στὸν Πρῶτο καὶ με τὴν εὐλογία του ἀνέβηκε στὸν πύργο. Ὁ Πρῶτος, μὴ ἐνωώντας τι ἀκριβῶς τοῦ λέει ὁ Ὁσιος, εἶπε: «Γενηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου» καὶ παρέδωσε τὸ κλειδί στὸν ἱερομόναχο, ποὺ ἦταν ἀρμόδιος γι' αὐτὸ καὶ πῆγε στὸ κελλί του γιὰ ἀνάπαυσι. Ὁ θεοφόρος Σάββας ἐξ ἄλλου, ἀρχισε ἀπὸ τὸ βράδυ τὴν ὀλονυκτία ζητώντας τὸ ἔλεος τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ καὶ φλογερά προσευχόμενος, ἔλεγε: «Πανάγαθε Κύριε, ἄκουσέ με τὸν ἁμαρτωλό, ποὺ πάλι σὲ ἱκετεύω· ἔκχυσε τὴν δρόσο τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πάνω στὰ ὀστά τοῦ δούλου Σου, τοῦ πατέρα μου, ποὺ βασανίστηκαν καὶ ξηράνηθηκαν ἀπ' τὴν νηστεία γι' ἀγάπη Σου· ἀνακαίνισέ τα με τὸ μύρο Σου, ὥστε ὄλοι νὰ εὐλογηθοῦμε καὶ νὰ Σε δοξάσουμε, βλέποντας τὸ ἔλεός Σου πρὸς αὐτόν· κι' ἔτσι νὰ μάθωμε πὼς ἀντιδοξάζεις τοὺς «δοξάσαντάς Σε» καὶ ὅσους ἄφησαν τὰ πάντα καὶ Σε ἀκολούθησαν, ἔχοντας ὅλη τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπη τους σὲ Σένα».

Τὸ πρωτὶ, λοιπόν, τὴν ὥρα τοῦ Ὁρθρου καὶ ἐνῶ ὁ Πρῶτος καὶ οἱ ἄλλοι τελοῦσαν τὴν ἀκολουθία στὸ καθολικὸ τῆς Μονῆς καὶ μνημόνευαν τὸν κεκοιμημένο, εὐχόμενοι νὰ τὸν ἀναπαύσει ὁ Θεός, ἔξαφνα ὀλόκληρη ἡ ἐκκλησία γέμισε ἀπὸ τὴν εὐωδία τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅλων οἱ ψυχές γέμισαν ἀπὸ μία ἄρρητη γλυκύτητα, χαρὰ καὶ εἰρήνη, ὥστε νὰ ρωτοῦν ἐκθαμβοί: «Πόθεν τοῦτο;» Ὅσοι βρίσκονταν τότε κοντὰ στὸν τάφο τοῦ ἁγίου Συμεῶν, ἄκουσαν κάτι σὰν θόρυβο καὶ βοή, νὰ βγαίνει ἀπ' αὐτόν. Ὅταν κοίταξαν, εἶδαν τὸν μαρμαρίνο τάφο τοῦ Ἁγίου νὰ πλημμυρίζη ξαφνικὰ ἀπὸ μύρο, ὅπως τὸ νερὸ καὶ σὰν ἀπὸ μυρόβλυτη πηγὴ, νὰ χύνεται ἀπὸ τὸν τάφο καὶ νὰ ποτίζει τὸν ναὸ γεμίζοντάς τον με εὐωδία. Γεμάτοι θαυμασμὸ καὶ ἐκπληξι ἔτρεξαν καὶ εἰδοποίησαν τὸν Πρῶτο. Αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι πῆγαν ἀμέσως καὶ εἶδαν τὸν τάφο πλημμυρισμένο ἀπὸ τὸ μύρο. Ἐμπρὸς στὴν ἀφθονὴ πηγὴ, ποὺ ξεχυνόταν στὴν γῆ, ἐφριξαν καὶ ἐκπληκτοὶ διέκοψαν τὶς ἐωθινὲς ψαλμωδίες καὶ με φόβο καὶ δάκρυα κραύγαζαν «Κύριε, ἐλέησον!» Τότε ὁ Πρῶτος θυμήθηκε τὰ λόγια τοῦ μακαρίου Σάββα: «Ὅταν ὁ Θεὸς δοξάσει τὸν δούλο Του, καὶ με

καλέσετε, θά ἔλθω καὶ ἐγώ», καὶ ἔδωσε ἐντολή νὰ τὸν καλέσουν ἀμέσως. Ὁ ὄσιος Σάββας κατέβηκε μὲ χαρὰ ἀπὸ τὸν πύργο καὶ μάλιστα εἶδε αὐτὸ πού ἤδη γνώριζε, δόξασε τὸν Πανάγαθο Κύριο. Ἀγκαλιάζοντας τὸν ἅγιο καὶ μυρόβλυτο τάφο τοῦ πατέρα του, σὰν τὸν ἴδιο τὸν πατέρα, τὸν καταφιλοῦσε μὲ θερμὴ ἀγάπη καὶ τὸν πότιζε μὲ πολλὰ δάκρυα.

Κατόπιν ὁ Πρῶτος ἔχρισε τὸν ἑαυτὸ του πρῶτα σταυροειδῶς μὲ τὸ ἅγιο μύρο, ἔπειτα τὸν ὄσιο Σάββα καὶ μετὰ ὅλους τοὺς ἄλλους μὲ τὴν σειρά. Συνέβη τότε, ἄρρωστοι ἀπὸ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ ἄλλες ἀσθένειες, μάλιστα ἔρχονταν σὲ ἐπαφή μὲ τὸν τάφο καὶ ἔχριαν τὸ σῶμα τους μὲ τὸ ἅγιο μύρο, νὰ θεραπεύωνται. Καὶ ὅλοι μεγάλυναν τὸν Ἅγιο πού εὐαρέστησε στὸν Θεό. Τὸ μύρο αὐτὸ ἀνέβλυζε ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ ἅγια λείψανα τοῦ Ὁσίου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν εἰκόνα του, πού ἦταν ἁγιογραφημένη στὸν ξερὸ τοῦχο πάνω ἀπὸ τὸν τάφο του. Βλέποντας αὐτὰ ὁ Πρῶτος καὶ οἱ ἄλλοι, μὲ δάκρυα ἔκραζαν τὸ «Κύριε, ἐλέησον» καὶ μὲ εὐγνωμοσύνη ἔλεγαν: «Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ!» (Ψαλ. 67, 36) «καὶ μέγας ἐν ταῖς ἀγαθωσύναις αὐτοῦ!» Ἄρκει σὲ μᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς αὐτὴ ἡ μαρτυρία τοῦ ἐλέους Σου καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ἀγάπης Σου πρὸς αὐτοὺς πού τηροῦν τὶς ἐντολές Σου! Δόξα στὴν εὐσπλαχνία Σου, Κύριε! Δόξα στὴν φιλανθρωπία Σου!»

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου καὶ τῆς θείας Λειτουργίας, ὁ Πρῶτος μαζί μὲ ὅλους τοὺς ἡγουμένους καὶ γέροντες, ἔδωσε εὐλογία στὸν ὄσιο Σάββα νὰ γράψῃ τὸν βίο τοῦ πατέρα του ὀσίου Συμεῶν, νὰ συνθέσῃ κανόνες καὶ στιχηρὰ πρὸς τιμὴν του καὶ νὰ ἐορτάζεται ἡ μνήμη του μὲ τοὺς Ἁγίους. Τότε ὁ γιὸς ἀναπαυμένος καὶ γεμάτος ἀγαλλίασι ετοίμασε πλούσιο τραπέζι γιὰ ὅλους καὶ τοὺς φιλοξένησε μὲ ἀγάπη καὶ φιλαδελφία.

Ὅταν ἔφυγαν πιά ὅλοι, ὁ θεοπόθητος Σάββας γύρισε καὶ πάλι στὴν ἐκκλησία, καὶ ἄρχισε μὲ μετάνοιες νὰ προσκυνᾷ τὸν Κύριο, κτυπώντας ἀπὸ ταπείνωσι τὸ στήθος του, καὶ χύνοντας πύρινα δάκρυα. Συγκινημένος ἔλεγε στὸν Θεό: «Ποιὸς εἶμαι ἐγώ,

Κύριε, καὶ ποιὸς «ὁ οἶκος τοῦ Πατρός μου», ὥστε νὰ μᾶς χαρίσης τόσο πλούσιο ἔλεος καὶ νὰ μὴ παραβλέψῃς τὴν δέησί μου, τοῦ ἀναξίου καὶ ἁμαρτωλοῦ δούλου Σου; Τί νὰ Σοῦ ἀνταποδώσω γιὰ ὅλες τὶς δωρεές Σου; Ἄδυνατῆ ὁ νοῦς μου νὰ θαυμάζῃ τὴν ἀγαθότητά Σου καὶ δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ Σε δοξάσω ἀξίως. Δόξα σοι Πανάγαθε! Δόξα σοι Πανελεῆμον! Δόξα σοι Συγκαταβατικῆ πρὸς ὄσους Σε ἱκετεῦν με πίστι! Δέσποτα Χριστέ, Κύριε τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, «ἄλλον ἐκτός Σου Θεὸν οὐ γινώσκουμεν». Τὰ μάτια μου εἶδαν τὸ θαῦμα Σου, μὲ τὸ ὅποιο χαρίτωσες τὸν δοῦλο Σου καὶ πατέρα μου μετὰ θάνατον ἐνώπιον ὅλων μας ἐδῶ καὶ τὸν ἀνέδειξες πιστὸ καὶ ἀληθινὸ προσκυνητὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ποιὸς δὲν θά θαυμάσῃ τὸ μέγα ἔλεός Σου! Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι».

Κατόπιν πλησίασε στὸν ἅγιο τάφο τοῦ ὀσίου πατέρα του καὶ τὸν ἀγκάλιαζε, τὸν καταφιλοῦσε καὶ ἔσμιγε τὸ πλῆθος τῶν δακρύων του μὲ τὸ μύρο πού εὐωδίαζε καὶ τὸ ἔβαζε στὴν καρδιά του, στὰ χεῖλη, στὰ μάτια καὶ σ' ὅλες του τὶς αἰσθήσεις καὶ τὶς ἀγίαζε. Ἔσκυβε ἀκόμη καὶ τοῦ μιλοῦσε σὰν νὰ τὸν εἶχε ζωντανὸ ἐμπρὸς του καὶ τὸν ὠνόμαζε θερμὸ εὐχέτη καὶ μεσίτη του πρὸς τὸν Θεό. Μετὰ γέμισε μία φιάλη ἀπὸ τὸ μύρο τῶν ἁγίων λειψάνων γιὰ νὰ τὸ στείλῃ στὸν ἀδελφὸ του, τὸν αὐτοκράτορα Στέφανο, σὰν πατρικὴ εὐλογία. Καὶ ἀφοῦ στήριξε τοὺς Χιλανδαρινούς ἀδελφούς καὶ ἔθρεψε τὶς ψυχές τους μὲ λόγια πνευματικά, γύρισε στὴν μοναξιά καὶ τὴν ἐν προσευχῇ ἡσυχία, στὸ κελλί του, στὶς Καρτές.

Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ. ΑΝΑΚΟΜΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ

Ὁ ὀσιος Πρῶτος Δομέτιος, ἄνδρας γεμᾶτος ἀπὸ τὴν χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔτρεφε ἰδιαίτερο σεβασμὸ πρὸς τὸν ἅγιο Σάββα, γιατί ἔβλεπε ἐπάνω του πολλὰ χαρίσματα. Καί ἐπειδὴ ἦταν διορατικός, προέβλεπε τὸ μέλλον τοῦ Ἁγίου, σὰν καλοῦ ποιμένου τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔλεγε: Για πολλοὺς θὰ εἶναι ὁδηγὸς στὴν θεογνωσία καὶ μὲ τὴν δύναμι τῆς πίστεως θὰ ἐπιστρέφῃ τὶς ψυχὲς τῶν πλανημένων μὲ τὸ κήρυγμα θὰ προσκαλῆ τὸν λαὸ στὴν εὐσέβεια καὶ θὰ εἶναι παρηγοριὰ γιὰ ὅλους τοὺς θλιβομένους. Γι' αὐτὸ ὁ Πρῶτος τὸν ἀγαποῦσε πολὺ. Ἄλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι τὸν ἀγαποῦσαν καὶ τὸν σέβονταν γιὰ τὴν μεγάλη του ταπεινὴ καὶ πραότητα καὶ τὴν ἀνυπόκριτη ἀγάπη του. Ὅταν μάλιστα συνάζονταν οἱ πατέρες στὶς Καρυές, τοῦ ἔδιναν θέσι μεταξὺ τῶν πρώτων. Ὁ Πρῶτος, ποὺ ἤθελε νὰ παίρνῃ τὴν εὐλογία του, πολλὰ φορὲς τὸν προέτρεπε νὰ γίνῃ ἱερεὺς. Αὐτὸς ὅμως ἀπέφευγε καὶ δήλωνε ὅτι εἶναι ἀνάξιος γι' αὐτό. Μὲ τὴν βοήθεια καὶ πολλῶν ἄλλων, ὁ Πρῶτος κατώρθωσε τελικὰ νὰ τὸν πείσῃ. «Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἅς γίνῃ ἐπάνω μου, πάτερ», εἶπε τέλος ὁ Σάββας καὶ πῆγε στὴν Μονὴ του, τὸ Χιλανδάρη, ὅπου ὁ τότε Ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ Νικόλαος, τὴν μία ἡμέρα τὸν χειροτόνησε διάκονο καὶ τὴν ἄλλῃ πρεσβύτερο. Μετὰ τὴν φιλοξενία τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν καὶ μοναχῶν, ὁ νέος ἱερομόναχος εὐλόγησε τὸν Ἠγούμενο καὶ ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Χιλανδαρίου καὶ ἐπέστρεψε στὶς Καρυές. Ἐκεῖ, πῆγε στὸν Πρῶτο γιὰ νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃ ὅτι ἔκανε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (ὅπως τὸ ἐπιθυμοῦσε) καὶ νὰ λάβῃ τὴν εὐλογία του, κατὰ τὴν συνήθειά του. Ὁ Πρῶτος τὸν ὑποδέχθηκε μὲ ἀγάπη σὰν παιδί του· πῆρε τὴν

εὐλογία του καὶ ἀσπάσθηκε τὸ χέρι του. Μετὰ τὴν ἀδελφικὴ τράπεζα ὁ νεοχειροτονημένος γύρισε καὶ πάλι στὸ ἡσυχαστικὸ κελλί του.

Ἦστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ οἱ ὑποθέσεις τῆς Μονῆς ἔκαναν τὸν ὀσιο Σάββα νὰ πάῃ στὴν Θεσσαλονίκη, ποὺ ἦταν σὲ μέγεθος καὶ αἰγλή ἢ δευτέρῃ πόλι τῆς ἐκτεταμένης Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐκεῖ, ἀφοῦ προσκύνησε τὸν τάφο τοῦ Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου καὶ μυρώθηκε μὲ τὸ ἅγιο μύρο του, κατέλυσε στὴν Μονὴ Φιλοκάλου, ὅπου τὸν θεωροῦσαν σὰν κτίτορα, ἐπειδὴ βοήθησε πολὺ γιὰ τὴν ἀνεγερσί της. Κατόπιν ἐπισκέφθηκε τὸν τότε Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Κωνσταντίο⁽¹⁾, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀκούσει πολλὰ γιὰ τὶς ἀρετὲς του καὶ ἀπὸ καιρὸ ἐπιθυμοῦσε νὰ τὸν δῇ. Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἔτυχε στὴν Θεσσαλονίκη καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Ἱερισσοῦ Νικόλαος. Αὐτὸς διηγῆθηκε στὸν Μητροπολίτη γιὰ τὴν θαυμαστὴ ἀνάβλυσι τοῦ μύρου ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ γέροντα Συμεών, καθὼς καὶ γιὰ τοὺς ἀσκητικὸς ἀγῶνες τοῦ ὀσίου γιοῦ του. Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ Μητροπολίτης, δόξασε τὸν Θεὸ καὶ ἐπιζητοῦσε νὰ συνομιλῇ συχνὰ μαζί του. Μία μέρα ὁ Μητροπολίτης θέλησε νὰ λειτουργήσῃ μαζί μὲ τοὺς τρεῖς Ἐπισκόπους: τὸν Νικόλαο Ἱερισσοῦ, τὸν Μιχαὴλ Κασσανδρίας καὶ τὸν Δημήτριον Ἀδραμυττίου. Στὴν Λειτουργία κάλεσε καὶ τὸν ἅγιο Σάββα νὰ λάβῃ μέρος. Τότε ἀκριβῶς τοῦ ἔδωσαν τὸ ὄφεικο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου μὲ τὸ σχετικὸ ἐπιγονάτιο.

Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη ὁ Ἀρχιμανδρίτης Σάββας ἔστειλε στὸν ἀδελφὸ του, τὸν αὐτοκράτορα Στέφανο, τὴν φιάλη μὲ τὸ μύρο ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ πατέρα τους καὶ γράμμα, ὅπου τοῦ περιέγραφε ὅλα τὰ θαύματα ποὺ ἔκανε ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ ἁγίου γέροντα Συμεών. Ἦστερα γύρισε πάλι στὸ Ἅγιο Ὄρος. Οἱ ἀπεσταλμένοι μετέφεραν στὴν χώρα τῶν Σέρβων τὴν φιάλη τοῦ μύρου μὲ τὸ γράμμα καὶ τὰ παρέδωσαν στὸν αὐτοκράτορα Στέφανο. Ὁ Στέφανος παρηγορήθηκε μὲ τὴν οὐράνια δόξα τοῦ πατέρα του καὶ

(1) Σ.Μ. Ἰσως Κωνσταντῖνο.

μέ δάκρυα χαρᾶς ἀσπᾶσθηκε τὸ μύρο· ἔπειτα κάλεσε τὸν Ἐπίσκοπο καὶ τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς διάβασε τὸ γράμμα τοῦ ἀδελφοῦ του, ὅπου διηγόταν γιὰ τὰ θαύματα πάνω στὸν τάφο τοῦ πατέρα του.

Ἐδῶ, θὰ ἤθελα νὰ διηγηθῶ λέει ὁ βιογράφος Θεοδόσιος γιὰ τὸ μῖσος μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τοῦ ὁσίου Σάββα, ἀλλὰ ντρέπομαι. Βέβαια, δὲν θὰ κρίνουμε τοὺς ἀδελφούς, ἀλλὰ τὸν αἴτιο τοῦ μίσους τους, τὸν διάβολο. Γιατὶ ὁ διάβολος προκαλεῖ τὸ μῖσος μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν. Ὁ μεγαλύτερος λοιπὸν γιὸς τοῦ Νεμάνια, ὁ πρίγκιπας Βούκαν, ἔγινε ἐχθρὸς μὲ τὸν ἀδελφὸ του αὐτοκράτορα Στέφανο, ἐπειδὴ ὁ πατέρας τους ἔδωσε εὐχὴ καὶ εὐλογία στὸν τελευταῖο νὰ ἔχη τὸν θρόνο⁽¹⁾. Κυριευμένος ἀπὸ τὸν φθόνο ὁ Βούκαν ἔλεγε μέσα του: «Ὅταν τελειώσουν οἱ μέρες τοῦ πατέρα μου, θὰ ἐκδικηθῶ». Καὶ πράγματι μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Νεμάνια, ὁ Βούκαν πολλές φορές ξεσηκώθηκε ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του Στεφάνου, γιὰ νὰ ἀρπάξῃ τὸν θρόνο. Στους ἀγῶνες αὐτοὺς ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του προσκαλοῦσε καὶ ξένα, ἀλλόφυλα ἔθνη. Ἔτσι, συνθηκολόγησε μὲ τὸν Οὐγγρο βασιλέα Ἐμέριχο καὶ μὲ τὴν βοήθεια τοῦ οὐγγρικοῦ στρατοῦ ἀπώθησε τὸν Στέφανο καὶ ἔλαβε τὴν ἐξουσία τοῦ κράτους τῶν Σέρβων, τὴν ἀνοιξὶ τοῦ 1202. Ἀλλὰ ἀμέσως μετὰ, ὁ Στέφανος κατῴρθωσε νὰ τὸν ἀπωθήσῃ καὶ νὰ ἀνακτήσῃ τὸν θρόνο, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1203. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐχθρα μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν πολὺ ὑπέφερε ἡ χώρα τῶν Σέρβων. Ἐξ αἰτίας τοῦ ἐμφυλίου πολέμου οἱ κάμποι ἔμειναν ἀγεώργητοι, ὥστε φοβερὴ πείνα ἐμάστιζε τὸ λαὸ καὶ οἱ πόλεις καὶ τὰ χωριά ἐρημώθηκαν ἀπ' τὶς συχνές αἱματοχυσίες. Τότε ὁ αὐτοκράτορας Στέφανος ἔγραψε στὸν ἀδελφὸ του Σάββα παρακαλώντας καὶ λέγοντας: «Ἀγαπητὲ κύριε καὶ πάτερ μου, ἀκουσε τὸν θρῆνο μου καὶ τοὺς ἀναστεναγμούς μου καὶ μὴ παραβλέψῃς

(1) Σ. Μ. Ἐδῶ θὰ πρέπη νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ Βούκαν εἶχε δεχθῆ τὸν Καθολικισμό καὶ προσανατολιζόταν πρὸς τὴν Δύση, ἐνῶ ὁ πατέρας του, ὁ Νεμάνια, εἶχε στραφῆ πρὸς τὸ Βυζάντιο.

αὐτό μου τὸ αἶτημα. Κάνε μας ἔλεος, λυπήσου μας καὶ λάβε τὰ ἅγια καὶ μυρόβλυτα λείψανα τοῦ ὁσίου πατέρα μας καὶ φέρε τα ἀπὸ τὴν ξενιτεῖά στὴν πατρίδα του, ὥστε οἱ προσευχές σας νὰ φωτίσουν τὴν χώρα μας καὶ ὅλοι νὰ εὐλογηθοῦμε. Γιατὶ ἀπὸ τότε ποὺ μᾶς φύγατε, ἡ πατρίδα μας μιάνηκε ἀπὸ τὶς ἀνομίες μας καὶ ἀφανίζεται ἀπὸ τὴν αἱματοχυσία καὶ γίναμε λεία τῶν ἀλλοφύλων καὶ οἱ ἐχθροὶ μᾶς χλευάζουν. Εἴθε μὲ τὶς πρεσβεῖες σας καὶ τὴν ἐπίσκεψί σας, ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἐλεήσῃ, νὰ ἐνώσῃ τοὺς διχασμένους καὶ νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθρούς μας».

Τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἓνα γεγονός πολὺ σπουδαῖο συγκλόνιζε πολὺ τὶς φιλήσυχες καὶ παραδομένες στὸν Θεὸ ψυχές τῶν Ἁγιορειτῶν. Οἱ Σταυροφόροι τῆς Δ' Σταυροφορίας κατέλαβαν τὴν Κων/πολι κατὰ τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1204, κατέλυσαν τὸ Βυζάντιο καὶ ἄρχισαν νὰ ἐπιβάλλουν παντοῦ τὴν ἐξουσία τους. Ἐνα ἀπόσπασμα τοῦ στρατοῦ τους κατέλαβε τὸ Ἅγιο Ὄρος. Οἱ Σταυροφόροι αὐτοί, μαζί μὲ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς μοναχοὺς καὶ ἱερεῖς, ποὺ τοὺς ἀκολούθησαν, μεταχειρίστηκαν πολλοὺς ἐκβιασμούς, ἐπιδιώκοντας τὴν ὑποταγὴ τοῦ Ἁγίου Ὄρους στὸν Πάπα. Ἐξ αἰτίας τους δημιουργήθηκε μεγάλη ἀνασφάλεια στὸ Ἅγιο Ὄρος. Ὁ ὁσιος Σάββας αἰσθανόταν πολὺ τὸ βᾶρος αὐτῆς τῆς καταστάσεως. Ὅταν λοιπὸν πῆρε τὸ γράμμα τοῦ ἀδελφοῦ του μὲ τὸ αἶτημα νὰ μεταφέρῃ τὸ ἅγιο σῶμα τοῦ πατέρα του ἀπὸ τὴν ξενιτεῖά, ὅπου ἐπικρατοῦσε τόση ἀναταραχὴ, στὴν πατρίδα, ἀποφάσισε νὰ τοῦ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμία.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, λέει ὁ βιογράφος τοῦ Θεοδόσιος, ὅταν διάβασε αὐτὸ τὸ γράμμα τοῦ ἀδελφοῦ του Στεφάνου, λυπήθηκε. Ὅμως ἡ ἀκλόνητη πίστι του στὸν Χριστὸ τὸν παρηγόρησε, γιατί περίμενε ὅτι ὁ Θεός, ποὺ χαρίτωσε στὸ Ἅγιο Ὄρος τὸν μακάριο πατέρα του μὲ τὴν θαυματουργικὴ ἀνάβλυσι τοῦ μύρου, θὰ συνεχίσῃ τὸ θαῦμα καὶ στὴν Σερβία, χάριν τῶν παιδιῶν του καὶ τοῦ λαοῦ του. Ἔτσι, πῆρε τὰ τίμια λείψανα τοῦ πατέρα του καὶ ξεκίνησε γιὰ τὴν Σερβία, ἀφοῦ προηγουμένως εἰδοποίησε τὸν αὐτοκράτορα. Μόλις τὸ ἔμαθε ὁ φιλόχριστος Στέφανος δοκίμασε

ἀπερίγραπτη χαρὰ καὶ ἀνέπεμψε εὐχαριστίας στὸν Θεό. Ἀμέσως πῆγε μὲ τὸν Ἐπίσκοπο, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μοναχοὺς καὶ μὲ πολλοὺς εὐγενεῖς καὶ λαό, πρὸς συνάντησι τοῦ πατέρα καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὅταν ἔφθασαν στὰ σύνορα τοῦ Βυζαντίου, ὑποδέχθησαν ἐκεῖ τὸ ἱερὸ σκήνωμα. Ἐνῶ ψάλλονταν ψαλμοὶ καὶ ᾠδὲς καὶ ἔκαιγε θυμίαμα, αὐτοὶ μὲ δάκρυα χαρᾶς προσκυνοῦσαν τὰ ἱερὰ λείψανα, τὰ φιλοῦσαν μὲ ἀγάπη καὶ τὰ ἄγγιζαν μὲ τὰ μάτια καὶ τὰ μέτωπα γιὰ νὰ εὐλογηθοῦν. Τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη ἔγινε μεγάλη ἑορτή. Κατόπιν μετέφεραν στὰ χέρια τὴν ἱερὴ κιβωτό, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ συνοδεία του ἀγκάλιαζαν καὶ ἀσπάζονταν μὲ τὴν ἴδια συγκίνησι τὸν θεοφόρο Σάββα, ζητώντας τὴν εὐχή του καὶ εὐχαριστώντας γιὰ τὰ ἱερὰ λείψανα. Οἱ δὲ Ἁγιορεῖτες μοναχοὶ ποὺ συνάδευαν τὸν Σάββα, θαύμαζαν τὴν μεγάλη ἀγάπη καὶ τὴν ὑπερβολικὴ ταπείνωσι τοῦ αὐτοκράτορα Στεφάνου, ποὺ ἔπεφτε στὰ πόδια τους, ζητώντας ἀπ' ὅλους εὐλογία καὶ εὐχές.

Πραγματικά, τὸ θέαμα προξενοῦσε χαρὰ ὄχι μόνο στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ στοὺς Ἀγγέλους. Τὸ νὰ βλέπουν, δηλαδή, τὴν μετακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Πατριάρχου τοῦ νέου Ἰσραήλ, τοῦ «ὀσίου πατρὸς Συμεῶν», ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὄρος στὴν πατρίδα του, ὅπου τὰ μετέφερε ὁ ἀσκητὴς - γιὸς καὶ τὰ ὑποδεχόταν ὁ γιὸς—αὐτοκράτορας. Μὲ μεγάλη τιμὴ μετακομίσθηκαν στὴν Στουντένιτσα, τῆς ὁποίας κτίτωρ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ μακάριος Συμεῶν ὁ Μυροβλύτης καὶ τὴν ἔκτισε ὅταν ἦταν ἀκόμη αὐτοκράτορας τῆς Σερβίας. Ἐδῶ, στὸν ναὸ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, στὸν ἐτοιμασμένο μαρμάρينو τάφο, τοποθετήθηκαν τὰ ἱερὰ λείψανά του καὶ τελέσθηκε ἡ θεία Λειτουργία.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ὁ αὐτοκράτορας φιλοξένησε ὅλους, ὅσοι εἶχαν ἔλθει καὶ τοὺς πτωχοὺς τοὺς φιλοδώρισε μὲ ἀγάπη. Ὁ μακάριος Σάββας μὲ τοὺς Ἁγιορεῖτες μοναχοὺς ἔμεινε στὴν Στουντένιτσα μέχρι τὴν ἐπομένη ἐπέτειο τῆς μνήμης, τοῦ μακαρίου πατέρα του, γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ στὸ Ἅγιο Ὄρος.

Ὅταν πλησίασε λοιπὸν ἡ μέρα τῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου τοῦ μακαρίου Συμεῶν, ὁ μεγάλος ἡγεμόνας Στέφανος ἦλθε στὴν

Στουντένιτσα μὲ ὅλους τοὺς εὐγενεῖς. Τὴν παραμονὴ τελέσθηκε ὁ Ἐσπερινός· ὁμοίως ὁ θεοφόρος Σάββας δὲν ἀποσύρθηκε νὰ ἀναπαυθῆ καθὼς ἔκαναν οἱ ἄλλοι. Ἀντίθετα, ὅπως καὶ ἄλλοτε στὸ Ἅγιο Ὄρος, μὲ ὀλονύκτια στάσι συνέχισε νὰ δέεται πρὸς τὸν Κύριο. Ζητοῦσε νὰ ἐπαναληφθῆ καὶ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τῶν Σέρβων, τὸ θαῦμα τῆς ἀναβλύσεως τοῦ μύρου ἀπὸ τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ μακαρίου πατέρα του, ὅπως συνέβη καὶ στὸ Ἅγιο Ὄρος, γιὰ νὰ στηριχθοῦν ὅλοι στὴν Ὁρθοδοξία καὶ νὰ δοξάσουν τὸν Θεό, τὸν «θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἁγίοις Αὐτοῦ». Πλησίασε λοιπὸν στὸν τάφο τοῦ ἁγίου πατέρα του καὶ τοῦ μιλοῦσε προσευχόμενος μὲ κατάνυξι καὶ τοῦ ἔλεγε: «Ἰδοὺ ὅλος ὁ λαός σου καὶ ὅλα τὰ παιδιά ποὺ σοῦ ἔδωσε ὁ Θεός. Ἐδῶ ποὺ συναχθήκαμε στὸν ναὸ σου, ἀναμένομε τὰ πατρικά σου δῶρα. Μὴν κρύψῃς μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου τὴν χάρι ποὺ σοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, ἀλλὰ ἀποκάλυψε καὶ σὲ μᾶς, μὲ τὴν ἔκχυσι τοῦ μύρου, τὸν πλοῦτο ποὺ ἔχεις ἀπ' τὸν Θεὸ στοὺς οὐρανοὺς, γιὰ νὰ στερεώσῃς στὴν πίστι τὸν λαό σου καὶ τὰ παιδιά σου, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ μυρωθοῦν μὲ αὐτὸ καὶ νὰ χαίρωνται πλουτισμένοι ἀπ' τὴν εὐλογία».

Τὸ πρῶτ, ὁ Σάββας ἔδωσε ἐντολὴ νὰ σημάνουν γιὰ τὸν Ὄρθο. Μετὰ τὸν Ὄρθο καὶ ἐνῶ ὁ Ἅγιος τελοῦσε στὸ ἱερὸ τὴν θεία Λειτουργία, γιὰ τὸν πατέρα του, ὁ Θεὸς ἄκουσε τὴν ταπεινὴ δέησί του καὶ ξαφνικὰ ὁ ναὸς γέμισε μὲ μία ἀνεξήγητη εὐωδία, ἔτσι ποὺ ὅλοι θαύμαζαν μὲ ἀπορία. Καὶ νὰ πάλι, ὅπως πρὶν στὸ Ἅγιο Ὄρος, ἀκούσθηκε ἡ βοή ποὺ συνόδευε τὴν ἔκχυσι τοῦ μύρου. Ὁ εὐσεβὴς αὐτοκράτορας Στέφανος ποὺ βρισκόταν κοντὰ στὸν τάφο τοῦ πατέρα του, θέλησε μόνος του νὰ δῆ ἀπὸ ποῦ ἔρχεται αὐτὴ ἡ βοή. Ἐσκυψε καὶ ἀμέσως εἶδε ὅτι ὁ μαρμάρινος τάφος ἦταν πλημμυρισμένος ἀπὸ μύρο, σὰν ἀπὸ πολὺ νερό, ποὺ βοῦνιζε καθὼς ἀνάβλυζε ἀπὸ παντοῦ. Γεμᾶτος φόβο καὶ ἐκπληξι φάναξε δυνατὰ: «Κύριε, ἐλέησον!» Τότε καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ λαὸς ποὺ εἶδαν τὴ συμβαίνει θαυμάζοντας κραυγάζαν ἀπὸ χαρὰ! «Μέγας εἶ Κύριε καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα Σου. Δόξα Σοι». Στὸ ναὸ ἔγινε τόση ἀναστάτωση καὶ θόρυβος ἀπὸ τὸν θαυμασμὸ

δλων, ὥστε ἦταν ἀδύνατο νὰ τελέσῃ ὁ Ἅγιος τὴν θεία Λειτουργία. Ἀκόμη καὶ ὁ ἴδιος, ἀπὸ τὴν μεγάλη συγκίνησι καὶ τὰ δάκρυα, δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ μιλήσῃ στὸν λαὸ ὅπως ἔπρεπε· τελικὰ ὅμως, κατάρθωσε νὰ πῆ στὸν αὐτοκράτορα καὶ σὲ ὄλους πού ἐκλαιγαν, νὰ σιωπήσουν. Ἀλλὰ νά, ἀνάβλυσε μύρο καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ ὁσίου Συμεών, ἡ ἀγιογραφημένη στὸν τοῖχο τοῦ ναοῦ, καθὼς καὶ ἡ εἰκόνα στὸν τοῖχο τῆς Τραπεζῆς τῆς Μονῆς. Βλέποντας αὐτὰ ὁ αὐτοκράτορας καὶ οἱ εὐγενεῖς, μεγάλωσε ἡ συγκίνησί τους. Ἀλλὰ σεβόμενοι τὸν Ἅγιο πού ἦταν στὸ ἱερὸ Βῆμα, πότιζαν τὴν γῆ μὲ τὰ δάκρυα τους σιωπηλὰ καὶ ἀθόρυβα. Ἐνῶ ἐκεῖνος τελοῦσε τὴν θεία Λειτουργία, αὐτοὶ μάζεψαν τὸ τίμιο μύρο σὲ πολυτίμα σκευή. Ὅταν ὁ Ἅγιος βγήκε ἀπὸ τὸ Ἱερὸ ἔλαμπε ὁλος σὰν φλόγα. Τέλος πλησίασε στὸν ἅγιο καὶ μυρόβλυτο τάφο, τὸν θυμίασε, ἔψαλλε τὰ πρέποντα, διάβασε εὐχή, εὐχαρίστησε ὀλόψυχα τὸν Θεὸ καὶ ἀσπάσθηκε τὸ τίμιο σκῆνωμα ποτίζοντάς το μὲ δάκρυα. Ἐπειτα μύρωσε τὸν ἑαυτό του, τὸν ἀδελφὸ του καὶ ἐν συνεχείᾳ ὄλους μὲ τὴν σειρά, χωρὶς νὰ χορταίνῃ ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὴν ὀρθοστασία, προκειμένου νὰ τιμήσῃ τὸν πατέρα καὶ νὰ παρηγορήσῃ τὸν λαὸ του. Τότε πολλοὶ ἄρρωστοὶ γιατρεύθηκαν μὲ τὴν χρίσι τοῦ ἁγίου μύρου, ἀκόμη καὶ μὲ τὸ ἄγγιγμα τοῦ τάφου, ἐνῶ οἱ ψυχὲς ὄλων γέμισαν ἀπὸ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασι ἀνέκφραστη. «Ὁ δὲ θαυμαστὸς καὶ θεοφόρος ἱερομόναχος κύρ Σάββας», ἀπευθύνθηκε πρὸς τὸν βασιλέα ἀδελφὸ του καὶ ὄλους τοὺς παρόντες καὶ εἶπε: «Βλέπετε τί συμβαίνει ἐνώπιόν σας· ἀπὸ τὸν Κύριο ἐγίνε αὐτὸ τὸ σημεῖο καὶ εἶναι θαυμαστὸ ἐμπρὸς στὰ μάτια μας. (Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ)»! Ἴδου ὅτι ὁ πατέρας μας, πού ἀπῆλθε πρὸς τὸν Κύριο, ἐπέστρεψε πάλι ἐν πνεύματι κοντὰ μας, ἂν καὶ μὲ τίς προσευχὲς του δὲν μᾶς εἶχε ἀποχωρισθῆ. Γιατὶ βλέπομε ὅτι καθὼς πρίν, ὅταν ζοῦσε στὴ γῆ, μᾶς εὐφραине ὕλικῶς, ἔτσι καὶ τώρα καὶ μάλιστα ἀσυγκρίτως περισσότερο, μᾶς εὐφραίνει πνευματικῶς. Χθὲς, ὅπως ὁ Ἄβραάμ, συνάθροιζε τοὺς ξένους καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἐτοίμαζε φιλόξενο τραπέζι· σήμερα ὁ ἴδιος γίνεται δεκτὸς

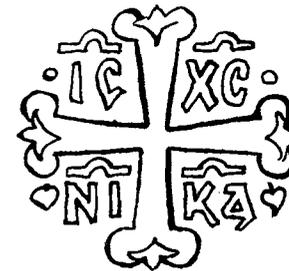
στὶς σκηνὲς τοῦ Ἄβραάμ καὶ χαίρει μαζί μὲ αὐτὸν πού ἐμμεῖτο. Χθὲς, αὐτὸς ἔσκυβε τὸ κεφάλι του ταπεινὰ ἐνώπιόν μας· σήμερα ἐμεῖς προσκυνοῦμε τὸν τάφο του καὶ τὸν καταφιλοῦμε. Χθὲς, μᾶς κερνοῦσε τὸ ποτήρι τῆς ἀγάπης· σήμερα ἀπὸ τὸ ἴδιο ποτήρι μᾶς μυρώνει μὲ τὸ μύρο τῶν ἁγίων λειψάνων του καὶ μᾶς ἐκπλήττει μὲ τὰ θαύματά του. Πόσο εἶναι ἀγαθὸς ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ· γιὰ τοὺς εὐθεῖς στὴν καρδιά! Αὐτὸς ὑψώνει τοὺς ταπεινοὺς καὶ δίνει τὸ ἔλεός Του στοὺς φοβουμένους Αὐτόν, τώρα καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Πῶς νὰ μὴ θαυμάσουμε αὐτό; Πῶς νὰ μὴ ποῦμε μαζί μὲ τὸν Ἀπόστολο, ὅτι δὲν λησμονεῖ ὁ Θεὸς τὸ ἔργο καὶ τὸν κόπο τῆς ἀγάπης τῶν δούλων Του, οἱ ὅποιοι διακόνησαν στὸ ὄνομά Του τοὺς ἁγίους (Ἐβρ. 6, 10) καὶ τοὺς πτωχοὺς; Ἴδου ὅπου ὁ Θεὸς ἐδέχθη τίς προσευχὲς καὶ τίς ἐλεημοσύνες καὶ τὰ ἀγαθὰ ἔργα τοῦ πατέρα μας· μὲ αὐτὰ ἐδόξασε τὸν Θεὸ καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἀντιδοξάζει, καθὼς καὶ οἱ ἴδιοι βλέπετε σήμερα. Τὸν ἐμεγάλυνε μὲ ἐκπληκτικὰ θαύματα, γιὰ τὸ μύρο πού γιατρεύει τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἐκδιώκει τὰ πνεύματα ἀναβλύζει ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ ἱερά του λείψανα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πέτρα καὶ τὸν στεγνὸ σοβᾶ, ὅπου εἶναι ἡ σεπτὴ εἰκόνα του ἀγιογραφημένη, στὸν τοῖχο. Αὐτὸ συνέβη ἀκόμη μιὰ φορὰ στὸ Ἅγιο Ὄρος καὶ ἐπανελήφθη τώρα μετὰ τῶν παιδιῶν του, στὴν πατρίδα του. Ἔτσι, ὁ Θεὸς τὸν φέρνει ἀπὸ δόξα σὲ δόξα, ὥστε ἐμεῖς, βλέποντάς τον, νὰ γίνουμε μιμηταὶ τῶν ἀγαθῶν του ἔργων, μὲ τὰ ὁποῖα εὐαρέστησε ἐνώπιόν Του. Ὁ Θεός, θέλοντας νὰ μᾶς ἐλκύσῃ πρὸς τὴν ἀγάπη Του, θαυματουργεῖ διὰ μέσου τῶν Ἁγίων του, γιὰ νὰ καταλάβωμε ὅτι Αὐτὸς γνωρίζει τὴν ἀγάπη πού Τοῦ ἔχει καθέννας μας, καὶ ὅτι τὸ ἀγαθὸ πού κάνει κανεὶς στὸ ὄνομά Του, δὲν λησμονεῖται ἀπὸ τὸν Παντογνώστη καὶ Ἀνταποδότη Κύριο. Οἱ Ἅγιοι πού μετέστησαν ἀπὸ τὴν γῆ στὸν οὐρανὸ, δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὴν φθαρτὴ καὶ ἐπίγεια δόξα, οὔτε ζητοῦν τιμὲς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ τὴν ἔχουν ἀπ' τὸν Θεὸ δόξα καὶ τιμὴ, πού (ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε) καὶ μαζί μὲ τὸν ψαλμωδὸ ἀναφωνοῦν: «Τί γάρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ παρὰ σὲ τί ἠθέλησα

ἐπὶ τῆς γῆς;») (Ψαλμ. 72, 25). Ὅλα τὰ θαύματα τῶν Ἀγίων ἀποβλέπουν στὴν σωτηρία μας· βλέποντας αὐτά, νὰ δοξάζουμε τὸν Θεό, ποὺ εἶναι «θαυμαστός ἐν τοῖς ἁγίοις Αὐτοῦ» καὶ ἐορτάζοντας αὐτούς, νὰ τοὺς μιμούμεθα ὅσο μποροῦμε στὰ θεάρεστα ἔργα τους.

»Γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ σᾶς παρακαλῶ ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς μου: Μιμηθῆτε τὰ ἔργα τοῦ πατέρα σας, ποὺ εἶδατε· τὴν ἀληθινὴ του πίστι καὶ τὴν δικαιοσύνη, τὴν ταπεινώσει καὶ πραότητα, τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν πλησίον· τὴν πλούσια βοήθεια σ' αὐτούς ποὺ δοκιμάζονται καὶ τὸ ἀπροσωπόληπτο ἐνδιαφέρον γιὰ ὅλους τοὺς συνανθρώπους, ἀφοῦ ὁ Κύριος ὅλων μας ὑπάρχει στοὺς οὐρανοὺς καὶ γνωρίζουμε ὅτι δὲν εἶναι προσωπολήπτης ὁ Θεός. (Πράξ. 10, 34). Ἐνώπιόν του θὰ σταθῆ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ στρατιώτης, ὁ κύριος καὶ ὁ ὑπηρέτης, ὁ πατέρας καὶ τὸ παιδί, ὅταν θεθοῦν οἱ θρόνοι τῆς κρίσεως. Καὶ Ἐκεῖνος θὰ καθίση σὰν κριτῆς καὶ θὰ ξεχυθῆ μὲ βοῆ ὁ πύρινος ποταμός, ἕτοιμος νὰ δεχθῆ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ θὰ ἀνοιχθοῦν τὰ βιβλία τῶν ἔργων μας, ὅπου μᾶς ἔχει ὅλους γράψει τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. Τότε θὰ παρουσιαστοῦν οἱ ἁμαρτίες μᾶς ἐνώπιόν μας καὶ θὰ μᾶς καταγγέλλουν σὰν αὐστηροὶ κατήγοροι, καὶ ὁ καθένας θὰ κριθῆ μὲ δικαιοσύνη σ' αὐτὴ τὴν φοβερὴ δίκη. Ἐκεῖ θὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ κρυφθῆ ἡ ἀλήθεια ἀπ' τὸ ψέμμα ἢ νὰ δωροδοκηθῆ ὁ Κριτής· τότε ὁ καθένας θὰ δῆ τὰ ἔργα του καὶ θὰ φοβηθῆ, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχη ποῦ νὰ καταφύγη, γιὰτὶ Αὐτὸς ὁ Κύριος θὰ κρίνῃ τὸν λαὸ Του. Αὐτὰ γνωρίζοντας ὁ Ἀπόστολος λέει: «Φοβερὸν τὸ ἐμπροσθεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος» (Ἐβρ. 10, 31). Γι' αὐτὸ σᾶς λέγω, νὰ ἀπελευθερωθῆτε ἀπὸ κάθε κακία καὶ νὰ κάνετε ὅσα εἶδατε καὶ ἀκούσατε ἀπ' τὸν πατέρα σας, γιὰ νὰ ἀποφύγωμε μὲ τὶς πρεσβεῖες του ὅλα τὰ δεινὰ καὶ νὰ ἀπολαμβάνωμε μαζί του τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, στοὺς ἀτελεύτητους αἰῶνες. Ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, μὲ τὶς πρεσβεῖες τοῦ ἁγίου πατέρα μας, ἅς εἶναι μαζί μὲ ὅλους σας. Ἀμήν».

Ὅταν ἀκουσαν τὴν φοβερὴ αὐτὴ διδαχὴ, ὁ αὐτοκράτορας καὶ οἱ εὐγενεῖς μὲ τὸν λαό, μὲ δάκρυα ἔσκυψαν τὰ κεφάλια καὶ ἀπὸ τὴν

μεγάλῃ συγκίνησι λησμόνησαν καὶ τὸ φαγητό, μολονότι εἶχε βραδυάσει. Ἐθαύμαζε ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός, ὁ ἡγεμών, τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν δύναμι τῶν λόγων τῆς χάριτος, ποὺ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ νεωτέρου. Καὶ μαζί μὲ ὅλους ἔσκυψε καὶ προσκύνησε λέγοντας: «Ὁ Θεὸς ποὺ μᾶς ἀξίωσε νὰ ἀκούσωμε τὰ λόγια σου, θὰ μᾶς βοηθήσῃ μὲ τὶς εὐχές σου νὰ τὰ κάνωμε καὶ πράξι». Κατόπιν βγῆκαν ἀπ' τὸν ναὸ καὶ κάθισαν ὅλοι στὴν Τράπεζα τῆς Μονῆς. Ὑστερα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ, χόρτασαν καὶ τὴν ὑλικὴ τροφή.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΣΑΒΒΑ ΣΤΗΝ ΣΕΡΒΙΑ

Άίγο μετὰ ἀπὸ αὐτό, ὁ θεοφόρος Σάββας, ὁ βλαστός τῆς ἐρήμου, νοσταλγώντας τοὺς ἐρημίτες τοῦ Ἁγίου Ὄρους, μετὶ τῆς πρεσβεΐας τῶν ὁποίων ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸν μεγάλη χάρις, εἶπε στὸν ἀδελφὸ του τὸν ἡγεμόνα, ὅτι πρέπει νὰ γυρίσῃ μετὰ τὴν συνοδεία του στὸ Ἅγιο Ὄρος. Ὁ λόγος αὐτὸς σὰν ρομφαία διαπέρασε τὴν καρδιά τοῦ βασιλέως· ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Ἁγίου ἀδελφοῦ του καὶ τὸν παρακαλοῦσε λέγοντας: «Μὴ μᾶς ἀφήνῃς τὴν ὥρα αὐτῆ, ἅγιε πάτερ! Καὶ μὴ με λυπῆς τόσο πολὺ. Σὲ παρακαλῶ στὸ ὄνομα τοῦ πατέρα μας Συμεῶν, μεῖνε ἐδῶ στὴν Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πού ἐκεῖνος ἔκτισε. Ἡγουμένευε στοὺς ἀδελφούς, ὄχι γιὰ τὴν δόξα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ὠφέλειά τους καὶ τὴν δική μας καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ τῆς πατρίδας σου. Γιατὶ νομίζω ὅτι ὁ Θεὸς γι' αὐτὸ σὲ ἔστειλε, νὰ τελειώσῃς αὐτὸ πού δὲν εἶχε τελειώσῃ ὁ πατέρας. Θὰ εἶμαι ὑπηρέτης σου σὲ κάθε ἔργο ἀγαθό, χάριν τοῦ Κυρίου καὶ ὁ,τιδήποτε θελήσῃς ἢ μοῦ πεῖς, θὰ σοῦ εἶμαι ὑπάκουος. Ἄλλ' ἂν, ἐνῶ μπορεῖς νὰ μᾶς ὀδηγήσῃς στὸν Χριστό, φύγῃς ἀπὸ κοντὰ μας, τότε θὰ δώσῃς λόγο στὸν Κύριο, γιὰ μᾶς».

Ὁ συνετὸς καὶ πρῶος Σάββας, πού δὲν θέλησε ποτὲ νὰ λυπήσῃ κανένα, ὅταν ἄκουσε τὴν θερμὴ παράκλησι τοῦ ἀδελφοῦ, τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ὁσίων Ἀγιορειτῶν πατέρων πού εἶχε μαζὶ του, νικῆθηκε ἀκόμη μιὰ φορὰ ἀπὸ τὴν ἀγάπη. Ὁ Ἅγιος πού φλεγόταν πάντοτε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἐβάσταζε τὰ παθήματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐπάνω του, ὑπάκουσε στὸν ἀγαπητὸ ἀδελφὸ του καὶ ὑποχωρώντας στὴν παράκλησί του, εἶπε: «Ἄς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ». Μόλις ἄκουσαν αὐτά, ὁ εὐσεβὴς Στέφανος καὶ οἱ ἄλλοι, γέμισε ἡ ψυχὴ τους μετὰ τόση χαρὰ, σὰν νὰ βρῆκαν ἀμύθητο θησαυρό. Ἔτσι, ὁ ὁσιος Σάββας ὠρίσθηκε

ἡγούμενος στὴν Μονὴ Στουρνένιτσα. Ὅταν παρέλαβε τὴν Μονή, πρότεινε νὰ ὀνομάζεται Λαύρα τοῦ ἁγίου Συμεῶν καὶ ὁ ἡγούμενός της νὰ εἶναι Ἀρχιμανδρίτης.

Μὲ αὐτὴ τὴν μικρὴ ἐξουσία πού πῆρε ὁ θεοφόρος Σάββας, ἔκανε μεγάλα ἔργα· γιατί δὲν ὑποδουλώθηκε στὸ φαγητὸ καὶ τὸ κρασί, οὔτε στὸν ἀναπαυτικὸ ὕπνο, ἀλλὰ ζοῦσε ὅπως στὴν ἔρημο· μετὰ δόξανα καὶ μεγαλύτερους κόπους, νηστεῖες καὶ νυκτερινές προσευχές, συνέχιζε τοὺς πνευματικὸς ἀγῶνες· καὶ δὲν ἦταν μόνον παράδειγμα στοὺς μοναχοὺς καὶ νομοθέτης, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα ἀναδείχθηκε Ἀπόστολος μετὰ τὰ ἔργα του. Γιατὶ ταξίδευε σ' ὀλόκληρη τὴν πατρίδα του καὶ κήρυττε ἀποστολικά τὸ εὐαγγέλιο, φανέρωνε σοφὰ τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος, δίδασκε ὅλους τὴν σάρκωσι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καταπολεμοῦσε τὶς αἱρέσεις, ἔκτιζε ἐκκλησίες, μετέδιδε στοὺς ἀνθρώπους τὸν ἀποστολικὸ τρόπο ζωῆς, στόλιζε τὴν πατρίδα του μετὰ τὰ ἔθνη καὶ τοὺς νόμους τοὺς χριστιανικοὺς. Στους ναοὺς καθιέρωσε τὸ ἀγιορειτικὸ τυπικὸ τῶν ἀκολουθιῶν· γιὰ ὅλους τοὺς μοναχοὺς ἦταν τύπος ὁ ἴδιος· τοὺς ἄρχοντες ἀπειλοῦσε μετὰ τὴν τιμωρία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὰ ἀδικήματά τους· παντοῦ διέδιδε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, μεριμνοῦσε γιὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ μετὰ τὴν διδαχὴν του στερέωνε τὴν ἀδελφικὴ ἀγάπην. Ἡ γλυκύτητα τῶν λόγων του χόρταινε ὅλους, σὰν τὸ μέλι. Ἡ δύναμις τῆς πίστεώς του καὶ τὰ θαύματά του δὲν ὑστεροῦσαν ἀπὸ ἐκεῖνα τῶν Ἁγίων. Μὲ τὶς προσευχάς του καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ μύρου ἔδιωχνε τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα, θεράπευε τοὺς ἀρρώστους, στερέωνε τοὺς παραλύτους, ἔκανε θαύματα πολλὰ. Μὲ ὅλα αὐτὰ ἕνα ἐπιζητοῦσε: Νὰ ἐκτελέσῃ τὸ θεῖον θέλημα. Γι' αὐτὸ κάθε καλὸ ἔργο μετὰ τὸν Θεὸν τὸ ἄρχιζε καὶ μετὰ τὸν Θεὸν τὸ τελείωνε. Μιμούμενος τὸν Κύριόν του, πού στόλισε τὸν οὐρανὸν μετὰ ἄστρα, αὐτὸς μετὰ ὅμοια τάξιν στόλισε τὴν πατρίδα του μετὰ τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ γέμισε τοὺς κάμπους, τὶς κοιλάδας καὶ τὰ βουνά της μετὰ ἅγιες ἐκκλησίας. Ὅπου δὲν πρόφθαινε νὰ κτίσῃ ἐκκλησία, ἐκεῖ ἔστηνε Σταυρόν, γιὰ νὰ δοξάζεται σὲ κάθε τόπον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ πιστοὶ βλέποντας τὸ

σύμβολο τῆς σωτηρίας, νὰ παίρνουν δύναμι γιά νὰ σταυρώνουν τὰ πάθη τους, χάριν Ἐκείνου πού ἐσταυρώθη γιά νὰ τοὺς λυτρώσῃ.

Αὐτὰ ἔκαναν ὅλους νὰ θαυμάζουν καὶ νὰ ὑπακούουν στὴν πίστι καὶ τὴν ἀγάπη του καὶ νὰ τὸν θεωροῦν σὰν προφήτη ἀπὸ τὸν Θεὸ σταλμένο. Μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ἁγίου οἱ δύο ἀδελφοὶ του συμφιλιώθηκαν, δηλαδὴ ὁ αὐτοκράτορας Στέφανος καὶ ὁ μεγάλος ἡγεμόνας Βούκαν. Ἡ διδαχὴ τοῦ Ἁγίου ἐπέδρασε πολὺ πάνω στὸν Βούκαν, πού ἐλεγχόταν τώρα γιατί εἶχε καταπατήσῃ τὴν πατρικὴ ἐντολή. Τότε σταμάτησε ὁ διχασμὸς καὶ οἱ πόλεμοι ὅλοι οἱ ἀντίπαλοι βλέποντας πῶς οἱ δύο ἀδελφοὶ ζοῦν ἐνωμένοι μὲ ἀγάπη, τοὺς πλησίαζαν καὶ αὐτοὶ μὲ ἀγάπη. Ἡ χώρα τῶν Σέρβων ἦταν τότε μεγάλη σὲ ἔκτασι καὶ ἡ ὀρθόδοξη πίστι ἀπλωνόταν παντοῦ σ' αὐτήν, μὲ τίς πρεσβεῖες τῶν ὁσίων πατέρων μας Συμεὼν καὶ Σάββα.

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ ἄρχισαν, ὁ αὐτοκράτορας Στέφανος καὶ ὁ ἅγιος Σάββας, νὰ κτίζουν τὴν μεγάλη ἐκκλησία τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, στὴν Ζίτσα⁽¹⁾, γιά νὰ εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Ἐπισκόπου. Μία φορά, ἤλθε ὁ ὅσιος Σάββας μὲ τὸν αὐτοκράτορα Στέφανο νὰ δοῦν πῶς πηγαίνει τὸ ἔργο τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Μητροπόλεως, γιά τὸ ὁποῖο εἶχαν φέρει ἀπ' τὸ Βυζάντιο ἐκλεκτοὺς οἰκοδόμους καὶ ἄλλους τεχνίτες. Ἐκεῖ, στὸν δρόμο, βρῆκε ριγμένο ὁ ἅγιος Σάββας ἕναν ἄνθρωπο παράλυτο στὰ χέρια καὶ τὰ πόδια νὰ ζητᾶ ἐλεημοσύνη. Βλέποντας πῶς ὁ παράλυτος δὲν μπορεῖ μὲ κανένα τρόπο νὰ σηκωθῇ, ὁ Ἁγιος ἄρχισε νὰ κλαίῃ ἀπὸ συμπάθεια ἐμπρὸς στὸν ἀνθρώπινο πόνο. Τότε ἔβαλε τὸν παράλυτο μέσα στὸ ράσο του καὶ μαζί μ' ἕνα μαθητὴ του τὸν μετέφερε στὴν ἐκκλησία καὶ τὸν ἀπέθεσε μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος. Ὅταν ἔμεινε μόνος μὲ τὸν ἄρρωστο, ὁ Ἁγιος πρόσπεσε στὸν Θεὸ καὶ ἀφοῦ Τοῦ ἐξομολογήθηκε πρώτα

(1) Ὁ Στέφανος ἔκτισε τὴν Ζίτσα μαζί μὲ τὸν ἅγιο Σάββα (1210 - 1216), τὴν ἐποχὴ τῆς ἡγουμενείας τοῦ Ἁγίου στὴν Μονὴ Στουντένιτσα.

μὲ ταπεινώσῃ τίς ἁμαρτίες του, προσευχόταν πολλὴ ὥρα μὲ δάκρυα καὶ μετάνοιες γιά τὸν ἄρρωστο. Στὸν ἀγῶνα τῆς θερμῆς προσευχῆς του μὲ τὴν φωτεινὴ του ψυχὴ ὑψώθηκε μέχρι τοὺς οὐρανοὺς κραυγάζοντας ἀπ' τὰ βάθη του στὸν Θεὸ γιά νὰ τὸν θεραπεύσῃ. Ὅταν τέλειωσε, εἶπε στὸν παράλυτο: «Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τέκνο μου, σοῦ λέγω σήκω καὶ περπάτησε, ξαναβρίσκοντας ὅλες σου τίς δυνάμεις». Καὶ ἀμέσως ὁ παράλυτος σηκώθηκε ἀπὸ τὸ ράσο σὰν ἀπὸ κρεβάτι καὶ περπάτησε, σὰν νὰ ἦταν ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὑγιής. Ἀνεπεμπε δὲ εὐχαριστία στὸν Θεὸ, εὐγνωμονώντας τὸν Ἁγιο. Ὁ Ἁγιος ἄλλοι, τὸν δίδασκε νὰ μὴ λησμονῇ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ προφυλάγεται ἀπὸ κάθε ἁμαρτία, ὥστε νὰ μὴ γίνουν, τοῦ εἶπε, «τὰ ἔσχατα χεῖρονα τῶν πρώτων».

Ἡ φήμη αὐτοῦ τοῦ θαύματος ἀπλώθηκε γρήγορα παντοῦ καὶ ὅλοι ἔφερναν τοὺς ἀρρώστους τους καὶ τοὺς ἔβαζαν μπρὸς στὰ πόδια τοῦ Ἁγίου. Αὐτὸς ἔβαζε πάνω στὸν καθένα τὰ χέρια του μὲ προσευχὴ καὶ θεραπεύονταν. Ὅταν ἄλλοι βρισκόταν στὴν Στουντένιτσα, ἔφερνε τοὺς ἀρρώστους κοντὰ στὸν τάφο τοῦ πατέρα του καὶ τοὺς ἄλειφε μὲ τὸ μύρο τῶν ἁγίων λειψάνων, ὅποτε ὅλοι πλουτισμένοι μὲ τίς πρεσβεῖες τοῦ ὁσίου Συμεὼν, γύριζαν στὰ σπίτια τους θεραπευμένοι καὶ υγιεῖς. Καὶ ἔτσι, διὰ μέσου τοῦ πατέρα ἦταν ὁ γιὸς θαυμαστός καὶ διὰ μέσου τοῦ γιοῦ ὁ πατέρας.

Ἐπίσης, μὲ τὴν θαυματουργικὴ δύναμι τῆς προσευχῆς τοῦ Ἁγίου, ὁ Θεὸς ἔσωζε τὴν χώρα ἀπὸ ποικίλους κινδύνους καὶ ἐχθροὺς, πού τὴν ἀπειλοῦσαν κατὰ καιρούς.

Κάτι τέτοιο ἔγινε μὲ ἕναν συγγενῆ τοῦ βασιλέως τῆς Βουλγαρίας, τὸν Στρέντζο, ὁ ὁποῖος ἐπειδὴ τὸν κατεδίωκε ὁ νέος βούλγαρος βασιλεὺς, καὶ ζητοῦσε νὰ τὸν σκοτώσῃ, κατέφυγε στὸ ἀνάκτορο τοῦ Στεφάνου. Ὁ αὐτοκράτορας Στέφανος τὸν ἀσφάλισε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του μὲ συμπόνια, καὶ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ τοῦ ἔδωσε νὰ διοικῇ τὴν ὀχυρὴ πόλι Πρόσεκ μαζί μὲ ἕνα τμήμα στρατοῦ. Αὐτὸς, δυστυχῶς, ἀγνοώντας ὅλες αὐτὲς τίς εὐεργεσίες, ἄρχισε νὰ σκοτώνῃ γιά ἀσήμαντες ἀφορμὲς τοὺς ἀνθρώπους

γύρω του, παρὰ τίς συμβουλές τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀπεσταλμένων του. Τέλος, ἀνταποδίδοντας κακὸ ἀντὶ καλοῦ, σύναξε στρατὸ ἀπὸ μισθοφόρους καὶ κίνησε ἐναντίον τοῦ Στεφάνου. Ὁ Στέφανος ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐχθρὸ, ποὺ δὲν δεχόταν καμμιὰ συμφιλίωσι. Τότε ὁ εὐσπλαχνὸς ἅγιος Σάββας, συνενόηθηκε μὲ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς στρατηγούς καὶ πῆγε νὰ συναντήσῃ τὸν Στρέντζο στὸ στρατόπεδόν του, μήπως τὴν τελευταία στιγμή ἀποφύγουν τὴν αἱματοχυσία. Τὸν συμβούλευσε ἤπια καὶ μὲ καλωσύνη νὰ ἀφήσῃ τὸν ἄδικο σκοπὸ του. Ἄλλ' ἐκεῖνος τυφλὸς καὶ κουφὸς ἀπὸ τὸ πάθος, ἐπέμενε μὲ σκληρότητα. Τότε ὁ Ἅγιος τοῦ μίλησε αὐστηρὰ γιὰ τὴν ὀλέθρια ἀπόφασίν του καὶ πρόσθεσε: «Ἀπὸ τὸν Κύριο ἢ βοήθειά μας, Αὐτὸς ἄς κρίνῃ ἀνάμεσά μας». Ὄταν γύρισε πίσω ὁ Ἅγιος, προσευχήθηκε θερμὰ στὸν Παντοδύναμο καὶ Δικαιοκρίτη Κύριο, ζητώντας τὴν βοήθεια καὶ τὴν δικαιοσύνη Του. Καὶ Ἐκεῖνος μετὰ τὴν προσευχὴν του τὸν πληροφορήσε ἐσωτερικὰ λέγοντας: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Σωτήρας σου». Τὸ ἴδιο βράδυν ὁ Στρέντζος, ἐνῶ κοιμόταν, ξαφνικὰ ἀναστέναξε μὲ τρόμο καὶ εἶπε στοὺς γύρω του: «Κάποιος νέος φοβερὸς μοῦ ἐπετέθη στὸν ὕπνο καὶ βγάζοντας τὸ σπαθί μου, τὸ πέρασε στὴν καρδιά μου». Καὶ παρακαλοῦσε ὅλους νὰ φωνάξουν τὸν Σάββα· ἐκεῖνοι ὅμως δὲν τὸν βρῆκαν γιὰτὶ ὁ Ἅγιος εἶχε φύγει πιά. Ἔτσι ὁ Στρέντζος πέθανε καὶ ὁ στρατὸς του διαλύθηκε. Αὐτὸ μαθεύθηκε γρήγορα καὶ ὁ Στέφανος μὲ τοὺς δικούς του εὐχαρίστησαν τὸν Θεὸ γιὰτὶ τοὺς ἔσωσε χωρὶς μάχη, μόνο μὲ τίς πρεσβεῖες τοῦ ἁγίου Σάββα.

Τέλος, ὁ βιογράφος τοῦ Θεοδοσίου λέει, ὅτι θαύματα δὲν γίνονταν μόνο ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλους μὲ τὴν ἐπίκλησιν τῆς εὐχῆς του. Ὁ ἀπλὸς λαὸς στὰ χωριά ἢ στίς ἐξοχές, ὅταν δὲν εἶχαν πυτιά γιὰ νὰ πῆξουν τὸ γάλα, ἀρκοῦσε νὰ ποῦν: «Νὰ σὲ πῆξῃ ἢ εὐχὴ τοῦ Σάββα» καὶ κατὰ τὴν πίστι τους τὸ γάλα γινόταν τυρὶ καὶ μάλιστα ἐξαιρετικὸ.

Μὲ τέτοιους λύχνους φωτιζόταν τότε ἡ γῆ τῶν Σέρβων. Μὲ τέτοιους ἄνδρες ἐκοσμεῖτο.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ ΣΤΟ ἉΓΙΟ ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΣΙ ΤΩΝ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΟΥ

Ο ἅγιος Σάββας ἔζησε πολλὰ χρόνια σὰν ἡγούμενος στὴν Λαύρα τοῦ ἁγίου Συμεῶν καὶ ὁ Θεὸς ἔκανε πολλὰ θαύματα μὲ τὴν προσευχὴν του καὶ σημεῖα θαυμαστά, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν ὅλα νὰ ἱστορηθοῦν.

Ἄλλὰ ὅσο τὰ θαύματα πλήθαιναν καὶ ὅλοι στερεώνονταν ὅλο καὶ περισσότερο στὴν ὀρθόδοξη πίστι, τόσο ὁ Ἅγιος ὑπέβαλλε τὸν ἑαυτό του σὲ μεγαλύτερη ἄσκησι· ὅταν καθόταν στὸ τραπέζι μὲ τὸν ἀδελφὸ του τὸν αὐτοκράτορα, ἔτρωγε φαινομενικά, ὥστε ὁ Στέφανος θαύμαζε τὴν ἐγκράτειά του καὶ δάκρυζε πολλές φορές γι' αὐτό. Ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν πολὺ καὶ ἤθελαν νὰ τὸν βλέπουν, γιὰτὶ εἶχε ζήσει ἀνάμεσά τους ἀπὸ τὴν πρώτη νεότητά του, ἀγνὸς σὰν Ἄγγελος, καὶ τώρα πάλι ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα του ἦταν ἀποστολικὰ καὶ ὁ λόγος του πάντοτε χαριτωμένος ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Γιὰ τίς πολλές του ἀρετές, ὅπως εἶπαμε καὶ πρωτύτερα, ὅλοι τὸν εἶχαν σὲ μεγάλο σεβασμό. Ἄλλὰ σ' αὐτὸν δὲν ἄρεσαν οἱ ἔπαινοι. Ἀποστρεφόταν τὴν δόξα καὶ τίς τιμὲς τῶν ἀνθρώπων, λέγοντας στὸν ἑαυτό του: «Μὴ τυχὸν μοῦ στερήσῃ ἢ μικρὴ αὐτὴ καὶ πρόσκαιρη τιμὴ ἐκείνη τὴν μεγάλη καὶ αἰώνια; Ἡ μήπως μοῦ πῆ ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ, «ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου;» (Λουκ. 16, 25).

Μὲ τὸν φόβο λοιπόν, μὴ χάσῃ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ γιὰ τὰ πρόσκαιρα, θυμόταν μὲ λύπη τὴν πρώτη ἄσκησιν στὸ Ἅγιο Ὄρος, τὴν ταπεινὴ διακονία του, τοὺς νεανικούς του κόπους, τίς ὁδοιπορίες ποὺ ἔκανε μὲ γυμνὰ πόδια, τὰ φτωχικὰ τρίχυνα ράσα του, τίς νυκτερινὲς ὀρθοστασίες, τίς συνεχεῖς νηστεῖες, τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ κόσμου, τὴν καθαρὴν προσευχὴν ποὺ δὲν θόλωνε ἀπὸ τὰ ὕλικα

μέσα και την ανάβασι πρὸς τὸν Θεό. Ὅταν σκεπτόταν ὅλα αὐτά, ἔβλεπε τὸν ἑαυτό του σὰν ἀλλαγμένο σὲ ὅλα καὶ λυπόταν, ὀνομάζοντάς τον ἄθλιο καὶ χαμένο. Ἡ ἀνάμνησι τῶν ἀγιορειτικῶν ἀσκήσεων καὶ ἡ λύπη γιὰ τὴν στέρησί τους, τὸν κατέτρωγε συνεχῶς. Γι' αὐτό, ἀφοῦ τακτοποίησε ὅλα στὴν Μονὴ Στουντένιτσα καὶ ἐνομοθέτησε τὸν Κανόνα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Τυπικοῦ καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας, ὤρισε στὴν θέσι του ἕνα φωτισμένο ἡγούμενο γιὰ τοὺς ἀδελφούς καὶ ἀποφάσισε νὰ ἐπιτρέψῃ στὸ Ἅγιο Ὅρος. Προσκύνησε λοιπὸν τὴν ἐκκλησία καὶ τὸν τίμιο καὶ μυρόβλυτο τάφο τοῦ ἁγίου πατέρα του· καὶ ἀφοῦ τὸν ἔβρεξε μὲ πολλὰ δάκρυα καὶ ἄλειψε τὸν ἑαυτό του μὲ τὸ ἅγιο μύρο του, ἔδωσε εὐλογία σὲ ὅλους καὶ ἄφησε τὴν Στουντένιτσα. Ἐπειτα πῆγε νὰ ἀποχαιρετήσῃ τὸν ἀδελφὸ του, τὸν βασιλέα. Αὐτὸς τὸν παρακαλοῦσε μὲ πολλὰ δάκρυα νὰ μὴ φύγῃ, γιὰτὶ ἡ ἀναχώρησί του θὰ ἦταν γι' αὐτὸν σὰν νὰ τοῦ φεύγῃ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα. Τὸν παρακαλοῦσε μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς εὐγενεῖς νὰ μείνῃ. Ὅμως ὁ Ἅγιος ἂν καὶ συγκινημένος μὲ ὅλα αὐτά, ἔμεινε σταθερὸς στὴν ἀπόφασί του. Μόνο παρηγόρησε τὶς καρδιές τους μὲ τὰ ἐξῆς ἐλπιδοφόρα λόγια: «Ἐὰν ὁ ἀγαθὸς Θεὸς θελήσῃ, θὰ ἔλθω πάλι». Τότε ὁ αὐτοκράτορας τοῦ ἔδωσε χρήματα γιὰ τὶς ἀνάγκες του καὶ γιὰ τὰ Μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τοὺς ἐρημίτες καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ κατόπιν τὸν συνώδευσε μέχρι τὰ ἑλληνικὰ σύνορα.

Μὲ ὁδηγὸ λοιπὸν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ φιλόχριστος Σάββας ἦλθε καὶ πάλι στὸ Ἅγιο Ὅρος. Ὅλοι χάρηκαν μὲ τὸν ἐρχομὸ του καὶ πῆγαιναν νὰ τὸν δοῦν, γιὰτὶ ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν γιὰ τὴν μεγάλη του ταπεινώσι καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν προηγούμενη πολιτεία του ἦταν σὲ ὅλους γνωστός. Ἐζῆσε ἔτσι ἀρκετὸ καιρὸ στὸ ἀναχωρητικὸ του κελλί στὶς Καρυές καὶ συνέχισε τοὺς πνευματικούς του κόπους καὶ τοὺς ἀγῶνες.

Στὸ μεταξύ, σύμφωνα μὲ τὶς ἀνεξερεύνητες βουλές τοῦ Θεοῦ, ἔπαυσε νὰ ρεῖ στὴν Στουντένιτσα τὸ μύρο ἀπὸ τὰ ἱερά λείψανα τοῦ ὁσίου Συμεῶν. Γι' αὐτὸ ὁ αὐτοκράτορας Στέφανος θλιβόταν πολὺ, θεωρώντας αὐτὸ σὰν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ καὶ σὰν ὁ Ὅσιος νὰ

τοὺς ἀποστράφηκε. Ἐρευνοῦσε λοιπὸν αὐστηρὰ τὴν συνείδησί του, κατέκρινε τὸν ἑαυτό του γιὰ τὶς ἁμαρτίες του, λυπόταν, ἀπελπίζόταν, κατέφευγε μὲ εὐχές καὶ δεήσεις στὸν Θεὸ καὶ τὸν ἅγιο πατέρα του, μεριμνώντας γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν πτωχῶν καὶ κοπιάζοντας γιὰ κάθε καλὸ ἔργο, θέλοντας νὰ προλάβῃ τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. Σημεῖο ὅτι θὰ μακρύνῃ ἀπὸ μᾶς ἡ θεία ὀργή, ἔλεγε ὁ αὐτοκράτορας, θὰ εἶναι ἡ ἀνάβλυσι καὶ πάλι τοῦ μύρου. Ὅμως ἐκεῖνο δὲν ἀνέβλυζε. Μὲ ἀπαρηγόρητη τὴν καρδιὰ ὁ Στέφανος ἀποφάσισε τελικὰ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ἅγιο ἀδελφὸ του, στὸ Ἅγιο Ὅρος, νὰ ἔλθῃ καὶ μὲ τὶς εὐχές του νὰ μεσιτεύσῃ, ὥστε νὰ ξαναδοῦν καὶ πάλι τὸ μύρο. Τοῦ ἔγραψε λοιπὸν: «Ἀπὸ τότε ποῦ ἔφυγε ἡ ὀσιότητά σου ἀπὸ κοντά μας, ὁ ἅγιος πατέρας μας Συμεῶν ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπό του ἀπὸ μᾶς. Γιὰτὶ ἔπαυσε νὰ ἀναβλύζῃ τὸ ἅγιο μύρο, ποῦ ξεχυνόταν συνήθως ἀπὸ τὰ ἅγια λείψανά του μὲ τὴν ἐπισκίασι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιὰ παρηγοριὰ καὶ θεραπεία μας. Ἀκόμη καὶ πολλὰ ἄλλα θαύματα δὲν γίνονται πιά ἐδῶ, ὅπως πρῶτα. Πολὺ τὸν παρακαλέσαμε νὰ μᾶς τὰ ξαναχαρίσῃ, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἄκουσε. Μᾶς συνέβη ἄραγε αὐτὸ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας, ἐπειδὴ δὲν ζούσαμε ὅπως ἀρέσει στὸν Θεό, ἢ ἐπειδὴ δὲν εἶσαι σὺ κοντά μας γιὰ νὰ μᾶς καθαρίζῃς ἀπ' αὐτές; Σὲ ἱκετεύω λοιπὸν, λυπήσου με, ἂν καὶ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ λέγωμαι ἀδελφός σου· σπλαχνίσου τοὺς ὁμογενεῖς σου. Ἐλα κοντά μας καὶ κοντὰ στὸν ὄσιο πατέρα μας, φίλε τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ σημειώσῃ ὁ Κύριος τὸ φῶς τοῦ προσώπου Του ἐπάνω μας, καὶ μὲ τὶς εὐχές σου νὰ δώσῃ καὶ πάλι νὰ ἀναβλύσῃ τὸ μύρο ἀπὸ τὰ ἅγια λείψανα τοῦ Ὁσίου, μὲ τὴν χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ νὰ παρηγορήσῃ τοὺς δούλους Του, ὅπως καὶ πρίν».

Ὁ φιλόθεος ὅμως Σάββας, ἐκούσιος αἰχμάλωτος τῆς θείας ἀγάπης, δὲν ἤθελε νὰ ἀποχωρισθῇ τὴν γλυκύτητα τῆς ἐρημητικῆς ζωῆς καὶ νὰ πάῃ στὸν ἀδελφὸ του. Γι' αὐτὸ ἔγραψε μὲ τὸ χέρι του ἕνα γράμμα ἱκετευτικὸ στὸν ἅγιο πατέρα του, σὰν νὰ ἦταν ζωντανός,—ἀφοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατο δὲν πέθανε—καὶ τοῦ ἔλεγε: «Σὲ ἱκετεύουμε ὅσιε πάτερ, παράβλεψε, σὰν νὰ εἶχες ἐντολὴ ἀπὸ

τὸν Θεό, τὶς ἀμαρτίες μας πρὸς Αὐτὸν καὶ τὴν ἀνυπακοή τῶν παιδιῶν σου πρὸς σέ καὶ κάνε ὁ τάφος σου, ποὺ ἐπισκιάσθηκε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, νὰ ἀναβλύσῃ τὸ ἱερὸ μύρο καὶ τώρα, ὅπως πρῶτα χαροποίησε τὰ παιδιά σου καὶ τὸν λαό σου, ποὺ θὰ ἀλειφθοῦν μὲ αὐτό, γιὰ νὰ μὴν ἀποκάμουν ἀπὸ τὶς θλίψεις. Ὅταν ζοῦσες ἀκόμη στὴν γῆ, μοῦ εἶπες πὼς θὰ μὲ ἀκοῦς γιὰ χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ μοῦ ὑποσχέθηκες ὅτι δὲν θὰ μὲ ἀφήσης χωρὶς τὶς πρεσβεῖες σου, ὅταν ἀναχωροῦσες πρὸς Αὐτόν. Ἐὰν αὐτὰ ἀληθεύουν, δεῖξε καὶ τώρα, κύριέ μου, τὴν πατρικὴ σου ἀγάπη καὶ ἀκουσέ με, γιὰ νὰ μὴ καταισχυνοῦν τὸ τέκνο σου, ποὺ ἐλπίζει ἐν Κυρίῳ σὲ σένα. Εὐχῆσου γιὰ μᾶς πρὸς τὸν Θεό, στὶς ἁγίες δεήσεις σου».

Ὁ ἅγιος Σάββας ἔγραψε χωριστὰ καὶ στὸν ἀδελφό του Στέφανο γράμμα παρηγορητικὸ καὶ παρέδωσε τὰ δύο γράμματα στὸν μαθητὴ του, τὸν σεβαστὸ καὶ ὄσιο ἱερομόναχο Ἰλαρίωνα, γιὰ νὰ τὰ μεταφέρῃ στὴν πατρίδα του. Τοῦ εἶπε δὲ νὰ μὴ δώσῃ σὲ κανένα τὸ γράμμα πρὸς τὸν πατέρα, ἀλλὰ ὠρισμένη μέρα νὰ τελέσῃ τὴν θεία Λειτουργία καὶ νὰ τὸ διαβάσῃ πάνω ἀπὸ τὸν τάφο του.

Ὁ ἱερομόναχος Ἰλαρίων, ὅταν ἔφθασε στὴν Σερβία ἔπραξε σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ ἀββᾶ του. Παρέδωσε στὸν Στέφανο τὸ γράμμα του καὶ τοῦ ἐξήγησε γιὰ τὸ δεύτερο. Ἀφοῦ διάβασε τὰ γραφόμενα ὁ Στέφανος μὲ δάκρυα, παραξενευόταν ποὺ ὁ ἀδελφός του δὲν τοῦ ἐκπλήρωσε τὴν θερμὴ παράκλησι, νὰ ἔλθῃ. Τὸν ἀπεσταλμένο ὅμως τὸν δέχθηκε μὲ χαρὰ καὶ μεγάλο σεβασμό. Πῆγε καὶ αὐτὸς μαζί μὲ τὸν ἱερομόναχο Ἰλαρίωνα στὴν Στουπένιτσα. Στὴν ἀγρυπνία, ὁ Ἄγιορείτης γέροντας θαύμαζε τὴν ἀκοίμητη ὀρθοστασία, τὰ δάκρυα καὶ τὴν κατάνυξι τοῦ κοσμοκράτορα, ποὺ ἂν καὶ ζοῦσε στὸν κόσμον εἶχε ἀποκτήσει τόση εὐσέβεια, ποὺ καὶ οἱ μοναχοὶ σπάνια ἔχουν. Πραγματικὰ ὁ Στέφανος δὲν ἦταν ἓνας συνηθισμένος βασιλεύς. Ἐμπειρὸς καὶ ἀνδρείος στρατιώτης, θαυμαστὸς καὶ εὐχάριστος μεταξὺ τῶν εὐγενῶν του, κοσμημένος μὲ τὴν δικαιοσύνη καὶ τὴν εὐθύτητα, ἰδιαίτερα μὲ τὴν ἀγάπη στοὺς πτωχοὺς, μεγάλος φίλος τῶν γραμμάτων

καὶ πολὺ ἐξυπνος καὶ ἱκανὸς στὸν λόγο, ἦταν ἐξαιρετὸς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ὅταν στεκόταν στὴν ἐκκλησία, πότιζε τὴν γῆ μὲ τὰ δάκρυα τῆς κατανοητικῆς προσευχῆς του.

Μετὰ τὴν ὀλονύκτια ἀγρυπνία, ὁ ὄσιος γέροντας Ἰλαρίων, ὁ ἱερομόναχος, βγῆκε ἀπὸ τὸ ἱερὸ Βῆμα μὲ τὴν ἱερατικὴ του στολή, κρατώντας τὸ θυμιατήρι καὶ τὸ γράμμα. Πλησίασε στὸν τάφο τοῦ ὀσίου Συμεῶν, ὅπου στεκόταν ὁ αὐτοκράτορας κατασυχνημένος, καὶ ἀφοῦ θυμίασε καὶ προσκύνησε μὲ κατάνυξι, εἶπε τὸ Τρισάγιο καὶ μετὰ διάβασε μεγαλοφώνως τὸ ἱκετήριο γράμμα τοῦ θεοφόρου κύρ - Σάββα. Μόλις λοιπὸν τελείωσε τὴν ἀνάγνωσι, ἀμέσως ἄρχισε νὰ ἀναβλύζῃ ἄφθονο μύρο ἀπὸ τὸν τάφο, ὥστε δὲν πρόφθασαν νὰ τὸ συνάξουν στὰ σκευῆ, ἀλλὰ πλημμύρισε ὅλο τὸ δάπεδο τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν τάφο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς ἱερὲς εἰκόνες τοῦ Ὀσίου πῆγαζε τὸ μύρο.

Μπροστὰ σὲ ὅλα αὐτά, ἐνοιῶσαν ὄλοι τρόμο καὶ χαρὰ καὶ μὲ δάκρυα ἐκραύγαζαν, «Κύριε, ἐλέησον!» Ὁ ὄσιος ἀββᾶς Ἰλαρίων τοὺς ἔλειψε ὄλους μὲ μύρο καὶ ὁ αὐτοκράτορας Στέφανος τοὺς εἶπε: «Πρέπει νὰ θαυμάζῃ κανεὶς τὸν Θεό, γιὰτὶ πραγματικὰ εἶναι «θαυμαστὸς ἐν τοῖς ἁγίοις Αὐτοῦ» καὶ νὰ τὸν δοξάζῃ πάντοτε μὲ φόβο. Ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἁγίους Του πρέπει νὰ θαυμάζῃ κανεὶς καὶ νὰ τοὺς τιμᾷ, ἐπειδὴ χωρὶς ἀμφιβολία ἔχουν μεγάλη παρρησία πρὸς Αὐτὸν μὲ τὰ ἔργα καὶ τὶς ἀρετὲς τους, μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πίστι τους. Γιὰτὶ ποιοὺς νόμος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως λέει, ὅτι μποροῦν νὰ γράφουν οἱ ζωντανοὶ στοὺς νεκροὺς ἢ νὰ λένε κάτι καὶ νὰ ὑπακούουν οἱ νεκροὶ καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὶς ἐντολές τους; Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ ἔγιναν σύμφωνα μὲ τὸν λόγο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ: «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάκεινος ποιήσει καὶ μείζονα τούτων ποιήσει» (Ἰωάν. 14, 12). Ὅταν ἔλεγε ὁ Κύριος: «Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω ἔγειρε» (Μάρκ. 5, 41) ἢ «Ἀλάζαρε, δεῦρο ἔξω» (Ἰωάν. 11, 43), τὸν λόγο ἀκολουθοῦσε ἀμέσως τὸ ἔργο. Ὅμοίως καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Του μὲ τὸ ὄνομά Του ἔκαναν ἔργα, ποὺ ξεπερνοῦσαν τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Καὶ σήμερα, τὸ ἐξάισιο αὐτὸ θαῦμα ἔγινε ἐμπρὸς στὰ μάτια μας ἀπὸ τὸν Κύριο γιὰ χάρι τῶν Ἁγίων αὐτῶν, δηλαδὴ τοῦ ὀσίου πατέρα

μας Συμεών και τοῦ κυρίου και ἀδελφοῦ μου Σάββα. Γιατί, ἔμεῖς ἔχοντας τόσο πολὺ προσευχηθῆ και κλάψει πρὶν, δὲν εἰσακουσθήκαμε· τώρα ὅμως βλέπετε τὴν ὑπερφυσικὴ ὑπακοή τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλο και μόνο με τὸ γράμμα. Εἶδατε πῶς ὁ Θεὸς τοὺς ἀκούει και κάνει τὸ θέλημά τους; Ὅλα αὐτὰ γίνονται για τὴν σωτηρία μας, για νὰ μάθουμε ὅτι ὁ Θεὸς ἀκούει ἕνα δικαιοπερισσότερο ἀπὸ πολλοὺς ἁμαρτωλοὺς· για νὰ γνωρίσουμε ὅτι ἡ ζωὴ μας δὲν εἶναι εὐάρεστη στὸν Θεὸ και ἔτσι νὰ καταδικάσουμε τὸν ἄθλιο ἑαυτό μας, γιατι εἴμαστε ἀνάξιοι και νὰ πατᾶμε τὴν γῆ. Ἐχουμε ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους με τὶς ἁμαρτίες μας, ἐνῶ πρέπει νὰ τοὺς τιμᾶμε και νὰ μιμούμεθα τὰ ἔργα τους, κατὰ δύναμι, θαυμάζοντας τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ για μᾶς, τὴν μακροθυμία και τὸ ἔλεός τους. «Ὡ βᾶθος πλοῦτου και σοφίας και γνώσεως Θεοῦ! ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρύματα αὐτοῦ και ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο» (Ρωμ. 11, 33 - 34) σὲ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ κάνει για τὴν σωτηρία μας; Γιατι «ἐξ αὐτοῦ και δι' αὐτοῦ και εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν» (Ρωμ. 11, 36).

Μὲ αὐτὴ τὴν εὐκαιρία ὁ φιλόχριστος αὐτοκράτορας τοὺς φιλοξένησε ὅλους πλοῦσια και ἔδωσε στοὺς πτωχοὺς πολλὰ δῶρα. Φεύγοντας δόξαζαν ὅλοι τὸν Θεὸ για τὰ θαύματα τῶν Ἁγίων. Τὸν ἀββᾶ Ἰαρίωνα ὁ βασιλεὺς, δὲν ἐπέμενε νὰ τὸν κρατήση, ἀπὸ σεβασμὸ· ἀλλ' ἀφοῦ τοῦ ἔβαλε μετάνοια, τοῦ εἶπε: «Πάτερ σου χρωστῶ πολλά, γιατι πολὺ κοπίασες για μᾶς, χάριν τοῦ ἀδελφοῦ μου και μᾶς πλούτισες με τὸ μύρο τοῦ ὀσίου πατέρα μας». Τοῦ ἔδωσε και δῶρα για τὸν ἀδελφὸ του και μία φιάλη με μύρο με τὴν ἐξῆς παραγγελία: «Αὐτὸ ποὺ δωρήθηκε σὲ μᾶς με τὶς πρεσβεῖες σου ἀπὸ τὸν ὄσιο πατέρα μας, και ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τὸν Θεὸ, δέξου το και εὐχήσου για τὴν σωτηρία μας».

Ὅταν γύρισε στὸ Ἅγιο Ὄρος ὁ ἀββᾶς Ἰαρίων διηγῆθηκε στὸν Ἅγιο λεπτομερῶς τὰ θαύματα ποὺ ἔγιναν, ἂν και ἐκεῖνος τὰ ἤξερε. Ὁ Ἅγιος με πολλὰ δάκρυα ἐδόξασε τὸν Θεὸ, ποὺ ἀκουσε τὴν δέησί του, ἄλειψε τὸν ἑαυτό του με τὸ ἅγιο μύρο και εὐχαρίστησε τὸν πατέρα του για τὴν ἀγάπη του πρὸς αὐτόν.

H ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1219 οἱ ἀνάγκες τῆς Μονῆς παρακίνησαν τὸν ὄσιο Σάββα νὰ ταξιδεύση πάλι για νὰ συναντήση τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα και τὸν Πατριάρχη· ὅχι ὅμως στὴν Κωνσταντινούπολι, ἀλλὰ στὴν Νίκαια, ἐπειδὴ και οἱ δύο βρίσκονταν ἐκεῖ, ἀφοῦ ἡ Κων/πολις ἀπὸ τὸ 1204 ἦταν στὰ χέρια τῶν Λατίνων Σταυροφόρων. Ἡ Νίκαια ἦταν τότε τὸ κέντρο ὅλης σχεδὸν τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων. Φημισμένη ἦδη ἀπὸ τὴν Α' και τὴν Ζ' Οἰκουμενικῆ Σύνοδο ποὺ ἔγιναν ἐκεῖ, ἀπέκτησε ἀργότερα μεγαλύτερο κύρος, λόγω τῆς μεταφορᾶς σ' αὐτὴν τοῦ παλατιοῦ και τοῦ Πατριαρχείου. Τότε βασιλεὺς ἐκεῖ ὁ αὐτοκράτορας Θεόδωρος Α' ὁ Λάσκαρις, γαμπρὸς τοῦ αὐτοκράτορα Ἀλεξίου τοῦ Γ' ποὺ ἐκθρονίσθηκε. Εἶχε σύζυγό του τὴν Ἄννα, και ἐπομένως ἦταν σύγγαμβρος τοῦ αὐτοκράτορα τῶν Σέρβων Στεφάνου, ποὺ εἶχε σύζυγο τὴν Εὐδοκία, ἀδελφὴ τῆς Ἄννας. Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ὑποδέχθηκε τὸν Σάββα με πολλὴ ἀγάπη, ἐπειδὴ εἶχε ἀκούσει πολλὰ για τοὺς ἀγῶνες του στὸ Ἅγιο Ὄρος, ἀλλὰ και γιατι ἦταν συγγενῆς του.

Ἀφοῦ ἔμεινε πολὺ καιρὸ σὰν φιλοξενούμενος τοῦ βασιλέως και τελείωσε τὶς ὑποθέσεις τῆς Μονῆς, ὁ ἅγιος Σάββας ἐτοιμαζόταν νὰ γυρίση πίσω. Ὅμως ἔλαβε στὴν καρδιά του μιὰ πληροφορία ἀπ' τὸν Θεὸ και ἀποφάσισε νὰ πραγματοποιήση ἕνα βαθύτατο πόθο του· γι' αὐτὸ εἶπε στὸν ἑαυτό του και στοὺς συνοδούς του: «Ἦλθε καιρὸς νὰ πραγματοποιήσω, με τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τὸν πόθο τῆς καρδιάς μου για χάρι τῆς πατρίδας μας. Ἄραγε θὰ εἶμαι εὐκαιρὸς ἀργότερα νὰ ξαναέλθω ἐδῶ; Ποιὸς ξέρει ἂν ζήσουμε;»

Μὲ τὴν ἐλπίδα λοιπὸν στὸν Θεὸ, ἀνέφερε στὸν βασιλέα τὸ

ἐξῆς αἴτημα: «Ὁ Θεός, ποῦ θέλει ὅλων τὴν σωτηρία καὶ τὴν δική μας, ἔδωσε νὰ διωχθῆ ἢ κακὸδοξὴ αἵρεσι ἀπὸ τὴν χώρα καὶ τὸν λαὸ μας, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ὀσίου πατέρα μου καὶ τὴν προσπάθεια ὅλων μας καὶ συνάμα νὰ στερεώνεται ἡ ὀρθόδοξὴ πίστι καὶ νὰ ἐξαπλώνεται. Ὁμως ἓνα μᾶς λείπει· δὲν ἔχουμε δικό μας Ἀρχιεπίσκοπο νὰ χειροτονῆ στὴν χώρα μας καὶ νὰ διδάσκη. Γι' αὐτό, πολὺ παρακαλῶ τὴν μεγαλειότητά σου νὰ πῆ στὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, νὰ χειροτονήσῃ ἓναν ἀπ' τοὺς ἀδελφούς ποῦ εἶναι μαζί μου, Ἀρχιεπίσκοπο τῆς χώρας μας». Ὁ βασιλεὺς ἀπάντησε. «Μὲ τὴν ψυχὴ μου γεμάτῃ χαρὰ θὰ ἐκπληρώσω τὴν παράκλησί σου, ὅμως θέλω νὰ δῶ τὸν ἀδελφό ποῦ διάλεξες, γιατί αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ἄξιος». Τότε ὁ Ἅγιος τοῦ εἶπε: «Ἄς ἔλθουν ὅλοι ἐνώπιόν σου καὶ ὁ Ἀγγελὸς σου θὰ σὲ πληροφορήσῃ, ποιὸν ἐκλέγει ὁ Θεός». Ὅταν συγκεντρώθηκαν ὅλοι οἱ Χιλιανδαρινοὶ ἀδελφοί, ποῦ εἶχαν ἔλθει μὲ τὸν Ἅγιο, ὁ αὐτοκράτορας εἶπε: «Οἱ πατέρες μου καὶ ἀδελφοί σου, εἶναι ὅλοι τίμιοι καὶ ἅγιοι, ἀλλὰ δὲν εἶμαι τόσο βέβαιος ἂν εἶναι κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς ἄξιος γιὰ τόσο μεγάλο ἄξιωμα καὶ ἀποστολικὸ θρόνο. Ἐσένα μόνον διάλεξε ἐν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ μου, γιατί ἡ ζωὴ σου ἀπὸ τὴν νεότητά σου δὲν μᾶς εἶναι ἄγνωστη». Ὁ Ἅγιος ὅμως δὲν δεχόταν, λέγοντας: «Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω ὠριμάσει γιὰ τέτοιο ἄξιωμα, οὔτε ἔχω γίνεαι ἄξιος μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς μου».

Ὁ αὐτοκράτορας πληροφορήσῃ τὸν Πατριάρχη γιὰ τὸ αἶτημα τοῦ Ἁγίου καὶ τοῦ παρήγγειλε νὰ μὴ δώσῃ σὲ ἄλλον αὐτὸ τὸ ἄξιωμα, παρὰ μόνον στὸν ἴδιον τὸν Ὅσιο. Ὁ Πατριάρχης χάρισε πολὺ γιὰ τὴν προτίμησι αὐτῆ τοῦ βασιλέως, γιατί καὶ ὁ ἴδιος ἀγαποῦσε πολὺ τὸν Ἅγιο. Ἀμέσως πῆγε στὸν βασιλέα καὶ μαζί εἶπαν στὸν Σάββα: «Μὴν ἀρνήσῃ τὴν ἀποστολικὴ ἐκλογή ποῦ κάναμε, γιατί ἔχουμε πληροφορία μέσα μας ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ σένα. Δέξου τὴν συμβουλὴ μας σὰν ἀγαθὴ καὶ ὠφέλιμη. Τώρα στὴν ἀρχή, χρειάζεται στὸν λαὸ σου ἓνας καλὸς συμπαραστάτης μὲ τέτοιο ἄξιωμα. Σὲ σένα εἶναι ἐνωμένος ὁ λόγος τῆς διδασχῆς

μὲ τὸ κύρος, καὶ μὲ τὸν Θεὸ βοηθὸ δὲν θὰ δυσκολευτῆς. Τί ὠφελεῖ νὰ σώσῃ κανεὶς μόνον τὸν ἑαυτὸ του μὲ τὴν ἀσκητικὴ μόνωσι στὴν ἔρημο; Ἐὰν ὅμως στὸν κόσμον ἐπιστρέψῃς πολλοὺς ἀπὸ τὴν πλάνη στὸν Θεὸ, θὰ σοῦ λογαριασθῆ σὰν μεγαλύτερη ἀγάπη πρὸς Αὐτόν».

Ὁ Ὅσιος ὅμως αἰχμαλωτισμένος ὀλόκληρος ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῆς ἐρημητικῆς ζωῆς, ἀπέφευγε τὰ ἀξιώματα ὅπως τὸ πουλὶ τὴν παγίδα, προτιμώντας πάνω ἀπ' ὅλα τὴν ἀγγελικὴ ζωὴ τῆς ἐρήμου, μὲ τὴν νηστεία, τὴν ἀσκησι καὶ τὴν ἡσυχαστικὴ προσευχή. Ἡ ἀγάπη στὴν ζωὴ αὐτῆ τοῦ κατέτρωγε τὴν ψυχὴ καὶ συνέχιζε ἐπίμονα νὰ ἀρνήται στὸν βασιλέα καὶ τὸν Πατριάρχη. Τελικὰ ὁ βασιλεὺς ἐνοχλήθη ἀπ' αὐτὸ καὶ τοῦ εἶπε: «Ποιὸς στερεῖται κάτι καὶ τὸ ζητᾷ ἀντιμαχόμενος; Ἐπρεπε νὰ εἶχες ὑποταχθῆ στὴν θεάρεστη συμβουλὴ τῶν πολλῶν καὶ ὄχι νὰ ἐπιμένῃς μὲ τὴν ἀνυπακοή σου στὴν γνώμη σου. Ζήτησε νὰ βρῆς ποιὸς θὰ σὲ χειροτονήσῃ· ἐμεῖς ἔχουμε κι' ἄλλες ἐργασίες». Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ὁ βασιλεὺς ἀποσύρθηκε.

Ἡ ταπεινὴ καὶ δίκαιη αὐτῆ ψυχῆ, ποῦ μισοῦσε τοὺς ἐπαίνους καὶ τίς τιμὲς τῶν ἀνθρώπων σὰν βλασφημία καὶ ἀτιμία, βρέθηκε σὲ μεγάλο δῆλημα. Ἀλλὰ τί μπορούσε νὰ κάνῃ, βλέποντας τὴν πικρία τοῦ αὐτοκράτορα καὶ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ Πατριάρχῃ; Μὲ τὴν πίεσι αὐτοῦ καὶ ὅλων τῶν ἀρχόντων, ὑποτάχθηκε στὴν θέλησι τους καὶ εἶπε: «Κατὰ τὸ θέλημά Του, ἄς κάνῃ ὁ Θεὸς σὲ μένα τὸν ἁμαρτωλό».

Ὁ βασιλεὺς χάρισε γι' αὐτὸ καὶ ἔδωσε ἐντολὴ νὰ ἐτοιμασθοῦν ἀπ' τὸ βασιλικὸ ἀνάκτορο ὅλα τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴν χειροτονία τοῦ Ἀρχιερέως. Στὴν γιορτῆ δὲ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ 1219, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχῃς Ἐμμανουὴλ χειροτόνησε τὸν ὀσιο Σάββα, Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Σερβίας. Στὴν χειροτονία παρεβρέθη κι' ὁ βασιλεὺς μὲ τὴν συνοδεία του, ἀναφωνώντας: «Ἄξιος!» Τὸ ἄξιο τοῦ Σάββα καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς τὸ φανέρωσε. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀρχόντες εἶδε ὅτι τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας ξεχύθηκε πάνω στὸν Ἅγιο φῶς οὐράνιον καὶ τόσο τὸν φώτισε, ὥστε ἔγινε ὅλος

πύρινος και ἀκτινοβόλος. Μετά τὸ τέλος τῆς θείας Λειτουργίας ὁ βασιλεὺς και ὄλοι οἱ μεγιστάνες και ὁ λαὸς πλησίασαν τὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο και πῆραν τὴν εὐλογία του. Ὁ εὐσεβὴς αὐτοκράτορας προσκάλεσε στὸ παλάτι του γιὰ τὸ γεῦμα τὸν Πατριάρχη, ὄλους τοὺς Ἐπισκόπους με τοὺς ἱερεῖς και πολλοὺς ἄρχοντες. Ὁ Πατριάρχης ἔβαλε τὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο τῆς Σερβίας στὸ πλευρό του, σὰν σύνθρονο. Κατευχαριστημένος ὁ βασιλεὺς γιόρτασε με μεγαλοπρέπεια τὸ γεγονός και χάρισε δῶρα ἀξίας σὲ ὄλους, ὥστε θαύμαζαν τὴν μεγάλη του ἀγάπη στὸν Ἅγιο. Ἀκόμη μοίρασε και στοὺς πτωχοὺς πολλὰ χρήματα, ὅπως συνήθιζαν ἀπὸ παλιὰ στὸ Βυζάντιο.

Μετὰ ἀπὸ λίγο ὁ ἅγιος Σάββας, ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν πατρίδα. Ἀλλὰ εἶχε ἀπ' τὸν Θεὸ μιὰ ιδέα τὴν ὁποία πολὺ μελέτησε. Δηλαδή, νὰ ζητήση ἀπὸ τὸν βασιλέα και τὸν Πατριάρχη τὸ δικαίωμα νὰ χειρονηται ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Σέρβων στὴν χώρα του, γιὰτι και τὸ ταξίδι στὴν Νίκαια ἦταν μακρυνὸ και τὰ ἔξοδα μεγάλα, ἀλλὰ και οἱ συνεχεῖς πόλεμοι ματαξὺ δυτικῶν και ἀνατολικῶν κρατῶν ἴσως ἐμπόδιζαν τὴν ἐπικοινωνία. Ἀκόμη ὁμως σκεπτόταν, μὴ τυχὸν ποτέ, ἀπὸ δυσμενῆ διάθεσι, κρατοῦν οἱ βασιλεῖς ἢ οἱ Πατριάρχαι τὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο τῆς Σερβίας κενό, γιὰ πολὺ καιρό. Ὁ Ἅγιος τὰ συλλογίσθηκε ὄλα αὐτὰ καλά, ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦσε νὰ ἐξασφαλίση στὴν Σερβικὴ Ἐκκλησία πλήρη ἀνεξαρτησία και νὰ μὴν ἐξαρτᾶται οὔτε ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, οὔτε ἀπὸ τὴν Δύσι. Γι' αὐτὸ ἐπικαλέσθηκε σὲ βοήθεια τὸν Θεό, με τις εὐχὲς τοῦ ὀσίου πατέρα του Συμεῶν και πῆγε στὸν βασιλέα και τοῦ εἶπε: «Ἀφοῦ εὐδόκησες, παρακινημένος ἀπ' τὸν Θεό, νὰ κάνης σὲ μᾶς ἀγάπη, ὀλοκλήρωσέ τὴν λοιπόν, ὥστε νὰ λάβω ἀπὸ τὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη εὐλογία και ἄδεια προφορικὴ και γραπτὴ, στὸ ἐξῆς νὰ μὴ χειρονηται ὁ Ἀρχιεπίσκοπός μας στὴν Βασιλεύουσα πόλι, ἀλλὰ στὴν χώρα μας ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους του».

Στὸ ἄκουσμα αὐτῆς τῆς παρακλήσεως, τὸ πρόσωπο τοῦ βασιλέως ἄλλαξε. Αὐτὸ δὲν ἄρесе οὔτε στὸν Πατριάρχη, οὔτε στοὺς

ἄρχοντες, γιὰτι ἐπιθυμοῦσαν ἢ Σερβικὴ Ἐκκλησία νὰ ὑπάγεται στὸν οἰκουμενικὸ θρόνο. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὴν μεγάλη ἀγάπη του πρὸς τὸν ἅγιο Σάββα, ντρεπόταν νὰ μὴν ἐκπληρώση τὴν παράκλησί του. Γι' αὐτὸ, ἀφοῦ καθησύχασε με δυσκολία ὄσους εἶχαν ἀντιρρήσεις, δέχθηκε τὸ αἴτημα τοῦ Ἁγίου. Τότε ὁ Πατριάρχης, με παράκλησι τοῦ βασιλέως, ἔδωσε γραπτὴ εὐλογία (πατριαρχικὸ γράμμα), νὰ μὴν ἔρχωνται στὸ ἐξῆς ἀπὸ τὴν Σερβία στὴν Βασιλεύουσα γιὰ τὴν χειροτονία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τους, ἀλλὰ νὰ τὴν κάνη ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος με τὴν σύνοδο τῶν Ἐπισκόπων⁽¹⁾ ἢ νὰ συνέρχωνται μόνοι οἱ Ἐπίσκοποι και νὰ χειροτονοῦν τὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο. Σ' αὐτὸ συμφώνησαν και ὄλοι οἱ Μητροπολιταί και Ἐπίσκοποι και μετὰ ἀπὸ ἰδιόχειρ ὑπογραφή τους, παρέδωσαν τὸ πατριαρχικὸ γράμμα στὸν Ἅγιο.

Γιὰ πολλὰς ἡμέρες ὁ Πατριάρχης δεχόταν τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Σάββα και σὰν νεοχειροτονημένο, τὸν δίδασκε ὄλους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνες. Ἀφοῦ τοῦ χάρισε τὴν ἀρχιερατικὴ ράβδο και ἱερὰ ἄμφια ὁ Πατριάρχης, τοῦ παρέδωσε ἕνα ἀκόμη γράμμα, τὸ ἐξῆς: «Ἐγώ, ὁ Ἐμμανουήλ, Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως και Νέας Ρώμης, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐχειροτόνησα τὸν ἱερομόναχο Σάββα, Ἀρχιεπίσκοπο πάσης τῆς Σερβίας και ἔδωσα εἰς αὐτὸν τὴν θεία ἐξουσία νὰ χειροτονῇ εἰς ὄλη τὴν ἐκκλησιαστικὴ περιοχὴ του ἐπισκόπους, ἱερεῖς και διακόνους· νὰ λύνη και νὰ δένη τὰ παραπτώμα και τις ἀμαρτίες τῶν ἀνθρώπων και νὰ διδάσκη ὄλους, βαπτίζοντάς τους εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς και τοῦ Υἱοῦ και τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Και ὄλοι οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ νὰ τὸν ὑπακούουν, ὅπως ἐμένα τὸν ἴδιο».

Ἀφοῦ ἀποχαιρέτησε τὸν ἅγιο Πατριάρχη, πὺ τὸν τίμησε τόσο πολὺ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σάββας πῆγε νὰ χαιρετήση και τὸν αὐτοκράτορα. Αὐτὸς τὸν δέχθηκε με ἀγάπη και ζητώντας τὴν εὐλογία του, εἶπε: «Ὅλα τὰ αἰτήματά σου τὰ ἐκπλήρωσα, ἅγιε

(1) Σ. Μ. Ὅπως ἀκριβῶς ἔγινε με τὸν διάδοχο τοῦ ἁγίου Σάββα.

πάτερ. Σὲ παρακαλῶ νὰ εὐχῆσαι καὶ γιὰ μᾶς στὶς προσευχές σου πρὸς τὸν Κύριο». Τοῦ ἔδωσε δὲ καὶ πολλὰ δῶρα, παρὰ τὶς ἀντιρρήσεις του, γιὰ νὰ τὰ διαθέσῃ ὅπως ἤθελε.

Ἔτσι ὁ ὁσιος ἀσκητὴς Σάββας ἀξιώθηκε νὰ λάβῃ τὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα καὶ ἡ Σερβικὴ ἐκκλησία ἔγινε ἀνεξάρτητη. Μετά, ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος ἐπέστρεψε διὰ θαλάσσης στὸ Ἅγιο Ὄρος. Ὅταν πληροφορήθηκαν τὴν ἀφιξί του οἱ πατέρες, ἄρχισαν νὰ μαζεύωνται στὸ Χιλανδάρι ἀπὸ τὶς ἐρημιές καὶ τὰ σπήλαια καὶ τὶς ὁπές τῆς γῆς, γεμᾶτοι χαρὰ ἀλλὰ καὶ λύπη. Χαρὰ γιὰτὶ θὰ τὸν ἔβλεπαν καὶ θὰ ἔπαιρναν τὴν εὐλογία του, καὶ λύπη γιὰτὶ ὁ κάλὸς τους τροφοδότης, ὁ ὁμότροπος συνασκητὴς τους, αὐτὸς ποὺ ἀπὸ παιδί μεγάλωσε μαζί τους στὴν ἔρημο, θὰ ἀναγκάζοταν νὰ τοὺς ἐγκαταλείψῃ. Ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος τοὺς παρηγόρησε ὅλους μὲ τοὺς εὐσπλαχνικοὺς του λόγους, τοὺς ἐφωδίασε μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα καὶ τοὺς παρακάλεσε νὰ τοῦ γίνουν βοηθοί, μὲ τὶς πρεσβεῖες τους στὸν Θεό. Τότε ὁ Πρῶτος καὶ οἱ ἄλλοι ἡγούμενοι τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων Μονῶν προσκαλοῦσαν μὲ τὴν σειρά τὸν ἅγιο Ἀρχιεπίσκοπο νὰ τοὺς λειτουργήσῃ καὶ νὰ τοὺς χειροτονήσῃ ἱερεῖς, διακόνους καὶ ἀναγνώστas. Ἔτσι ὁ Ἅγιος ἐπισκέφθηκε γιὰ τελευταία φορὰ ὅλες τὶς Μονές καὶ προσκύνησε τὶς ἐκκλησίες, ὅπου καὶ προσευχήθηκε θερμὰ γιὰ ὅλο τὸν κόσμο. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀσπάσθηκε ἀδελφικὰ τὸν Πρῶτο, τοὺς ἡγουμένους καὶ ὅλους τοὺς ἀδελφούς, γύρισε στὸ Χιλανδάρι. Ἐκεῖ νουθέτησε ἰδιαίτερα τὸν Ἠγούμενο, νὰ γίνῃ τύπος κάθε ἀρετῆς στοὺς ὑποτακτικούς του· τοὺς ἀδελφούς ἐπίσης νὰ ὑπακούουν σὲ ὅλα τὸν Ἠγούμενο μὲ φόβο Θεοῦ. Καὶ ἀφοῦ ἔδωσε σὲ ὅλους τὴν εἰρήνη, τὴν εὐλογία καὶ τὸν ἐν Χριστῶ ἀσπασμὸ, ἀναχώρησε γιὰ τὴν Σερβία, παίρνοντας μαζί του μερικοὺς ἐκλεκτοὺς μοναχοὺς, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς χειροτονήσῃ ἐκεῖ Ἐπισκόπους.

Καθὼς ἐφευγε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὄρος ὁ Ὅσιος, ἔβλεπε μὲ ἀγάπη καὶ λύπη τὰ πυκνὰ δάση καὶ τὰ στενὰ μονοπάτια, ὅπου περπατοῦσε ἄλλοτε μὲ γυμνὰ πόδια καὶ ἐπισκεπτόταν τοὺς ἁγίους, θαυμάζον-

τας τὴν μακάρια ζωὴ τους, ζωὴ ἀδιακόπτης ἀναβάσεως τοῦ νοῦ ἀπὸ τὰ ἐπίγεια στὸν Θεό. Οὐμύοταν ἀκόμη τὰ πρῶτα χρόνια τῆς μοναχικῆς του πολιτείας καὶ πόσα διδάγματα ἔπαιρνε ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἁγίους ἀσκητὰς καὶ πόση βοήθεια στὸν δρόμο του πρὸς τὸν Θεό, μὲ τὸ νὰ βλέπῃ τὴν ζωὴ τους. Ἡ σκέψι μάλιστα ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ τὰ εὗρισκε στὴν χώρα του, ἔκανε τὸν χωρισμὸ του ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὄρος ἀκόμη δυσκολώτερο. Γι' αὐτὸ καθὼς ἀπομακρυνόταν ἀπὸ αὐτό, σὰν ἀπὸ κάποιο θεῖο παράδεισο, θρηνοῦσε καὶ ἔλεγε: «Ἄχ, πόσα ἀγαθὰ στερήθηκα ὁ ἄθλιος! Ὡ πόσο πλοῦτο —τὴν ἐλεύθερη ἀπ' τὶς φροντίδες τοῦ κόσμου προσευχή— ἀντάλλαξα μὲ τὴν φθαρτὴ ἀνθρώπινη δόξα. Ἀλλοίμονό μου, ἀλλοίμονό μου! Ποιὸς δὲν θὰ μὲ κλάψῃ! Ποῦ ἔπεσα καὶ τί ἔπαθα! Κύριε ὁ Θεός μου, ἀποχωρίζομαι ἀπὸ τοὺς ἁγίους Σου, ἀπὸ τὴν ἐλπίδα μου. Φεύγω ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὄρος! Ἐὰν εἶναι ἐπάνω μου τὸ θέλημά Σου τὸ ἀγαθό, μὲ τὶς πρεσβεῖες τῆς Ὑπεραγίας Μητέρας Σου καὶ τοῦ ὁσίου Συμεῶν τοῦ πατέρα μου, μὴ μὲ ἀφήνῃς σ' αὐτὴ τὴν λύπη, γιὰ νὰ μὴν καταποντισθῶ μέσα στὴν ἄθυμία!»

Ἔτσι, ταξιδεύοντας θλιμμένος ὅλη τὴν ἡμέρα, ἐφθασε μέχρι τὴν πρώτη διακοντέρουσι ἔξω ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὄρος. Κατάκοπος καὶ καταλυπημένος ἔπεσε νὰ ἀναπαυθῆ. Ἄλλ' ἰδοὺ ὅπου στὸν ὕπνο τοῦ φανερώθηκε ἡ Παναγία Θεοτόκος καὶ ἔδιωξε τὴν ἄθυμία ἀπ' τὴν ψυχὴ του, λέγοντας: «Ἐμένα ἔχεις μεσίτρια στὸν Βασιλέα τῶν ὅλων, τὸν Υἱὸ καὶ Θεὸ μου καὶ γιὰτὶ λυπᾶσαι; Σῆκω ἐπάνω καὶ πῆγαινε γρήγορα στὸ ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο σὲ διάλεξε ὁ Κύριος καὶ μὴν ἀμφιβάλλῃς σὲ τίποτε, γιὰτὶ πάντοτε θὰ εἶναι ὁ Κύριος βοηθός σου στὸ ἀγαθό».

Ὅταν συνῆλθε ἀπὸ τὸ ὄραμα ὁ ἅγιος Σάββας, αἰσθάνθηκε τὴν καρδιά του παρηγορημένη καὶ γεμᾶτος ἀνέκφραστη ἀγαλλίασι, εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ μὲ πολλὰ δάκρυα. Ἐχοντας λοιπὸν ὅλη τὴν ἐλπίδα του σ' Αὐτόν, συνέχισε μὲ χαρὰ τὴν ὁδοιπορία του. Ὅταν ἦλθε στὴν μεγάλη πόλι τῆς Θεσσαλονίκης, προσκύνησε τὸν τάφο τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ ὅλες τὶς ἐκκλησίες, ἐπισκέφθηκε τὸν Μητροπολίτη καὶ κατέλυσε στὴν Μονὴ Φιλοκάλου. Ἀμέσως

κατόπιν παρήγγειλε στους καλύτερους εικονογράφους να του ετοιμάσουν δύο μεγάλες εικόνες. Μία του Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Παντοκράτορος και μία τῆς Ὑπεραγίας Μητέρας Του. Τίς εικόνες αὐτές τίς στόλισε ὁ Ἅγιος με χρυσά στεφάνια και πολύτιμες πέτρες και τίς τοποθέτησε στὸν ναὸ τῆς Μονῆς Φιλοκαλῶν σὰν δεῖγμα εὐγνωμοσύνης, γιατί τοῦ φανερώθηκε ἡ Παναγία. Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη προμηθεύθηκε ὅλα τὰ ἱερά σκεύη, τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπή του και τὰ ἀναγκαῖα Κανονικά βιβλία⁽¹⁾. Μετὰ ἀναχώρησε γιὰ τὴν χώρα του, ἀφοῦ εἰδοποίησε προηγουμένως τὸν ἀδελφὸ του Στέφανο γι' αὐτό.

Ὅταν ἔμαθε γιὰ τὴν ἐπιστροφή του ὁ εὐσεβὴς Στέφανος, χάριξε διπλά. Πρῶτα γιατί ἔρχεται ὁ ποθητός του ἀδελφός και μετὰ, ἐπειδὴ ἔρχεται με τὴν θεία ἐξουσία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ἡ ἀρρώστια του ὅμως τὸν ἐμπόδισε νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος σὲ συνάντησί του· ἔστειλε μόνο τὰ παιδιὰ του, νὰ τὸν ὑποδεθοῦν στὰ σύνορα τοῦ Βυζαντίου. Ὅταν ἔφθασε ὁ ἅγιος Σάββας στὸ ἀνάκτορο τοῦ ἀδελφοῦ του, τὸν βρῆκε τόσο ἐξασθενημένο, ὥστε δὲν μπορούσε νὰ σηκωθῆ γιὰ νὰ τὸν ἀσπασθῆ. Ἀλλὰ ὁ Κύριος, με τὴν ἐπιστροφή τοῦ δούλου Του, μετέβαλε τὴν γενικὴ λύπη γιὰ τὴν ἀρρώστια τοῦ Στεφάνου, σὲ χαρά. Γιατί ὁ ἅγιος Σάββας ἔκανε ἁγιασμό με τὸν ζωηφόρο Σταυρὸ και ἀφοῦ προσευχήθηκε θερμά, ἔδωσε ἀπὸ τὸ ἁγιασμένο νερὸ στὸν ἀδελφὸ του και ἐκεῖνος πῆρε δύναμι. Μετὰ ἔβαλε τὰ ἅγια χέρια του στὸ κεφάλι του και προσευχήθηκε πάλι μυστικά πρὸς τὸν Θεὸ και ἀμέσως πέρασε ἡ ἀσθένεια. Ἡ νεκρικὴ ὠχρότης τοῦ προσώπου του ἔγινε ρόδινο χρῶμα ὑγείας· ὁ ἀσθενὴς σηκώθηκε ἀπ' τὸ κρεβάτι — μολονότι οἱ καλύτεροι γιαιτροὶ ἔλεγαν πὼς δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα ζωῆς— και κάθισε στὸ τραπέζι με τὸν ἅγιο Ἀρχιεπίσκοπο και τοὺς λοιπούς.

Ἐπειὰ ἀπὸ τὴν ἐπάνοδό του στὴν Σερβία, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σάββας πληροφόρησε πρῶτα τὸν ἀδελφὸ του Στέφανο τί ἔκαμε

(1) Θεωρεῖται ὅτι τότε μεταφράστηκε ὁ Νομοκάνων (Πηδάλιον) τοῦ Φωτίου.

στὴν Νίκαια, τί σκοπεύει νὰ κάμῃ τώρα και πὼς σκέπτεται νὰ ὀργανώσῃ τὴν Ἐκκλησία. Κατόπιν πῆγε στὴν ἁγία Λαύρα Στουντένιτσα, γιὰ νὰ προσκυνήσῃ τὸν τάφο τοῦ ὀσίου πατέρα του και νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ γιὰ τὴν βοήθεια ποῦ τοῦ ἔδινε συνέχεια.

Ἀμέσως μετὰ, ὁ ἅγιος Σάββας ἄρχισε νὰ ἐργάζεται γιὰ τὴν διοικητικὴ ὀργανῶσι τῆς Ἐκκλησίας στὴν Σερβία. Σὲ συνεννόησι με τὸν ἀδελφὸ του Στέφανο, τοὺς ἄρχοντες, τοὺς ἱερεῖς και τὸν λαό, χάρισε τὴν χώρα σύμφωνα με τὰ γεωγραφικὰ τμήματα σὲ ἐπαρχίες, τίς ἐπαρχίες σὲ περιφέρειες, αὐτές δὲ σὲ ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες. Τοὺς πιὸ καλοὺς ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του, τοὺς χειροτόνησε Ἐπισκόπους· τοὺς δὲ καλύτερους ἱερεῖς, ἔκαμε πρωθιερεῖς. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, κάθε Ἐπισκοπὴ ἔλαβε ἓνα γνήσιο ἀντίγραφο τοῦ Νομοκάνωνος (Πηδαλίου) και ὅλων τῶν ἄλλων ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων και ὁ ἅγιος Σάββας ἔδωσε ἐντολὴ σὲ κάθε Ἐπισκοπὴ, οἱ ἀντιγραφὲς τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων νὰ γίνονται μόνο ἀπὸ τὰ ἐπισκοπικὰ αὐτὰ ἀντίγραφα. Ἔτσι ἐμποδίσθηκε ἡ νοθεία τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων, ποῦ εἶναι ἀναπόφευκτη, ὅταν ἡ ἀντιγραφὴ γίνεται ἀπὸ ἀντίγραφα μὴ γνήσια.

Ἀρχικά, ἔμεινε στὴν Στουντένιτσα ὁ Ἅγιος και ὅλες τίς Κυριακὲς και μεγάλες γιορτές, σύμφωνα με τὴν ἁγιορειτικὴ συνήθεια και τὸ Τυπικό, ἔκανε στὸν ναὸ ἀγρυπνίες δλονύκτιες και στὴν θεία Λειτουργία χειροτονοῦσε ἱερεῖς, διακόνους ὑποδιακόνους και ἀναγνώστας. Σὲ ὅλους δίδασκε τὴν Ὀρθοδοξία και τὴν ἐπιστροφή στὸν Θεὸ με τὴν μετάνοια και τὴν καθαρὴ ζωὴ. Θαυμαστὸ ἦταν τὸ γεγονός ποῦ συνεχῶς ἐπαναλαμβάνονταν στὸν τάφο τοῦ ὀσίου Συμεῶν. Κάθε φορὰ ποῦ πῆγαινε ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος τὴν ὥρα τῆς ἀκολουθίας στὸν τάφο τοῦ πατέρα του και τὸν θυμιάζε, ὁ Ὅσιος ἀπαντοῦσε, σὰν νὰ ἀνταπέδιδε, με τὴν ἄμεση ἔκχυσι τοῦ μύρου σὲ ὅλη τὴν ἐκκλησία.

Κατόπιν, ὁ ἅγιος Σάββας ἐγκατεστάθη στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ του στὴν Ζίτσα. Ἐκεῖ στόλισε με ἁγιογραφίες τὸν ναὸ, στερέωσε τὴν ἁγία Τράπεζα ἐπάνω σὲ ἱερά λείψανα και τὴν ἐγκαινίασε·

χειροτόνησε τους δώδεκα μαθητάς του, Ἐπισκόπους τῆς Σερβίας. Ἡμέρα καὶ νύκτα δὲν σταματοῦσε νὰ διδάσκη προσεκτικὰ τὸν καθένα ἀπ' αὐτοὺς λέγοντας: «Ἡ ἀρχιερωσύνη εἶναι ἔργο ἀγαθό, γιατί μεριμνᾷ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τιμᾶται πολὺ ἀπὸ τὸν Πρῶτο Ποιμένα, τὸν Ἐπίσκοπο τῶν ψυχῶν μας, Χριστὸ τὸν Θεό. Ὁ Ἐπίσκοπος πρέπει νὰ εἶναι ἀμεμπτος, νηφάλιος, ἐγκρατής, κόσμιος, φιλόξενος, διδακτικός, ἐπιμελής, ὄχι μέθυσος, ὄχι βίαιος, ὄχι ὑποκριτής ἢ πλεονέκτης· νὰ εἶναι ἀφιλόργυρος, φιλεύσπλαχνος καὶ τὰ ἄλλα πού γνωρίζετε. (Α' Τιμ. 3, 2 - 7). Πρέπει λοιπὸν νὰ προφυλάγεσθε πρῶτα σεῖς οἱ ἴδιοι ἀπ' αὐτὰ τὰ κακὰ· ἡ ζωὴ σας νὰ εἶναι πάντοτε ἀμεμπτη, γιὰ νὰ σταθῆτε σὰν τύπος τῆς κάθε ἀρετῆς στὸ ποίμνιο πού σᾶς ἔχει ἐμπιστευθῆ ὁ Κύριος. Τους δίδασκε ἀκόμη νὰ κρατοῦν σὲ ὅλα τὶς διδασκαλίες καὶ τὶς παραδόσεις τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἀγίων Πατέρων καὶ τοὺς ἐφωδίασε μὲ τοὺς ἱεροὺς Κανόνες. Ὑστερα ἔδωσε στὸν καθένα τὴν εἰρήνη καὶ τὴν εὐλογία καὶ τοὺς ἀπέστειλε στὶς ἐπαρχίες τους.

Ὅταν ἀποπερατώθηκε ὁ μέγας ναὸς τῆς Ζίτσας μὲ ὅλη τὴν ὁμορφιά του, γιὰ τὸν ὁποῖο εἶχαν φέρει ἀγιογράφους ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι, ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος παρήγγειλε στὸν ἀδελφὸ του, βασιλέα Στέφανο, νὰ ἔλθῃ στὴν Ζίτσα μὲ ὅλους τοὺς ἄρχοντες καὶ τοὺς εὐγενεῖς. Αὐτὸς δὲ συνεκάλεσε ἀπὸ μέρους του τοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς ἡγουμένους καὶ ὅλους ὅσοι διακονοῦσαν στὴν Ἐκκλησία. Ὅλοι συγκεντρώθηκαν στὴν μεγάλη ἐκκλησία τῆς Ζίτσας, ὅπου ἦταν ἡ Ἀρχιεπισκοπή. Ὁ ἅγιος Σάββας τοὺς εἶπε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἐχετε ἀκούσει καὶ ξέρετε γιὰ τὴν πρώτη καὶ δευτέρα ἀπουσία μου στὴν ἔρημο. Γνωρίζετε ὅτι καμμία ἀπὸ τὶς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου τούτου δὲν προτίμησα, ἀπ' τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἡ προσευχὴ στὸν Θεὸ ἦταν γιὰ μένα ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία πάνω στὴν γῆ. Καὶ τώρα γιὰ σᾶς, τοὺς ὁμογενεῖς μου, ἄφησα τὴν ἀγία καὶ ἀγαπητὴ μου ἔρημο καὶ ἦλθα ἐδῶ, ὄχι γιὰ νὰ σᾶς ζητήσω τίποτε, ἀλλὰ γιὰ τὶς ψυχές σας. Γιὰ χάρι σας μίσησα

τὴν ψυχὴ μου, γιὰ νὰ πῶ ἔτσι, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀγίων, πού μὲ πόνο στὴν καρδιά ἔλεγαν στὸν Θεὸ γιὰ τοὺς ὁμογενεῖς τους: «Καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφεῖς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου, ἧς ἔγραψας» (Ἐξ. 32, 32)· καὶ, «ἠὺχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, οἳτινὲς εἰσιν Ἰσραηλίται» (Ρωμ. 9, 3 - 4). Κατὰ μίμησι αὐτῶν καὶ συμπάσχοντας μαζί σας γιὰ τὴν σωτηρία σας, καταφρόνησα τὴν δική μου. Ἀλλ' ἂν μὲ ὑπακούσετε ὥστε νὰ μπορέσω νὰ νομοθετήσω κάτι καλὸ, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀνάμεσά σας, τότε μὲ τὴν δική σας σωτηρία θὰ κερδίσω κι' ἐγὼ τὴν σωτηρία μου».

Ὅταν ἀκούσαν τὰ λόγια τοῦ Ἀγίου, τὰ γεμάτα ἀγάπη γι' αὐτοὺς, συγκινήθηκαν ὅλοι καὶ ὑποσχέθηκαν ὅτι θὰ ὑπακούσουν. Ἐπειδὴ ἦταν παραμονὴ Δεσποτικῆς ἑορτῆς, ἐπακολούθησε ὀλονυχτία καὶ θεία Λειτουργία. Τότε ὁ Στέφανος ἐστέφθη, κατὰ τὸ Βυζαντινὸ Τυπικὸ, πρῶτος αὐτοκράτορας τῶν Σέρβων καὶ γι' αὐτὸ τοῦ ἔμεινε στὴν Ἱστορία τὸ ὄνομα Πρωτοστεφῆς. Τὸ γεγονός ἐορτάσθηκε μὲ πλούσιο τραπέζι καὶ δῶρα πρὸς ὅλους.

Τὴν ἐπομένῃ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος παρήγγειλε νὰ συγκεντρωθοῦν καὶ πάλι στὸν ναὸ ὅλοι. Ἐκεῖ ἄρχισε νὰ τοὺς διδάσκη νὰ μείνουν σταθεροὶ στὴν πίστι τῶν Ἀγίων Πατέρων καὶ νὰ ἀποφεύγουν τὶς θεομίσητες αἵρέσεις, γιατί εἶναι ἀδύνατο νὰ συνηθίσῃ στὸ καλὸ, ὅποιος δὲν ἀποχωρισθῆ τὸ κακό. Συμβούλευε ἀκόμη νὰ ἐπιστρέψουν οἱ πλανημένοι στὴν Ὀρθοδοξία, μὲ πίστι καὶ μετάνοια· γιατί εἶναι «φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ Ζῶντος» (Ἐβρ. 10, 31). «Ἀκούσαμε καὶ ἐννοήσαμε πόση εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιὰ μᾶς, ἔλεγε ὁ Ἅγιος· ἄς βαδίσουμε λοιπὸν ὅλοι μὲ προθυμία τὸν δρόμο τῶν θείων ἐντολῶν, ἱκετεύοντας πάντοτε μὲ ζῆλο τὸν Κύριο καὶ Θεὸ μας, γιατί πρῶτο καὶ τελευταῖο ἔργο μας εἶναι νὰ δεώμεθα στὸν Θεὸ συνεχῶς. Νὰ ἀκολουθοῦμε πιστὰ τὶς ἅγιες ἐντολές Του, νὰ κρατοῦμε τὶς παραδόσεις τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Του καὶ νὰ μὴ χωριζώμαστε ἀπὸ τὴν σύναξι τῆς Ἐκκλησίας. Γιατί σὲ κάθε ἄνθρωπο δόθηκε ἡ πρώτη ἐντολὴ νὰ

προσκυνᾷ Κύριον τὸν Θεὸ του καὶ μόνο Αὐτὸν νὰ λατρεύῃ, με καθαρότητα σώματος καὶ ψυχῆς καὶ ὀρθή πίστι. Νὰ δουλεύῃ σ' Αὐτὸν πιστὰ καὶ νὰ κατευθύνῃ ὅλη του τὴν ζωὴ πρὸς τὸ θέλημά Του. Αὐτὸν μόνο νὰ φοβᾶται καὶ νὰ ταπεινώνεται ἐμπρὸς Του καὶ νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτό του σὰν τίποτε, τὸν δὲ Θεὸ σὰν τὸ πᾶν, Παντοδύναμο καὶ Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴ νικητὴ τῶν ἐπιβουλῶν τοῦ ἐχθροῦ, φύλακα δλόκληρης τῆς ζωῆς του, (« Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ᾧ πρέπει δόξα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας»).

Στὸ ἄκουσμα αὐτῆς τῆς διδαχῆς ὅλοι ἔλεξαν: «Πιστεύουμε καὶ ὁμολογοῦμε, Δέσποτα, ὅπως μᾶς διδάσκεις». Τότε ὁ ἅγιος Σάββας με τοὺς Ἐπισκόπους ἄρχισε τὴν θεία Λειτουργία. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσι τοῦ Εὐαγγελίου, ἄρχισε νὰ ἀπαγγέλλῃ δυνατὰ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως, τὸ ὁποῖο ἐπανελάμβαναν ὅλοι μετὰ ἀπ' αὐτὸν καὶ ὁ βασιλεὺς Στέφανος καὶ ὅλος ὁ λαός. Ἔτσι, ἀφοῦ ἀπήγγειλαν τρεῖς φορές τὸ «Πιστεύω», ὁ ἅγιος Σάββας εἶπε νὰ ἐπαναλάβουν ὅλοι μετὰ ἀπὸ αὐτὸν τὰ ἐξῆς: «Δεχόμεστε ὅλες τὶς ἅγιες Συνόδους τῶν Ἀγίων Πατέρων, πού συνῆλθαν σὲ διαφόρους τόπους γιὰ τὴν στερέωσι τῆς ὀρθοδόξου ἀληθείας· ὅ,τι ἐκεῖνοι ἀρνοῦνται καὶ ἐμεῖς ἀρνούμεθα καὶ ὅσους ἐκεῖνοι ἀναθεμάτισαν καὶ ἐμεῖς ἀναθεματίζομε. Προσκυνοῦμε καὶ ἀσπαζόμεθα τὴν πάνσεπτη εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, «τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός», πού γιὰ μᾶς ἔγινε ἄνθρωπος. Προσκυνοῦμε καὶ ἀσπαζόμεθα τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας Μητέρας Του καὶ τὴν ὁμολογοῦμε Ἁειπάρθενο καὶ Θεοτόκο. Προσκυνοῦμε τὸ Τίμιον Εὐλό τοῦ Σταυροῦ καὶ τὸ ἀσπαζόμεθα, γιὰτὶ πάνω σ' αὐτὸ προσηλώθηκε («ἡ ζωὴ τῶν ἀπάντων»), ὁ Χριστός. Προσκυνοῦμε τὰ ἄχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ καὶ κοινωνώντας με πίστι, δεχόμεστε ὄχι ἀπλὸ ἄρτο καὶ οἶνο ἀλλὰ αὐτὸ τὸ Σῶμα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μας καὶ αὐτὸ τὸ ἅγιο καὶ ζωηφόρο Αἷμα Του, πού χύθηκε γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ κόσμου. Προσκυνοῦμε τοὺς ἱεροὺς ναοὺς καθὼς καὶ τὰ ἱερὰ λείψανα. Προσκυνοῦμε ἀκόμη καὶ τὶς εἰκόνες ὄλων τῶν Ἀγίων πού εὐαρέστησαν στὸν Θεό. Ἀξίως τὶς σεβόμεθα καὶ τὶς

ἀσπαζόμεθα, ἀκολουθώντας ὅλες τὶς ἀποστολικὲς παραδόσεις καὶ τὴν διδασκαλία τῶν Ἀγίων Πατέρων. Ἔτσι πιστεύουμε καὶ ἔτσι ὁμολογοῦμε. Ὅλους τοὺς αἵρετικούς καὶ ὅλη τὴν κακοδοξία τους ἀναθεματίζομε».

Τὸ θέαμα στὸν ναὸ ἦταν πολὺ συγκινητικό. Ὁλος ὁ λαὸς νὰ ὁμολογῇ τὴν πίστι του καὶ νὰ ἀρῆται τὴν αἵρεσι· ὁ Ἅγιος στὴν μέση τοῦ λαοῦ, σὰν ἄλλος Πρόδρομος καὶ Βαπτιστής, νὰ φωνάζῃ: «Μετανοεῖτε!» Ὁ βασιλεὺς Στέφανος βλέποντας ὅτι ἀρχίζει γιὰ πρώτη φορά στὴν χώρα του τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ἔργο, θαύμαζε καὶ ἐδάκρυζε ἀπὸ συγκίνησι.

Τὴν τρίτη ἡμέρα, πάλι ὁ ἅγιος Σάββας τοὺς κάλεσε ὅλους στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ τοὺς δίδαξε τὴν ἁγία πίστι, τονίζοντας ὅτι πρέπει καὶ νὰ ζοῦν σύμφωνα με τοὺς κανόνες τῆς Ὀρθοδοξίας. Καὶ με ἀποστολικὸ τρόπο τοὺς ἔλεγε: «Οὔτε ἡ αὐστηρὴ ζωὴ χωρὶς τὴν ὀρθή πίστι μπορεῖ νὰ μᾶς βοηθήσῃ, οὔτε ἡ ὀρθὴ ὁμολογία τῆς πίστεως χωρὶς ἀγαθὰ ἔργα μπορεῖ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ βρεθοῦμε κοντὰ στὸν Θεό· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ δύο γιὰ νὰ εἶναι τέλειος ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ καμμιὰ ἔλλειψι. Γιατὶ ἡ πίστι σώζει, ὅταν κάνωμε τὸ καλὸ ἀπὸ ἀγάπη Θεοῦ».

Ὅταν ἔφυγαν ὅλοι παίρνοντας τὴν εὐλογία του, κράτησε στὸν ναὸ ἐκείνους πού εἶχαν πέσει σὲ αἵρεσι καὶ ἐξέτασε τὴν πίστι τοῦ καθενός. Στους ἀβάπτιστους, ἀφοῦ προηγουμένως ἀναθεμάτισαν τὴν αἵρεσι ὅπου ἀνῆκαν, ὁ Ἅγιος ἔδωσε ἐντολὴ νὰ ἐτοιμαστοῦν σύμφωνα με τὸ Τυπικὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τότε τοὺς ἀξίωσε νὰ βαπτισθοῦν. Ὅσοι πάλι εἶχαν λάβει τὸ λατινικὸ βάπτισμα παλαιότερα, ἀρνήθηκαν καὶ αὐτοὶ τὴν κακοδοξία τους καὶ ὁμολόγησαν τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως· μετὰ, ἀφοῦ διαβάστηκε ἡ εὐχὴ τοῦ Ἀγίου Μύρου, ἔδωσε ἐντολὴ νὰ ἀλειφθοῦν ὅλες οἱ αἰσθήσεις τους με αὐτὸ καὶ ἔτσι νὰ ἐνωθοῦν «ἐν τῇ πίστει» με τοὺς Ὀρθοδόξους. Ὁ ἅγιος Σάββας παρήγγειλε σὲ ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους νὰ κάνουν τὸ ἴδιο, με ὅσους αἵρετικούς θὰ προσέρχονταν σ' αὐτούς.

Τέλος, ἔστειλε καὶ πολλοὺς Ἐξάρχους, δηλαδὴ ἀπεσταλμένους,

για να βρίσκουν εκείνους, που όταν ήταν είδωλολάτρες πήραν γυναικικές χωρίς εύλογία της Ἐκκλησίας και να τους στεφανώνουν ἔστω και ἂν εἶναι γέροι ἢ ἔχουν παιδιά. Ὁ ἴδιος μάλιστα περιερχόταν τὴν χώρα και ἐπισκεπτόταν τὸν λαὸ και τὸν στερέωνε στὴν Ὁρθοδοξία διδάσκοντας και παραδίδοντας τὰ ἀγαθὰ ἤθη και ἔθιμα και ὅλους τοὺς ὠδηγοῦσε στὴν μετάνοια και τὴν ἐξομολόγησι. Τοὺς μοναχοὺς τοὺς δίδασκε στὰ Μοναστήρια και τοὺς ὠρίζε νὰ κρατοῦν τοὺς Κανόνες και τὶς ἐκκλησιαστικὲς ἀκολουθίες. Δίδασκε και παρακαλοῦσε πολὺ τοὺς αἰρετικούς νὰ ἐπιστρέψουν στὴν καθολικὴ και ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Ὅσοι δὲ ἐπέμεναν στὴν αἵρεσι και ἦταν ἀδιόρθωτοι, τοὺς ἀφώριζε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Στὸ μεταξὺ ἡ στέψη τοῦ Στεφάνου σὲ αὐτοκράτορα προκάλεσε τὸν φθόνου τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἄρесе ἢ ἀνύψωσι τῆς Σερβίας. Γι' αὐτὸ κήρυξε τὸν πόλεμο στὸν Στέφανο. Αὐτὸς κάλεσε ἀμέσως τὸν Ἀρχιεπίσκοπο και τὸν παρακάλεσε νὰ συναντήσῃ τὸν βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας Ἀνδρέα, για νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ὁ ἅγιος Σάββας, ἔτοιμος νὰ βοηθήσῃ ὅλους και μάλιστα τὸν ἀδελφὸ του και τὸν λαὸ του, μὲ τὴν ἐλπίδα στὸν Θεὸ, ξεκίνησε. Ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας τὸν ὑποδέχθηκε μὲ μεγάλες τιμές, σὰν Ἀρχιεπίσκοπο και σὰν ἀδελφὸ τοῦ βασιλέως. Στὴν ἀρχὴ τὰ λόγια τοῦ Ἁγίου για τὴν δικαιοσύνη, τὴν ἀλήθεια και τὴν ἀγάπη δὲν ἐπηρέασαν καθόλου τὸν Ἀνδρέα, ἀλλὰ ὑπερηφανεύοταν μπροστὰ στὸν Ἅγιο σὰν ἀλύγιστο κυπαρίσσι. Ὁ Ἅγιος ὁμως ἔχοντας τὴν πίστι τοῦ στὸν Θεὸ δὲν ἔχανε τὴν ἐλπίδα του. Ἐπειδὴ ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες εἶχε μεγάλη ζέστη, ὁ ἅγιος Σάββας παρήγγειλε στὸν βασιλέα νὰ τοῦ στείλῃ λίγο πάγο. Ὁ βασιλεὺς μὲ χαρὰ διέταξε ἀμέσως νὰ φέρουν στὸν Ἀρχιεπίσκοπο πάγο ἀπὸ τὴν εἰδικὴ ἀποθήκη⁽¹⁾. Τὸν εἰδοποίησαν ὁμως οἱ ὑπηρέτες του, πὼς ὅλος ὁ πάγος εἶχε λειώσει ἀπ' τὴν μεγάλη ζέστη. Αὐτὸ πολὺ λύπησε τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀντίθετα

(1) Σ.Μ. Ἐκεῖ διατηροῦσαν ἀπὸ τὸν χειμῶνα πάγο τοῦ ποταμοῦ ἢ τῆς λίμνης.

χαροποίησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, που πρόστρεξε στὴν προσευχὴ και σηκώνοντας τὰ χέρια του στὸν Θεὸ ἔλεγε μὲ δάκρυα: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς μου, ἐλπίς και καταφυγὴ μου, βοηθός μου και ρύστης, οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, που κάνουν ἄδικη ἐπιθεσι, ἄς διδαχθῶν τὸν φόβου Σου. Μὴ μὲ ἐγκαταλείπησ, Κύριε μου! Μὲ τὶς πρεσβεῖες τῆς Παναχράντου Μητέρας Σου, τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, και τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ πατέρα μου, ἀποιήσων μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθόν» και τώρα, για νὰ τὸ δοῦν οἱ ἐχθροί μου και νὰ αἰσχυνοῦν. Καθὼς εἰσάκουσες, Κύριε, παλαιὰ τὸν Προφήτη για τὴν φωτιά, εἰσάκουσε τώρα και μένα τὸν ἁμαρτωλὸ και βρέξε χαλάζι ἀπ' τὸν οὐρανὸ, για νὰ καταλάβουν ὅτι Ἐσένα ἔχομε Κύριο οἱ δοῦλοι Σου· νὰ φριξουν και νὰ φοβηθοῦν αὐτοί που ζητοῦν τὸ κακὸ μας και νὰ δοξάσουν τὸ ὄνομά Σου, τοῦ Πατρὸς και τοῦ Υἱοῦ και τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νῦν και ἀεὶ και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων».

Και ἐνῶ ἡ προσευχὴ ἦταν ἀκόμη στὰ χεῖλη του, ἤλθε καταιγίδα· ἄρχισαν ἀστραπὲς φοβερὲς και βροντές, σκοτείνιασε και ἄρχισε νὰ πέφτῃ πολὺ χαλάζι γύρω ἀπὸ τὴν κατοικία τοῦ Ἁγίου και σκέπασε ὅλη τὴν γῆ. Τότε αὐτὸς, που ἀκόμη προσευχόταν, εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ μὲ δάκρυα, λέγοντας: «Δόξα Σοι, Κύριε! Δόξα Σοι, Φιλάνθρωπε! Δόξα στὴν εὐσπλαχνία Σου, γιατί ἄκουσες κι' ἐμὲ τὸ ἁμαρτωλὸ. Ἄρκετὸ εἶναι, Κύριε, τὸ ἔλεός Σου, που ἔδειξες για χάρι τοῦ δούλου Σου. Κάνε πάλι μὲ τὸν παντοδύναμο λόγο Σου νὰ σταματήσῃ τὸ χαλάζι!» Και ἀμέσως σταμάτησε ἡ καταιγίδα. Ὁ Ἅγιος μὲ πολλὰ δάκρυα εὐχαριστίας τελείωσε τὴν προσευχὴ. Τότε ζήτησε νὰ τοῦ φέρουν ἀπ' τὸν θεοδώρητο πάγο και δοκίμασε σὰν εὐλογία πρῶτος. Ὅστερα ἔστειλε στὸν βασιλέα ἕνα δοχεῖο γεμᾶτο χαλάζι, μὲ τὰ λόγια: «Ἐπειδὴ στὸ ἀνάκτορό σου Μεγαλειότατε δὲν βρέθηκε πάγος, λόγω τῆς μεγάλης ζέστης, ἀναγκάσθηκα νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸν Δημιουργὸ τῶν καιρῶν, ἀπὸ τὸν πάμπλουτο Θεὸ. Και ἀφοῦ μοῦ ἐδώρισε πάγο, σοῦ στέλνω για εὐλογία. Στείλε νὰ πάρουν ὅσο θέλουν».

Ὁ βασιλεὺς δέχθηκε μὲ φόβου και θαυμασμὸ τὸ δῶρο. Συνεν-

νοήθηκε μάλιστα με τους άρχοντές του, να διατηρήσουν αγάπη και ειρήνη με τον ηγεμόνα των Σέρβων. Και τότε όλοι, μαζί με τον βασιλέα, πήγαν στον άγιο Σάββα και του έβαλαν μετάνοια λέγοντας: «Έπειδή καταλάβαμε πώς είσαι άνθρωπος του Θεού, θά είσαι πια αγαπητός μας φιλοξενούμενος και ό αδελφός σου, ό βασιλεύς των Σέρβων, θά έχη την αγάπη μας περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Σύ, άνθρωπε του Θεού, παρακαλούμε να μάς συγχωρήσης για όσα σου είπαμε στην συζήτησι και μη τά μνημονεύσης ενώπιον Του, για να μην πάθουμε τίποτε κακό, γιατί βλέπουμε πώς ό Θεός σε ακούει σε όλα». Κατόπιν όλοι πήγαιναν κοντά του, έπαιρναν την εύλογία του, άκουμπουσαν στα μάτια και τó μέτωπό τους τó κανναβίσιο ράσο του φιλώντας το και έφευγαν. Γιατί ή άρετή τής εύσεβείας προκαλεί θαυμασμό όχι μόνο στους φίλους αλλά και στους έχθρούς και μάλιστα όταν γίνονται θαύματα με την θεία δύναμι. Ίδιαίτερα ή καρδιά του βασιλέως γέμισε αγάπη για τον Άγιο και είχε την επιθυμία να εξομολογηθή σ' αυτόν τις άμαρτίες τής ζωής του και να όμολογήση την πίστι του Άγιου. Ό Άγιος δέχθηκε με αγάπη την μετάνοιά του και τον δίδαξε την όρθή πίστι, συμβουλευόντάς τον να άπαρνηθή την λατινική αίρεσι, που άκολουθούσε. Μετά την τριπλή άπάρνησι τής αίρέσεως αυτής, ό βασιλεύς είπε τρεις φορές τó άγιο Σύμβολο τής όρθοδόξου Πίστεως. Και άφου έτελείωσε όλα τά καθιερωμένα για την περίπτωση και τον άνακαίνισε δλόκληρο με την αγία Όρθοδοξία ό Άγιος, του επέτρεψε να κοινωνήση τó Πανάγιο Σώμα και τó Τίμιο Αίμα του Κυρίου και Θεού και Σωτήρος μας Ίησού Χριστού. Στην συνέχεια τον δίδαξε άκόμη περισσότερο τις άλήθειες και τά ήθη τά όρθόδοξα. Έτσι λοιπόν ικανοποιημένος ό βασιλεύς, κατευώδωσε με τιμές τον άγιο Σάββα και με δώρα για τον εύσεβή Στέφανο, τον ίδιο και την συνοδεία του. Έστειλε επίσης και μερικούς από τους άρχοντές του για να τον συνοδεύσουν μέχρι να περάση τον ποταμό Σάββα.

Μετά από λίγο, άρρώστησε ό βασιλεύς Στέφανος και κάλεσε τον άδελφό του για να τον άξιώση να λάβη τó άγιο και Άγγελικό

Σχήμα. Άλλά ό Άγιος δέν ήθελε να τó κάνη με κανένα τρόπο, λέγοντάς του ότι δέν είναι άκόμη καιρός. Ό Στέφανος σύντομα έγινε καλά και ό Άρχιεπίσκοπος άναχώρησε για την Άρχιεπισκοπή του. Όμως ό αδελφός του πάλι άρρώστησε και μάλιστα βαριά, ώστε έγραψε με κλάματα στον Άγιο να έλθη και να του δώση τó άγιο και Άγγελικό Σχήμα των μοναχών, «γιατί, έλεγε, δέ θά με δής πια σ' αυτή την ζωή». Ό μακάριος Σάββας ξεκίνησε άμέσως και έρχόταν προς τον άδελφό του, όμως ό Στέφανος έφυγε γρηγορώτερα από τον κόσμο και πήγε στον Θεό, χωρίς κανείς να τολμήση να του δώση τó Σχήμα που επιθυμούσε. Τό βασιλείο δέν τó άφησε σε κανένα από τους γιους του, αλλά έμπιστεύθηκε τó ζήτημα στον Θεό και στον άγιο Σάββα.

Τά παιδιά του βασιλέως, μικρά και μεγάλα, έκλαιγαν και έτοιμάζονταν για την ταφή. Σε συνάντησι δέ του Άρχιεπισκόπου έστειλαν άγγελιοφόρο με την είδησι: «Δέσποτα άγιε, μη διακινδυνεύσης να άρρωστήσης με ένα τόσο κουραστικό και βιαστικό ταξίδι: ό αδελφός σου άπήλθε στον Κύριο, χωρίς τó μοναχικό Σχήμα». Όταν ό Άγιος άκουσε για τον θάνατο του άδελφού του, πέρασε την ψυχή του ή ρομφαία του πόνου. Κατέβηκε άμέσως από τó άλογο και προσευχόταν στον Θεό με δάκρυα και θρήνο, λέγοντας: «Δόξα τώ Θεώ πάντων ένεκεν!» Λυπήθηκε περισσότερο έπειδή δέν έλαβε ό αδελφός του τó άγιο Σχήμα, παρά γιατί πέθανε και είπε: «Εγώ είμαι ένοχος, ό άθλιος, ενώπιον του άδελφού μου: αλλά Κύριε, Κύριε, όπως πάντοτε, τώρα περισσότερο μή με άφήσης να ποτίζωμαι από την λύπη γι' αυτό σ' όλη μου την ζωή. Και γονάτιζε στην γή με κλάματα και πάλι σηκωνόταν και παρακαλούσε: «Κύριε Ίησού Χριστέ ό Θεός μας, Σύ κατά την ανθρώπινη φύσι Σου έλαψες για τον Λάζαρο και κατά την θεία φύσι Σου τον έβγαλες άπ' τον Άδη με την έξουσία Σου και τον άνέστησες από τον τάφο τετραήμερο και τον παρέδωσες ζωντανό στις άδελφές του Μάρθα και Μαρία, σταματώντας τά δάκρυά τους. Κύριε, Σύ σήκωσες την κόρη του Ίαείρου από τον θάνατο, σαν από ύπνο. Σύ σήκωσες τον γιό τής χήρας

ἀπὸ τὸ φέρετρο, ὅταν τὸν πῆγαιναν γιὰ τὴν ταφή. Καὶ ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς αὐτοὺς ἐνθυμοῦμαι σήμερα, πέφτοντας στὰ πόδια Σου: Ἰκετεύω τὴν ἀγαθότητά Σου, ὅπως τότε ἐκείνους, ἔτσι τώρα κι' ἐμᾶς ἐλέησε, γιατί Σὺ εἶσαι ὁ Αὐτὸς νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Σὲ Σένα ὅλα εἶναι δυνατὰ καὶ τίποτα ἀδύνατο. Στὰ χέρια Σου βρίσκεται ἡ ψυχὴ καὶ ἡ πνοὴ κάθε κτίσματος, γιατί Σὺ κρατᾷς τὴν ζωὴ καὶ ἐξουσιάζεις τὸν θάνατο καὶ δὲν ὑπάρχει Σωτὴρ ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ Σένα. Μὲ τὸν παντοδύναμο λόγο Σου πρόσταξε τὸν φωτεινὸ καὶ ἀγαθὸ Ἀγγελό Σου, νὰ ξαναφέρῃ τὴν ψυχὴ τοῦ δούλου Σου, γιὰ νὰ ζήσῃ αὐτὴ τὴν μέρα μέχρι τὴν ἐπομένη νύκτα, ὥστε νὰ τὸν κοσμήσω μὲ τὸ Ἀγγελικὸ Σχημα, ὅπως τὸ ἐπιθυμοῦσε. Ἐλέησε λοιπὸν τώρα καὶ μένα τὸν ἁμαρτωλό, γιὰ νὰ μνημονεύω ὁ δούλος Σου τὸ ἔλεος ποὺ μᾶς ἔκανες, καὶ νὰ ὑπηρετῶ μὲ μεγαλύτερη θέρμη καὶ προθυμία, Σὲ τὸν Θεό μου, στὸν ὑπόλοιπο χρόνο τῆς ζωῆς μου». Τότε μὲ μεγάλη πίστι καὶ παρρησία εἶπε: «Ἀγγελε τοῦ Θεοῦ, στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, σοῦ λέγω: Ἐπίστρεψε τὴν ψυχὴ τοῦ δούλου σου, τοῦ ἀδελφοῦ μου, γιὰ νὰ τὸν βρῶ πάλι ζωντανὸ ὅταν πάω κοντὰ του». Ἔτσι ἀνέβηκε στὸ ἄλογο καὶ ἔτρεχε τώρα γρηγορότερα, λέγοντας στὸν δρόμο: «Σὲ Σένα Κύριε ἤλπισα μὴ αἰσχυνθῶ».

Ὅταν τέλος ἔφτασε στὸ παλάτι, πῆγε κατ' εὐθεῖαν στὸν κεκοιμημένο, ἀπομάκρυνε τοὺς γύρω καὶ ἔβρεξε μὲ πύρινα δάκρυα τὸ τίμιο πρόσωπό του, ἐνῶ μυστικὰ ἐντὸς του, προσευχόταν γι' αὐτὸν στὸν Παντογνώστη Θεό. Ἐβαλε μετὰ τὸ δεξιὸ του χέρι πάνω στὴν καρδιά τοῦ νεκροῦ καὶ τὸν σφράγισε μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Καὶ αἰσθάνθηκε ἀμέσως πὼς ἡ καρδιά του ἄρχισε νὰ κτυπᾷ καὶ τὸ νεκρὸ σῶμα νὰ θερμαίνεται καὶ νὰ ζωντανεύῃ. Χαίροντας γιατί ἡ προσευχὴ του εἰσακουσθήκε, εἶπε στὰ παιδιὰ τοῦ αυτοκράτορα καὶ σ' ὅλους τοὺς παρόντες τὰ ἐξῆς λόγια, ποὺ θύμιζαν ἄλλα παρόμοια τοῦ Χριστοῦ: «Μὴ κλαίετε καὶ μὴ κραυγάζετε, ὁ βασιλεὺς δὲν πέθανε, ἀλλὰ κοιμᾶται καὶ ἡ ψυχὴ του εἶναι ἐντὸς του» καὶ ξυπνοῦσε τὸν βασιλέα σὰν ἀπὸ ὕπνο, λέγοντάς του: «Ξύπνα, κύριέ μου, καὶ

μίλησέ μου!» Τότε ὁ Στέφανος ἀνοίξε τὰ μάτια του ἀπὸ τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου καὶ ἀναγνωρίζοντας τὸν Ἅγιο πῆρε τὰ χέρια του καὶ τὰ φιλοῦσε. Ὁ Ἅγιος τότε τὸν βοήθησε καὶ αὐτὸς ἀμέσως σηκώθηκε καὶ κάθησε. Οἱ παρόντες ἔμειναν κατάπληκτοι καὶ φώναζαν ὅλοι μαζί: «Κύριε, ἐλέησον!»

Κατόπιν ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος, ἔδωσε στὸν ἀδελφό του τὸ ἅγιο καὶ Ἀγγελικὸ Σχημα τῶν μοναχῶν καὶ τὸν ὠνόμασε Σίμωνα. Μετὰ ἔφερε κοντὰ του τὸν μεγαλύτερο γιό του Ράντοσλαβ γιὰ νὰ παραδώσῃ σ' αὐτὸν τὸ βασίλειο. Ὁ βασιλεὺς - μοναχὸς εἶπε: «Ἐγὼ τὸ σκήπτρο τῆς ἐξουσίας, σὺ τὴν εὐλογία μὲ τίς πρεσβεῖες σου». Ὁ Σίμων φιλοῦσε τὸ μοναχικὸ ράσο ποὺ φόρεσε καὶ χαιρόταν περισσότερο γι' αὐτό, παρὰ γιὰ τὰ βασιλικὰ ρούχα. Τότε τὸν κοινώνησε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μὲ τὰ πανάχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἀφοῦ ὁ Ἅγιος τέλειωσε ὅλα, ὅσα ἔπρεπε νὰ κάνῃ, εἶπε: «Σὲ εὐχαριστῶ Κύριε, γιατί εἰσάκουσες τὴν προσευχὴ μου καὶ γιατί εἶδα τὸν δούλο Σου, ὅπως ἐπιθυμοῦσα. Δέξου καὶ πάλι εἰρηνικὰ τὴν ψυχὴ του, Θεέ μου, γιὰ νὰ δοξασθῇ καὶ μὲ τὴν κοίμησί του, ὅπως καὶ μὲ τὴν ἀνάστασί του τὸ ὄνομά Σου τὸ ἅγιο». Καὶ ἔτσι ὁ μοναχὸς Σίμων μὲ χαρὰ καὶ ἰλαρότητα, εὐχαριστώντας τὸν Θεό, καθὼς βρισκόταν στὰ χέρια τοῦ ἁγίου Σάββα, παρέδωσε τὸ πνεῦμα του στὸν Χριστό, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1223. Οἱ παρόντες, ἀπὸ τὴν ἐκπληξί σταμάτησαν τοὺς θρήνους καὶ δόξαζαν τὸν Θεὸ καὶ θαύμαζαν τὸν ἅγιο Ἀρχιεπίσκοπο, γιατί ὁ Κύριος μὲ τίς εὐχές του ἔδειξε τέτοια θαύματα ἐνώπιόν τους. Ὁ ἅγιος Σάββας μὲ τοὺς Ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς, μὲ τοὺς συγγενεῖς καὶ εὐγενεῖς συνώδευσαν μέχρι τὴν Στουπένιτσα τὸ σῶμα τοῦ κεκοιμημένου αυτοκράτορα - μοναχοῦ καὶ ἐκεῖ τὸ ἐνταφίασαν μὲ σεβασμὸ καὶ τιμὲς στὸν ναὸ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, κοντὰ στὸν ἅγιο Συμεῶν, τὸν πατέρα του.

ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Μετά την κοίμησι τοῦ αυτοκράτορα Στεφάνου, ἔγινε ἡ στέψι τοῦ διαδόχου του Ράντοσλαβ στήν Ζίτσα, με ἐπισημότητα. Ὁ ἅγιος Σάββας ἔμεινε μόνο λίγο χρόνο ἐκεῖ, γιατί ἀπό πολύ καιρό εἶχε τήν ἐπιθυμία νά ἐπισκεφθῇ τοὺς Ἁγίους Τόπους καί νά προσκυνήσῃ τὰ ἱερά προσκυνήματα. Μάταια τὸν παρακαλοῦσαν ὁ βασιλεὺς Ράντοσλαβ καὶ οἱ Ἐπίσκοποι νά μὴ φύγῃ. Ἦταν ἀδύνατο νά τὸν κρατήσουν. Παρηγορήθηκαν μόνο με τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ γυρίσῃ πάλι κοντά τους. Ὁ βασιλεὺς φρόντισε νά ἐφοδιασθῇ πλοῦσια με ὄλα τὰ ἀπαραίτητα.

Ἀφοῦ ἔδωσε σ' ὄλους τὴν εἰρήνη, τὴν εὐλογία καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμό, ὁ ἅγιος Σάββας ἀναχώρησε γιὰ τὴν Δαλματία ἀπ' ὅπου πῆρε τὸ πλοῖο γιὰ τοὺς Ἁγίους Τόπους, τὸ 1229. Ἐφθασε καλὰ στήν ἁγία πόλι Ἱερουσαλήμ καὶ με πολλὰ δάκρυα προσκύνῃσε τὸν ζωφόρο Τάφο τοῦ Κυρίου, ἀγκαλιάζοντάς τον καὶ φιλώντας τον με ἀγάπη. Στὴν Ἱερουσαλήμ τὸν ὑποδέχθηκε με ἐπισημότητα ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος καὶ μαζί του τέλεσε τὴν θεία Λειτουργία στὸν μεγάλο ναὸ τῆς Ἀναστάσεως. Πολλὰ δῶρα προσέφερε ὁ Ἅγιος στήν ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, στὸν Πατριάρχη, στοὺς συλλειτουργοὺς του καθὼς καὶ στοὺς πτωχοὺς. Τότε πῆρε ἀπὸ τὸν ἅγιο Πατριάρχη εὐλογία νά μπορῇ νά τελῇ τὴν θεία Λειτουργία σὲ ὅλη τὴν περιοχὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ ξεκίνησε γιὰ τὸ προσκυνήμα τῶν Ἱερῶν Τόπων. Στὴν Σιών, στήν Βηθλεέμ, στήν Γεσθημανῆ, στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, στήν Βηθανία, στήν μεγάλη ἔρημο τοῦ Σαρανταρίου καὶ σ' ὄλους τοὺς Ἁγίους Τόπους, τελοῦσε τὴν θεία Λειτουργία καὶ μοίραζε πλούσιες ἐλεημοσύνες. Κατόπιν πῆγε στὸν Ἰορδάνη, στὸν τόπο τῶν Θεοφανείων· προσκύνῃσε τὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ὅπου τὸν ὑπο-

δέχθηκαν ἀδελφικά, ὁ Ἠγούμενος καὶ οἱ ἀδελφοί. Ἐκεῖ τέλεσε τὴν θεία Μυσταγωγία καὶ ἔδωσε ἀρκετὰ ἀφιερώματα. Δέχθηκε τὸν χριστιανικὸ ἀσπασμό καὶ τὴν εὐχὴ ὄλων, ποὺ τὸν συνώδευσαν μέχρι τὸν Ἰορδάνη, καὶ πῆγε στὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου.

Ἀπὸ τὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γερασίμου ὁ ἅγιος Σάββας ἦλθε στὴν μεγάλη Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἠγιασμένου, ὅπου πότισε με πολλὰ δάκρυα τὸν τάφο τοῦ ὁμωνύμου του Ἁγίου. Ἐγκάρδια ὑποδοχὴ τοῦ ἔγινε ἀπὸ τὸν Ἠγούμενο καὶ τοὺς ἀδελφούς· ἐκεῖ ἀναπαύθηκε λίγο καὶ τὴν ἄλλη μέρα τέλεσε τὴν θεία Λειτουργία. Στὴ Λαύρα οἱ ἀδελφοὶ τοῦ παρέδωσαν τὴν ποιμαντικὴ ράβδο (πατερίτσα) τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἠγιασμένου, σύμφωνα με παλαιὰ διαθήκη του, ἡ ὁποία παραδιδόταν σ' αὐτοὺς ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ καὶ ὠριζε νά παραδοθῇ αὐτῇ ἡ πατερίτσα μόνο στὸν Ἐπίσκοπο με τὸ ὄνομα Σάββας. Ἡ πατερίτσα αὐτὴ φυλάγεται καὶ σήμερα σ' ἓνα κελλί τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ποὺ λέγεται Πατερίτσα. Στὴν Λαύρα ἔμεινε ἀρκετὲς ἡμέρες ὁ Ἅγιος. Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἐπισκέφθηκε τὸ σπήλαιο τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἠγιασμένου καὶ ὄλους τοὺς τόπους στὴν ἔρημο, ὅπου ἔζησε ἐκεῖνος ἡσυχαστικά με προσευχὴ, νηστεία καὶ ἄσκησι. Ἐπισκέφθηκε καὶ ὄλους τοὺς ὀσίους πατέρες, ποὺ ἡσύχαζαν ἀναχωρητικά γύρω ἀπ' τὴν ἁγία Λαύρα καὶ στὴν κοιλάδα πρὸς τὴν Νεκρὰ θάλασσα· χαιρόταν ἡ ψυχὴ του συγιννημένη, ποὺ ἔβλεπε ὅτι ἄνθρωποι ἀπὸ σάρκα καὶ αἷμα ζοῦν σὰν ἀσώματοι. Συζητοῦσε μαζί τους γιὰ πνευματικὰ πράγματα καὶ ἀφοῦ πλουτίσθηκε με τίς εὐχὰς καὶ τὰ πνευματικὰ τους δῶρα, γύρισε καὶ πάλι στὴν Λαύρα, ὅπου ἔδωσε τὰ περισσότερα ἀφιερώματα. Ὁ Ἅγιος πῆγε ἀκόμη στὴν Λαύρα τοῦ Ὁσίου Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου, στὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου καθὼς καὶ στὴν Ναζαρέτ, ὅπου λειτούργησε, στὸν ναὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Ἐπειτα ἀνέβηκε στὸ ὄρος Θαβώρ· ἐκεῖ, στὸν ναὸ, ἔβρεξε με δάκρυα τὸν τόπο ὅπου μεταμορφώθηκε ὁ Κύριος.

Ἔτσι ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος, ἀφοῦ ἐπισκέφθηκε ὄλα τὰ ἔρημητῆρια καὶ Μοναστήρια τῆς Παλαιστίνης καὶ προσκύνῃσε

τούς αγιασμένους τόπους δίνοντας αφιερώματα, γύρισε στην αγία πόλι Ἱερουσαλήμ. Ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος τὸν δέχθηκε πάλι με χαρὰ θαυμάζοντας τὸν ζῆλο του γιὰ τὸ προσκύνημα τῶν Ἱερῶν Τόπων καὶ τοὺς ἀσκητικούς του ἀγῶνες. Στὴν συνέχεια συναντήθηκαν πολλές φορές καὶ ὁ Ἅγιος συμβουλευόταν τὸν Πατριάρχη γιὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς Κανόνες. Οἱ δύο ἅγιοι τοῦ Θεοῦ συνδέθηκαν μεταξύ τους, με μεγάλη καὶ αγία ἀγάπη.

Στοὺς Ἁγίους Τόπους ὁ ὄσιος Ἀρχιεπίσκοπος προμηθεύτηκε πολλά λείψανα ἁγίων καὶ ἀγόρασε ἱερὰ ἄμφια καὶ σκεύη σὰν εὐλογία γιὰ τὴν πατρίδα του. Τὴν πιστότητα τῆς καρδιάς του τὴν μαρτυροῦσαν σ' ὅλες τὶς περιστάσεις τὰ ἔργα του, λέει ὁ βιογράφος του Δομετιανός· θέλοντας μέχρι τέλος νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ἀρετὴ καὶ ἔχοντας τὴν ἐπισκίαισι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν ταπεινὴ ψυχὴ του, ὅπου καὶ ἂν πῆγαινε, Αὐτὸ τὸν καθωδηγοῦσε. Τέλος, ἀφοῦ τέλεσαν καὶ πάλι τὴν θεία Λειτουργία με τὸν Πατριάρχη στὴν μεγάλη ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως, χωρίσθηκαν με τὸν ἐν Κυρίῳ ἀσπασμὸ καὶ ὁ Ὄσιος ἔφησε τοὺς Ἁγίους Τόπους⁽¹⁾.

Κατόπιν, με τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἔφθασε διὰ τῆς Ἀκρας στὴν Νίκαια. Τότε ἦταν στὴν Νίκαια αὐτοκράτορας ὁ Ἰωάννης Βατάτζης (1222 - 1254). Ὁ Βατάτζης τὸν δέχθηκε με μεγάλο σεβασμὸ καὶ τὸν κράτησε πολλές ἡμέρες κοντά του. Πρὶν νὰ ἀναχωρήσῃ γιὰ τὸ Ἅγιο Ὄρος, ὁ βασιλεὺς χάρισε στὸν ἅγιο Ἀρχιεπίσκοπο Τίμιο Εὐλο ἀπὸ τὸν Σταυρὸ τοῦ Κυρίου, ἅγια λείψανα, λειτουργικὰ ἄμφια καὶ ἱερὰ σκεύη καὶ πολλά ἄλλα δῶρα. Τοῦ

(1) Στὸ προσκύνημα αὐτὸ ὁ ἅγιος Σάββας κανόνισε καὶ τακτοποίησε τὰ πράγματα, ὅσο ἦταν δυνατό, ὥστε νὰ διευκολυνθῇ ἡ ἐπίσκεψι τῶν Σέρβων προσκυνητῶν στοὺς Ἁγίους Τόπους. Ταξιδεύοντας στὴν Ἱερουσαλήμ, ἰδιαίτερα στοὺς πρώτους καὶ τελευταίους σταθμούς, τὴν Ἀκρα καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, φρόντισε νὰ κτισθοῦν ναοὶ καὶ Μοναστήρια καὶ ἐτοίμασε τόπους γιὰ τὴν παραμονὴ Σέρβων προσκυνητῶν. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ προσπάθησε νὰ ἰδρῶσῃ στοὺς σταθμοὺς αὐτοὺς μοναχικὲς κοινότητες ἢ ἂν ὑπῆρχαν ἤδη, νὰ τὶς ἐνισχύσῃ. Ἀργότερα ἐκεῖ ὀργανώθηκαν κέντρα γιὰ τὴν καλλιέργεια τῶν γραμμάτων.

διέθεσε ἐπίσης τὸ πλοῖο του με τὸ πλήρωμά του, γιὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ στὸ Ἅγιο Ὄρος. Ὄταν ἔφθασε ἐκεῖ ὁ Ἅγιος, μοίρασε στὶς Μονῆς δῶρα καὶ αφιερώματα. Ὁ ἅγιος Πρῶτος, οἱ ἠγούμενοι καὶ ὅλοι οἱ πατέρες τὸν ὑποδέχονταν με ἀγάπη σὰν βλαστὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Στὸ Χιλανδάρι ἔμεινε ἀρκετὸ καιρὸ τρέφοντας με πνευματικὴ τροφὴ τὸ ποίμνιό του.

Ἀπὸ τὸ Ἅγιο Ὄρος πῆγε στὴν Θεσσαλονίκη, ὅπου ὁ Θεόδωρος Ἀγγελος, ποὺ ἠγεμόνευε ἐκεῖ, τὸν ὑποδέχθηκε με πολλές τιμές. Καὶ ὁ ἠγεμόνας καὶ ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ζήτησαν, μέσῳ τοῦ Ἁγίου, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν εἰρήνη ἀπὸ τὸν εὐσεβῆ αὐτοκράτορα Ράντοσλαβ, γιὰτὶ ὁ βασιλεὺς ἐπιθυμοῦσε τὴν φιλία τῶν Σέρβων. Ὄταν ἔφθασε ἡ εἶδησι στὸν Ράντοσλαβ ὅτι ἔρχεται ὁ θεῖος του, βγῆκε ἀμέσως με τοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς ἠγούμενους, τοὺς ἄρχοντες καὶ λαὸ γιὰ νὰ τὸν συναντήσῃ. Ἡ συνάντησι ἔδωσε μεγάλη χαρὰ σὲ ὅλους.

Μετὰ ὁ ἅγιος Σάββας πῆγε στὴν Λαύρα Στουπνένιτσα, στὸν τίμιο τάφο τοῦ πατέρα του Συμεῶν, τὸν ἀσπάσθηκε καὶ ἄλειψε τὶς αἰσθήσεις του με τὸ ἅγιο μύρο του, θεωρώντας το σὰν μεγάλη εὐλογία. Μετὰ συνεκάλεσε τοὺς Ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἠγούμενους γιὰ τὴν ἐπέτειο τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορα Στεφάνου. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη τέλεσε τὴν θεία Λειτουργία καὶ μετὰ ἀνοιξε τὸν τάφο τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ βρῆκε τὸ ἅγιο σκήνωμά του ἄθικτο, ἐνῶ ὄλος ὁ ναὸς γέμισε ἀπὸ εὐωδία καὶ ἡ χαρὰ ὄλων ἦταν μεγάλη. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ πολὺ θερμὰ καὶ με τὴν ἀνάλογη τιμὴ μετέφερε τὰ ἅγια λείψανα τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπὸ τὴν Στουπνένιτσα στὴν κτιτορικὴ του Μονή, τὴν Ζίτσα. Τοποθέτησε αὐτὰ μέσα στὸν ναὸ, ὅπου τέλεσε πάλι θεία Λειτουργία γιὰ τὴν ἀνάπαυσί του.

Ἐστερα ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος περιώδευσε μόνος του σ' ὅλη τὴν πατρίδα του καὶ ὄλους τοὺς στήριζε στὴν πίστι. Στὰ Μοναστήρια καθιέρωσε τὸ τυπικὸ καὶ τὰ ἔθη τῆς μοναχικῆς πολιτείας, ὅπως τὰ εἶδε στὸ Ἅγιο Ὄρος, στὴν Παλαιστίνη καὶ τὴν Ἀσία. Ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες καὶ τοὺς πλοῦσιους ἀπαίτησε με

ἀποστολικό κύρος νὰ μὴν ὑπερηφανεύωνται οὔτε νὰ στηρίζωνται στὸν παροδικὸ πλοῦτο, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἤπιοι πρὸς ὄλους, φιλάνθρωποι καὶ εὐσπλαχνικοί, γιατί ὄλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι ἑνὸς Κυρίου, τοῦ Θεοῦ. «Καὶ σεῖς εἴσθε, τοὺς ἔλεγε, ἀπὸ τὸ ἴδιο χῶμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο εἶναι καὶ οἱ ἄλλοι καὶ σεῖς ζητεῖτε ἀπ' τὸν Κύριο τῶν ὄλων, τὸν Θεό, τὴν ἴδια φιλάνθρωπία ὅπως καὶ αὐτοί». Τοὺς στρατιῶτες τοὺς δίδασκε νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἀδικία καὶ ἄρπαγή· ὄλους τοὺς στερέωνε στὴν πίστι καὶ τὴν ἀγάπη στὸν Θεὸ καὶ τὸν πλησίον καὶ τοὺς παρακαλοῦσε νὰ μὴν ἀνταποδίδουν κακὸ ἀντὶ κακοῦ, ἀλλὰ νὰ μοιράζωνται τὸ ψωμί τους με τοὺς πεινασμένους, νὰ ἀνοίγουν τὰ σπίτια τους στοὺς ἀστέγους καὶ πτωχοὺς, νὰ ντύνουν τοὺς γυμνοὺς, νὰ ἐλεοῦν τίς χήρες καὶ τὰ ὄρφανὰ καὶ νὰ μὴ περιφρονοῦν κανένα. Ἀκόμη δίδασκε ὄλους, νὰ ὑπερασπίζωνται τοὺς ἀδυνάτους, νὰ ἐξαγοράζουν τοὺς δούλους καὶ νὰ τοὺς ἐλευθερώνουν. Παρακαλοῦσε κάθε ἕναν νὰ ἀποφεύγη τὴν πορνεία καὶ τὴν μοιχεία καὶ ὄλους τοὺς προσκαλοῦσε σὲ μετάνοια καὶ ἐξομολόγησι τῶν ἁμαρτιῶν τους. Τοὺς ἔγγαμους δίδασκε νὰ ζοῦν με σωφροσύνη καὶ τοὺς ἄγαμους με ἀγνότητα⁽¹⁾.

(1) Ὁ δὲ ἄλλος βιογράφος του, ὁ Δομετιανός, λέει γιὰ τὸ ἔργο τοῦ ἀγίου Σάββα: Ὁ Σεβασμιώτατος Σάββας, ὁ θεοφόρος ὀδηγός, διοικοῦσε τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ με τὴν σοφία τοῦ λόγου του. Ὑπνο στὰ μάτια του δὲν ἔδινε, οὔτε στὰ βλέφαρά του νυσταγμὸ, προοδεύοντας καὶ προκόπτοντας στὶς νυκτερινὲς ἀγρυπνίες, στὰ θεάρεστα ἔργα, στὴν διδασχὴ ὄλων τῶν ὀρθοδόξων, στὴν θεία ἀγάπη, στὴν εὐαρέστησι τοῦ Χριστοῦ, στὸ ἀγαθὸ ἦθος, γιατί ἀπ' τὴν νεότητά του προσκολλήθηκε στὸν Κύριο καὶ συνήθισε μόνον Αὐτὸν νὰ λατρεύη με δσιότητα καὶ δικαιοσύνη ἡμέρα καὶ νύκτα. Αὐτὸς ποὺ ἦταν ὁ ἴδιος ναὸς τοῦ Θεοῦ, ἠμελιωμένος πάνω στὸ θεμέλιο τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, θεμελίωσε καὶ τὴν Ἐκκλησία στὴν χώρα του καὶ με τὴν θεία βοήθεια, πολὺ τὴν ἀνέδειξε. Ἀνήγγειλε σ' Αὐτὴν τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ με Αὐτὴν φώτισε τὴν πατρίδα του καὶ καλλιέργησε τοὺς βλαστοὺς, ποὺ φύτεψε ἐκεῖ ὁ Θεός· τοὺς ἀνεγέννησε διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ τοὺς ἀγίασε με τὴ χάρι, ποὺ τοῦ δόθηκε. Με τὴν διδασχὴ του ἄπλωσε τὴν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ σ' ὄλη του τὴν χώρα. Μέχρι τὰ γηρατιά του δὲν ἔπαψε νὰ διδάσκη τὸ γένος του πάντοτε, κατευθύνοντας ὄλους κατὰ τὸ θέλημα τοῦ

Περιγράφοντας ἔτσι τὸ ἔργο τοῦ Ἀγίου μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ὁ βιογράφος του Θεοδόσιος, διατυπώνει τὸ παρακάτω πολὺ χαρακτηριστικὸ συμπέρασμα γιὰ τὴν τότε πνευματικὴ κατάστασι τῶν ὀρθοδόξων Σέρβων: «Σὲ ὄλους λοιπὸν, τοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς ἄρχοντες, τοὺς μοναχοὺς, τοὺς λαϊκοὺς, τοὺς γέροντες καὶ τοὺς νέους, σὲ ὄλους ἡ ἀρετὴ ἦταν νόμος. Με τέτοιον θεοφάτιστο Ἀγιο φωτιζόταν τότε ἡ Σερβικὴ χώρα καὶ ἔχοντας αὐτὸν πρεσβευτὴ πρὸς τὸν Θεό, ἀπολάμβανε εἰρήνη με τίς εὐχές του».

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1233 τὸν αὐτοκράτορα Ράντοσλαβ διαδέχθηκε ὁ νεώτερος ἀδελφός του Βλάντισλαβ, ποὺ ἔλαβε σύζυγο τὴν κόρη τοῦ Βουλγάρου βασιλέως Ἀσάνη, γιὰ νὰ στερεωθῇ ἡ εἰρήνη μεταξὺ τῶν δύο γειτονικῶν λαῶν. Ὁ Βλάντισλαβ με τὴν εὐλογία τοῦ θείου του, ἄρχισε νὰ κτίζει τὴν Μονὴ τοῦ Μιλέσεβο. Βλέποντας λοιπὸν ὁ ἅγιος Σάββας τὴν χώρα τῶν πατέρων του νὰ ἔχη εὐλογηθῇ καὶ νὰ εἶναι ἐνωμένη, με ἱκανὸ βασιλέα καὶ Ἀρχιεπίσκοπο, με Ἐπισκόπους, ἡγουμένους, μοναχοὺς, με ὑπάτους καὶ βοεβόδες, με μεγάλους ναοὺς, καὶ ἅγια Μοναστήρια, με ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνες καὶ ὀρθόδοξα ἤθη, εὐχαριστοῦσε τὸν Θεό, γιατί οἱ πολλοὶ του κόποι γιὰ τοὺς ὁμογενεῖς του δὲν πῆγαν χαμένοι, ἀλλὰ καρποφοροῦσαν θεάρεστα. Τότε ἀποφάσισε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν παλιὰ κρυφὴ του ἐπιθυμία: Νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀρχιεπισκοπικὴ ἐξουσία, νὰ φύγῃ σὲ ξένη χώρα καὶ ἐκεῖ, ἐὰν εἶναι θέλημα Θεοῦ, νὰ τελειώσῃ τὴν ζωὴ του. Τὸν σκοπὸ του αὐτὸ φανέρωσε καὶ στὸν βασιλέα Βλάντισλαβ. Ὁ βασιλεὺς καὶ

Θεοῦ πρὸς τὸν οὐρανό, πάντοτε τρέχοντας πρὸς τὴν ἄνω κλῆσι καὶ ἐκδεχόμενος κάθε ὥρα τὴν παρὰ Κυρίου ἀνάπαυσι. Ἐλεώντας τοὺς πτωχοὺς συνεχῶς, μοιράζοντας ψωμί στὰ ὄρφανὰ καὶ τίς χήρες καὶ στέγη στοὺς ἀστέγους, ἦταν λιμάνι γαλήνης γιὰ ὄλους τοὺς χειμαζομένους. Αὐτὸς ἦταν τῶν πτωχῶν ὁ πλουτιστὴς καὶ τῶν αἰρέσεων ὁ ἐξολοθρευτὴς καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπορευς. Συχνὰ συγκαλοῦσε ἅγιες Συνάξεις καὶ με τοὺς θεοπρόβλητους Ἐπισκόπους καὶ τοὺς ὀσίους πατέρες, ἐπανελάμβανε τὴν διδασκαλία τῆς ἀγίας πίστεως τοῦ Χριστοῦ καὶ δίδασκε τὰ ὀρθόδοξα ἤθη καὶ ἔτσι καθωδηγούσε τὴν πατρίδα του στὴν εὐσέβεια, δίνοντας ὁ ἴδιος τὸ παράδειγμα.

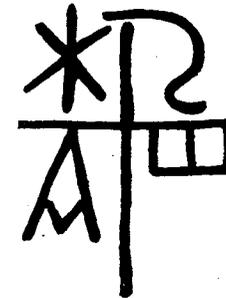
οι ἄρχοντες δὲν μπορούσαν νὰ τὸν πείσουν νὰ ἀλλάξῃ γνώμη. Τοὺς δήλωσε ὅτι θέλει νὰ πάῃ στὸ ὄρος Σινᾶ καὶ μετὰ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός, νὰ γυρίσῃ πάλι κοντὰ τους, ἀλλὰ νὰ ζήσῃ μόνος, χωρὶς ἐξουσία, μὲ προσευχὴ στὴν ἡσυχία.

Ἔστερα, ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος συνεκάλεσε ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Σερβίας καὶ ἀκόμη μιὰ φορὰ τοὺς δίδαξε μὲ θεία σοφία, νὰ κρατοῦν σταθερὰ τὶς ἀποστολικὲς παραδόσεις, νὰ ὁμολογοῦν μὲ θάρρος τὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ προσέχουν τοὺς ἑαυτοὺς καὶ τὸ ποίμνιο, νὰ ζοῦν οἱ ἴδιοι μὲ πίστι καὶ αὐτὸ νὰ διδάσκουν καὶ στοὺς ἄλλους. Καὶ πρόσθεσε ἀκόμη: «Σᾶς παρακαλῶ, ὅλα ὅσα σᾶς παρέδωσα σχετικὰ μὲ τὸν Θεὸ καὶ ὅλα ὅσα ἀκούσατε ἀπὸ μένα καὶ εἶδατε καὶ διδαχθήκατε καὶ γνωρίσατε, νὰ τὰ φυλάξετε σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητα καὶ νὰ διδάξετε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ κάνουν τὸ ἴδιο. Καὶ τώρα σᾶς βεβαιώνω κατὰ τὸν ἀποστολικὸ τρόπο, ὅτι «καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων», δηλαδή, δὲν εὐθύνομαι γιὰ τὴν σωτηρία σας, ἐπειδὴ δὲν παρέλειψα νὰ σᾶς φανερώσω ὅλη τὴν βουλή τοῦ Θεοῦ».(Πράξ. Κ, 26, 27). Ἐπίσης παρήγγειλε καὶ στοὺς ἡγουμένους νὰ φροντίζουν γιὰ τὰ Μοναστήρια, σύμφωνα μὲ τοὺς Κανόνες καὶ τὸ Τυπικόν.

Τότε κάλεσε στὴν Ἀρχιεπισκοπή, στὴν Ζίτσα, τὸν βασιλέα Βλάντισλαβ καὶ τοὺς ἄρχοντες του καὶ ζήτησε νὰ σέβωνται καὶ νὰ βοηθοῦν τὴν Ἁγία Ἐκκλησία. Καὶ ἐκεῖ, μπροστὰ σὲ ὅλη τὴν σύναξι, διάλεξε⁽¹⁾ γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἕναν ἀπὸ

(1) Σ.Μ. Αὐτὸ ποὺ ἔκανε ὁ ἅγιος Σάββας, δηλ. νὰ παραιτηθῇ καὶ νὰ ὑποδεῖξῃ τὸν διάδοχό του, τὸν ὁποῖο καὶ ἐγκατέστησε ὁ ἴδιος, τὸ ἔκανε γιὰτὶ ἐπίστευε πὼς μ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ διασώσῃ τὴν εἰρήνη καὶ ἐνόητα τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ κέντρο τῆς εἶχε τὴν νεοσύστατη Ἀρχιεπισκοπή. Κάτι παρόμοιο εἶχε κάνει καὶ ὁ ἱερ. Αὐγουστίνος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἐγκρισὶ ὄλου τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἐγκατέστησε ὡς διάδοχό του τὸν Ἡράκλειο, γιὰτὶ δὲν ἤθελε, ὅπως εἶπε, νὰ διασαλευθῇ ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὶς διαμάχες καὶ ταραχές, ποὺ ἦταν ἐνδεχόμενο νὰ ἐπακολουθήσουν μετὰ τὸν θάνατό του, κατὰ τὴν ἐκλογὴ διαδόχου του.

τοὺς μαθητὰς του, τὸν ἱερομόναχο Ἀρσένιο, γιὰτὶ ἤξερε ἀπὸ πείρα ὅτι ἦταν ὁ περισσότερο ἄκακος καὶ δίκαιος, εἶχε ἁγία ζωὴ, φοβόταν τὸν Θεὸ καὶ τηροῦσε προσεκτικὰ τὶς ἐντολές Του. Καὶ κατὰ τὴν τέλεσι τῆς θείας Λειτουργίας μὲ ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους, τὸν χειροτόνησε Ἀρχιεπίσκοπο καὶ τοῦ ἔδωσε ὅλη τὴν ἐξουσία, ποὺ εἶχε λάβει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, νὰ δένη καὶ νὰ λύνη τὰ παραπτώματα καὶ τὶς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων· τὸν ἐνθρόνισε ὡς Ἀρχιεπίσκοπο στὸν θεοδώρητο θρόνο του καὶ τὸν ἐστήριξε.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Μετά την ἐνθρόνισι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀρσενίου, ὁ ἅγιος Σάββας φιλοξένησε στήν Ἀρχιεπισκοπή τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἄρχοντες, τὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο, τοὺς Ἐπισκόπους καὶ ὄλους τοὺς ἄλλους. Τότε ζήτησε ἀπὸ ὄλους συγχώρησι καὶ ὁ ἴδιος ἔδωσε εὐλογία καὶ τὸν τελευταῖο ἀσπασμὸ καὶ ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ τὸ μακρυνὸ του ταξίδι. Δέχθηκε πολλὰ δῶρα, τὰ ὅποια πῆρε μαζί του γιὰ νὰ τὰ μοιράσῃ στοὺς Ἁγίους Τόπους. Καὶ τὸ 1234 ξεκίνησε πάλι ἀπὸ τὴν Δαλματία μὲ πλοῖο γιὰ τὴν Παλαιστίνη. Ὅμως οἱ πειραταί, ποὺ ἔμαθαν ὅτι ὁ Ἅγιος ἔχει μαζί του πολλὰ δῶρα, τοῦ ἔστησαν ἐνέδρα μὲ τὰ γρήγορα πλοῖα τους. Ἀλλὰ ὁ Κύριος σκέπασε μὲ ὀμίγη τὸ πλοῖο τοῦ Ὁσίου Του καὶ ἔτσι τὸν φύλαξε ἀπ' αὐτοὺς. Μόνο ὅταν ἔφθασε στὸ Πρίντεζι τῆς Ἰταλίας οἱ πειραταὶ εἶδαν τὸ πλοῖο καὶ ἤλθαν κοντὰ του, δῆθεν μεταννημένοι καὶ τοῦ διηγοῦντο τι τοὺς συνέβη. Τότε αὐτὸς ὁ εὐσπλαχνος καὶ ἄκακος, τοὺς φιλοξένησε εὐαγγελικὰ καὶ ἐκπληρώνοντας τὴν ἐντολὴ τοῦ Σωτῆρος «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν», τοὺς ἔδωσε ἀπὸ τὰ δῶρα ποὺ εἶχε μαζί του. Μετὰ ἀπὸ μερικὲς μέρες ἀναχώρησε ὁ Ἅγιος ἀπ' τὸ Πρίντεζι γιὰ τοὺς Ἁγίους Τόπους.

Στὸ διάστημα τοῦ μακρυνοῦ ταξιδιοῦ του, μιὰ μέρα σηκώθηκε φοβερὴ τρικυμία. Τὰ κύματα ἀνεβοκατέβαζαν τὸ πλοῖο καὶ ἐνῶ ἦταν ἀκόμη μέρα, σκοτάδι ἔπεσε γύρω στὴν θάλασσα. Ὁ κυβερνήτης καὶ οἱ ναῦτες χρησιμοποίησαν ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ προφυλάξουν τὸ πλοῖο, ἀλλὰ τελικὰ ἔχασαν κάθε ἐλπίδα σωτηρίας. Τότε ὄλοι ἔτρεξαν στὸν Ἅγιο φωνάζοντας: «Κοίταξε, πάτερ, πὼς χανόμαστε· ἀλλὰ ἐλπίζουμε ὅτι μὲ τὴν βοήθειά σου θὰ ἀποφύγουμε τὸν θάνατο». Ὁ Ἅγιος τοὺς εἶπε: «Παιδιά μου

παρακαλέστε μαζί μου τὸν Θεὸ ποὺ μᾶς δημιούργησε, γιατί ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς καὶ ἀκριβῶς ἐξ αἰτίας μου σᾶς βρῆκε τὸ κακὸ αὐτό». Αὐτοὶ ὅμως ἀκόμη πιὸ πολὺ παρακαλοῦσαν: «Πάτερ, ἐλέησέ μας τοὺς ἁμαρτωλοὺς». Καὶ πέφτοντας στὰ πόδια του τοῦ ἔλεγαν νὰ ζητήσῃ ἀπ' τὸν Θεὸ νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Ὁ Ἅγιος προσευχόταν μυστικὰ στὴν καρδιά του. Ὑστερα ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς μαθητὰς του νὰ τὸν κρατᾶνε, γιατί δὲν μπορούσε ἀπ' τὴν πολλὴ τρικυμία νὰ σταθῇ στὸ πλοῖο. Παρήγγειλε δὲ σὲ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πλοῖου νὰ σταματήσουν τὸ κλάμα καὶ νὰ ἐπικαλοῦνται τὸν Κύριο κραυγάζοντας τὸ «Κύριε, ἐλέησον!» Αὐτὸς, ἀφοῦ ὕψωσε τὰ ὄσια χέρια του, προσευχόταν λέγοντας: «Κύριε, ὅπως ἔσωσες τότε τοὺς μαθητὰς Σου ἀπὸ τὸν κλύδωνα, ἐπιτιμώντας τὴν θάλασσα καὶ τὸν ἄνεμο, ἔτσι καὶ τώρα σῶσε καὶ μᾶς, Διδάσκαλε, γιατί χανόμαστε. Κι' ἐμεῖς εἶμαστε λαὸς Σου καὶ ἄλλον Θεὸ ἐκτὸς ἀπὸ Σε δὲν γνωρίζομε. Τὰ ἔργα τῶν χειρῶν Σου μὴ παρίδης, Φιλάνθρωπε! Δικὰ Σου κτίσματα εἶμαστε, ἐλέησόν μας! Μὴ καταποντίσης γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου καὶ αὐτοὺς ποὺ εἶναι μαζί μου, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ γιὰ ὄλους ἕνας τάφος, ὁ βυθὸς τῆς θάλασσας. Ὅπως ἄκουσες τότε τοὺς μαθητὰς Σου (Ματθ. 8, 23 - 27), ἄκουσε τώρα κι' ἐμᾶς ποὺ βρισκόμαστε σὲ θανάσιμο κίνδυνο. Γιατί Σὺ εἶσαι ὁ ἴδιος καὶ τότε καὶ τώρα. Σε Σένα ὅλα εἶναι δυνατὰ καὶ τίποτε ἀδύνατο. Ὅλα μὲ τὸ δικό Σου πρόσταγμα κατευθύνονται, συγκρατοῦνται καὶ στέκονται καὶ μὲ τὸ δικό Σου νεῦμα ἀλλάζουν καὶ μεταβάλλονται. Δῶσε καὶ τώρα ἐντολὴ στοὺς ἀνέμους νὰ ὑποχωρήσουν καὶ στὰ κύματα νὰ κοπάσουν».

Καὶ τότε, μὲ πίστι καὶ μεγάλη παρρησία πρὸς τὸν Θεὸ ἄπλωσε τὸ χέρι του καὶ σφράγισε μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ τοὺς μαινομένους ἀνέμους καὶ τὰ πελώρια κύματα καὶ τὰ ἐπιτίμησε λέγοντας: «Στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ παρήγαγε τὸ πᾶν, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος στὸ εἶναι, καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ἡσυχάστε, σταματήστε!»

Καὶ ἀμέσως, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκό-

πασαν οἱ άνεμοι· ἡ θάλασσα καὶ τὰ κύματα ἤρέμησαν, ὁ ἥλιος ξαναφάνηκε καὶ ἔγινε γαλήνη μεγάλη. Ὅλοι πάνω στὸ πλοῖο, ὅταν εἶδαν πόσο σύντομα ὁ Ἅγιος δάμασε μετὸν λόγον του τὴν θάλασσα καὶ τοὺς άνέμους, ἔμειναν ἔκθαμβοι γιὰ τὸ θαῦμα καὶ δόξασαν τὸν Θεό, πού ἔδωσε τέτοια ἐξουσία στοὺς ανθρώπους. Τοῦ ἔβαλαν μετάνοια ὀνομάζοντάς τον άνθρωπο τοῦ Θεοῦ καὶ δοῦλο τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἅγιος εὐχαριστώντας μετὰ δάκρυα πολλὰ τὸν Θεό γιὰ τὰ δῶρα Του, τοὺς ἔλεγε: (Γιὰ δική σας χάρι, παιδιὰ μου, ὁ Θεὸς μᾶς ἔδειξε τὸ ἔλεός Του τόσο γρήγορα. Γιατὶ ἡ πίστι σας καὶ οἱ προσευχὲς στὸν Θεό, βοήθησαν νὰ ἀποκτήσουμε τὸ ζητούμενο. Γι' αὐτὸ ἄς δοξάσουμε τὸν Θεό καὶ μὴ λησμονώντας τὴν εὐσπλαχνία πού μᾶς ἔδειξε, ἄς ζήσουμε στὸ ἕξις ζωῆς εὐάρεστη σ' Ἐκεῖνον).

Κατέπλευσαν λοιπὸν μετὰ εὐνοϊκὸ καιρὸ στὴν πόλι Ἀκρα, ὅπου ὁ ἅγιος Ἀρχιεπίσκοπος βρῆκε κατάλυμα στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τὸ Μετόχι τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου, πού εἶχε ἐξαγοράσει ἀπὸ τοὺς Λατίνους καὶ τὸ εἶχε ἐπιστρέψει στὴν Λαύρα, στὸ πρῶτο του ταξίδι. Ἀπὸ τὴν Ἀκρα ὁ Ἅγιος, διὰ μέσου τῆς Καισαρείας καὶ τῆς Γιάφας, ἔφθασε γιὰ δευτέρη φορὰ στὴν ἁγία Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ κατέλυσε στὸ δικὸ του Μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, πού τὸ εἶχε ἐξαγοράσει τὴν πρώτη φορὰ ἀπ' τοὺς Σαρακηνοὺς, στὸ ὄνομά του. Μαζὶ μετὰ τὸν Ἠγούμενο καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου, μπῆκε στὸν λαμπρὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως καὶ προσκύνησε τὸν ἅγιο καὶ ζωηφόρο Τάφο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ τὸν ἅγιο Γολγοθᾶ, φιλώντας τοὺς τόπους τοὺτους μετὰ ἀγάπη καὶ θερμὰ δάκρυα. Ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιος, ὅταν ἄκουσε γιὰ τὴν νέα ἐπίσκεψιν τοῦ Ἁγίου, ἤλθε στὸν ναὸ τῆς Ἀναστάσεως νὰ τὸν δῆ. Ἐκεῖ χαιρετήθηκαν ἐγκάρδια μετὰ τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸ καὶ ὁ Πατριάρχης φιλοξένησε τὸν Ἅγιο στὸ Πατριαρχεῖο. Ὁ ἐρχομὸς τοῦ Ἁγίου χαροποίησε ὅλους τοὺς πτωχοὺς τῆς πόλεως καὶ οἱ γνώριμοί του ἔτρεχαν σ' αὐτὸν, σὰν στὸν πατέρα τους. Ἐκεῖνος δὲ πού ἦταν εὐεργετικὸς πάντοτε,

τοὺς σκόρπιζε σπλαχνικὰ καὶ ἤρεμα τὰ δῶρα του. Καὶ ὄχι μόνο σ' αὐτούς, ἀλλὰ γεμάτος ἀπ' τὴν θεία συμπάθεια, δώρισε δῶρα πλοῦσια σὲ ὅλους τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ στὴν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ σ' ἄλλα Μοναστήρια.

Ὅταν ξεκινούσε γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια ὁ ἀκούρατος καὶ ταπεινὸς Ἅγιος, ἔγραψε ἕνα θερμότατο γράμμα στὸ πνευματικὸ τοῦ παιδί, τὸν ἠγούμενο τῆς Μονῆς Στουρνένιτσα, Σπυρίδωνα: (Ἀγαπητὸ ἐν Κυρίῳ τέκνο μου, ἔλεγε, ἱερομόναχε Σπυρίδων, Ἠγούμενε τῆς μεγάλης Λαύρας τοῦ ἁγίου Συμεών, Ἀρχιμανδρίτα, ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν νὰ εἶναι μαζί σας. Ἄν καὶ ἁμαρτωλὸς, παρακαλῶ τὸν Σωτῆρα μου νὰ σὲ διαφυλάξῃ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ καθὼς καὶ ὅλο τὸ εὐλογημένο ποίμνιο. Ἐὰν ἐπιθυμῆτε νὰ γνωρίσετε γιὰ μένα τὸν ἁμαρτωλό, μετὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τίς ἅγιες προσευχὲς σας ἤλθαμε ὑγιεῖς μέχρι τὴν Ἱερουσαλήμ. Προσκυνήσαμε τὸν Πανάγιο Τάφο καὶ τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ δώσαμε ἀφιερώματα καὶ τὰ ὀνόματά σας, γιὰ νὰ σᾶς μνημονεύουν. Ἐπισκεφθήκαμε ὅλα τὰ Προσκυνήματα, ἀλλὰ στὸ τέλος, μετὰ τοὺς κόπους τοῦ ταξιδιοῦ, ἀρρωστήσαμε ὅλοι. Στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀφήνομε τὴν ζωὴ καὶ τὸν θάνατό μας. Ὅποιος ἀπὸ μᾶς ζήση, ἄς ἐπιστρέψῃ κοντὰ σας, ὅποιον πάλι ὁ θάνατος ζητήσῃ, ἡ προσευχή σας ἄς τὸν συνοδεύσῃ. Σὺ δὲ, ἀγαπητὸ μου παιδί Σπυρίδων, πρέσβευε στὸν Θεό γιὰ μένα, μήπως καὶ μετὰ τίς εὐχὲς σου λάβω τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μου. Ὅ,τι βρῆκα στὸν τόπο τοῦτο, σοῦ τὸ δίνω γιὰ εὐλογία· ἕνα μικρὸ Στταυρὸ νὰ τὸν φορῆς καὶ νὰ με θυμᾶσαι καὶ μία ζώνη πού τὴν ἔβαλα πάνω στὸν Ἅγιο Τάφο. Μετὰ τὸν Στταυρὸ αὐτὸ νὰ προσεύχεσαι καὶ νὰ τὸν ἔχῃς γύρω στὸν λαιμό σου, (ἔστω καὶ ἂν ἔχῃς μαζί σου καὶ ἄλλη εἰκόνα). Μετὰ τὴν ζώνη περὶζώσε τὴ μέση σου. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ τὰ ἔβαλα πάνω στὸν Τάφο καὶ τόση προσευχή ἔκανα πού εἶθε νὰ προσεύχεται ἔτσι καὶ γιὰ μένα κάθε χριστιανός. Σοῦ δωρίζω τὸ προσόψι, πού μοῦ χάρισαν ἐδῶ, γιὰ νὰ σοῦ εἶναι εὐλογία ψυχῆς καὶ σώματος. Ἀκόμη καὶ ἡ μικρὴ πέτρα πού βρῆκα στὰ προσκυνήματα, θὰ σοῦ χρησιμεύσῃ σὲ

πολλά και να την έχης μαζί σου. Εύχου για μᾶς, διάκονο του Χριστοῦ, να μᾶς ἐνδυναμώσῃ ὁ Θεὸς και να μᾶς φυλάξῃ, για να μπορέσουμε πάλι να σᾶς ἔλθουμε. Πρόσεχε, ἀγαπητό μου τέκνο, να φυλάξῃς τις ὑποθήκες μου. Γιατί τί θα ὠφελήσῃ τὸν ἄνθρωπο ἂν κερδίσῃ τὸν κόσμο ὅλο και βλάβῃ τὴν ψυχὴ του;»

Ἐποὺ πῆρε τὴν εὐλογία τοῦ Πατριάρχῃ τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ ἅγιος Σάββας ξεκίνησε για τὴν Ἀλεξάνδρεια με ὁδηγὸ και μεγάλη συνοδεία. Ὅταν ἔφθασε ἐκεῖ, προσκύνῃσε τὴν μεγάλη ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου και Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου με πολλὰ δάκρυα, πού τὰ εἶχε χάρισμα ἀπὸ τὸν Θεό. Για να μὴ παραξενεύεται κανεὶς για τὰ πολλὰ δάκρυα τοῦ Ἁγίου, ὁ βιογράφος του Θεοδόσιος τὰ ἐξηγεῖ ὡς ἐξῆς: «Μὲ τὰ δάκρυα φανεωνόταν ἡ θερμότης τῆς καρδιάς και ἡ ἀγάπη τῆς ψυχῆς του πρὸς τὸν Κύριο, για τὸν Ὅποιο με ἰδιαιτερο ζῆλο ἀνελάμβανε πολλοὺς κόπους, χωρὶς να διστάζῃ και για μεγαλύτερους».

Ὁ Πατριάρχῃς Ἀλεξανδρείας Νικόλαος τὸν ὑποδέχθηκε με τιμὴ και ἀγάπη. Πολλὲς φορὲς τὸν κάλεσε στὴν τράπεζα, ὅπου συνωμίλησαν ἀδελφικὰ για θέματα πνευματικά. Ὁ Ἁγιος ρωτῶντας, πῆρε ἀπὸ τὸν Πατριάρχῃ πολλὲς ὠφέλιμες ἀπαντήσεις. Ἀλλὰ και οἱ δύο ὠφελήθηκαν ἀπὸ τις συνομιλίες τους. Ἐποὺ ἐτίμησε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον με διάφορα δῶρα, οἱ ἅγιοι πατέρες ἀποχαιρετίσθηκαν με ἀγάπη.

Ὁ γεμᾶτος θεῖο ἔρωτα Σάββας, εἶχε τὸν πόθο να ἐπισκεφθῇ τοὺς ἁγίους ἀσκητὰς στὶς ἐρημιὲς γύρω ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, πού ζοῦσαν τὴν ζωὴ τους ἡσυχαστικά. Ἦταν σίγουρος πὼς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς γέροντες θα δῆ και θα ἀκούσῃ πολλά. Για να ἐκπληρῶσῃ τὴν ἐπιθυμία του ὁ Πατριάρχῃς, τοῦ ἔδωσε συνοδοὺς ἐμπειροὺς πού γνώριζαν τις ἐρημιές. Ἐποὺ προσευχήθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, ὁ Ἁγιος ξεκίνησε και ἦλθε στοὺς ἁγίους ἐρημίτες πατέρες στὴν Μαρεώθ, στὴν ἄκρῃ τῆς Λιβύης. Αὐτοὶ οἱ πατέρες περνοῦσαν τὴν ἀσκητικὴ τους ζωὴ μέσα στὴν ἡσυχία, με προσευχὲς και νηστεία. Ὁ Ἁγιος τοὺς ρωτοῦσε ὅλους για πνευματικά θέματα και πῆρε ἀπ' αὐτοὺς μεγάλη ὠφέ-

λεια. Και ἔτσι πλούσιος σὲ εὐλογίες και εὐχὲς συνέχισε με χαρὰ τὸν δρόμο του. Ἐπειτα ἦλθε στὴν Θηβαΐδα, μετὰ στὴν Σικήτη και σὲ ἄλλους ἱεροὺς τόπους. Ἐκεῖ βρῆκε ἐκλεκτοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, ὁσίου ἀνδρες, πού ἔλαμπαν σὰν τὸν ἥλιο ἀπ' τις ἀρετές. Ὁφελήθηκε πολὺ ἀπὸ τοὺς λόγους και τὴν ζωὴ τους θαυμάζοντας τὴν ὑπομονὴ και τις στέρσεις τους και προώδευε πνευματικά. Ὁ χριστοφόρος Σάββας τοὺς μοίρασε πολλὰ δῶρα και εὐχαριστοῦσε τὸν Θεὸ με χαρὰ, πού ἀξιώθηκε να δῆ τέτοιους ἁγίους και να συνομιλήσῃ μαζί τους και να λάβῃ τὴν εὐλογία τους. Με τὴν καρδιά πρόθυμη για κάθε θεῖο ἔργο και τὸν νοῦ χαριτωμένο ἀπ' τὸν Θεό, περνοῦσε σὰν ἀστραπὴ Ἀνατολὴ και Δύσι, Βορρᾶ και Νότο, πετώντας σὰν μέλισσα και συγκομίζοντας για τὸ χριστεπώνυμο γένος του τὸ μέλι τῆς θεογνωσίας.

Ἐστερα ὁ Ἁγιος γύρισε στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀναπαύθηκε λίγο και ξεκίνησε πάλι για τὸ Ὅρος Σινᾶ. Περνώντας κοντὰ ἀπ' τὴν Ἱεριχώ και διασχίζοντας τὴν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνῃ, ἦρθε στὸν Καλαμῶνα και ἀναπαύθηκε ἐκεῖ στὴν Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὅπου και ἡ Παναγία Παρθένος ἐστάθμευσε με τὸν δίκαιο Ἰωσήφ, ὅταν ἔφυγαν με τὸ θεῖο Βρέφος ἀπ' τὸν Ἡρώδη, στὴν Αἴγυπτο. Μετὰ ἀπὸ ταξίδι πολλῶν ἡμερῶν, ἔφθασε τέλος στὴν Βαβυλῶνα τῆς Αἰγύπτου, δηλαδὴ τὸ σημερινὸ Κάιρο. Ἐκεῖ προσκύνῃσε στὸν ναὸ τῶν Τριῶν Παιδῶν, Ἀνανίου, Ἀζαρίου και Μισαήλ. Κατόπιν, ἀποῦ ἔλαβε ἀπὸ τὸν οἰκεῖο Μητροπολίτη εὐλογία και ἕναν μοναχὸ σὰν ὁδηγὸ, ὁ Ἁγιος ἐπισκέφθηκε στὴν ἔρημο τὰ ἀσκητήρια τῶν μεγάλων ἀσκητῶν Ἀντωνίου και Ἀρσενίου, τὰ ὅποια ἀσπαζόταν με πολλὰ δάκρυα και ἔδινε στοὺς ἐκεῖ ἀσκητὰς πολλὰ δῶρα. Τέλος παίρνοντας τὴν εὐχὴ και εὐλογία τους, γύρισε πάλι στὸ Κάιρο. Ὁ ἐπόμενος σταθμὸς του ἦταν ἡ Μονὴ τοῦ Σινᾶ.

Ὅταν ἔφθασε ἐκεῖ ὁ Ἁγιος προσκύνῃσε στὸν ναὸ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὸν τόπο τῆς Ἀφλέκτου Βάτου. Ὁ Ἐπίσκοπος πού κατεῖχε τὴν θέσι τοῦ ἡγουμένου και ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ

υποδέχθηκαν με αγάπη τὸν Ἅγιο. Μετὰ ἀνέβηκε στὴν ἀγία κορυφή, ὅπου ὁ Θεὸς συνωμίλησε μετὰ τὸν Μωυσή.

Στὴν Μονὴ τοῦ Σινᾶ ἔμεινε ὁ Ἅγιος ὅλη τὴν Ἁγία Σαρακοστή καὶ κάθε Σάββατο ἀνέβαινε στὴν ἱερὴ κορυφή, ὅπου ἔκανε ἀγρυπνία ὅλη τὴν νύκτα, καὶ τὸ πρωτὶ τῆς Κυριακῆς τελοῦσε τὴν θεία Λειτουργία μετὰ γυμνὰ πόδια, ἐπειδὴ στὸ μέρος ἐκεῖνο εἶπε ὁ Κύριος στὸν Μωυσή: (Μὴ ἐγγίσης ᾧδε· λῦσε τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν) (Ἐξοδ. Γ, 5). Μετὰ τὴν θεία Λειτουργία γύριζε ὁ Ἅγιος στοὺς ἀδελφούς στὴν Μονή. Καὶ ἐπειδὴ ἀγάπησε πολὺ τὴν θεάρεστη ζωὴ τους, ἔδωσε στὴν Μονὴ πολλὰ δῶρα καὶ ἔγραψε στὰ δίπτυχά της τὸ ὄνομά του, τῶν γονέων του καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του.

Μετὰ γύρισε στὴν ἀγία πόλι Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ τέλεσε γιὰ τελευταία φορὰ τὴν θεία Λειτουργία στὸν ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, προσευχήθηκε γιὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς κληρονομίας τοῦ Κυρίου, ποὺ τοὺς λύτρωσε μετὰ τὸ Τίμιο Αἷμα Του. Ἔτσι, φιλώντας μετὰ πολλὰ δάκρυα τὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν ἱερὸ Γολγοθᾶ καὶ ὅλους τοὺς Ἁγίους Τόπους, ὅπου ὁ Κύριος Ἰησοῦς «ὑπέμεινε σαρκί» γιὰ μᾶς τὰ πάνσεπτα Πάθη, ἀποχαιρέτησε τὸν Πατριάρχη Ἀθανάσιο.

Ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Ἅγιος πῆγε στὴν Μεγάλῃ Ἀντιόχεια, τὴν πρωτεύουσα τῆς Συρίας. Ἐκεῖ προσκύνησε στὸν καθεδρικό ναὸ καὶ ἔγινε δεκτὸς μετὰ αγάπη ἀπ' τὸν Πατριάρχη Ἀντιοχείας, μετὰ τὸν ὁποῖο ἔμεινε πολλὲς μέρες συνομιλώντας γιὰ θέματα ἐκκλησιαστικά. Μετὰ τὴν εὐλογία τοῦ ἐπισκέφθηκε τὴν Μονὴ τοῦ Ἁγίου Συμεῶν τοῦ («ἐν θαυμαστῷ ὄρει») καὶ προσκύνησε τὸν ναὸ καὶ τὸν τάφο του. Ἄφησε πολλὰ δῶρα καὶ στὴν Ἀντιόχεια καὶ ὁ Πατριάρχης τοῦ δώρισε λείψανα Ἁγίων καὶ ἱερὰ σκευῆ. Ἀφοῦ ἀντάλλαξαν ἀσπασμὸ ἐν Κυρίῳ, οἱ ἅγιοι πατέρες, ἀποχαιρέτισθηκαν μετὰ αγάπη.

Η ΚΟΙΜΗΣΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

Μολονότι ἀδύνατος καὶ ἐξαντλημένος, ὁ ἅγιος Σάββας κίνησε νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ μέσου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς «χώρας τῶν Τούρκων». Σ' ἓνα λιμάνι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μπῆκε σὲ κάποιον πλοῖο, ποὺ ἀναχωροῦσε γιὰ τὴν Κων/πολι. Στὸν δρόμο, μέσα στὸ πλοῖο, ἀρρώστησε βαριά ἀπ' τοὺς πολλοὺς κόπους ποὺ εἶχε ὑποφέρει. Ἐπειδὴ βρῖσκονταν στὴν ἀνοικτὴ θάλασσα, ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀποβιβασθῇ καὶ νὰ βρῇ φάρμακα γιὰ τὴν ἀρρώστια του. Ἡ κατάστασί του ἔγινε τόσο σοβαρὴ, ὥστε πλησίασε στὸν θάνατο. Οἱ μαθηταὶ του δὲν ἤξεραν τί νὰ κάνουν καὶ κλαίγοντας τοῦ ἔλεγαν: «Γνωρίζουμε, Δέσποτα, ὅτι θὰ σὲ ἀκούσῃ ὁ Θεὸς καὶ τώρα, ὅπως πάντοτε. Γι' αὐτὸ παρακάλεσέ Τον, τοῦλάχιστον γιὰ χάρι μας νὰ σὲ φυλάξῃ στὴν ζωὴ, ὅσο βρισκόμαστε στὴν ξένη χώρα καὶ μέχρι νὰ μᾶς βγάλῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ πέλαγος. Γιατὶ ἂν μᾶς λείψῃς, ὑπάρχει φόβος νὰ μᾶς πουλήσουν δούλους ἢ νὰ μᾶς σκοτώσουν καὶ νὰ μᾶς ρίξουν στὴν θάλασσα γιὰ τὰ δῶρα ποὺ ἔχουμε μαζί μας». Ὁ Ἅγιος τότε τοὺς εἶπε: «Νὰ μὴ φοβᾶσθε γι' αὐτὸ, τέκνα μου καὶ νὰ μὴ λυπᾶσθε. Γιατὶ ἔχω ἐλπίδα στὸν Θεό, ὅτι κανένα κακὸ ἀπὸ ὅσα ἀναφέρατε δὲν θὰ σᾶς ἀγγίξῃ». Οἱ μαθηταὶ του τὸν παρακαλοῦσαν νὰ γευθῇ κάτι, γιὰ νὰ μὴ τὸν βρῇ πρόωρος θάνατος ἀπὸ τὴν πολυήμερη ἀσιτία. Ἄλλ' ὁ ἄρρωστος δὲν εἶχε ὄρεξι γιὰ τίποτε ἀπὸ ὅσα εἶχαν καὶ τοὺς εἶπε πῶς μόνο λίγο φρέσκο ψάρι θὰ μπορούσε νὰ φάῃ. Οἱ μαθηταὶ παρακάλεσαν τὸν κυβερνήτη τοῦ πλοίου νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Ἁγίου, ἀλλ' αὐτὸς μετὰ ἀποτομία ἀπέριψε τὴν παράκλησί τους, σὰν παράλογη, ἐπειδὴ ἡ θάλασσα εἶχε τρικυμία καὶ τὸ πλοῖο ἐπλεε γρήγορα. Ὁ Ἅγιος παρηγόρησε τοὺς λυπημένους

μαθητάς του λέγοντας: «Μὴ στενοχωρῆσθε τέκνα μου, τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἄς γίνῃ σὲ μένα».

Μόλις εἶπε αὐτὰ ὁ Ἅγιος, ἓνα μεγάλο κύμα ἔρριξε ἓνα τεράστιο ψάρι μέσα στὸ πλοῖο, στὰ πόδια του. Αὐτὸς μὲ κατάνυξι στὴν ψυχὴ εὐχαρίστησε τὸν Κύριο ποὺ τὸν βοήθησε στὴν ἀνάγκη του καὶ ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς μαθητάς του νὰ ἐτοιμάσουν τὸ ψάρι γιὰ ὅλους ὅσοι βρίσκονταν στὸ πλοῖο. Ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, ὅταν εἶδε πὼς ὁ Θεὸς ἐκπλήρωσε μὲ θαυμαστὸ τρόπο τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἁγίου, ἔπεσε στὰ πόδια του ζητώντας συγχώρησι. Τὸ θεόσταλο ψάρι ἦταν πολὺ νόστιμο· ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ πλοίου τὸ ὠμολογοῦσαν. Παρηγορημένος ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ ὁ Ἅγιος, ἔγινε ἀμέσως καλὰ καὶ ἡ ἀρρώστια του ἐντελῶς ἐξαφανίσθηκε. Τέλος, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἔφθασε στὴν Πόλι. Ἐκεῖ προσκύνησε τὶς ἁγίες ἐκκλησίας καὶ ἔμεινε πολλὰς μέρες στὴν Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος, συνάζοντας γιὰ τὴν πατρίδα του ἅγια λείψανα.

Ἀπὸ τὴν Κων/πολι ἀναχώρησε ὁ Ἅγιος μὲ τὸ πλοῖο γιὰ τὴν Βουλγαρία, γιὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν βασιλέα Ἀσάνη, ποὺ ἡ κόρη του εἶχε παντρευθῇ τὸν ἀνηψιὸ του καὶ βασιλέα τῶν Σέρβων Βλάντισλαβ. Ἀπὸ τὴν παραλιακὴ πόλι Μεσημβρία εἰδοποίησε τὸν βασιλέα γιὰ τὸν ἐρχομὸ του. Αὐτὸς ἔστειλε ἀμέσως ἄρχοντες νὰ τὸν συνοδεύσουν ἐπίσημα μέχρι τὴν πρωτεύουσα Τύρνοβο. Στὴν πόλι αὐτὴ τὸν συνάντησε καὶ ὁ ἴδιος καὶ τὸν δέχθηκε μὲ ἀγάπη. Ἐπειδὴ ἦταν χειμῶνας τὸν φιλοξένησε στὸ ζεστὸ του ἀνάκτορο. Τὴν παραμονὴ τῶν Θεοφανείων ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Πατριάρχης τὸν παρακάλεσαν νὰ λειτουργήσῃ καὶ νὰ κάμῃ τὸν Ἁγιασμό. Ὁ Ἅγιος τὸ ἔκανε μὲ πολλὴ χαρὰ. Ὅταν διάβασε τὶς εὐχὰς τοῦ Ἁγιασμοῦ καὶ εὐλογοῦσε τὸ νερὸ σταυρωτά, τὸ νερὸ χωρίζεταν στὴν κολυμβήθρα καὶ πάλι ἐνωτόταν. Αὐτὸ τὸ εἶδαν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι καὶ δόξαζαν τὸν Θεό, ἐνῶ ὁ Ἅγιος τοὺς ράντιζε ὅλους μὲ Ἁγιασμό.

Μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ ὁ βασιλεὺς, προτοῦ νὰ πάῃ στὸ κυνήγι, παρακάλεσε τὸν Ἅγιο νὰ παραμείνῃ, λόγῳ τοῦ κρούου, μέχρι τὴν

Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ· ἔδωσε καὶ ἐντολὴ στοὺς ὑπηρέτες νὰ τὸν περιποιηθοῦν μὲ φροντίδα. Τοῦ ἔδωσε ἐπίσης τὴν εὐχέρεια νὰ βοηθῇ τοὺς πτωχοὺς ποὺ θὰ τὸν πλησιάζαν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησι τοῦ βασιλέως ὁ Ἅγιος ἀρρώστησε καὶ αἰσθάνθηκε ὅτι ὁ Θεὸς τὸν καλεῖ κοντὰ Του. Τότε προσκάλεσε τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς ὥρισε ποιὰ ἀπὸ τὰ ἱερὰ ἀντικείμενα, ποὺ προμηθεύθηκαν ἀπ' τὴν Ἀνατολή, προορίζονται γιὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ ποιὰ γιὰ τὴν Μονὴ Σπουντένιτσα. Ἀκόμη ἔγραψε καὶ ἐπιστολὴ μὲ τὴν ὁποία ἄφηνε εἰρήνην καὶ εὐλογία στὸν βασιλέα Βλάντισλαβ καὶ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀρσένιο καὶ σ' ὅλο τὸν λαὸ τῆς χώρας του καὶ ἔστειλε τοὺς μαθητάς του στὴν Σερβία κρατώντας λίγους μαζί του. Στὸν Πατριάρχην τῆς Βουλγαρίας ἔδωσε ἱερὰ ἄμφια, ἐπίχρυσα βιβλία, καθὼς καὶ ἄλλα ἱερὰ σκεύη. Φιλοδῶρησε πλουσιοπάροχα καὶ τοὺς πτωχοὺς.

Ἔτσι, ἀφοῦ ὅλα τὰ μοίρασε, ἐτοιμάσθηκε γιὰ τὴν εὐλογημένη ἀναχώρησι ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτό, εὐχαριστώντας τὸν Θεό, ποὺ ἐκπλήρωσε τὴν παράκλησί του νὰ παραλάβῃ τὸ πνεῦμά του σὲ ξένη χώρα. Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ἐπισκέφθηκε τὸν ἄρρωστο Ἀρχιεπίσκοπο καὶ βλέποντας ὅτι πλησιάζει νὰ πεθάνῃ, τοῦ πρότεινε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν βασιλέα. Ὁ Ἅγιος ὅμως τὸν ἔπεισε μὲ θερμὴ παράκλησι νὰ μὴν ἀνησυχῇ καὶ ταλαιπωρῇ τὸν βασιλέα, ποὺ ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸν φιλοξένησε μὲ τόση ἀγάπη καὶ ἐνδιαφέρον. Ἀκόμη παρακάλεσε καὶ αὐτὸν τὸν Πατριάρχην νὰ τοῦ κάμῃ χάρι καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ μόνο του, γιὰ νὰ παραδώσῃ τὸ πνεῦμα του στὸν Θεὸ μὲ ἡρεμία. Τότε ἀπάσθηκαν ἐν Χριστῷ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ ὁ Πατριάρχης ἀποσύρθηκε. Τὴν παραμονὴ τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὰ μεσάνυκτα, ὁ Ἅγιος κοινώνησε τὰ ἅγια καὶ ζωοποιὰ Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶπε ὅτι, ἔλεγε πάντοτε: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν». Καὶ ἀμέσως γέμισε ἀγαλλίασι τὸ πνεῦμα του, σὰν νὰ τὸν ἐπισκέφθηκαν συλλειτουργοί, ἀγαπητοὶ ἀπὸ παλιά. Αὐτὴ ἡ ἀγαλλίασι μαρτυροῦσε ὅτι ἤλθαν οἱ Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ἀπὸ ἀπερίγραπτο φῶς, ποὺ φανέρωνε τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς του. Ἔτσι, δοξάζοντας

και ευχαριστώντας μέχρι τέλος τὸν Θεό, παρέδωσε τὴν ψυχὴ του στὰ χέρια Του, στὶς 13 Ἰανουαρίου 1236.

Ὁ μακάριος Πατριάρχης Ἰωακείμ με τοὺς Ἐπισκόπους, ἡγουμένους και πρώτους τῆς πόλεως, δὲν ἤξεραν ποῦ νὰ θάψουν τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου, γιατί ὁ Ἅγιος δὲν εἶχε ἀφήσει καμμιά ἐντολή γι' αὐτό. Ἦταν λοιπὸν ἀνάγκη νὰ εἰδοποιηθῆ ὁ βασιλεὺς, γιὰ νὰ πῆ ποῦ θὰ ταφῆ ὁ ὅσιος φιλοξενούμενός του. Ὄταν ἄκουσε ὁ βασιλεὺς πῶς ὁ Ἅγιος κοιμήθηκε, δυσαρεστήθηκε πολὺ με τὸν Πατριάρχη, ποῦ δὲν τὸν εἰδοποίησε γιὰ τὴν ἀρρώστια του. Παρήγγειλε ν' ἀποθέσουν τὸν Ἅγιο στὸν ναὸ τῆς Μονῆς τῶν Ἁγίων Σαράντα Μαρτύρων, ποῦ ἔκτισε ὁ ἴδιος και ἔδωσε ἀκόμη ἐντολὴ νὰ μοιραστοῦν πολλὰ χρήματα στοὺς πτωχοὺς τὴν ὥρα τῆς ταφῆς τοῦ Ἁγίου, ἐπειδὴ τὸν ὑπεραγαποῦσε.

Ὁ Πατριάρχης ἔκανε ὅλα σύμφωνα με τὴν ἐντολὴ τοῦ βασιλέως και ἔθαψε με λαμπρότητα τὸ σκήνωμα τοῦ Ἁγίου στὸν ναὸ τῶν Ἁγίων Σαράντα Μαρτύρων, ευχαριστώντας τὸν Θεό, ποῦ τὸν ἀξίωσε γι' αὐτὸ τὸ ἔργο.

Ὄταν ὁ βασιλεὺς ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸ κυνήγι, δὲν πῆγε πρώτα στὸ ἀνάκτορο, ἀλλὰ στὸν ναὸ τῶν Ἁγίων Σαράντα Μαρτύρων και προσκύνησε τὸν τάφο τοῦ Ἁγίου δοξάζοντας τὸν Θεό, ποῦ τὸν ἀξίωσε νὰ φιλοξενῆ ἐκεῖ ἓνα τέτοιο θησαυρό. Ἀμέσως παρήγγειλε νὰ κτιστῆ ἀπὸ μάρμαρο ὁ τάφος, νὰ σκεπαστῆ με τὴν βασιλικὴ πορφύρα, νὰ τοποθετηθοῦν κηροπήγια και ἐπίχρυσο καντήλι, δείχνοντας ἔτσι τὴν ἀγάπη του γι' αὐτὸν και μετὰ τὸν θάνατό του, ὅπως τοῦ τὴν ἔδειχνε ὅταν ζοῦσε.

Ἐνα χρόνο μετὰ τὴν ταφὴ τοῦ Ἁγίου στὸ Τύρνοβο, ὁ μακάριος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀρσένιος, ποῦ εἶχε λυπηθῆ γιὰ τὸν θάνατο τοῦ ἁγίου πατέρα και διδασκάλου του, ἤλθε πρὸς τὸν εὐσεβῆ βασιλέα Βλάντισλαβ και τοῦ εἶπε: «Δὲν εἶναι καλὸ ἐνώπιον Θεοῦ και ἀνθρώπων, νὰ ἀφήσουμε τὸν πατέρα μας και ἰσαπόστολο και διδάσκαλο, ποῦ ὁ Χριστὸς μᾶς χάρισε, αὐτὸν ποῦ πολὺ κοπίασε και πολλὰ ὑπέμεινε γιὰ τὴν χώρα τῶν Σέρβων, ποῦ τὴν κόσμησε με ναοὺς, με ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο, με Ἐπισκό-

πους και με ὅλους τοὺς νόμους και Κανόνες, δὲν εἶναι καλὸ ν' ἀφήσουμε τὰ ἱερά του λείψανα ἔξω ἀπ' τὴν πατρίδα και τὴν Ἐκκλησία της σὲ ξένη χώρα. Τὸ χρέος σου λοιπὸν εἶναι νὰ τὸν φέρῃς ἀπὸ τὴν ξένη στὴν πατρικὴ γῆ».

Ὁ αὐτοκράτορας χάρηκε γιὰ τὴν πρότασι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου και ἔστειλε τὸν καλύτερο ἀπ' τοὺς ἄρχοντές του στὸν πεθερό του βασιλέα Ἀσάνη με τὴν παράκλησι νὰ τοῦ δώσῃ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Σάββα. Ὄταν διάβασε τὸ γράμμα και ἄκουσε τὴν ἴδια παράκλησι κι' ἀπὸ τὸν ἀπεσταλμένο, ὁ βασιλεὺς Ἀσάνης λυπήθηκε και ἀπάντησε: «Ἐὰν ὁ Ἅγιος και τὸ σῶμα του ἔμεινε κοντὰ μας χωρὶς τιμὴ και προσοχή, δίκαιο θὰ ἦταν νὰ τὸν ζητήσετε, γιὰ νὰ τοῦ ἀποδώσετε σεβασμό. Ἀλλ' ἀφοῦ ὁ Ἅγιος ἐκοιμήθη κοντὰ μας και τὸ σκήνωμά του, ὅπως βλέπεις, βρίσκεται στὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ με μεγάλη τιμὴ, γιατί νὰ δίνετε κόπο σ' αὐτὸν και σὲ μᾶς, ζητώντας τον;» Καὶ ἔτσι τὸν ἄφησε νὰ φύγῃ ἀπρακτος.

Ὁ βασιλεὺς Βλάντισλαβ ἔστειλε πάλι πρὸς τὸν βασιλέα Ἀσάνη περισσότερους εὐγενεῖς, παρακαλώντας: «Ἐὰν βρῆκα χάρι κοντὰ σὲ σένα τὸν γονέα μου, μὴ στερήσης τὴν πατρικὴ σου ἀγάπη ἀπὸ μένα. Μὴ με ἀφήνης νὰ βυθίζωμαι στὴν λύπη ὅλες τίς μέρες τῆς ζωῆς μου. Δός μου τὰ ἱερά λείψανα τοῦ ἁγίου πατέρα μου, νὰ τὰ μετακομίσω στὴν πατρίδα μου». Ὁ βασιλεὺς δὲν ἤξερε τι νὰ κάνῃ γιατί θεωροῦσε τὴν στέρησι τοῦ Ἁγίου σὰν κάτι τὸ πολὺ μεγάλο. Τότε προσκάλεσε τὸν Πατριάρχη και τοὺς συμβούλους του και τοὺς ρώτησε ἂν πρέπει νὰ δώσῃ τὸν Ἅγιο ἢ ὄχι. Αὐτοὶ τοῦ εἶπαν νὰ μὴ τὸ κάνῃ σὲ καμμιά περίπτωσι, γιατί οἱ ἄρχοντες και ὁ λαὸς τῆς πόλεως ἀντιδροῦν. Γι' αὐτὸ ὁ βασιλεὺς ἔγραψε γράμμα παρηγορητικὸ στὸν γαμπρό του αὐτοκράτορα Βλάντισλαβ, ποῦ τέλειωνε ἔτσι: «Αφοῦ θέλησε ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαυθῆ ὁ Ἅγιος κοντὰ μας, ποῦ και ἡμεῖς εἴμαστε χριστιανοί, ποῖος εἶμαι τότε ἐγώ, ποῦ θὰ ἀντιταχθῶ στοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα ἢ θὰ τολμήσω νὰ θίξω τὸν τάφο και τὰ ἅγια λείψανά τοῦ Ἁγίου; Καὶ πολὺ περισσότερο, ὅταν ὁ Ἅγιος δὲν ἄφησε καμμιά διαθή-

κη σχετικὰ μὲ τὴν μεταφορὰ; Λοιπὸν, ὅ,τι ἄλλο μοῦ ζητήσης, παιδί μου, θὰ τὸ κάνω, μόνο μὴ μὲ ἀναγκάζεις σ' ἐκεῖνο ποῦ εἶναι ἀδύνατο, γιατί και ὁ Πατριάρχης και οἱ ἄρχοντες και ὁ λαὸς ὁλόκληρος δὲν τὸ δέχονται».

Βλέποντας ὁ Βλάντισλαβ ὅτι εἶναι ἀκαμπτος ὁ Ἀσάνης βρέθηκε σὲ ἀμηχανία. Ἀλλὰ ἐπειδὴ φοβόταν τὸν Θεό, ἀποφάσισε νὰ πάη ὁ ἴδιος στὸν πεθερό του και ἔστειλε προηγουμένως ἀγγελιοφόρους νὰ τοῦ ποῦν ὅτι ἔρχεται μὲ πολλοὺς ἄρχοντες, Ἐπισκόπους και ἡγουμένους. Ὁ βασιλεὺς Ἀσάνης βγήκε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι, γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸν γαμπρό του και τὸν ὑποδέχθηκε μὲ τιμὴ και ἀγάπη. Ὅταν ἔφθασαν στὴν πόλι και πρὶν νὰ ἔλθουν στὸ βασιλικὸ παλάτι, ὁ Βλάντισλαβ ζήτησε τὴν ἄδεια ἀπ' τὸν βασιλέα νὰ προσκυνήσῃ πρῶτα στὸν ναὸ τῶν Ἀγ. Σαράντα Μαρτύρων τὸν πατέρα του και διδάσκαλο και φίλο τοῦ Θεοῦ. Χύνοντας πικρὰ δάκρυα και ὀδυρόμενος μπρὸς στὸν τάφο τοῦ Ἀγίου, ὁ Βλάντισλαβ τοῦ ἐξομολογεῖτο σὰν νὰ ἦταν ζωντανὸς και τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸν συγχωρήσῃ γιὰ ὅτι ἀμάρτησε σ' αὐτόν, λέγοντας: «Γνωρίζω, πάτερ, γνωρίζω, πῶς οἱ ἁμαρτίες μου προκάλεσαν τὴν φυγὴ σου πρῶτα και ὕστερα τὸν θάνατό σου ἔξω ἀπ' τὴν πατρίδα» αὐτὲς και τώρα πάλι, σκληραίνουν τὴν καρδιά τοῦ βασιλέως, ὥστε νὰ μὴ σὲ δίνη σὲ μᾶς. Ἀλλὰ συμπόνεσέ με και παράβλεψέ τις. Ἄν και δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ὀνομασθῶ παιδί σου, δέξαι με μετανοοῦντα, πάτερ. Δὲς τὸν κόπο και τὴν θλίψι μου γιὰ σένα και βεβαιώσου γιὰ τὴν πίστι μου. Μὴν ἀφήνης τὴν πατρίδα σου, γιὰ τὴν ὁποία ὑπέφερες κόπους πολλοὺς και βάσανα. Μὲ τίς πρεσβεῖες σου πρὸς τὸν Θεὸν κάνε τὸν βασιλέα νὰ εἰσακούσῃ τὸ αἴτημά μου, ὥστε νὰ μὴν ἐπιστρέψω ἀπελπισμένος και ντροπιασμένος μὲ ἄδεια χέρια, χωρὶς ἐσένα, πάτερ».

Ἔτσι προσευχόταν ὁ Βλάντισλαβ μὲ δάκρυα πολλὴ ὥρα στὸν τάφο. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ βασιλεὺς τὸν κάλεσε στὰ ἀνάκτορα σὲ ἐπίσημο γεῦμα. Γιὰ χάρι τοῦ γαμπροῦ του ὁ βασιλεὺς ἔκανε μεγάλη ἑορτή. Ἀλλὰ τὴν ἐπομένη νύκτα φάνηκε στὸν ὕπνο τοῦ βασιλέως Ἀσάνη Ἄγγελος Κυρίου μὲ τὴν μορφή τοῦ ἁγίου Σάβ-

βα και τοῦ ἔδωσε ἐντολὴ νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ πάρουν τὸν Ἅγιο στὴν χώρα του και στὸν ναὸ του. Ὁ βασιλεὺς φοβήθηκε πολὺ ἀπὸ αὐτὸ και προσκάλεσε τὸν Πατριάρχη και τοὺς συμβούλους του και τοὺς διηγήθηκε τὸ νυκτερινὸ ὄραμά του. Ἐκεῖνοι τοῦ εἶπαν ὅτι αὐτὸ εἶναι σημεῖο τοῦ Θεοῦ και τὸν συμβούλευσαν νὰ δώσῃ τὸν Ἅγιο νὰ τὸν μεταφέρουν στὴν χώρα του, μὴ τυχὸν συμβῆ τίποτε κακὸ στὸν βασιλέα.

Ὁ βασιλεὺς κάλεσε τὸν γαμπρό του. Ἐκεῖνος ἦλθε μαζί μὲ τοὺς Ἐπισκόπους και τοὺς ἄρχοντες και ζήτησε τὸ σῶμα τοῦ Ἀγίου ἐπισήμως. Μολονότι λυπημένος γι' αὐτὸ τὸ αἴτημα, ὁ βασιλεὺς, φοβόταν νὰ κρατήσῃ τὸν Ἅγιο λόγῳ τοῦ ὄραματος. Προσποιούμενος λοιπὸν ὅτι κάνει χάρι στὸν Βλάντισλαβ, ἱκανοποίησε τὸ αἴτημά του, λέγοντας: «Ἦθελα νὰ κρατήσω κοντά μας τὸν Ἅγιο, ποῦ μᾶς δώρησε ὁ Θεός. Τὸν τάφο του, ὅπως εἶδες, τὸν σεβόμουν και τὸν τιμοῦσα και δὲν σκεπτόμουν νὰ φύγῃ ὁ Ἅγιος ἀπ' ἐδῶ. Ὅμως ἐπειδὴ κοπίασες και ἦλθες ὁ ἴδιος ἐδῶ, δὲν θέλω ν' ἀφήσω νὰ φύγῃς λυπημένος. Πάρε λοιπὸν τὸν ἐν Κυρίῳ πατέρα σου και μετάφερε τον στὴν χώρα σου, ὅπως ἐπιθυμεῖς».

Ὁ Βλάντισλαβ, ποῦ δὲν περίμενε ὅτι θὰ πάρῃ τὸν Ἅγιο τόσο εὐκόλα, ἔπεσε μὲ χαρὰ και εὐγνωμοσύνη στὰ πόδια τοῦ πεθεροῦ του και τὸν εὐχαρίστησε, γιατί αἰσθανόταν ὀλόψυχα ὅτι ἔλαβε πλοῦτο πολιτιμώτερο ἀπ' τοὺς βασιλικούς θησαυρούς. Ἀφοῦ ἐτοιμάσθηκαν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴν μετακομιδὴ τοῦ σκηνώματος, ὁ βασιλεὺς Βλάντισλαβ κάλεσε τοὺς Ἐπισκόπους του νὰ τελέσουν θεῖα Λειτουργία γιὰ τὴν ἀνάπαυσι τοῦ Σεβασμιωτάτου. Ὅταν μετὰ ἄνοιξαν τὸν τάφο, βρῆκαν τὸ σῶμα τοῦ Ἀγίου ὀλόκληρο και ἄθικτο. Ἦταν σὰν νὰ κοιμόταν, μὲ τὰ μαλλιά και τὰ γένια του ὅπως πρὶν, ἡ δὲ εὐωδία του γέμισε ὅλο τὸν ναὸ⁽¹⁾. Καὶ ὄχι μόνο τὸ ἅγιο σῶμα τοῦ Ὁσίου, ἀλλὰ και τὸ ξύλινο φέρετρο

(1) Ὁ βιογράφος τοῦ Ἀγίου, Δομετιανός, λέει: «Και ὅταν ἄνοιξαν τὸν τάφο τοῦ Σεβασμιωτάτου εὗρηκαν αὐτὸν ἁγιασμένο και ἄθικτο ὅπως τὸν ἔβλεπαν και πρὶν, ὅταν ζοῦσε».

και την σκόνη του τάφου, πλούτισε ὁ Θεὸς με εὐωδία καὶ δύναμι θεραπευτική.

Μόλις ἄκουσαν οἱ κάτοικοι τοῦ Τυρνόβου τὸ γεγονός, ἄρχισαν νὰ προσέρχωνται ὁμαδικὰ γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Ἅγιο καὶ θεραπεύονταν ἀπ' τὶς ἀσθενείες τους, γιατί ἡ δύναμι πού πήγαζε ἀπ' αὐτὸν ἦταν μεγάλη. Οἱ δαιμονισμένοι ἀπελευθερώνονταν ἀπ' τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα, οἱ χωλοὶ περπατοῦσαν, οἱ κυρτοὶ ἀνωρθώνονταν, οἱ κουφοὶ εὕρισκαν τὴν ἀκοή τους. Ὅσοι δὲν μποροῦσαν νὰ πλησιάσουν τὰ ἅγια λείψανα ἀπ' τὸ πλῆθος, ἐπαιρναν τὴν εὐωδιαστὴ σκόνη τοῦ τάφου καὶ ἐπικαλούμενοι τὸν Ἅγιο τὴν ἔβαζαν πάνω στοὺς ἀρρώστους καὶ ὅλοι θεραπεύονταν. Οἱ ἄνθρωποι βλέποντας ὅλα αὐτὰ, δόξαζαν τὸν Θεὸ καὶ θαύμαζαν τὴν ἀγιότητα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Παίρνοντας τὴν σκόνη τοῦ τάφου ἔτρεχαν με τὴν εὐλογία αὐτὴ στὰ σπίτια τους, δυσαρεστημένοι με τὸν βασιλέα, πού ἐπέτρεψε νὰ πάρουν τὸν Ἅγιο ἀπ' αὐτούς.

Ἀκούοντας αὐτὰ ὁ αὐτοκράτορας Βλάντισλαβ, φοβήθηκε μήπως μετανοήσῃ ὁ βασιλεὺς, πού δέχθηκε νὰ πάρουν τὸν Ἅγιο καὶ ἔδωσε ἐντολὴ νὰ σηκώσουν τὸ σκῆνωμα καὶ ἀμέσως νὰ ἀναχωρήσουν γιὰ τὴν Σερβία. Στὸ ἀποχαιρετιστήριο δεῖπνο ὁ βασιλεὺς παραπονέθηκε με ἀγάπη στὸν γαμπρό του λέγοντας: «Ἦλθες καὶ μοῦ ἄρπαξες τὸν θεοδώρητο θησαυρό μου καὶ τὸν παίρνεις στὴν χώρα σου. Ἐκπλήρωσες τὴν ἐπιθυμία τῆς καρδιάς σου, ὅμως προσεύχου νὰ λάβωμε κι' ἐμεῖς, με τὶς πρεσβεῖες του, ἔλεος ἀπ' τὸν Θεό, γιατί τοῦ δείξαμε ἀληθινὴ ἀγάπη καὶ πρὶν καὶ μετὰ τὸν θάνατό του». Ἔτσι οἱ δύο βασιλεῖς χωρίσθηκαν με ἀγάπη.

Γιὰ πολὺ καιρὸ ἔρχονταν στὸν τάφο τοῦ Ἁγίου οἱ κάτοικοι τοῦ Τυρνόβου· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλη τὴν χώρα ἔφερναν τοὺς ἀρρώστους καὶ τοὺς ἀλειφαν με τὴν εὐωδιαστὴ σκόνη τοῦ εὐλογημένου τάφου, σὰν με μύρο, καὶ θεραπεύονταν με τὶς πρεσβεῖες του. Αὐτὸ χαροποιοῦσε πολὺ τὸν βασιλέα Ἀσάνη σὰν νὰ ἦταν ὁ Ἅγιος ἐκεῖ. Γι' αὐτὸ ἔδωσε ἐντολή, τὸ ξύλινο φέρετρο, ὅπου ἦταν πρὶν τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου καὶ ἡ θαυματουργικὴ σκόνη, νὰ

τοποθετηθῶν στὸν τάφο καὶ νὰ ξαναμπῆ ἐπάνω ἡ ἀρχικὴ πλάκα. Νὰ σκεπασθῆ με τὴν βασιλικὴ πορφύρα ὅπως πρὶν καὶ κηροπήγια νὰ φωτίζουν τὸν τάφο τοῦ Ἁγίου στὴν βασιλικὴ Μονή, στὸν ναὸ τῶν Ἁγ. Σαράντα Μαρτύρων.

Στὴν Μονὴ αὐτὴ ζοῦσε κάποιος μοναχὸς με τὸ ὄνομα Νεόφυτος, πού ἦταν κυρτωμένος πολλὰ χρόνια καὶ δὲν μποροῦσε οὔτε νὰ πλαγιασῆ, οὔτε νὰ σταθῆ ὀρθος, ἀλλὰ συρόταν στὴν γῆ με ξύλινα μπαστούνια καὶ ἔτσι περνοῦσε τὴν μαρτυρικὴ ζωὴ του. Ὁ ἅγιος Σάββας ὅταν εἶχε ἔλθει στὴν Μονή, φερόταν πρὸς αὐτὸν με πολλὴ συμπάθεια καὶ ἀγάπη. Μετὰ τὴν μετακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου, φιλοξένησαν στὴν Μονὴ κάποιους προσκυνητὰς, πού ἔδωσαν πολὺ κρασί στὸν μοναχὸ Νεόφυτο, ὥστε αὐτὸς μὴ μπορώντας νὰ ἔλθῃ στὸ κελλί του τὸ βράδυ, ἔμεινε στὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ. Ἐνῶ βρισκόταν σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι, ἔπεσε πάνω στὴν πλάκα τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου Σάββα κι' ἀποκοιμήθηκε. Κατὰ τὰ μεσάνυκτα τὸν ξύπνησε ἓνας λαμπρὸς ἄνδρας καὶ αὐτὸς πήδησε ἀπ' τὸν τάφο καὶ στάθηκε ὀρθὸς στὰ πόδια του. Με τρομὸ θαύμαζε, λέγοντας στὸν ἑαυτό του: «Εἶμαι ἐγὼ ὁ Νεόφυτος; Δὲν συρόμουν μέχρι χθὲς πάνω στὴν γῆ με τὰ γόνατα καὶ τὰ μπαστούνια; Καὶ τώρα εἶμαι ὑγιὴς καὶ περπατῶ χωρὶς καμμιὰ βοήθεια! Τί εἶναι αὐτὸ τὸ φοβερὸ πού μοῦ συνέβη; Δὲν γνωρίζω, εἶμαι πράγματι ἐγὼ;» Καὶ ἀναζήτησε τὰ μπαστούνια πού τὰ βρῆκε πάνω στὸν τάφο· ψηλάφησε τὰ γόνατά του καὶ αἰσθάνθηκε ὅτι ἔχουν πάνω τους σάρκα καὶ εἶπε: «Ἀλήθεια ἐγὼ εἶμαι ὁ Νεόφυτος». Ὁλος χαρὰ γιὰ τὴν θεραπεία εὐχαριστοῦσε τὸν Θεὸ καὶ κτυπώντας τὸ κεφάλι του στὸν τάφο τοῦ Ἁγίου, ἔλεγε συγκινημένος: «Πῶς νὰ σοῦ τὸ ἀνταποδώσω, ὁ ἄθλιος, πάτερ; Μὲ τί θὰ μπορέσω νὰ στολίσω τὸν θαυματουργὸ καὶ ἅγιο τάφο σου; Σὲ εὐχαριστῶ ἀγαθὲ πάτερ Σάββα, πού με ἔλεοῦσες ὅταν ζοῦσες, καὶ τώρα πάλι με ἐλέησες, σηκώνοντάς με ἀπὸ τὴν γῆ ὅπου συρόμουν, γιὰ νὰ βαδίζω ἐλεύθερα. Ἐπρεπε, κατὰ τὴν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, νὰ με καταπιῆ ἡ γῆ γιατί μεθυσμένος ξάπλωσα, χωρὶς συναίσθησι, στὸν ἅγιο τάφο σου καὶ κοιμόμουν· καὶ σὺ ἀντὶ

νά με τιμωρήσης, με θεραπείες. Είσαι πραγματικά μαθητής του αγαθού και ανεξίτητου Θεού, αφού κρατώντας τις εντολές Του μου φέρθηκες έτσι».

Σ' αυτή την κατάσταση βρήκε τον Νεόφυτο το πρωί ο εκκλησάρχης, όταν ήλθε για να ανάψει τα καντήλια. Βλέποντας λοιπόν άνθρωπο κοντά στον τάφο του Αγίου, φοβήθηκε νομίζοντας ότι πρόκειται για όπτασία ή για κλέφτη. Όταν συνήλθε, ρώτησε: «Ποιός είσαι και από πού μπήκες στον ναό πριν απ' όλους»; Ο Νεόφυτος απάντησε: «Εγώ είμαι ο άμαρτωλός Νεόφυτος, που μέχρι χθές συρόμουν με τα γόνατα». Ο Εκκλησάρχης βλέποντας ότι είναι τελείως καλά και βαδίζει όμαλά, φοβήθηκε ακόμη περισσότερο, νομίζοντας ότι είναι όπτασία και ένθαρρύνοντας τον εαυτό του με το σημείο του Σταυρού του είπε: «Αν είσαι ο χαλός Νεόφυτος, τότε πώς είσαι υγιής και περπατάς έντελώς ὀρθιος»; Ο Νεόφυτος του απάντησε: «Δέν ξέρω, πάτερ, ο Θεός ξέρει! Μόνο ξέρω πως χθές οι εύλογημένοι εκείνοι μου ἔδωσαν να φάω και να πιω τόσο πολύ, από αγάπη, ώστε δέν μπόρεσα να ἔλθω ούτε στο κελλί μου, αλλά σύρθηκα μέχρι τον τάφο του αγίου Σάββα του Σέρβου, κι' ασυναίσθητα ἔπεσα πάνω του και κοιμήθηκα. Τα μεσάνυχτα, λαμπρός ἄνδρας με ἱερατική στολή και ράβδο ἦλθε κοντά μου, ἐνώ κοιμόμουν, και σπρώχνοντάς με, είπε: «Κοιμᾶσαι στον τάφο μου; Σήκω ἀμέσως και κατέβα!» Ἐγώ φοβισμένος από το φῶς πήδησα χωρίς καμμιὰ βοήθεια απ' τον τάφο και καθώς ξύπνησα τρομαγμένος, αἰσθάνθηκα ἀμέσως ότι στέκομαι υγιής κοντά στον τάφο του Αγίου. Και στεκόμουν πολλή ὥρα, κλαίγοντας και εύχαριστώντας τον Ἅγιο, που με ἔλεψε τον ἄθλιο, μέχρις ὅτου μπήκες σύ, πάτερ».

Τότε ο Νεόφυτος ἔδειξε στον εκκλησάρχη τα μπαστούνια του και τα γόνατά του, που ἦταν θεραπευμένα. Ἀφοῦ πείσθηκε για την θαυματουργική θεραπεία του Νεοφύτου, ο μοναχός πήγε στον Ἀρχιμανδρίτη να λάβη εύλογία για να σημάνη το τάλαντο και του διηγήθηκε για το θαῦμα του Αγίου. Ο Ἀρχιμανδρίτης ἦλθε με τους ἀδελφούς στην ἐκκλησία και βλέποντας ὅλοι ότι

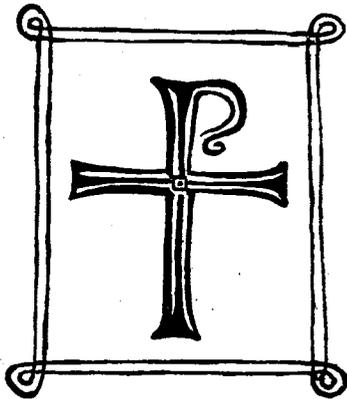
ο Νεόφυτος βαδίζει υγιής, θαύμαζαν. Ὑστερα εἰδοποίησαν για αυτό τον Πατριάρχη και τον βασιλέα και ὅλοι εύχαριστοῦσαν τον Θεό, για τα θαυμαστά ἔργα που κάνει με τον ἅγιό Του Σάββα.

Ὅσο μεγάλωνε ο ἀριθμός των θαυμάτων που γινόταν στον τάφο του Αγίου, τόσο περισσότερο προσερχόταν ο λαός για να θεραπευθῆ. Τοῦτο κούραζε τους ἀδελφούς τῆς Μονῆς, χωρίς και να τολμοῦν να ἀπαγορεύσουν στον κόσμο το προσκύνημα. Όταν ὁμως ο βασιλεὺς Ἀσάνης πέθανε, οι μοναχοὶ ἄρχισαν να ἐμποδίζουν τον λαό. Ἀλλ' ο Ἅγιος συνέχιζε τις θαυμαστὲς θεραπείες σ' ἐκείνους που με πίστι πλησίαζαν στον τάφο του.

Στο μεταξύ ο εὐσεβῆς αὐτοκράτορας Βλάντισλαβ, μεταφέροντας τα ἅγια λείψανα του ὁσίου θείου του στην χώρα του, ἔτρεχε με χαρὰ ἐμπρός απ' την λειψανοθήκη, ὅπως ἄλλοτε ο Δαβὶδ ἐμπρός απ' την σκηνή του Μαρτυρίου, ψάλλοντας ψαλμούς. Όταν ἔφθασε ἡ συνοδεία κοντά στα σύνορα, ο μακάριος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀρσένιος βγήκε και τους προῦπάντησε με τους Ἐπισκόπους, ἡγουμένους, ἄρχοντες και πλῆθος κόσμου, και ὑποδέχθηκαν ἄξια τον Ἅγιο ἀσπάζόμενοι τα ἱερά λείψανά του. Μόλις ἔμαθε ο ὑπόλοιπος λαός πως ο Ἅγιος ἔφθασε, ἔτρεξε να τον ὑποδεχθῆ και να τον προσκυνήση. Ο Θεός ἔδωσε πλούσια χάρι από τα λείψανα του Αγίου σ' ὅσους πήγαν με πίστι και πολλοὶ ἄρρωστοὶ ἔγιναν καλά. Τότε ἐνώθηκαν ὅλοι σε μιὰ πάνδημη λιτανεία, που συνάδευσε τον Ἅγιο με ψαλμούς και ὕμνους. Όταν ἔφθασαν στην Μονὴ Μιλέσεβο, που εἶχε κτίσει ο βασιλεὺς Βλάντισλαβ, τον ἀπέθεσαν στον ναό με κάθε τιμὴ στον τάφο που του εἶχε ἐτοιμασθῆ. Ο εὐσεβῆς βασιλεὺς ἔκανε μεγάλη ἑορτὴ στην μνήμη του αγίου Σάββα. Ἡ μετακομιδὴ αὐτῆ των ἱερῶν λειψάνων του αγίου Σάββα από το Τύρνοβο στην Μονὴ Μιλέσεβο ἔγινε το 1237.

Μετά από λίγο καιρό, ο Ἅγιος φάνηκε στον ὕπνο ἑνὸς εὐσεβοῦς και ὁσίου γέροντα τῆς Μονῆς, λέγοντάς του να βγάλουν τα λείψανά του από την λάρνακα και να τα θέσουν ἐμπρός από τον τάφο, στον ναό, ὅπως και ἔγινε· σήκωσαν το ἁγιασμένο σῶμα του

ἀπ' τὸν τάφο, ὀλόκληρο, ἀναλλοίωτο καὶ εὐωδιασμένο καὶ τὸ ἔβαλαν ὅπως τοὺς εἶπε. «Καὶ ἀπὸ τότε γίνονταν πολλὰ θαύματα ἀπὸ τὰ ἅγια λείψανα αὐτά», λέει ὁ βιογράφος τοῦ Ἁγίου, μοναχὸς Θεοδόσιος, «ὅπως καὶ τώρα γίνονται σὲ ὅλους τοὺς ἀρρώστους ποὺ προσέρχονται μὲ πίστι».

Ο ΑΓΙΟΣ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΜΙΑΞΕΒΟ. Η ΠΥΡΠΟΛΗΣΙ ΤΟΥ ΛΕΙΨΑΝΟΥ ΤΟΥ

Μὲ τὴν «κατὰ Χριστόν» ἀσκητικὴ ζωὴ τοῦ ἁγίου Σάββας, ἔγινε ἀθάνατος καὶ πρὶν ἀπ' τὸν σωματικὸ του θάνατο, γιατί προσεῖλκε μὲ τὶς εὐαγγελικὲς ἀρετὲς τοῦ τὴν θεία χάρι, ποὺ ἀγιάζει καὶ ἀφθαρτίζει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ. Μετὰ τὸν θάνατο ἡ ἅγια ψυχὴ του χωρίσθηκε ἀπὸ τὸ σῶμα του καὶ πέταξε πρὸς τὸν Κύριό της, ἐνῶ τὸ ἅγιο σκῆνωμά του ἔμεινε ἀκέραιο καὶ ἄθικτο, γιατί σ' αὐτὸ παρέμεινε ἡ θεία καὶ θαυματουργικὴ χάρι τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ χριστοποίησε καὶ ἁγίασε καὶ ἔκανε θαυματοργὸ τὸ σκῆνωμά του. Καὶ πράγματι, ὁ ἅγιος Σάββας μολοντί μετὰ τὸν θάνατό του βρισκόταν μὲ τὴν ψυχὴ του στὸν οὐρανὸ μεταξύ τῶν Ἀγγέλων, μὲ τὸ σκῆνωμά του εἶχε μείνει στὴν γῆ, μεταξύ τῶν δικῶν του, συνεχίζοντας τὰ εὐαγγελικὰ ἔργα, θεραπεύοντας δηλαδὴ, τοὺς ἀρρώστους στὸ σῶμα καὶ στὴν ψυχὴ. Τὰ σώματα θεραπεύε ἀπὸ τὰ σωματικὰ πάθη καὶ τὶς ψυχὲς ἀπὸ τὰ ψυχικά, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀπιστία, τὴν ὀλιγοπιστία, τὴν ἀσέβεια, τὴν ἀπελπισία, τὴν ἀφροσύνη, τὴν παραφροσύνη, τὸ μῖσος καὶ τὴν κακία, τὸν φθόνον, τὴν φιλαρχία καὶ τὴν φιληδονία, τὴν φιλαμαρτησία καὶ τὴν δαιμονολατρεία. Μὲ μιὰ λέξι, θεραπεύε ἀπ' ὅλες τὶς ἁμαρτίες καὶ τὰ πάθη, ἀπὸ τὸν πνευματικὸ θάνατο καὶ ἀπὸ τὰ πονηρὰ πνεύματα.

Ὁ θεόδοτος αὐτὸς καὶ θαυματοργὸς θεραπευτὴς τῶν σωματῶν, ἀνάστανε ταυτόχρονα μὲ θαυμαστὸ τρόπο καὶ τὶς ψυχές. Γιατί ἀνάστασι τῆς ψυχῆς γίνεται, ὅταν ἀπελευθερωθῆ, μὲ τὴν θεία δύναμι, ἀπὸ κάποια ἁμαρτία καὶ πάθος καὶ ἀδυναμία της. Εἶναι εὐαγγελικὴ ἀλήθεια, ὅτι κάθε ἁμαρτία εἶναι ἕνας μικρὸς θάνατος τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ πάθος, ἀληθινὸς καὶ πραγματικὸς θά-

νατός της. "Αν παραμείνη επίμονα στην φιλαμαρτησία, τότε αυτή πεθαίνει απότομα και καθ' ολοκληρίαν, γιατί από φιλαντία χωρίζεται θεληματικά από τον Κύριο και Θεό της, που είναι η μοναδική ζωή της ψυχής και η μοναδική πηγή των ζωηφόρων πνευματικών δυνάμεων.

"Ό,τι ήταν λοιπόν ο άγιος Σάββας στην ζωή του, αυτό συνέχισε να είναι και μετά τον θάνατό του, καθώς τα λείψανά του αναπαύονταν στην Μονή του Μιλέσεβο. Με την θαυματουργική και ζωοποιό χάρι του Θεού, που παρέμενε στο σκήνωμά του, ο "Άγιος μετέβαλε και τον τάφο του σε πηγή "υδάτος άλλομένου εις ζωήν αιώνιον" (Ίωαν. 4, 14), της οποίας το ζωηφόρο ρεύμα παρέσφερε μαζί του κάθε ψυχή που πλησίαζε σ' αυτόν.

Πρός τον άθνατο και σπλαχνικό θαυματουργό του Μιλέσεβο, έτρεχαν απ' όλα τα μέρη της πατρίδας του και απ' έξω απ' αυτή, τα πνευματικά του παιδιά: έτρεχαν νεώτεροι και γέροντες, άνδρες και γυναίκες, νέοι και νέες, άνθρωποι κάθε ηλικίας, μορφώσεως και επαγγέλματος: έτρεχαν όλοι σαν στον πατέρα τους, στον απόστολό τους, στον ευαγγελιστή τους, στον προφήτη, στον μάρτυρα και όμολογητή, στον πνευματικό τους, στον παρηγορητή τους και θεραπευτή και διδάσκαλο και οδηγό και φωτιστή, να πάρουν απ' αυτόν όσα είχε ανάγκη η ψυχή τους γι' αυτή και την άλλη ζωή. Καθένας ζητούσε απ' αυτόν εύλογία και έμπνευσι για την κλήσι του, για το έργο του, για τις προσπάθειές του, για τον άγώνα του. "Όπως και όταν ζούσε, έτσι και μετά τον θάνατο γινόταν «τοίς πάσι τα πάντα», μόνο για να σώση κάποιους με όποιοδήποτε τρόπο, από την άμαρτία και το κακό, απ' τον θάνατο και τον δαίμονα. "Όλοι αίσθάνονταν ότι αυτός είναι οδηγός στον δρόμο του Χριστού, που φέρνει στην λύτρωσι και στην αιώνια ζωή, σε κάθε πραγματικά καλό και άγιο, πραγματικά τίμιο και άθνατο, αιώνιο και εύλογημένο. "Όπως ήταν όταν ζούσε, αγαθός και σοφός και πανίσχυρος σε όλα, με την δύναμι του Χριστού, έτσι έμεινε και μετά τον θάνατό του. Με την δύναμι του Χριστού έκανε όλα όσα έκανε και ό,τιδήποτε έκανε, το έκανε για τον

Χριστό. "Ο Χριστός ήταν το πών γι' αυτόν σε όλους τους κόσμους. Αυτός δέν είχε τον έαυτό του μέσα του, αλλά τον Χριστό: τίποτε δέν ήταν έντός του δικό του, αλλά όλα του Χριστού: και πριν και μετά τον θάνατο, άνηκε όλόκληρος σ' Αυτόν. Μένοντας έν Χριστώ με όλη του την ψυχή, με όλη του την καρδιά, με όλη του την διάνοια, με όλη του την ισχύ, με όλο του το είναι, δι' Αυτόυ συνεχώς και ζούσε και ενεργούσε και σκεπτόταν και αισθανόταν και εργαζόταν και θαυματοουργούσε. Γι' αυτό έγινε και έμεινε για πάντα τόσο ισχυρός και τόσο σοφός: τόσο αγαθός και τόσο έλεήμων: τόσο ταπεινός και τόσο εύσπλαχνος: τόσο συμπαθής και τόσο φιλόνηρωπος. Για κάθε πάθημα αυτός έχει το φάρμακο: για κάθε θλίψι την παρηγοριά: για κάθε δυσκολία την βοήθεια: για κάθε πληγή το βάλαμο: για κάθε πόνο το δάκρυ: γιατί είναι πλούσιος, πάμπλουτος με την δύναμι του Χριστού, που του δίνει άφθονα την θεία χάρι, για να κάνη σ' αυτόν τον κόσμο έργα άθνατα και αιώνια και θεανθρώπινα. Τοίς πάσι ήταν τα πάντα και είναι πάντοτε, με έναν ύψιστο σκοπό: Να κερδίση τους πάντας για τον Χριστό. Γιατί κερδίζοντας άνθρώπους για τον Χριστό τους κερδίζει για την Αίώνια Άλήθεια, για την Αίώνια Άγάπη, για την Αίώνια Ζωή, δηλαδή για όλα εκείνα με τα όποια ο άνθρωπος γίνεται θεός και άθνατος και στους δύο κόσμους.

Είναι αναρίθμητες οι μαρτυρίες ότι ο άγιος Σάββας έμεινε και μετά τον θάνατό του ό,τι ήταν: "Άγιος και απόστολος, ευαγγελιστής και διδάσκαλος, φωτιστής και οδηγός και καθοδηγητής, χριστόφορος, θεοφόρος και θαυματοργός. Αυτός έγινε πρώτα πνευματικός πατέρας του πατέρα του Νεμάνια και τον αναγέννησε από ήγεμόνα Στέφανο σε μοναχό Συμεών και μάλιστα μοναχό άγιο και μυροβλύτη και στη συνέχεια αναδείχθηκε πνευματικός πατέρας και αναγεννητής όλόκληρου του γένους των Σέρβων, από τότε μέχρι σήμερα. Καθοδηγούμενος από την χάρι του "Αγίου Πνεύματος, ο θεοφόρος Σάββας φύτεψε τα πνευματικά του παιδιά στον «νοητό παράδεισο», σαν νεόφυτα έλαιών. "Έτσι, έγινε και

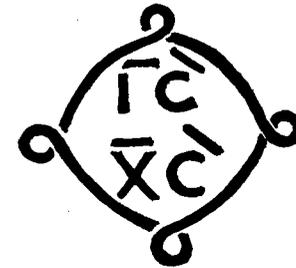
έμεινε, φωτιστής του λαού του και καύχημα και αιώνιο αγαλλίαμα της 'Εκκλησίας του Χριστού.

'Επί τρεις και μισό αιώνα θαυματουργούσαν τα λείψανα του αγίου Σάββα στην Μονή Μιλέσεβο. Τα θαύματά του είχαν ακουσθή και έξω από την πατρίδα του. Τόν σέβονταν όχι μόνο οι 'Ορθόδοξοι, αλλά και οι Ρωμαιοκαθολικοί και ακόμη και αλλόθρησκοι, Μουσουλμάνοι και 'Εβραίοι.

'Ιδιαίτερα στην σκοτεινή περίοδο της Τουρκοκρατίας, ο 'Άγιος με τα θαυματουργά λείψανά του υπήρξε όμολογητής και υπερασπιστής της αλήθειας και της δικαιοσύνης του Χριστού, αλλά και όπιό αγαπητός παρηγορητής και έμπνευστής του υποδούλου γένους του και γενικά όλων των υποδούλων 'Ορθοδόξων. "Όλοι έτρεχαν σ' αυτόν, σαν σέ πανελεήμονα παρηγορητή και άπελευθερωτή" έτρεχαν με προσευχές, με δάκρυα και άναστεναγμούς και έπαιρναν άμεση και άληθινή βοήθεια. "Όλα αυτά τα παρακολουθούσαν άγρυπνα οι Τούρκοι κατακτηταί. 'Εμπρός στα μάτια τους συνέβαιναν θαύματα παράδοξα με τα λείψανα του αγίου Σάββα. 'Ακόμη και πολλοί άρρωστοι Μουσουλμάνοι πρόστρεχαν στον θαυματουργό "Άγιο και εύρισκαν θαυμαστή θεραπεία. Αυτά λοιπόν παρακίνησαν τους Τούρκους να θέλουν να απομακρύνουν τον "Άγιο και να απαλλαγούν από αυτόν. Σαν άφορμή γι' αυτό πήραν την επανάστασι των Σέρβων στο Μπανάτ, τὸ 1594. Οι επαναστάτες είχαν πάνω στις σημαίες τους την εικόνα του αγίου Σάββα. 'Αρχηγός του τουρκικού στρατού έναντίον των επαναστατών ήταν ο Σινάν - πασάς, ικανός στρατιώτης, άλλ' άμόρφωτος, δεισιδαίμων, φοβερά σκληρός και αίμοχαρής" μαζί με αυτά «θηριωδώς μισούσε τους Χριστιανούς». Αυτός λοιπόν διέταξε να μεταφερθῆ τὸ σῶμα του 'Αγίου από τὸ Μιλέσεβο στο Βελιγράδι, γιά να καῖ.

'Επί κεφαλῆς του τουρκικού αποσπάσματος που πήγε να πάρη τὸ σῶμα του 'Αγίου, ήταν ο 'Αχμέτ Μπέης 'Οτζούλ. 'Ο στρατός μπήκε έξαφνα στο Μιλέσεβο την ημέρα της Μεγάλης Παρασκευῆς του 1594, λεηλάτησε την Μονή, πήρε από τον ναό

τὸ σῶμα του 'Αγίου και τὸ μετέφερε στο Βελιγράδι. 'Εκεῖ ο Σινάν - πασάς έκαψε τὸ σῶμα του αγίου Σάββα στον τόπο που λέγεται Βρατσάρ, όπου σήμερα βρίσκεται ο ώραῖος ναός του 'Αποστόλου και Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Αυτό έγινε Σάββατο, στις 27 'Απριλίου του 1594. 'Ο άπαρηγόρητος θρήνος των υποδούλων Χριστιανών, των πνευματικῶν του παιδιῶν και απογόνων συνώδευσε τὸ φοβερό και πρωτάκουστο αυτό έγκλημα" και συνέβησαν τότε πολλά θαυμαστά και ένδοξα (πρὸς φόβον των άπίστων και παρηγορίαν των πιστών). Την έκ Θεοῦ λοιπόν δύναμι του αγίου Σάββα αισθάνθηκαν και οι αλλόθρησκοι κατακτηταί, γι' αυτό και έκαψαν τὸ άγιο και άφθαρτο σῶμα του. 'Αλλά καιγοντας τὸ υλικὸ σῶμα δέν κατώθρωσαν να σβύσουν τὸ πύρινο πνεῦμα του 'Αγίου, ούτε να καταστρέψουν τὸ μεγάλο άποστολικὸ έργο, που κληρονόμησε στον λαό του και στην 'Εκκλησία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με τὴν ἀκατανίκητη ἔλξι τῆς θεοφόρου προσωπικότητός του καὶ τὸ πολὺπλευρο εὐαγγελικὸ ἔργο του ὁ ἅγιος Σάββας, ἔδειξε ἔμπρακτα σὲ κάθε ἄνθρωπο, πῶς νὰ οἰκοδομήσῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτό του μιὰ ὑπαρξί χριστοειδῆ, ποὺ ζῆ μετὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἀρετήν. Καὶ μάλιστα ζῆ πάνω σ' αὐτὸν τὸν μικρὸ πλανήτη τοῦ Θεοῦ, τὸν περιτειχισμένον μετὰ Δύσι καὶ Ἀνατολήν, μετὰ Βορρᾶ καὶ Νότον καὶ περικυκλωμένον ἀπὸ ἀναρίθμητους γαλαξίες καὶ ἀχανῆς ἄπειρο.

Πλασμένος χριστοειδῆς ὁ ἄνθρωπος, ἐκούσια εἴτε ἀκούσια νοσταλγεῖ τὸν Χριστὸν καὶ ἔλκεται ἀπ' Αὐτὸν καὶ ἀπ' τὴν Αἰώνια Ἀλήθεια καὶ Δικαιοσύνην καὶ Ἀγάπην Του. Ἀπαντώντας σ' αὐτὴν τὴν νοσταλγίαν, τὸν πόθον καὶ τὴν δίψαν ὁ Θεὸς καὶ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, ἔγινε ἄνθρωπος, γιὰ νὰ δείξῃ σὲ ὅλους μας πῶς οἰκοδομεῖται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦ Θεοανθρώπου, ἡ χριστοειδῆς ὑπαρξίς. Ὁ ἅγιος Σάββας εἶναι ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἀρχιτέκτονες, ἀπ' αὐτοὺς τοὺς οἰκοδόμους τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Καὶ εἶναι πάντοτε πρόθυμος μετὰ τὴν χριστοειδῆ ἀγάπην του νὰ βοηθήσῃ καὶ ἡμᾶς σ' αὐτὴν τὴν οἰκοδομὴν τῆς ψυχῆς, ἀρκεῖ μόνον νὰ τὸν παρακαλέσωμε ὀλόψυχα μετὰ προσευχῆς, νηστείας καὶ τὴν ἄλλας ἁγίας ἀρετὰς. Ὁ ἄνθρωπος ὀδηγούμενος καὶ καθοδηγούμενος ἀπὸ τὸν ἅγιον Σάββα καὶ ὅλους τοὺς Ἀγίους, αὐξάνει πολὺπλευρα, μετὰ τὰ ἅγια μυστήρια καὶ τὴν ἁγίαν ἀρετήν, «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ». (Ἐφ. 4, 13). Γιὰ τὸ ἀνθρώπινον ὄν, αὐτὸ εἶναι ἡ ὑπέρτατη μακαριότης, ποὺ δὲν ἔχει τέλος, οὔτε μέσα στὸν χρόνον οὔτε στὴν αἰωνιότητα.

Β' ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ

ΕΓΚΩΜΙΟΝ *

Ἰγναντίου ἱεροδιακόνου, τοῦ ἐκ Μονεμβασίας τῆς ἐν Πελοποννήσῳ,
Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ὅσιον Σάββαν καὶ Ἱεράρχην καὶ Συμεὼν
τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς ἐκ Σερβίας.

Εὐλόγησον Πάτερ.

Ἐκυρίευσεν ἕναν καιρὸν μεγάλη δίψα καὶ ἀνυπόφορος τὸν
ἰσραηλιτικὸν λαόν, ὅταν εὐγάνωντάς τους ὁ θεόπτης Μωϋσῆς
ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀβλαβεῖς ἀπὸ τὰς ἀντιθέους ἐκείνας
χεῖρας τοῦ Φαραῶ, τοὺς ἤφερον εἰς τὴν ἔρημον Σούρ, ἐπεριπα-
τοῦσαν ἐκεῖ ὀλόκληρες τρεῖς ἡμέραις, καὶ νὰ πίουν νερὸν παντελῶς
δὲν εὕρισκον. Καὶ ἐπορεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ οὐχ
εὕρισκον ὕδωρ ὥστε πιεῖν. Ἐρχονται εἰς ὄλον τὸ ὕστερον καὶ εἰς
τὴν Μερρᾶν, μὲ προθυμίαν ἀνείκαστον καὶ ὀγληγορότητα, βλέπουν
ἐκεῖ νερὸν, παρηγοροῦνται, χορεύουν σχεδὸν ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν
ἀγαλλίασιν, τρέχουσιν ὡς ἔλαφοι διψασμένοι εἰς τὴν πηγὴν καὶ
ἀρχίζουν εὐθὺς νὰ πίνουν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ νερὸν χαίροντες, ἀλλὰ
τοὺς εὐγῆκεν ὅλη ἡ χαρὰ ἐκείνη εἰς λύπην ἄμετρον· διότι ἐκεῖνο
κατὰ τὸ εἶδος μόνον ἐφαίνετο πῶς νὰ εἶναι νερὸν πόσιμον, κατὰ
δὲ τὴν ποιότητα, ἦτον καὶ ἀπὸ φαρμάκι αὐτὸ πικρότερον. Ὅθεν
καὶ ἀντὶς διὰ νὰ σβεσθῇ ἡ ἄμετρος ἐκείνη φλόγα τῆς δίψης τους,
ἀναπτε περισσότερον, μὲ τὸ νὰ μὴν ἐδύνοντο νὰ πίουν ἀπὸ αὐτό,
διὰ τὴν πολλὴν πικρότητα, εἰς τὸσον, ὥστε ὁποῦ τοὺς ἐπαρακίνησε
νὰ διαγογγύζουν καὶ κατὰ τοῦ Μωϋσῆ λέγοντες, τί πιόμεθα;
καὶ μὲ τέτοιον τρόπον, νὰ ἀπολαύσουν παρευθὺς ἀνέλπιστα τὸ

(*) Ἡ γλῶσσα κι' ἡ ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου ἐτηρήθησαν πιστῶς.

ποθούμενον, παρακινήσαντες τὸν Μωϋσῆν νὰ φωνάζῃ εἰς τὸν Κύριον καὶ νὰ τοὺς γλυκάνῃ εὐθὺς τὰ πικρότατα ἐκεῖνα καὶ φαρμακερὰ ὕδατα, βάνωντας μέσα εἰς αὐτὰ τὸ ξύλον ὁποῦ ὁ τῶν ἀπάντων Θεὸς τοῦ ἔδειξε. Περιπατῶ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν ἔρημον ἀπὸ κάθε λόγον ἐγκωμιαστικὸν διάνοιάν μου, σχεδὸν τρίαυρον διάστημα σήμερον, ἀναγκαζόμενος ἀπὸ μίαν ἀνεκδιήγητον δίψαν λόγων ὁποῦ με κυριεύει, διὰ νὰ ἐγκωμιάσω τούτους τοὺς παρ' ἡμῖν ἑορταζομένους ἥρωας, τρέχω δρομέως εἰς ὅλα τὰ μέρη με μεγάλην σπουδὴν καὶ ἔρευναν, μήπως καὶ ἤθελα δυνηθῶ νὰ εὕρω πουθενὰ καμμίαν τοιαύτην βρύσιν ὁποῦ νὰ ρέῃ ρεῖθρα λόγων καὶ νοημάτων γλυκύτητα καὶ τῆς αὐτῶν μεγαλειότητος ἄξια, ἀλλὰ ἡ ἐπιθυμία μου εἰς κόλπον μου ἀποστρέφεται, διὰ νὰ εἰπῶ καὶ ἐγὼ, κατὰ τὸν προφήτην, καὶ λίθον ἐψῶ καὶ καθ' ὕδατος γράφω καὶ εἰς οὐρανὸν τοξεύω κατὰ τὴν παροιμίαν. Διότι ὅλα ὁμοῦ εἶναι ὑστερημένα τοιαύτης χάριτος, καὶ εἰς κανένα δὲν εὐρίσκεται ἡ τοιαύτη πηγὴ, μετὰ τὰ τοιαῦτα ποθινὰνάματα. Μεταβαίνω ὡσὰν εἰς ἄλλην Μερράν, εἰς τὰ θαυμαστά τους καὶ ἀξιέπαινα κατορθώματα. Βλέπω ἐκεῖ ὄχι μίαν, ἀλλὰ πολλὰς καὶ πλουσιωτάτας βρύσεις, ὁποῦ εἶναι πέπλουτισμένα με μελίρρυτα ρεῖθρα τῶν ἔργων τους, μεταβάλλομαι εὐθὺς εἰς χαράν, τρέχω με μεγάλην σπουδὴν, δοκιμάζω διὰ νὰ πῶ ἀπὸ αὐτὰ καὶ νὰ θεραπεύσω τὴν δίψαν μου, μετὰ τὴν ποθουμένην αὐτῶν διήγησιν, ὅμως τὰ εὐρίσκω, ὅλα πικρὰ ὅλα φαρμακερὰ, ὅλα Μερράςνάματα, ἀνώτερα δηλονότι ἀσυγκρίτως ἀπὸ τὴν ἐδικὴν μου δύναμιν. "Ὅθεν ἀπελπίζόμενος καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν τρόπον, ἐπιστρέφω εἰς ὅλον τὸ ὑστερον, εἰς τοὺς ἑορταζομένους τούτους ἁγίους σήμερον, ὡσὰν εἰς ἄλλον τινὰ Μωϋσῆν, ὄχι γογγυστικῶς, καθὼς ὁ ἑβραϊκὸς λαός, ἀλλὰ παρακαλεστικῶς τοιαῦτα πρὸς αὐτοὺς λέγοντας. "Ὡ Σάββα καὶ Συμεών, ἡ μακαρία δυάς, τὸ ζεῦγος τὸ ἀγιόλεκτον ἢ χρυσοῦ ξυνωρίς, οἱ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου πληρωταὶ προθυμότατοι, οἱ φρόνιμοι καὶ πιστοὶ οἰκονόμοι τῶν πρὸς ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ χαρίτων, ἢ ἄβυσσος τῆς ἀπαθείας τὸ ὑψηλότατον καὶ δικόρυφον ὄρος τῆς ὑψοποιῦ ταπεινώσεως· ὁ χαρακτήρ τῆς μοναδικῆς πολιτείας ὁ ἀκριβέστατος· ἡ τῶν θαυμάτων

πηγῆ, κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐμοὶ σήμερον καὶ εἰσάκουσον τῶν ρημάτων μου. Εἰσάκουσον, καὶ βάλε μέσα εἰς τὰ ρηθέντανάματα τῶν κατορθωμάτων σου, ὁποῦ διὰ τὴν ὑπεροχὴν καὶ μεγαλειότητά τους, φαίνονται εἰς ἐμὲ πικρότατα, ὡσὰν ἄλλο θεόδεικτον ξύλον, κανένα τρόπον εὐκολον διηγήσεως, ὁποῦ νὰ μεταβάλλῃ τὴν πικρότητα αὐτῶν, ὡς πρὸς ἐμὲ εἰς γλυκύτητα, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ ἀποδείξω με αὐτὰ πῶς δὲν εἶστε ἄλλο, παρὰ ὅμοιοι μετὸν Θεὸν καὶ θεοὶ κατὰ χάριν, καὶ με τέτοιον τρόπον νὰ ἀπολαύσω τὸ ποθούμενον, καὶ νὰ θεραπεύσω τὴν ὑπερβολικὴν ταύτην δίψαν μου· καὶ ἰδοὺ ὁποῦ με προθυμίαν καὶ θάρρος ἄρχομαι:

Μετὰ πολλὰς καὶ διαφόρους ὀνομασίας εἰς πολλὰ καὶ διάφορα μέρη τῆς παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς ὀνομάζεται ὁ Θεός· λέγεται ὦν, λέγεται Θεὸς Ἀβραάμ, Θεὸς Ἰσαάκ, Θεὸς Ἰακώβ· λέγεται α καὶ ω, ἤγουν ἀρχὴ καὶ τέλος. Καὶ διὰ νὰ μὴ πολυλογῶ καὶ εὐγαίνω ἀπὸ τὸν σκοπὸν τοῦ λόγου μου, μετὰ πολλὰ ὀνόματα καὶ διάφορα ὀνομάζεται. "Ἐνα ἀπὸ τὰ πολλὰ εἶναι καὶ τὸ ὄνομα ἅγιος, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος.

Εἰς τὸ ἐνδέκατον κεφάλαιον τοῦ Λευϊτικοῦ λέγοντας πρὸς τοὺς ἑβραίους: Καὶ ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἅγιος εἰμὶ ἐγὼ κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Ἀνίσως λοιπὸν καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν του μαρτυρίαν, ὀνομάζεται ὁ Θεὸς ἅγιος, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμουν τὰ τοῦ ἁγίου ἔργα, ὁμοιοῦνται τρόπον τινὰ μετὸν Θεόν, καὶ γίνονται θεοὶ κατὰ χάριν. Τοιαύτη δὲ ἐφάνηκεν ἐξαιρέτως, ἡ εὐλογημένη αὕτη δυάς, ὁ Σάββας καὶ Συμεών, τῶν ὁποίων τὴν ἐνδοξον καὶ ἀξιωματικόν μνημὸν ἑορτάζομεν σήμερον. Δικαίως λοιπὸν καὶ ἐγὼ ἤθελα εἰπῆ πῶς εἶναι ὅμοιοι μετὸν Θεόν, καὶ θεοὶ κατὰ χάριν, εἰδὲ καὶ εἶναι τινὰς ἀπὸ λόγου σας ὁποῦ ἀμφιβάλλει εἰς τοὺς λόγους μου καὶ ταραττεται λογιάζοντας πῶς νὰ εἶναι ἀδύνατον αὐτὸ ὁποῦ λέγω καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τί ἔκαμαν εἰς τὴν ζωὴν τους αὐτοὶ οἱ ἅγιοι, ὥστε ὁποῦ ἠξιώθησαν, νὰ γένουν καὶ μετὸν Θεόν ὅμοιοι, ἃς ἔχη παρακαλῶ ὀλίγην ὑπομονήν, καὶ ἃς μὴ ταραττεται ἡ καρδιά του καὶ ἐγὼ τώρα θέλω τοῦ τὸ ἀποδείξει μετὰ τὴν βοήθειαν

τῶν ἁγίων αὐτῶν, σαφέστατα, κατὰ τέσσαρους τρόπους τοὺς πλέον κυριωτέρους.

Α'. Εἶναι ὁ ἅγιος Θεὸς ἀμετάβλητος καθὼς μᾶς τὸ βεβαιῶναι ὁ θεῖος Ἰάκωβος, λέγοντας, παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα, διὰ τοῦτο καὶ ὅλα τὰ ἔργα του εἶναι τέτοια· τόσοι χρόνοι εἶναι τώρα ἄφ' οὗ τὰ ἐδημιούργησε, καὶ κανένα ἀπὸ αὐτά, οὐδὲ κἂν παραμικρὰν μεταβολὴν ἔπαθε· μένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν, φυσικὴν ἰδιότητα, τὰ ἀγγελικὰ τέγματα· δὲν ἔπαθον καμμίαν μεταβολὴν τῆς φύσεώς τους αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί. Ἐστολισμένοι εἶναι ἀκόμη ὁ οὐρανὸς μετὰ τὴν ἴδιαν ὠραιότητα, ὅπου ἐξ ἀρχῆς ὁ δημιουργὸς του Θεὸς τὸν ἐστόλισε· σώζει ἀκόμη τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ ἡ γῆ σύμπασα, τὸ ὅποῖον ἐξ ἀρχῆς ἔλαβε· δὲν ἄλλαξαν τὸν τετραδικὸν ἀριθμὸν τους, τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, καὶ διὰ τὸ εἰπῶ μετὰ συντομίαν, ὅλα τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ ἔχουσι τὴν αὐτὴν κατάστασιν, ὅπου ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου τὰ ἐδημιούργησε τοὺς ἐχάρισε· τί δέ; δὲν ἐστάθησαν τοιοῦτοι εἰς τὴν ζωὴν τους καὶ ὁ σημερινὸς οὗτος Σάββας καὶ Συμεῶν κατὰ τὴν σωματικὴν τους καὶ ψυχικὴν κατάστασιν; Διότι εὐθὺς ὅπου ἔβαλαν τὴν χεῖρα τους εἰς τὸ πνευματικὸν ἄροτρον, δὲν ἐγύρισαν εἰς τὰ ὀπίσω, νικῶμενοι ἀπὸ κοσμικοὺς λογισμοὺς, διότι ἤξευραν πῶς δὲν θέλουσι γένει εὐθετοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καθὼς λέγει ἡ εὐαγγελικὴ φωνή, ἀλλὰ μετὰ προθυμίαν μεγάλην ἐπεριπατοῦσαν τὴν στρατὴν τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς τοῖς ἔμπροσθεν μὲν ἐπεκτεινόμενοι κατὰ τὸν Ἀπόστολον, τῶν δὲ ὀπισθεν ἐπιλανθανόμενοι· δὲν τοὺς ἐπλάνησεν ἡ εὐγένεια, ἡ θέσις, ἡ εὐκρασία, ἡ πλουσιότης τῆς περιφήμου πατρὶδος τους τῆς Σερβίας, εἰς οὐδὲν ἐλογίασαν τοῦ γένους τὴν ἐκλαμπρότητα, τὴν ἐξουσίαν ἐκείνην ὅπου εἶχον εἰς ὅλην τὴν Σερβίαν καὶ Βουλγαρίαν καὶ Σκλαβονίαν, εἰς τὰς ὁποίας σχεδὸν ἐφαίνοντο ὡς θεοὶ ἐπίγειοι· πλοῦτον ἄμετρον καὶ τρυφὰς σωματικὰς οὐδὲ κἂν εἰς τὸν νοῦν τους παντελῶς δὲν τὰ ἔβαλαν· ὅλα ὡς σκύβαλα· ὅλα ὡς καπνόν, καὶ σιὰν καὶ ὄνειρον τὰ ἐκαταφρόνησαν, πληγωθέντες κατὰ τὰς ψυχὰς ἀπὸ τῶν ἐπαινετῶν ἐκείνων καὶ ψυχοφεισεστάτων τῶν

οὐρανίων τιμῶν καὶ ἀγαθῶν ἔρωτα. Ἐκεῖνος ἐνομιζέτο εἰς αὐτοὺς καὶ πατρὶδος εὐγένεια, καὶ γένους λαμπρότης, καὶ πλοῦτος καὶ δόξα καὶ ἀξιώματα. Δι' αὐτὸν καὶ μόνον ἐκαταφρόνησαν ὅλα ταῦτα τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ καὶ ὤρμησαν εἰς τὸ ἀσκητικὸν στάδιον, μετὰ μίαν στερεὰν γνώμην καὶ ἀμετάβλητον, καθὼς τρέχει ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ἡ διψασμένη ἔλαφος. Ἀλλὰ στοχάσου ἐδῶ παρακαλῶ μετὰ προσοχὴν ὡς ἀκροατά, διὰ τὸ καταλάβης τὰς τὰς ἀρχὴν ὑπερφυσικὴν καὶ παράδοξον καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὴν συμπεράνης καὶ τὸ τέλος, ὡσὰν ὅπου εἶναι σχετικὰ, καὶ τῆς καλῆς ἀρχῆς, κάλλιστον καὶ τὸ τέλος γίνεται, καθὼς μᾶς φιλοσοφεῖ σοφώτατα ὁ θεολόγος Γρηγόριος· δὲν ἔγινεν ὁ πατὴρ ἀρχηγὸς καὶ ὁδηγὸς τοῦ καλοῦ τούτου καὶ ἐπαινετοῦ δρόμου, κατὰ τὴν τάξιν καὶ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἀλλὰ ἐσυνέβη, ὅλον τὸ ἐναντίον. Πρῶτος ὁ υἱός, ὁ εὐλογημένος καρπός, ὁ νεόβλαστος κλάδος τοῦ παναγίου Πνεύματος ὁ μακάριος Σάββας ἔκαμεν ἀρχὴν τῆς τοιαύτης μεταβολῆς. Πρῶτος αὐτὸς ἐκαταφρόνησε τὴν περιφανῆ πατρίδα του, πρῶτος ἐδιάρρηξε τὰ ἀδιάρρηκτα δεσμὰ τῆς συγγενείας του· πρῶτος ἀπεδοκίμασε τὰς τρυφὰς καὶ δόξας καὶ ἀναπαύσεις τοῦ σώματος, καὶ ἀφίνωντάς τα ὅλα ὁμοῦ, ἀνέβη εὐθὺς ὡς ἀετὸς ὑψηπέτης εἰς τὸ ὑψηλότατον ὄρος τοῦ θείου ἔρωτος καὶ ἔγινε πρῶτος ἀκουστής καὶ μαθητὴς προθυμώτατος τοῦ εἰπόντος: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι». Καὶ λοιπὸν ἐμάκρυνε φυγαδεύων καὶ ἠύλισθη ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἐφησε τὴν Αἴγυπτον καὶ ἠύρε τὴν Ἱερουσαλήμ· διέφυγε τὴν κοσμικὴν ἐκείνην καὶ ταραχώδη σύγχυσιν καὶ ἔφθασεν εὐθὺς εἰς τὴν πνευματικὴν εἰρήνην καὶ ἀγαλλίασιν, εἰς τὸν πανεύδιον λιμένα τῶν ψυχῶν καὶ ἀτάραχον, εἰς τὴν ἐπίγειον τῶν μοναχῶν πατρίδα καὶ καταφύγιον, εἰς τὸ καύχημα τῆς ταπεινῆς ψυχῆς μου καὶ ἀγαλλίαμα, εἰς τὸ πολυπόθητόν μοι τοῦτο καὶ ἁγιώτατον Ὄρος τοῦ σεβασμιωτάτου Ἀθωνος. Τὸν δέχεται εὐθὺς μετὰ ἀνοικτὰς καὶ περιχαρεῖς ἀγκάλας, ἡ σεβασμιωτάτη Μονὴ ἡ ἐπονομαζομένη, Ρούσικον, δουλοῦται εἰς αὐτὴν ἐκουσίως ὁ ἀδούλωτος, καὶ λαμβάνει τὸ θεῖον

καὶ ἀγγελικὸν σχῆμα καὶ συγκαταλέγεται εἰς τὸν χορὸν τῶν γνησίων τέκνων τῆς. Τὶ τὸ μετὰ ταῦτα; Ἐνθυμεῖται τὸν υἱὸν ὁ πατήρ ὁ τοῦ Θεοδόχου ἐκείνου Συμεὼν ὁμώνυμος, μετὰ μικρὸν δὲ καὶ φερώνυμος, ἐπιθυμεῖ τὸν φίλτατον υἱὸν Σάββαν, ὁ φιλόστοργος πατήρ καὶ φιλότεκνος, φλογίζεται, καίεται ὅλος κατὰ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὴν πατρικὴν ἀγάπην, καὶ μὴν ἡμπορῶντας πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἄμετρον ἐκείνην φλόγα ὅπου τὸν ἔκαιε διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν γλυκυτάτην καὶ ποθεινοτάτην ὄψιν τοῦ ἡγαπημένου του υἱοῦ Σάββα, δὲν ἀπέβλεψεν εἰς τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν του, δὲν ἐδειλίασεν εἰς τὸ μακρὸς τῆς στράτας καὶ δυσκολότητα οὐδὲ ἄλλο τι τοιοῦτον ἀγενὲς ἔπαθεν, ἀλλὰ ἀνεκαινίσθη εὐθὺς ἀπὸ τὴν πολλὴν ἐπιθυμίαν τοῦ υἱοῦ του ὡς ἀετοῦ ἢ νεότης του, ἔλαβε πτέρυγας περιστερᾶς καὶ ἀνεπτερώθη πρὸς Σάββαν τὸν υἱὸν του τὸν παμφίλτατον, καὶ βλέποντάς τον πῶς ἦτον ἓνα ἀρχέτυπον τῆς ἀρετῆς, ἓνα ζωντανὸ ἀγαλμα τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας, μεγάλην χαρὰν ἔχάρη καὶ ἀνεκδιήγητον, καὶ ἐλύσθη ἀπὸ αὐτόν, καθὼς ἡ μαγνήτις λίθος ἀπὸ τὸν σίδηρον καὶ ὧ ἐπαινετῆς καὶ παραδόξου μεταβολῆς, ἀλλοιοῦται καὶ αὐτὸς τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν, μιμνῆται τὸν υἱόν, καταφρονεῖ ὅλα του τὰ κτήματα, καὶ προκρίνει ἐκούσιως τὴν ἐκούσιον τοῦ φιλτάτου καὶ φρονίμου υἱοῦ πτωχείαν, καλῶς καὶ φρονίμως προοικονομίσας ἄπασαν τὴν περιουσίαν του, καὶ μένει λοιπὸν ὁ πατήρ μαζῇ μετὰ τὸν υἱὸν του, εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ λαμβάνει δι' αὐτοῦ τὸ μοναδικὸν σχῆμα, καὶ ὁ υἱὸς γίνεται πατήρ, καὶ ὁ πατήρ μεταβάλλεται εἰς υἱόν, μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Εἶδες γνώμης στερρότητα; Εἶδες ἔργα ἀμετάβλητα; Εἶδες πῶς ὁμοιώθησαν κατὰ τοῦτο μετὰ τὸν Θεόν; Καὶ εἶναι ἄξιοι καὶ θεοὶ κατὰ χάριν νὰ ὀνομάζωνται; Πρόσεχε ἀκόμη καλῶς, καὶ θέλεις καταλάβει καὶ κατὰ τὰ ἄλλα τῶν λόγων μου τὴν ἀλήθειαν.

Β'. "Ὅλα τὰ καλὰ μόνον εἰς τὸν Θεὸν φαίνονται ἀρεστά, τὰ δὲ κακά, δὲν τοῦ ἀρέσουν παντάπασιν· δὲν ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς νὰ εὑρίσκειται παντελῶς εἰς τὸν κόσμον τὸ τῆς κακίας ὄνομα." Ὅλα τὰ καλὰ θέλει νὰ αὐξάνουν εἰς ἡμᾶς καὶ νὰ πολιτεύωνται, ὡσὰν ὅπου

εἶναι φύσει καλός, καὶ τῶν καλῶν ἀπάντων δημιουργός· τέτοιοι ἐστάθησαν καὶ οἱ θεσπέσιοι οὗτοι ἄνδρες. Δὲν ἐπέβλεψε ποτὲ ὁ ὀφθαλμὸς τους εἰς πονηρίαν, ἐξέκλιναν ἀπὸ κακοῦ καὶ ἐποίουν ἀγαθόν, κατὰ τὸν ψαλμωδὸν Δαυΐδ, ἐμίσουν ἐκκλησίαν πονηρευομένων καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐκ ἐκάθησαν· ὅλα τὰ πρὸς δόξαν Θεοῦ ἔκαμναν πρὸς μόνην τὴν ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν τους ἐπροθυμοποιοῦντο καὶ ἀγωνίζοντο καὶ μοῦ βεβαιώνει τὸν λόγον μου ἡ ὠραισιώτατη Μονὴ τοῦ Χιλανδαρίου καὶ πολυέξοδος, ὅπου μετὰ τὰ ἔξοδα καὶ τὴν φροντίδα αὐτῶν ἐκτίσθηκεν καὶ κηρύττει χωρὶς γλῶσσαν ἀνθρωπίνην μεγαλοφώνως, τὴν ὑπερβολικὴν τους φιλαδελφίαν, καὶ προαίρεσιν χριστομίμητον, καὶ τοὺς ὁμολογεῖ μεγάλας καὶ ἀθανάτους χάριτας, ὡσὰν ὅπου ὄχι μόνον ζῶντες, τὴν ἐπεριποιήθησαν ὡς πατέρες τῆς γνησιώτατοι, καὶ τὴν ἀπέδειξαν μίαν θαυμασιωτάτην ποιήμνην κατὰ ἀλήθειαν λογικῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἕως τῶρα τὴν διαφυλάττουν μετὰ τὰς πρεσβείας καὶ προστασίας τους.

Γ'. Προγιγνώσκει τὰ πάντα ὁ προφητικώτατος καὶ δημιουργός πάντων τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμός· δὲν τὸν λανθάνει κανένα ἀπὸ ὅσα ἔγιναν ἀπὸ κτίσεως κόσμου, καὶ θέλουν γίνονται ἕως τῆς συντελείας τοῦ κόσμου καὶ θέλουν γίνονται εἰς ἀπεράντους αἰῶνας αἰῶνων· προεγίνωσκον καὶ οὗτοι τοὺς πειρασμούς ὅπου ἔμελλον νὰ τοὺς ἔλθουν, προεστοχάζοντο τὸν κοινὸν τύραννον καὶ ἀπανθρωπώτατον λέγω τὸν θάνατον, προέβλεπον τὴν φοβερὰν ἐκείνην κρίσιν, τὸν ἀδέκαστον κριτὴν καὶ ἀπροσωπόληπτον, τὸν πύρινον ποταμόν, τὸν τάρταρον, τοὺς σκώληκας, τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων καὶ τὰ λοιπὰ δεινὰ κολαστήρια, ὅπου μέλλουν ἀλλοίμονον, νὰ καταταρνανοῦσιν ἐλεεινῶς τοὺς ἀθλίους ἀμαρτωλοὺς, χωρὶς καμμίαν εὐσπλαχνίαν καὶ ἡμερότητα. Καὶ κατὰ τὸν θεῖον Δαυΐδ, ἐνεδύοντο σάκκον, καὶ ἐταπεινούν ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχὴν τους· ἡγρύπνου καὶ ἐγίνοντο ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος· ἐγίνοντο εἰς αὐτοὺς τὰ δάκρυά τους ἄρτος, ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ ἐπελανθάνοντο τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον τους.

Δ'. Εἶναι ὁ Θεός, ἓνα ἀνεξάντλητον τοῦ ἐλέους πέλαγος,

μεταδίδει κάθε πράγμα όπου είναι δυνατόν να μεταδοθῆ· δὲν ἐμποδίζει κανένα ἀπὸ τὰ τοιαῦτα· ὅλα τὰ κοινολογεῖ μὲ μεγάλην ἀφθονίαν καὶ πλουσιότητα· ἀνοίγει τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τὰ σύμπαντα πληροῖ, ἐκοινολόγησεν εἰς τοὺς Ἀγγέλους τὴν ἰδικὴν του μακαριότητα, ἐστόλισε τοὺς Ἀποστόλους μὲ τὴν ἐξουσίαν ἐκείνην τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν· δὲν ὑστέρησε καὶ τοὺς προφῆτας τὴν αὐτοῦ πρόγνωσιν· ἔδωσεν εἰς τοὺς διδασκάλους τὴν σοφίαν του· εἰς τοὺς μάρτυρας, τὴν καρτερίαν· εἰς τοὺς παρθένους τὴν καθαρότητα· εἰς τὸν Μωϋσῆν, τὴν πραότητα, εἰς τὸν Ἰωσήφ, τὴν πρόνοιαν· εἰς τὸν Ἡλίαν τὸν ζῆλον, εἰς τὸν Σαμψὼν τὴν ἀνδρείαν· εἰς τὸν Σολομῶντα τὴν γνῶσιν· εἰς τὸν Δαυὶδ τὴν εὐσπλαχνίαν· εἰς τὸν Πέτρον τὴν ἀγάπην· εἰς τὸν Ἰωάννην τὴν παρθενίαν· εἰς τὸν Παῦλον τὴν μεγαλοψυχίαν. Δὲν ἦτον οὐδὲ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἴδιωμα ὑστερημένοι, καὶ οὗτοι οἱ πολυύμνητοι, καὶ κατὰ τοὺς ἀκένωτους θησαυροὺς τῆς ἀρετῆς πλουσιώτατοι. Τόσῃν προθυμίαν εἶχον εἰς τὸ νὰ ἐλεοῦσιν ἐκείνους ὅπου ἦτον ὑστερημένοι ἀπὸ πνευματικὰ χαρίσματα, καὶ νὰ μεταδίδουν εἰς αὐτούς, ὅλα τὰ ἐδικὰ τους πλουσιοπάροχα, ὥστε ὅπου εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψω, ὅσα ἔκαμαν ὑπὲρ τούτου καὶ οἱ δύο τους, διὰ τοῦτο καὶ ἀφίνωντάς τα εἰς τὰς διανοίας καὶ γλώσσας ὅπου τὰ ἤξεύρουσι, νὰ τὰ διηγοῦνται. Θέλω διηγηθῶ, ἓνα μόνον ἀπὸ τὰ πολλά, τοῦ διωνύμου μοι τούτου Σάββα, τοῦ καὶ υἱοῦ καὶ πατρὸς χρηματίσαντος. Ἐδυστύχησε κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἀπὸ ποιμένα καὶ ἡ πατρίδα τους, ἔμεινεν ὀρφανὴ ἀπὸ πατέρα πνευματικόν· θρηνεῖ, κλαίει τὴν ὀρφάνιάν της· ζητεῖ μὲ μυρίους τρόπους κανένα ὑποκείμενον, ὅπου νὰ εἶναι ἄξιον νὰ διαδεχθῆ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα καὶ τὴν προστασίαν της· ἀπελπίζεται ἀπὸ ὄλους, δὲν εὐρίσκει τινά· λυπεῖται εἰς τοῦτο, ἀπορεῖ, καὶ ἡ ἀπορία γίνεται εἰς αὐτὴν εὐπορίας μήτηρ· διότι μέσα εἰς τὸν κλύδωνα τῆς ἀπορίας ὅπου εὐρίσκετο, προβάλλει εἰς αὐτὴν εὐθύς, καὶ μία βαθυτάτη εὐπορίας γαλήνη. Ἐνθυμεῖται τὸν μακάριον τούτον Σάββαν· συλλογίζεται τὰ ψυχικὰ αὐτοῦ προτερήματα· μεταβάλλεται εὐθύς ἀπὸ λύπην, εἰς εὐφροσύνην, καὶ μὲ μυρίους τρόπους,

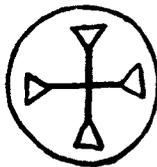
κλίνει εἰς αὐτὸν τὸν ἀχένα της, καὶ τὸν προσκαλεῖ προθύμως, διὰ νὰ λάβῃ τὴν ποιμαντικὴν ἐξουσίαν της. Τί κάμνει λοιπὸν εἰς τοῦτο ὁ θεὸς Σάββας, ἡ τοῦ ἐλέους πηγὴ, καὶ τῆς ταπεινώσεως τὸ ἀρχέτυπον; Ἐμποδίζεται ἀπὸ τὴν ἄκραν του ταπεινώσιν, διὰ νὰ μὴ συγκατανεύσῃ εἰς τὸ νὰ λάβῃ τὸ θεῖον της ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, ὃ καὶ πρὸ τῆς χειροθεσίας ἀρχιερεὺς τυγχάνων κατὰ τὰ ἔργα, ὅπου χρεωστοῦνται εἰς τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα· κατακρίνει τὸν ἑαυτὸν του· ὁμολογεῖ μὲ ταπεινοφροσύνην πὼς τάχα δὲν εἶναι ἄξιος, ἀλλὰ πάλιν παρακινεῖται εἰς τὰ ἐναντία ἀπὸ τὴν ἐλεήμονα γνώμην του· στοχάζεται πὼς ἤμπορεῖ νὰ εὕρῃ γῆν καρποφόρον, καὶ πολλήν, διὰ νὰ σπείρῃ μὲ τὸ ἄροτρον τοῦ λόγου, τὰς θεοπνεύστους διδασκαλίας του, καὶ νὰ καταπλουτίσῃ πολλοὺς μὲ τὸν ἀσύληπτον πλοῦτον τῶν ἀρετῶν του. Λησμονεῖ τὰς διδασκαλίας καὶ παρακινήσεις τῆς ταπεινώσεως, οὐχὶ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ταπεινώσιν· γεμίζει ὄλος ἀπὸ πνευματικὴν χαρὰν καὶ δέχεται προθύμως τὴν ποιμαντικὴν ἐξουσίαν τῆς περιφήμου πατρίδος του. Καὶ εὐγῆκεν λοιπὸν ὁ λύχνος ἀπὸ τὸν μόδιον, καὶ ἐτέθη ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα λάμπῃ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἄλλὰ τίς νὰ διηγηθῆ κατ' ἄξιαν, τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν προθυμίαν ὅπου ἔδειξεν εἰς καταρτισμὸν τῆς ποιμνῆς του καὶ πνευματικὴν βελτίωσιν; Ἐδῶ ἤθελα κατὰ ἀλήθειαν νὰ ἔχω ἐκείνην τὴν ρητορικὴν ἐμπειρίαν τοῦ Δημοσθένους, καὶ τοῦ Κικέρωνος τὴν εὐφραδείαν, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ τὰ παραστήσω κατ' ἄξιαν τὴν πρέπουσαν. Ἐκεῖναι μόνον, ἐκεῖναι αἱ ρητορικώταται γλώσσαί καὶ εὐφραδέσταται, ἤμποροῦν νὰ παραστήσουν, ποταπὴν δίψαν εἶχεν ὁ θεὸς οὗτος ποιμῆν, εἰς τὸ νὰ μεταδώσῃ ὅλα τὰ τῶν ἀρετῶν του χαρίσματα, εἰς τὸ ἐδικόν του ποιμνιον καὶ νὰ τὸ κάμῃ ὡσάν καὶ λόγου του. Ἐκεῖναι ἤμποροῦν νὰ τὸ παρομοιάσουν μὲ τὸν λίθον ἐκείνον ὅπου ὀνομάζεται ἀχάτης, ἀρμοδιώτατα, ὡσάν ὅπου καθὼς ἐκεῖνος συμμεταβάλλεται εἰς κάθε πράγμα ὅπου ἤθελε τύχῃ ἔμπροσθεν, ἔτσι καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος τοῦ Θεοῦ, καὶ πιστὸς θεράπων, καὶ οἰκονόμος τῶν Θεοῦ μυστηρίων, ἐμεταβάλλετο εἰς τοὺς πάντας, διὰ νὰ μεταβάλλῃ τοὺς πάντας, καὶ ἐγένετο τοῖς πᾶσι τὰ πάντα,

κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ἵνα τοὺς πάντας κερδίσῃ. Ἐκεῖναι αἱ γλῶσσαι ἤμποροῦν νὰ τὸν ὀνομάσουν ἀρμοδιώτατα, ἥλιον καὶ φωστῆρα τῆς Σερβίας ὅλης ἀνέσπερον, ὡσὰν καὶ ζῶντας, τοὺς ἐπότιζε μὲ τὰ ἀθάνατα ρεῖθρα τῆς γλυκυτάτης γλώττης του, καὶ μετὰ θάνατον πάλιν, τρέφει τὰς ψυχὰς τοὺς τροφὴν ἀθάνατον, μὲ τὴν συνεχῆ μνήμην καὶ μίμησιν τῶν λαμπρῶν καὶ γενναίων ἀριστευμάτων του. Ἐκεῖναι εἶναι ἐπιτήδεια νὰ παραστήσουν, πῶς ἦτον τὸ θεϊότατον στόμα του, ἓνα κατοικητήριον τῶν δύο ἄκρων ἐναντίων πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ὅταν ἦτον καιρὸς ἀπειλῆς καὶ δριμύτητος, εὗγανεν εὐθὺς τὸ πῦρ καὶ κατέκαιεν ὅλα τὰ ἀγριώτατα τῶν ψυχοφθόρων παθῶν ἀγκάθια. Ὅταν δὲ πάλιν ἦτον καιρὸς δροσιμοῦ, ἐξήρχετο παρευθὺς ἡ δαφιλεστάτη πηγὴ τοῦ ὕδατος τῶν γλυκερῶν λόγων του, καὶ κατεδρόσιζε τὰς διψώσας ψυχὰς μὲ μίαν ἐνέργειαν θαυμασιωτάτην ἀληθινὰ καὶ ἄρρητον. Καὶ ὅμως ἀπήλαυσε ἡ μακαρία ἐκείνη καὶ τρισόλβιος ψυχὴ τὸ ποθούμενον. Ἐδειξε τὸ ἀχανὲς πέλαγος τοῦ ἐλέους τῆς, ἐκοινωνησε ἀφθόνως εἰς τὸ ποιμνιὸν τῆς ὅλον τὸν πνευματικὸν πλοῦτον τῆς, καὶ ἔκαμεν ἀληθῶς πολλὰ πνευματικὰ τέκνα γνήσια, μὲ τὴν ἐπαινετὴν μίμησιν τῆς ἰσαγγέλου καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον πολιτείας τῆς. Ἐκατάλαβες, ὦ ἀμφίβολε ἀκροατὰ πῶς δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ ὁμοιοῦται μὲ τὸν Θεὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ ὀνομάζεται καὶ θεὸς κατὰ χάριν; Εἶδες πῶς οἱ δύο οὔτοι ἄνδρες κατ' ἐξαίρετον τρόπον εἰς τοῦ λόγου τοὺς ἐμπράκτως τὸ ἐπαράστησαν. Μὴν ἀμφιβάλης λοιπόν μὴ συγχίζου πλέον εἰς τοῦτο· μόνον κήρυττε καὶ ἐπὶ συμφώνως τοῖς πᾶσι, μὲ λαμπρὰν φωνὴν καὶ διάτορον, πῶς ὁ θεὸς Σάββας καὶ Συμεὼν ὁμοιώθησαν τῷ Θεῷ μὲ τὰ θεῖα ἔργα τους, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἄξιοι, καὶ θεοὶ κατὰ χάριν νὰ ὀνομάζωνται. Ἄλλὰ ἐπειδὴ καὶ καθὼς ἡ θάλασσα δὲν δίδει εἰς ὅλους ἀπλῶς τὰ νῶτα τῆς, διὰ νὰ τὴν διαπερῶσιν πεζεύοντες, ἡ καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς ὅποιον τόπον θέλουσιν, ἀλλὰ μόνον εἰς ἐκείνους ὅπου ἤθελαν ἔμβη μέσα εἰς κανένα πλοῖον, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ ἄγιοι, δὲν νομίζουσι, οὐδὲ ἀγαπῶσιν ὡς γνήσια τέκνα τους, ἐκείνους ὅπου εἶναι μὲ λόγους μόνον κήρυκες τῶν

κατορθωμάτων τους, ἀλλὰ ἐκείνους ποὺ σπουδάζουσι νὰ τὰ κηρύττουν καὶ μὲ τὸ ἔργον, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἄς μὴ φανώμεν χαλκὸς ἡχῶν, καθὼς λέγει ὁ θεὸς Ἀπόστολος, ἡ κύμβαλον ἀλαλάζον κηρύττοντες μόνον μὲ λόγους τοῦ θεοῦ τοῦτου Σάββα καὶ Συμεὼν, τὰ λαμπρὰ κατορθώματα. Ἄλλὰ ἄς γενοῦσι καὶ τὰ ἔργα μας κήρυκες διαπρύσιοι. Ἄς μιμηθῶμεν, ἀδελφοί, τὴν καταφρόνησιν ἐκείνην τοῦ κόσμου ὅπου διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἔδειξαν, ἄς σπουδάσωμεν νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ἄκραν ἐκείνην πτωχείαν καὶ ταπεινώσιν, ὅπου, διὰ τὸν πτωχεύσαντα καὶ ταπεινώσαντα ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς, ἀπόκτησαν· οἱ κοινοβιᾶται, ἄς ἰδοῦσι τοὺς ἀκριβεῖς τούτους κανόνες τῆς κοινοβιατικῆς πολιτείας, καὶ ἄς βάλουν ἐμπρὸς τὴν ζωὴν τους ὡσὰν παράδειγμα· καὶ ἄς ἀγωνίζονται προθύμως νὰ γένουν ὅμοιοι. Οἱ ἀναχωρηταὶ πάλιν καὶ ἡσυχαστικοὶ τοὺς ὄντως ἀναχωρητὰς καὶ φίλους τῆς ἡσυχίας, οἱ ἀγωνισταί, τοὺς προθύμους ἀγωνιστὰς καὶ νικητὰς καὶ τροπαιούχους κατὰ τοῦ δαίμονος· οἱ Ἀρχιερεῖς, τὸν ὄντως Ἀρχιερέα· οἱ διδασκαλοὶ, τὸν διδασκαλὸν τῆς ἀληθείας· οἱ σοφοί, τὸν βυθὸν τῆς σοφίας· οἱ παρθένοι, τὸ ἀγλάισμα τῆς θεοφιλοῦς παρθενίας· οἱ ἀμετάβλητοι κατὰ τὴν γνώμην καὶ τὴν τοῦ νοῦς στεθρότητα, τοὺς ἀμεταβλήτους κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ στεροὺς ἀδάμαντας· οἱ φίλοι τῶν καλῶν καὶ τῆς ἀρετῆς, τοὺς πάντων μάλιστα φιλοκάλους καὶ φιλαρέτους· οἱ τοὺς ψυχικοὺς κινδύνους φοβούμενοι τοὺς μέλλοντας, τοὺς διδασκάλους τῆς προγνώσεως καὶ ἀποφυγῆς τῶν τοιούτων κινδύνων· οἱ ἀνελεήμονες καὶ ἀμετάδοτοι, τοὺς μεταδοτικούς τε καὶ ἐλεήμονας· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, κάθε τάγμα ὅπου μετέρχεται τὴν παρθενικὴν πολιτείαν, καὶ ἔβαλε τὴν χεῖρα του εἰς τὸ ἄροτρον τῆς μοναδικῆς πολιτείας, καὶ σπουδάζει νὰ τέμνῃ τὴν ταύτης αὐλακα, προσέλθετε μετὰ σπουδῆς, εἰς τὸν πλουσιώτατον τοῦτον καὶ πολυανθέστατον κῆπον καὶ εὐανθέστατον τῶν θείων τους πράξεων, καὶ ἄς τρυγήσῃ κάθε ἓνας μὲ ἐλευθερίαν μεγάλην, ἀπὸ ὅποιον ἄνθος ἀρετῆς τοῦ χρειάζεται, καὶ ἀφοῦ ἀπολαύσῃ τὴν πνευματικὴν εὐαδίαν του, ἄς μιμηθῇ καὶ αὐτὸς τὸν πατέρα του, καὶ ἄς καρποφορήσῃ καὶ

αὐτὸς πάλιν ἐκ τοῦναντίον καρπὸν παρόμοιον, καὶ ἅς γένη πατὴρ τοιοῦτου ἐπαινετοῦ καὶ ψυχωφελοῦς τέκνου, διὰ τὰ μᾶς ἀγαποῦν πλέον καὶ οἱ φιλόστοργοι οὗτοι πατέρες καὶ φιλότεκνοι, ὁ Σάββας λέγω καὶ Συμεών, οἱ ἑορταζόμενοι μετὰ πόθου καὶ εὐλαβείας παρ' ἡμῶν σήμερον, ὡσάν γνήσια κατὰ πνεῦμα τέκνα τους καὶ τὰ μᾶς ἀξιῶσουν, διὰ τῶν εὐπροσδέκτων τους πρὸς Θεὸν ἐντεύξεων, ἐδῶ μὲν τὰ ἑορτάζωμεν, εἰς πολλῶν ἐτῶν περιόδους, τὴν ἱερὰν μνήμην τους καὶ κοσμοχαρμόσουν· εἰς δὲν τὴν μέλλουσαν ζωὴν, τὰ συναπολαμβάνωμεν τὰ ἄρρητα ἐκεῖνα ἀγαθὰ καὶ αἰδία, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, καθὼς μαρτυρεῖ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, συνδοξάζοντες ὁμοῦ καὶ συμπροσκυνοῦντες τὴν ἀντιδοξάζουσαν τοὺς αὐτὴν δοξάζοντας μακαρίαν Τριάδα, Ἡ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις, εἰς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος τοῦ Λόγου τούτου, εἰς μίαν ἡμέραν ἔγιαν· α ψ μ ε (1745) Ἰανουαρίου ΙΗ η': Ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἁθῶ Ἱερῶ Λαύρᾳ.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΣΑΒΒΑ,
πρώτου Ἀρχιεπισκόπου Σερβίας
καὶ κτίτορος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Ἁθῶ
Ἱερῶς Μονῆς τοῦ Χιλανδαρίου,
ψαλλομένη τῇ ἡμέρᾳ Ἰανουαρίου.

ΕΝ Τῷ ΜΙΚΡῷ ΕΣΠΕΡΙΝῳ

Ἰστῶμεν στίχους δ'. καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια τοῦ Ἀγίου.

Ἦχος β'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου.

Οτε ἐκ νεότητος Χριστῶ, ὕψωσας ψυχῆς σου τὸν πόθον, τελειοτάτῳ νοῦ, τότε, τὴν βασιλείον δόξαν κατέλιπες, καὶ τὸν πλοῦτον τὸν πρόσκαιρον, ἐμφρόνως μισήσας, βίον τὸν ἰσάγγελον, Πάτερ ἠγάπησας· ὅθεν ἐν τῷ Ἁθῶ ἐκλάμπας, ὠφθης περιβόητος πᾶσι, Σάββα θεοφόρε τῇ ἀσκήσει σου.

Οἶκος οὐρανίων ἀρετῶν, καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων, σκεῦος γενόμενος, Σάββα ἱερώτατε, Σέρβων ὠράϊσμα, Μονὴν θείαν ἀνήγειρας, ἐν ἣ τύπος ὠφθης, ἐναρέτων πράξεων, βίου λαμπρότητι· πράξει ἀρετῶν γὰρ ἐκλάμπων, ἠρθης θεωρίας εἰς ὕψος, καὶ φωτὸς πεπλήρωσαι τῆς χάριτος.

Ψήφῳ θεϊκῇ Ἀρχιερεύς, Σάββα θεοφόρε ἐδείχθης, ὡς καθαρὸς τὴν ψυχὴν· ὅθεν κατεφώτισας, λόγοις καὶ θαύμασι, καὶ ἐνθέοις σου πράξεσι, πᾶσαν τὴν Σερ-

βίαν, ὡς ἄλλος Ἀπόστολος, καὶ ὁδηγὸς πρὸς Θεόν· ἦθη γὰρ ψυχῶν ἐκκαθαίρων, καὶ αἰρετικῶν πλάνην λύων, ὠφθης Ὁρθοδόξων στῦλος ἄσειστος.

Πᾶσαν τὴν Σερβίαν διδαχαῖς, Σάββα Ἱεράρχα ἰθύνας, πρὸς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, ἐνταλμάτων Ἁγίε, τοῦ σὲ δοξάσαντος, ποιμὴν ὠφθης θεόσοφος, καὶ πάνσοφον στόμα, καὶ λύχνος πολύφωτος, τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, ἦτις τὴν ἀγίαν σου μνήμην, πόθῳ ἐορτάζουσα Πάτερ, τὰ σὰ μεγαλύνει προτερήματα.

Δόξα. Ἦχος δ'.

Τῆς βασιλείου ἀξίας, τὴν ἀσκητικὴν πολιτείαν ἐλόμενος, ἀγγελικῶς ἐν κόσμῳ διέπρεψας, Σάββα παμμακάριστε· τὸ γεῶδες γὰρ φρόνημα, τῇ ἐν Χριστῷ ζωῇ ὑποτάξας, ἔξω κόσμου καὶ σαρκὸς ἐγένου, τῇ συντονίᾳ τῶν ἀρετῶν, καὶ ταῖς πρὸς τὸ κρεῖττον ἀναβάσει· καὶ πολλῶν χαρισμάτων ἀξιωθείς, Ἱεραρχία ἔφανας, καὶ Ἀποστολικῶς τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου ἐποίμανας. Διὸ τὴν ἀγίαν μνήμην σου ἐορτάζοντες, Χριστὸν δοξάζομεν Πάτερ, τὸν λαμπρῶς σε θαυμασώσαντα.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός. Τῆς Ἑορτῆς.

Σὲ τὸν ἐν Πνεύματι καὶ πυρί, καθαίροντα τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, καθορῶν ὁ Βαπτιστής, ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, δειλιῶν καὶ τρέμων, ἐβόα λέγων· οὐ τολμῶ κρατῆσαι τὴν κορυφὴν τὴν ἄχραντον· σὺ μὲ ἀγίασον Δέσποτα τῇ ἐπιφανείᾳ σου, μόνε Φιλάνθρωπε.

Ἀπόστιχα.

Ἦχος β'. Οἶκος τοῦ Ἑφραθά.

Μέγας ἐν ἀρεταῖς, γενόμενος ἐν βίῳ, ἀρχιεράρχης θεῖος, Χριστοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ἐδείχθης Σάββα Ὅσιε.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην...

Χάριν ὁμολογεῖ, ἡ τῆς Σερβίας χώρα, τῷ λόγῳ σου τῷ θείῳ, λαμπρῶς καταυγασθεῖσα, ὧ Σάββα ἱερώτατε.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου...

Πᾶσι περιφανῆς, ἄρχουσι καὶ δημόταις, τῶν ἀρετῶν τῷ πλούτῳ, ἐδείχθης Πάτερ Σάββα, ὡς Ἱεράρχης ἔνθεος.

Δόξα. Τριαδικόν.

Ενα σε ἐν τρισίν, οὐσία χαρακτήρσι, Θεὸν ἀνακηρύττει, ὁ θεοφόρος Σάββας, Τριάς ἀπειροδύναμε.

Καὶ νῦν. Θεοτόκιον.

Βίῳ ἀγγελικῷ ὁ θεοφόρος Σάββας, ἐκλάμπας ἐν τῷ Ἁθῷ Παρθένε Θεοτόκε, κηρύττει σου τὰ θαύματα.

Νῦν ἀπολύεις, τὸ τρισάγιον, τὸ Ἀπολυτίκιον ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ καὶ ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῷ ΜΕΓΑΛῶ ΕΣΠΕΡΙΝῶ

Μετὰ τὸν Προοιμιακόν, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς τὸ δὲ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν στίχους στ'. καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια τοῦ Ἁγίου.

Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσι

Ὡς τρωθεὶς θείῳ ἔρωτι, ἐκ παιδὸς καταλέλοιπας, δόξαν τὴν βασίλειον καὶ λαμπρότητα, καὶ τῆς σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν, καὶ πόνους ἀσκήσεως, σεαυτὸν ὑποβαλὼν, σκεῦος ὠφθης πολῦτιμον, θείου Πνεύματος, καὶ ζωῆς μακαρίας ὑποφήτης, πανταχοῦ Σάββα ἐκλάμπων, τῶν ἀρετῶν σου τὰς χάριτας.

Ωσπερ ἔλαφος Ὅσιε, ἐφ' ὑδάτων τὰ ρεύματα, ἐν τῷ Ἄθῳ ἔδραμες Σάββα ἐνδοξε, καὶ τῶν ναμάτων τῆς χάριτος, πλησθεὶς τῇ ἀσκήσει σου, σωτηρίου ἐκ πηγῆς, Μονασταῖς τύπος γέγονας, θείων πράξεων, καὶ διδασκαλος Πάτερ ἐγκρατείας, καὶ λειμῶν τῆς ἀπαθείας, καὶ τῆς ἀγάπης θησαύρισμα.

Ως τοῦ Πνεύματος ὄργανον, Ἱεράρχης θεόληπτος Σάββα ἱερώτατε ἐχρημάτισας, καὶ Ἀποστόλων, μιμούμενος, τὸν ζῆλον τὸν ἔνθεον, διδασκαλίας σου ἱεραῖς, τὴν Σερβίαν κατηύγασας, πᾶσαν Ὅσιε, ἐκριζώσας αἰρέσεων ἀκάνθας, καὶ τὰ ἥθη διαπλάττων, τὰ τῶν ἀνθρώπων τῷ λόγῳ σου.

Βασιλεῦσιν αἰδέσιμος, καὶ τοῖς πᾶσι περίβλεπτος, τοῖς σοῖς προτερήμασι Πάτερ γέγονας, ὡς τοῦ Χριστοῦ φίλος γνήσιος, ἐκάστῳ τὰ πρόσφορα, διανέμων ἀληθῶς, καὶ παρέχων τοῖς ἅπασι, χάριν ἔνθεον, καὶ ψυχῶν καὶ σωμάτων τῇ ἐντεύξει, θεραπεύων ἀσθενείας, Σάββα Πατέρων ἀγλάισμα.

Τῆς Σερβίας τὸ βλάστημα, καὶ φωστῆρα τὸν μέγιστον, καὶ ζωῆς τῆς κρείττονος τὸν διδάσκαλον, ὡς Ἀποστόλων ὁμότροπον, καὶ βίου σεμνότητος, φυτουργὸν θεοεοδῆ, Σάββαν πάντες ὑμνήσωμεν, ἀνακράζοντες· χαῖρε κλέος ἀνάκτων Ὀρθοδόξων, θεωρῆμον Ἱεράρχα, καὶ τῶν Ὀσίων καλλώπισμα.

Καὶ ἐν Ἄθῳ διέλαμψας, καὶ Σιών τὴν περίβλεπτον, ἱερώς κατέλαβες Σάββα Ὅσιε, καὶ ἐν Σινᾷ καὶ Αἰγύπτῳ δέ, ὡς ἄστρον ἐπέφανας, πανταχοῦ προσεφαπλῶν, τὰς ἀκτῖνας τοῦ βίου σου, τὴν Σερβίαν δέ, τὴν πατρίδα σου πᾶσαν ἀγιάσας, ὡς αὐτῆς Ἀρχιεράρχης, χαίρων μετέστης πρὸς Κύριον.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'.

Σήμερον ὡς ἑωσφόρος λαμπρὸς ἀνέτειλεν, ἡ τοῦ Ἱεράρχου Σάββα πανήγυρις, τὴν Ἐκκλησίαν καταυγάζουσα· τοῦ γὰρ ἐν Ἰορδάνῃ ἐπιφανέντος Χριστοῦ, τὸ φῶς ἐπιφέρεται, καὶ τῷ φωτὶ τῶν θείων δωρεῶν λαμπρύνει, τοὺς βοῶντας πρὸς αὐτόν· χαίροις ὁ τῶν ἀνάκτων βλαστός, καὶ τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης therapων θερμότατος, ὡς ἀρετῶν ὀσίων κειμήλιον· χαίροις Ἀποστόλων ὁμότροπε, ὁ τὴν Σερβίαν πᾶσαν, Εὐαγγελικῶ ἀρότρῳ νεουργήσας, πρὸς ἀληθείας ἐπίγνωσιν· χαίροις τῶν ἐν Ἄθῳ Ὀσίων καλλονή, καὶ τῆς οἰκείας Μονῆς προστάτης, καὶ ἀρραγῆς θεμέλιος. Ὡς ἔχων παρρησίαν πρὸς Χριστόν, ὑπὲρ ἡμῶν ἀπαύστως πρέσβευε, Πάτερ ἀγιώτατε.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός. Τῆς Ἑορτῆς.

Τὸν ἐκ Παρθένου Ἥλιον, βλέπων ὁ ἐκ στείρας Λύχνος φαεινός, ἐν Ἰορδάνῃ αἰτούμενον βάπτισμα, ἐν δειλίᾳ καὶ χαρᾷ, ἐβόα πρὸς αὐτόν. Σὺ με ἀγίασον Δέσποτα, τῇ θείᾳ Ἐπιφανείᾳ σου.

Εἴσοδος, Φῶς ἱλαρόν, τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Παροίμιῶν τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. ι'. 7).

Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, καὶ εὐλογία Κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ. Μακάριος, ἄνθρωπος, ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ θνητός, ὃς εἶδε φρόνησιν. Κρεῖσσον γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι, ἢ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου θησαυρούς. Τιμιωτέρα δέ ἐστι λίθων πολυτελῶν· πᾶν δὲ τίμιον, οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστίν. Ἐκ γὰρ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη· νόμον δὲ καὶ ἔλεον

ἐπὶ γλώσσης φορεῖ. Τοιγαροῦν ἀκούσατέ μου, ὦ τέκνα· σεμνά γὰρ ἐρῶ. Καὶ μακάριος ἄνθρωπος, ὃς τὰς ἐμὰς ὁδοὺς φυλάξει. Αἱ γὰρ ἔξοδοί μου, ἔξοδοι ζωῆς, καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου. Διὰ τοῦτο παρκαλῶ ὑμᾶς, καὶ προΐεμαι ἐμὴν φωνὴν υἱοῖς ἀνθρώπων. Ὅτι ἐγὼ ἡ σοφία κατεσκευάσα βουλήν καὶ γνῶσιν, καὶ ἔννοιαν ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. Ἐμὴ βουλή καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰσχύς. Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντες ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρύσουσι χάριν. Νοήσατε τοίνυν ἄκακοι πανουργίαν, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἔνθεσθε καρδίαν. Εἰσακούσατέ μου καὶ πάλιν, σεμνά γὰρ ἐρῶ· καὶ ἀνοίγω ἀπὸ χειλέων ὀρθά. Ὅτι ἀλήθειαν μελετήσῃ ὁ λάρυγξ μου, ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἐμοῦ χεῖλη ψευδῆ. Μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου· οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιόν, οὐδὲ στραγγαλιῶδες. Πάντα εὐθέα ἐστὶ τοῖς νοοῦσι, καὶ ὀρθά τοῖς εὐρίσκουσι γνῶσιν. Διδάσκω γὰρ ὑμῖν, ἀληθῆ, ἵνα γένηται ἐν Κυρίῳ ἡ ἐλπίς ὑμῶν, καὶ πληθῆσεσθε Πνεύματος.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. δ'. 7).

Δίκαιος, ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. Γῆρας γὰρ τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται. Πολλά δὲ ἐστὶ φρόνησις ἀνθρώποις· καὶ ἡλικία γῆρας, βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος Θεῶ γενόμενος ἠγαπήθη· καὶ ζῶν μεταξὺ ἀμαρτωλῶν μετέτεθη. Ἠρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά, καὶ ρεμβασμός ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ, ἐκπλήρωσε χρόνους μακροὺς· ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ

αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες, καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. ι'. 32).

Στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν, χεῖλη δὲ ἀνδρῶν ἐπίστανται χάριτας· στόμα σοφῶν μελετᾷ σοφίαν· δικαιοσύνη δὲ ρύεται αὐτοὺς ἐκ θανάτου. Τελευτήσαντος ἀνδρὸς δικαίου, οὐκ ὄλλυται ἐλπίς· υἱὸς γὰρ δικαίος γεννᾶται εἰς ζωὴν· καὶ ἐν ἀγαθοῖς αὐτοῦ καρπὸν δικαιοσύνης τριγύσει. Φῶς δικαίοις διὰ παντός, καὶ παρὰ Κυρίου εὐρήσουσι χάριν καὶ δόξαν. Γλῶσσα σοφῶν καλὰ ἐπίσταται, καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτῶν ἀναπαύσεται σοφία. Ἀγαπᾷ Κύριος ὁσίαις καρδίαις· δεκτοὶ δὲ αὐτῶ πάντες ἄμωμοι ἐν ὁδῷ. Σοφία Κυρίου φωτιεῖ πρόσωπον συνετοῦ· φθάνει γὰρ τοὺς ἐπιθυμοῦντας αὐτήν, πρὸ τοῦ γνωσθῆναι, καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν. Ὁ ὀρθρῆσας πρὸς αὐτήν, οὐ κοπιᾷσει· καὶ ὁ ἀγρυπνήσας δι' αὐτήν, ταχέως ἀμέριμος ἔσται. Ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται ζητοῦσα, καὶ ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς εὐμενῶς. Σοφίας οὐ κατισχύσει ποτὲ κακία. Διὰ ταῦτα, ἐραστῆς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς, καὶ ἐφίλησα ταύτην, καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ. Ὅτι ὁ πάντων Δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν· μύστις γὰρ ἐστὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιστήμης, καὶ αἰρέτις ἰῶν ἔργων αὐτοῦ. Οἱ πόνοι αὐτῆς εἰσιν ἀρεταί· σωφροσύνην δὲ καὶ φρόνησιν αὕτη διδάσκει, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν, ὧν χρησιμώτερον οὐδὲν ἐστὶν ἐν βίῳ ἀνθρώποις. Εἰ δὲ καὶ πολυ-

πειρίαν ποθεῖ τις, οἶδε τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζειν· ἐπίσταται στροφάς λόγων, καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, σημεία καὶ τέρατα προγιγνώσκει, καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων. Καὶ πᾶσι σύμβουλός ἐστιν ἀγαθή· ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν αὐτῇ, καὶ εὐκλεια, ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἐνέτυχον τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐδεήθην αὐτοῦ, καὶ εἶπον ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας· Θεὸς πατέρων, καὶ Κύριε τοῦ ἐλέους, ὁ ποιήσας τὰ πάντα τῷ λόγῳ σου, καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατασκευάσας τὸν ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων, καὶ διέπη τὸν κόσμον, ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν, καὶ μὴ με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου· ὅτι ἐγὼ δοῦλος σός, καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου. Ἐξαπέστειλον αὐτὴν ἐξ ἀγίου κατοικητηρίου σου, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σου· ἵνα συμπαροῦσά μοι διδάξῃ με, τί εὐάρεστόν ἐστι παρά σοί· καὶ ὁδηγήσῃ με ἐν γνώσει, καὶ φυλάξῃ με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς. Λογισμοὶ γὰρ θνητῶν πάντες δειλοί, καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι αὐτῶν.

Εἰς τὴν Λιτὴν, Ἰδιόμελα.

Ἦχος α΄.

Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ, ἢ ἐν Σερβίᾳ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, Σάββαν τὸν μέγαν Ἱεράρχην, ὁδηγὸν πλουτοῦσα, καὶ ποιμένα πανάριστον· τὴν γὰρ ἄνωθεν ἔλλαμψιν, ἐν τῷ Ἄθῳ δεξάμενος, Ἀποστολικῶν ἐπλήσθη χαρισμάτων, καὶ εὐσεβείας τὸ μέγα μυστήριον, πᾶσι κηρύττει· καὶ τύπον καὶ παράδειγμα, ἑαυτὸν προθέμενος, ἐν λόγῳ ἐν ἔργῳ ἐν ἀναστροφῇ, μυρίων καλῶν, πρόξενός σοι γέγονε· τὴν γὰρ ὁδὸν τὴν σωτήριον, ἀσφαλῶς σοι ὑπέδειξεν, αἰρέσεων ρυσάμενος, καὶ Ὁρθοδόξοις τειχίσας δόγμασι· νῦν δὲ πρεσβεύει Κυρίῳ, διδόναι πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος β΄.

Ιερωσύνης κληρωσάμενος τὸ ἔνδυμα, Ἱεράρχης ὅσιος καὶ ἄκακος, κατὰ Παῦλον τὸν μέγαν, ἀληθῶς ἐχρημάτισας, Σάββα ἱερώτατε· ἱερουργῶν γὰρ ἀμέμπτως, τὸ Εὐαγγέλιον Χριστοῦ, ὡς θυσίαν ἁμωμον αὐτῷ προσήγαγες, τὰ κατορθώματα τοῦ βίου· καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος, πολλὰς καθάρας ψυχὰς, ταύτας καθιέρωσας Κυρίῳ, καὶ λαὸν περιούσιον Θεῷ ἀνέδειξας, τοὺς πρὶν τῇ κυβείᾳ τῆς πλάνης, δολίως ριπιζομένους· διὸ ὡς στόμα Κυρίου, Προφητικῶς σε γεραίρομεν, καὶ ὡς Ἀπόστολον ἄλλον, καὶ φωστῆρα ἀπλανῆ, ἢ ἐν Σερβίᾳ Ἐκκλησίᾳ μακαρίζεις σε· ἦν αἰεὶ διάσωζε, ἐκ πάσης ἐναντιότητος.

Ἦχος γ΄.

Τῆς ἀγγελικῆς σου ζωῆς, τὰς παμφαιεῖς ἀρετάς, καὶ τοὺς λαμπροὺς ἀγῶνας, ἅπας ὁ Ἄθως κηρύττει, Σάββα Πάτερ θεόληπτε· ἐν αὐτῷ γὰρ Ὅσιε, πᾶσιν ἔδειξας, τοῦ θείου ἔρωτος τὴν δύναμιν, βασιλικὸν παριδῶν ἀξιωμα, καὶ πτωχεύσας τῷ πνεύματι, ἐν Χριστῷ τῷ δυναμοῦντί σε· ἐνθεν Σερβία ἢ πατρίς σου, ὧν ἠξίωσε ἀγαθῶν πεπλήρωται· ὡς γὰρ ἄγγελος ἐν αὐτῇ ἐπέστης, καὶ λαμπαδοῦχος τῆς χάριτος, καὶ φυτοκόμος ἀρετῶν, καὶ γεωργὸς ἀρίστων πράξεων· διὸ καὶ καυχωμένη ἐν σοί, λαμπροφανῶς ἐορτάζει, τὴν ἀγίαν μνήμην σου.

Ἦχος δ΄.

Τὴν τοῦ βίου σου λαμπρότητα, βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες ἠδέσθησαν, Μονασταὶ ἠγάσθησαν, καὶ πᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ λαός, ὡς ἐν ἐσόπτρῳ δι' αὐτῆς, συνεῖδε τεκμαίρομενος, τὸν κεκρυμμένον ἐν σοί πλοῦτον, τῶν ἀπὸ Θεοῦ χορηγουμένων ἀγαθῶν· τὰ πάντα γὰρ τοῖς πᾶσιν,

Ἀποστολικῶς ἐγένου, σωτηρίας ἀφορμὰς παρέχων, καὶ τοῖς χρήζουσι ταχεῖαν βοήθειαν. Ἄλλ' ᾧ Ἱεράρχα θεόσοφε, Σάββα ἰσαπόστολε, πᾶσιν αἶτει ἰλασμόν καὶ φωτισμόν, ὡς παρρησίαν ἔχων πρὸς Κύριον.

Δόξα. Ἦχος β'.

Ἀποστολικὴν ἐνδεδυμένος ἐξουσίαν τῶν Ἀποστόλων ἐπεδείξω τὸν ζῆλον, Ἱεράρχα Σάββα ἱερώτατε τῆς εὐσεβείας γὰρ τὸ μέγα μυστήριον, ἔργῳ καὶ λόγῳ μυσταγωγῶν, Ὁρθοδοξίας τὸ φῶς ἀνέτειλας, ὡς τοῦ φωτὸς διάκονος, τοῖς ἐν σκότει τῆς πλάνης· καὶ νῦν ταῖς τῶν Ἀγίων λαμπρότησι, τὰς ἀμοιβὰς τῶν πόνων δρεπόμενος, ἀπαύστως ἰκέτευε, ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός. Τῆς Ἑορτῆς.

Υπέκλινας κάραν τῷ Προδρόμῳ, συνέθλασας κάρας τῶν δρακόντων, ἐπέστης ἐν τοῖς ρεῖθροις, ἐφώτισας τὰ σύμπαντα, τοῦ δοξάζειν σε Σωτήρ, τὸν φωτισμόν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Εἰς τὸν Στίχον Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίροις τῶν ἀρετῶν ὁ κανὼν, τῶν βασιλέων τὸ περίβλεπτον καύχημα· τῶν Σέρβων τὸ μέγα κλέος, καὶ ὁδηγὸς πρὸς Θεόν, καὶ ποιμὴν ὁ μέγας καὶ θεόσοφος· δογμάτων τῆς πίστεως, παναρμόνιον ὄργανον, Ὁρθοδοξίας, ὑποφῆτης θεόληπτος, καὶ ἐδραῖωμα, ἀρραγὲς καὶ ἀκλόνητον· ἥλιος ὁ πολύφωτος, ἡθῶν καθαρότητος, ὁ ἑωσφόρος ὁ μέγας, τῶν διδαγμάτων τῆς χάριτος. Χριστὸν ἐκδυσώπει, ὑπὲρ πάντων Πάτερ Σάββα, τῶν εὐφημούντων σε.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην. .

Χαίρεις Ἀρχιερέων λαμπτήρ, τῶν ἐν τῷ Ἄθῳ ἱερὸν ἐγκαλλώπισμα· ἀγάπης διπλῆς ὁ πλοῦτος, τῆς ἀπαθείας λειμών, ἀρετῶν ὀσίων σκεῦος πάγχρυσον· Ἀγγέλων ἐφάμιλλος, ταπεινώσεως σκῆνωμα· πεπλανημένων, ὁδηγὸς ὁ σωτήριος· τῶν αἱρέσεων, ἡ ἀμφίστομος μάχαιρα· στόμα τὸ θεοκίνητον, τῆς θείας χρηστότητος, ὁ τῆς πατοίδος τὴν χθόνα, πάσης καθάρως αἱρέσεως. Χριστὸν ἐκδυσώπει, Πάτερ Σάββα ὑπὲρ πάντων, τῶν εὐφημούντων σε.

Στίχ. Τιμίος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὀσίων αὐτοῦ.

Χαίροις ὁ τῆς Σερβίας φωστήρ, καὶ στηριγμὸς καὶ τῶν κρειττόνων διδάσκαλος· ἐν ταύτῃ γὰρ ὥφθης Πάτερ, ἀπὸ Θεοῦ κινήθεις, Ἀπόστολος ἄλλος θείῳ Πνεύματι· διὸ ὡς ποιμένα σε, καὶ πρωτόθρονον ἔνθεον, καὶ λαμπαδοῦχον, εὐσεβείας σωτήριον, μακαρίζουσα, ὁμοφρόνως κραυγάζει σοι· Σάββα θεομακάριστε, ἐμὸν καταφύγιον, καὶ πρεσβευτὰ πρὸς τὸν Κτίστην, καὶ ἐν κινδύνοις ἀνάρρυσις, μὴ παύσῃ πρεσβεῦων, τοῦ δίδῶναι τὴν εἰρήνην, τοῖς σὲ γεραίρουσι.

Δόξα. Ἦχος πλ. δ'.

Τοῦ Παρακλήτου τὴν ἔλλαμψιν, ἐν Ἄθῳ κληρωσάμενος, τὸν ἐν Σερβίᾳ λαὸν τοῦ Θεοῦ, Μωσαϊκῶς ὠδήγησας, Ὅσιε, πρὸς τὴν μυστικὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν· τῷ γὰρ λόγῳ τῆς χάριτος, τῆς εὐσεβείας τὸ ἀκίβδηλον, πᾶσι παρέθου· καὶ ἐν θαύμασι δοξασθεῖς, ἐπανάγεις πρὸς ζωὴν, τὸν θανόντα ὀμαίμονα, τυχεῖν τοῦ ἐφετοῦ· καὶ Ἀποστολικῶς τὸν δρόμον τελέσας, ἐπαξίων ἐπάθλων ἠξίωσαι, Σάββα μακάριε, Ἱεραρχῶν ἐγκαλλώπισμα.

Και νῦν. Ὁ αὐτός. Τῆς Ἑορτῆς.

Σήμερον ἡ κτίσις φωτίζεται· σήμερον τὰ πάντα εὐφραίνονται, τὰ οὐράνια ἅμα καὶ τὰ ἐπίγεια. Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι συμμίγνυνται· ὅπου γὰρ Βασιλέως παρουσία, καὶ ἡ τάξις παραγίγνεται. Δράμωμεν τοίνυν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην· ἴδωμεν πάντες τὸν Ἰωάννην, πῶς βαπτίζει κορυφὴν, ἀχειροποίητον καὶ ἀναμάρτητον. Διὸ Ἀποστολικὴν φωνὴν προσάδοντες, συμφώνως βοήσωμεν. Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, καταυγάζουσα καὶ παρέχουσα, πῖστοις τὸ μέγα ἔλεος.

Νῦν ἀπολύεις, τὸ τρισάγιον, καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον.

ᾠχος πλ. α'. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Αρετῶν ταῖς ἀκτίσι καταλαμπόμενος, Ἀρχιερεὺς θεοφόρος ὄφθης καὶ θεῖος ποιμὴν, τῆς Σερβίας ὁ φωστὴρ Σάββα μακάριε, καὶ Ἀποστόλων μιμητῆς, γεγωνῶς ὡς ἀληθῶς, στηρίζεις τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τῷ Σωτῆρι πρεσβεύεις, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ τὸ τῆς Ἑορτῆς.

Ἐν Ἰορδάνη βαπτιζομένου σου Κύριε...

Ἀπόλυσις.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΟΝ

Μετὰ τὴν α'. Στιχολογίαν, Κάθισμα.

ᾠχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Ως ἥλιος λαμπρός, ἐν Σερβίᾳ ἐπέστης, καὶ ἠύγασας τὸ φῶς, ἐν αὐτῇ Ἱεράρχα, δογμάτων ὀρθότητος, καὶ ἀπάσης σεμνότητος, Σάββα Ὅσιε, Ἱεραρχῶν

ὠραιότης. Ὅθεν σήμερον, τὴν φωτοφόρον σου μνήμην, τελοῦντες ὑμνοῦμέν σε.

Τῆς Ἑορτῆς, ὅμοιον.

Ο πάντων Ποιητῆς, καὶ Θεὸς καὶ Δεσπότης, ἐν ρεῖθροις ποταμοῦ, Ἰορδάνου ἐπέστη, ὡς ἄνθρωπος καὶ βάπτισμα, διὰ πλοῦτον χρηστότητος, κατεδέξατο, ὑπὸ χειρῶν τοῦ Προδρόμου, ρύπον ἅπαντα, πλύνων τῆς πάλαι κατάρας, ἡμῶν ὡς Φιλάνθρωπος.

Μετὰ τὴν β'. Στιχολογίαν, Κάθισμα.

ᾠχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Βασίλειον ἔνδυμα, ἀποβαλὼν νουεχῶς, ἐν Ἀθωνι ἔδραμες, ἐν εὐτελείᾳ στολῆ, ὡς ξένος καὶ ἄγνωστος· ἔνθεν τῇ ἰσαγγέλῳ, λαμπρυνθεὶς πολιτεία, Σάββα ἐθαυμαστώθης, ἐπιπνοία τῇ θείᾳ· διὸ σε μακαρίζομεν, ὡς θεῖον θεράποντα.

Τῆς Ἑορτῆς, ὅμοιον.

Επέστης τοῖς ὕδασι, τοῦ Ἰορδάνου Σωτήρ, χειρὶ τοῦ Προδρόμου δέ, δι' εὐσπλαγγνίαν πολλήν, δεξιόμενος βάπτισμα, ἔλην ἀνακαινίζεις, τῶν βροτῶν τὴν οὐσίαν, ταύτην πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ἐπανάγων ἀξίαν· διὸ σου τὴν ἀνείκαστον, προσκυνοῦμεν δύναμιν.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα.

ᾠχος πλ. δ'. Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον.

Αποστόλων τὸν ζῆλον πεπλουτηκῶς, ποιμενάρχης καὶ θεῖος φωταγωγός, ἐν λόγοις καὶ θαύμασι, καὶ ἀγίοις διδάγμασι, τοῖς ἐν Σερβίᾳ ὄφθης, καὶ πάσῃ χρηστότητι, τοῦ Πνεύματος τῇ θείᾳ, κινούμενος χάριτι· ὅθεν βασιλέων, ρυθμιστῆς ἐν τῷ βίῳ, καὶ πᾶσι περι-

βλεπτος, ἀνεδείχθης τοῖς τρόποις σου, Σάββα Πάτερ θεόσοφε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἁγίαν μνήμην σου.

Τῆς Ἑορτῆς, ὅμοιον.

Τῶν αἰώνων ὁ Κτίστης καὶ Βασιλεὺς, Ἰορδάνου τὰ ρεῖθρα οἷα βροτός, ἐκὼν περιβάλλεται, καὶ τὸ βάπτισμα δέχεται, ὑπὸ χειρῶν Προδρόμου, τὴν φύσιν τὴν βρότειον, ἀνακαθαίρων ὅλην, τῶν ρύπων τοῦ χείρονος· ὅθεν καὶ τὸ Πνεῦμα, οἷα πέλεια ὥφθη, φωνὴ δὲ τοῦ Γεννήτορος, Υἱὸν τοῦτον ἐκήρυξε, τῷ Πατρὶ ὁμοούσιον. Δεῦτε καὶ ἡμεῖς ἀδελφοί, τὴν Τριάδα πάντες προσκυνήσωμεν, τὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, γνωσθεῖσαν τοῖς πέρασιν.

Τὸ α'. ἀντίφωνον τοῦ δ'. ἤχου καὶ τὸ Προκείμενον.

Οἱ ἱερεῖς σου Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην...

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου...

Εὐαγγέλιον Ἱεραρχικόν.

Ὁ Ν'. Δόξα. Ταῖς τοῦ Ἱεράρχου...

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β'.

Στίχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου...

Σήμερον ὁ θεοφόρος Σάββας, ὁ τῆς Σερβίας ἑσφόρος φαεινός, καὶ πάσης, Ἐκκλησίας ἀνέσπερος ἀστήρ, πνευματικὴν προβάλλεται τράπεζαν, τὰς ἀριστείας αὐτοῦ, πᾶσι προθέμενος, τρυφήσωμεν ἅπαντες, ἐν τῇ μυστικῇ ταύτῃ πανδαισίᾳ, καὶ τῷ Σωτῆρι βοήσωμεν· Κύριε, ὁ τὸν σὸν Ἱεράρχην ἐνισχύσας καὶ δοξά-

σας, ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις, δίδου ἡμῖν τὰ ἐλέη σου, ὡς ἐλεήμων καὶ Φιλάνθρωπος.

Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου...

Εἶτα οἱ κανόνες, τῆς Ἑορτῆς καὶ τοῦ Ἁγίου οὗ ἡ ἀκροστιχίς.

«Τὸν θεωρῆμονα Σάββαν μέλπω. Γερασίου».

ᾠδὴ α'. Ἦχος δ'. Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

Τριάδος τὴν ἔλλαμψιν, λαμπρῶς δεχόμενος Ἁγιε, τὸν νοῦν μου καταύγασον, ταῖς ἰκεσίαις σου, ἵνα μέλψω σου, τὴν θείαν μνήμην Σάββα, καὶ τῆς πολιτείας σου, Πάτερ τὰ σκάμματα.

Λύχνος ὁ πάμφωτος, τῶν ἀρετῶν τὸ θησαύρισμα, ὁ νοῦς ὁ οὐράνιος, στόμα τὸ ἔνθεον, ἀνυμνεῖσθω μοι, ὁ Ἱεράρχης Σάββας, Σερβίας ὁ μέγιστος, ποιμὴν καὶ ἄριστος.

Νός σου τὴν ἔφεσιν, ἀπὸ νεότητος Ὅσιε, Κυρίῳ ἀνέτεινας, ἔνθεν κατέλιπες, τὴν βασιλείον, πορφύραν Πάτερ Σάββα, ἀσχέτῳ σου ἔρωτι, Χριστῷ ἐπόμενος.

Θεοτοκίον.

Θεοῦ Μῆτερ Ἀχραντε, Παντοβασίλισσα Δέσποινα, τὸν νοῦν μου ἐκκάθαρσον, πάσης φαυλότητος, καὶ πολίτην με, τῆς ἄνω βασιλείας, ἀνάδειξον δέομαι, ταῖς ἰκεσίαις σου.

ᾠδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμολόγους.

Ετρώθης τῇ θείᾳ ἀγαπήσει, ἰδὼν ὡς ἐπόθεις ἐκ ψυχῆς, τὸν θεοφόρον Γέροντα, καὶ τούτῳ ἠκολούθησας, ἀμείψας σου τὸ ἔνδυμα, Σάββα τελείῳ φρονήματι.

Οσίως σαυτόν καθυποτάξας, ἐν Ἄθῳ θεόφρονι ψυχῇ, ἐπλήσθης θείας χάριτος, καὶ ἐναρέτων πράξεων, λαμπρὸν ὄφθης ὑπόδειγμα, τοῖς Μονασταῖς Σάββα Ὅσιε.

Ρημάτων σου θείων τῇ δυνάμει, αἰρέσεων πᾶσα συστροφή, εὐτόνως διαλέλυται, καὶ φῶς θεῖον ἀνέτειλεν, Ὁρθοδοξίας Ἄγιε, τοῖς ἐν τῇ πλάνῃ καθεύδουσι.

Θεοτοκίον.

Ροαῖς τῶν πλουσίων οἰκτιρμῶν σου, ρυπῶσάν μου πλῆνον τὴν ψυχὴν, τῆς ἁμαρτίας πάθει, καὶ ταύτην Κόρη ἐνδυσον, τῆς μετανοίας χάριτι, καταστολὴν τὴν σωτήριον.

Κάθισμα. Ἦχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Ασκητικῶς ἀγωνισθεὶς ἐν τῷ Ἄθῳ, ἱερωσύνης τὴν στολὴν ἐκλήρωσω, καὶ Ἱεράρχης ὄσιος καὶ ἁκακος, Πάτερ ἐχρημάτισας, κατὰ Παῦλον τὸν μέγαν, καὶ καλῶς ἐποίμανας, τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, Εὐαγγελίου Σάββα ταῖς νομαῖς διὸ Ἀγγέλων, τῆς δόξης ἤξιωσαι.

Τῆς Ἑορτῆς, ὅμοιον.

Ο ἐν τοῖς ρεῖθροις βαπτισθεὶς Ἰορδάνου, καὶ τοῦ Ἀδάμ τὴν ἁμαρτίαν καθάρας, καὶ τῷ Πατρὶ προσαγαγὼν τὸν ἄνθρωπον, μόνε Πολυέλεε, Ἰησοῦ Ζωοδότα, πάσης ἡμᾶς λύτρωσαι, ἁμαρτίας καὶ πλάνης, ταῖς τοῦ Προδρόμου Δέσποτα λιταῖς, ὅπως δοξάζωμεν, Σῶτερ τὸ κράτος σου.

Ὁδὴ δ'. Τὴν ἀνεξιχνίαστον.

Ηνυσας ἐν Ἄθῳ ἀγγελικὴν, πρώην πολιτείαν ὡς ἄσαρκος, εἶτα ποιμένων, θείῳ χρίσματι χρισθεὶς,

Ἀρχιερεὺς θεόληπτος, Σάββα ἀνεδείχθης ἐν Πνεύματι.

Μέγαν Ἱεράρχην σε καὶ ὁδηγόν, ὡς τῶν Ἀποστόλων ὁμότροπον, ἢ ἐν Σερβία, Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, Σάββα σοφὴ ἐγνώρισεν ὅθεν κατὰ χρέος γεραίσει σε.

Ολος ἐνθεώτατος Σάββα σοφὴ, Τόπους τοὺς ἁγίους κατέλαβες, καὶ ἠγιάσθης, ἐπαφαῖς ταῖς μυστικαῖς, καὶ ἅπασι μετέδωκας, τὸν ἁγιασμὸν τὸν σωτήριον.

Θεοτοκίον.

Νέκρωσον τὸ φρόνημα τὸ τῆς σαρκός, τὸ καταμολύνον με Ἄχραντε, καὶ θεῖον φόβον, οἶα Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, ἐνθεῖσα τῇ καρδίᾳ μου, σῶσόν με τὸν δειλαῖον δέομαι.

Ὁδὴ ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Αιδέσιμος ἄρχουσι, καὶ βασιλεῦσι γέγονας, τῇ σῇ περιβλέπτῳ πολιτείᾳ καὶ τοῖς θεόθεν Πάτερ χαρίσμασι, καὶ τῶν ἀτακτούντων παιδευτῆς, καὶ βίου σεμνότητος, φυτοκόμος πανάριστος.

Σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν, νεκρώσας τοῖς ἀγῶσί σου, σκεῦος πολυτίμητον ἐδείχθης, τῆς ἐνεργείας τοῦ θείου Πνεύματος ὅθεν καὶ Μονὴν περιφανῆ, ἐν τῷ Ἄθῳ ἠγειρας, εἰς ψυχῶν περιποίησιν.

Απάθειαν ἠνθησας, καὶ ἔλλαψιν σωτήριον, τῇ συντονωτάτῃ σου ἀσκήσει, καὶ Ἀποστόλων λαβῶν τὸ χάρισμα, τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, κήρυξ καὶ διδάσκαλος, ἀληθῶς Σάββα πέφηνας.

Θεοτοκίον.

Βυθῷ πεπτωκότα με, ἁμαρτιῶν ἐξέγειρον, Κόρη τῇ πολλῇ μου ἀφροσύνῃ, καὶ γεωργεῖν με φόβον σωτήριον, δίδου μοι ἰσχύν Μητὲρ Θεοῦ, ὅπως τοῦ ἀλάστορος, ἀποκρούσω τὴν δύναμιν.

᾿Ωδὴ στ'. Τὴν θείαν ταύτην.

Βασιλικὴν περιφάνειαν, λιπῶν ἐπουρανίῳ φρονήματι,
Χριστοῦ ἠγάπησας, Σάββα πτωχείαν τὴν ἔνθεον,
δι' ἧς κατεπλουτίσθης, πολλοῖς χαρίσμασι.

Αγίους Τόπους κατέλαβες, καὶ Αἴγυπτον σοφὴ καὶ
Βυζάντιον, καὶ Ἀντιόχειαν, καθάπερ μέλισσα Ἄγιε
τῆς ἀρετῆς τὸ μέλι, Σάββα θηρώμενος.

Νεκρώσας Πάτερ τὸ φρόνημα, σαρκὸς τῆς φθειρο-
μένης τοῖς πόνοις σου, νεκρὸν ἀνέστησας, τὸν
ἀδελφὸν ὧ τοῦ θαύματος! τυχεῖν οὐπερ ἐξ ὄλης, ψυχῆς
ἐφίετο.

Θεοτοκίον.

Μὴ φλέξας Κόρη τὴν μήτραν σου, Θεὸς ἐν σοὶ ἀφλέ-
κτως ἐσκήνωσε, καὶ σὰρξ γενένηται, καὶ κόσμος
ὤφθη ὡς ἄνθρωπος, μείνας δ' ἦν Παρθένε, δι' ἀγαθό-
τητα.

Κοντάκιον.

᾿Ηχος πλ. δ'. Τῆ ὑπερμάχῳ.

᾿Ως Ἀποστόλων μιμητὴν καὶ ἰσοστάσιον
Καὶ τῆς Σερβίας ποιμενάρχην καὶ διδάσκαλον
Ἄνυμνοῦμέν σε οἱ δοῦλοί σου Ἱεράρχα
Ἄλλ' ὡς πλήρης τῆς ἐλλάμψεως τοῦ Πνεύματος
Τῷ φωτὶ τῶν πρεσβειῶν σου φωταγωγῆσον
Τοὺς βοῶντάς σοι, χαίροις Σάββα Πατὴρ ἡμῶν.

᾿Ο Οἶκος.

Αγγελος τῶν κρειττόνων, ἐν Σερβίᾳ ὠράθης, καὶ
θεῖος ἰσαπόστολος Πάτερ· καὶ ἀρότρῳ Εὐαγγελι-
κῷ, τὰς κεχερσωμένας ψυχὰς ἐνέωσας, ἐκτίλας ἅπαν
σκάνδαλον, ἐκ τῶν βοῶντων σοι τοιαῦτα·

Χαῖρε βλαστὸς πιστῶν βασιλέων
χαῖρε ἀστὴρ ᾿Οσίων Πατέρων
χαῖρε τῆς Σερβίας φωστὴρ παμφαέστατος
χαῖρε τῶν ἐν Ἄθῳ λαμπτὴρ τηλαυγέστατος
χαῖρε κλῆμα τὸ κατάκαρπον τῆς ἀμπέλου τῆς ζωῆς
χαῖρε γλῶσσα ἢ μελίρρυτος οὐρανίου διδασκαλίας
χαῖρε αἰρετιζόντων διαλύων τὴν πλάνην
χαῖρε τοῖς Ὀρθοδόξοις νέμων ἄφθονον χάριν
χαῖρε Χριστοῦ θεράπων θερμότατος
χαῖρε σοφὸς τῶν Σέρβων διδάσκαλος
χαῖρε κλεινῶν Ἀποστόλων ὁ τύπος
χαῖρε λαῶν Ὀρθοδόξων ὁ λύχνος
χαίροις Σάββα Πατὴρ ἡμῶν.

Συναξάριον.

Τῆ ιγ'. τοῦ αὐτοῦ μηνός, Μνήμη τοῦ ἐν Ἀγίοις
Πατρὸς ἡμῶν Σάββα πρώτου Ἀρχιεπισκόπου Σερβίας
καὶ κτίτορος τῆς ἐν Ἄθῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Χιλιανδα-
ρίου.

Στίχ. Φωστὴρ ἐδείχθης φωτίσας τὴν Σερβίαν

Ἔργοις λόγοις τε Σάββα τῶν Σέρβων κλέος.

Δεκάτη δὲ τρίτη μεγαλήτωρ Σάββας, ἔνθεν ἀπέπτη.
Οὗτος ἦν υἱὸς τοῦ Βασιλέως τῆς Σερβίας Στεφάνου
Νεμάνια, τοῦ διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήμα-
τος μετονομασθέντος Συμεών, καὶ ἤκμαζε περὶ τὰ
τέλη τοῦ δωδεκάτου καὶ ἀρχαῖς τοῦ δεκάτου τρίτου
αἰῶνος. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἠγάπησεν ἐξ ὄλης καρδίας
τὸν Χριστόν· διὸ καταλιπὼν λάθρα γονεῖς, βασιλείου
τιμὰς καὶ δόξας καὶ ἡδονὰς ἐλήλυθε τῷ Ἀγιωνύμῳ
Ἄθῳ, ἀκολουθῶν ἐναρέτῳ τινὶ μοναχῷ. Καὶ καρεῖς
μοναχὸς ἐν τῇ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Μονῇ, ἐκ-
δέδωκεν ἑαυτὸν ἐν θερμότητι ζήλου, τοῖς ἀσκητικοῖς

καμάτοις, τύπος γενόμενος τοῖς πᾶσι. Μετά τινα χρόνον παρεγένετο τῇ τοῦ Βατοπεδίου Μονῆ, ἐν ἣ ἀφικόμενος καὶ ὁ τούτου τοκεύς, λιπὼν τὴν βασιλείαν, ἐγένετο μοναχός, καὶ ἠγωνίζοντο ἄμφω τὸν καλὸν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀγῶνα.

Θεῖον δὲ δεξάμενοι ἄνωθεν χρησμόν, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν, καὶ ἐλθόντες ὠκοδόμησαν τὴν τοῦ Χιλιανδαρίου λεγομένην περιφανῆ Μονήν, ἐν ἣ ὁ ὄσιος Συμεὼν ἐκοιμήθη τὸν ἀγίοις πρόποντα ὕπνον, μυροβλύτης μετὰ τέλος γενόμενος. Ὁ δὲ θεῖος Σάββας περιβόητος πανταχοῦ καὶ περίβλεπτος γενόμενος δι' ἀρετῆς τελειότητα, ἐπέμφθη παρὰ τοῦ Πρώτου τοῦ Ὄρους εἰς Νίκαιαν, συναντήσων τῷ τηνικαῦτα ἐκεῖσε βασιλεύοντι· ὃς ἀγάμενος τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ τον πλοῦτον, κεχειροτόνηκεν ἀρχιερέα, καὶ ἀπέστειλε τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Σερβία ἀρχιεπίσκοπον· ἐν ἣ παραγενόμενος ὁ Ἅγιος, πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ σοφίας καὶ χάριτος, ἴσος ὄφθη τοῖς τοῦ Χριστοῦ Ἀποστόλοις· τὸν γὰρ λόγον τοῦ Εὐαγγελίου πανταχοῦ ἐκήρυττε, τῶν αἱρέσεων τὰ ζιζάνια ἀνέσπα, τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως τὰ δόγματα ἐκράτνε, τοὺς πεπλανημένους ἐπέστρεφε, τῆς ἀρετῆς τὸν σπόρον ταῖς ψυχαῖς τῶν πιστῶν ἐγεώργει· καὶ συνελόντι εἰπεῖν, τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γέγονε, καὶ τὴν ἐκεῖσε Ἐκκλησίαν παρέστησε τῷ Χριστῷ, ὡς νύμφην ἁγίαν καὶ ἀμόλυντον, κεκαλλωπισμένην ἀληθεῖ εὐσεβείᾳ καὶ πράξεσιν ἐναρέτοις. Ἐνθεν ἐπεσκέψατο τὴν ἁγίαν Σιών, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Θηβαίδα, τὸ Σινᾶ, τὴν Ἀντιόχειαν, θείῳ κινούμενος Πνεύματι, ὠφελῶν καὶ ὠφελούμενος, καὶ πᾶσι ποθητὸς καὶ αἰδέσιμος φανείς, καὶ βασιλεῦσι, καὶ ἀρχουσι, καὶ δημόταις, καὶ θαύματα πλεῖσται κατεργασάμενος μετέστη τῷ Κυρίῳ τῇ ιγ'. (13) μηνὸς

Ἰανουαρίου ἐν ἔτει, ,ασλστ'. (1236) τελέσας Ἀποστολικῶς τὸν δρόμον.

Ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις Χριστέ ὁ Θεὸς καὶ πάντων σου τῶν Ἁγίων ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

ᾠδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Εξεχύθη σου, ἡ χάρις ἡ τοῦ Πνεύματος, Πάτερ τοῖς χεῖλεσιν· ὅθεν τῷ λόγῳ τῷ σῶ πολλὰς καθωδήγησας, ψυχὰς πρὸς Κύριον, ὡς θεόσοφος, ποιμὴν καὶ ἐνθεώτατος, οἰκονόμος τῶν ἀρρήτων.

Λαμπρυνόμενος, Πάτερ τῇ πολιτείᾳ σου, θαύματα μέγιστα τελεῖς εἰς δόξαν Χριστοῦ· πολλοὺς γὰρ ὑγίωσας, πάσχοντας Ἄγιε, καὶ συγκύπτοντας, ἠνώρθωσας καὶ ἔλυσας, παθημάτων τὰς ὀδύνας.

Πλήρης Πνεύματος, ὑπάρχων Σάββα Ὅσιε, χαρᾶς ἐκπλήρωσας, τὴν σὴν ἰδόντα ζωὴν, ἐν ὄρει τοῦ Ἄθωνος, τὸν σὲ βλαστήσαντα, οὐ τὸ ἅγιον, τέλος ἰδὼν ἐδόξασας, τὸν Σωτῆρα τῶν ἀπάντων.

Θεοτοκίον.

Ως παλάτιον, τοῦ πάντων βασιλεύοντος, καὶ θρόνος πύρινος, καὶ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ, Παρθένε Πανάμωμε, ἀπὸ κοπρίας με, παθῶν ἔγειρον, καὶ βαίνειν με ἐνίσχυσον, σωτηρίας πρὸς τὰς τρίβους.

ᾠδὴ η'. Παῖδας εὐαγεῖς.

Γνώσει διαλάμπων ἀληθείας, ὡς θεῖος Ἀρχιεράρχης Σάββα Ὅσιε, ἄλλος ἰσαπόστολος, ὄφθης τῇ πατρίδι σου, αἱρέσεων ζιζάνια τέμνων τῷ λόγῳ σου, ψυχὰς τῶν Ὁρθοδόξων στηρίζων, καὶ ναοὺς ἐγείρων, εἰς δόξαν τοῦ Σωτῆρος.

Εχει ἡ Σερβία ἡ πατρίς σου, θεμέλιον ἀραγέστατον ἐν θλίψεσιν, Ἐκκλησίας στήριγμα, εὐσεβείας σάλπιγγα, καὶ μετανοίας κήρυκα καὶ λύχνον ἄσβεστον, καὶ βίου ἐναρέτου σε στήλην, Σάββα Ἱεράρχα διό σε καὶ γεραίρει.

Ρήμασί σου Πάτερ θεοσόφοις, στηρίζων καὶ διατρέφων τὸ σὸν ποιμνιον, παιδευτῆς σωτήριος, βασιλέων πέφηνας, ὑποδεικνύων ἅπασι τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, ἡθῶν δὲ ἐσφαλμένων ἐκτέμνων, τμητικῶ σου λόγῳ, τὰς ρίζας Ἱεράρχα.

Θεοτοκίον.

Αγγελος τὸ χαῖρέ σοι Παρθένε, ἐκραύγαζε μετὰ δέους παριστάμενος, ἡμεῖς δὲ οἱ δοῦλοί σου, Κόρη οἱ ἀνάξιοι, ἐν φόβῳ σοι κραυγάζομεν καὶ καταλύξει θερμῇ. Ἐκ πάσης ἡμᾶς ρύου κακίας, Κεχαριτωμένη, καὶ βλάβης τοῦ Βελίαρ.

ᾠδὴ θ'. Ἄπας γηγενής.

Στύλον σε φωτός, ἡ χάρις ἀνέδειξε τοῦ θείου Πνεύματος, καὶ νεφέλην ἔμψυχον, ἐπισκιάζουσιν Σάββα Ὅσιε, τὸν ἐν Σερβίᾳ Ἄγιε λαὸν Χριστῶνυμον, ὃν μὴ παύσῃ, μεταστάς πρὸς Κύριον, ὁδηγῶν πρὸς ὁδὸν τὴν σωτήριον.

Ιθυνας καλῶς, καὶ λόγοις καὶ πράξεσι καὶ πλείστοις θαύμασι, τὴν σὴν ποιμνὴν Ἄγιε, ἐπὶ τὴν πόαν τῆς θείας πίστεως, καὶ ἱερῶς τελέσας σου δρόμον τὸν ἅγιον, μετετέθης, πρὸς φῶς τὸ ἀνέσπερον, Πάτερ Σάββα τῆς ἄνω λαμπρότητος.

Μέγαν θησαυρόν, τὸ θεῖόν σου λείψανον δέδωκας Ἄγιε, Σάββα τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναπηγάζον θαυμάτων χάριτας, ὃ Ἄγαρ οἱ ἀπόγονοι πυρὶ παρέδωκαν, μετὰ

τέλος, μαρτυρίου στέφος σοι, ὡς οὐκ ᾤοντο πλέξαντες ἐνδοξε.

Ομβρησον κάμοι, σταγόνα οὐράνιον ἐλέους Ὅσιε, ταῖς σαῖς παρακλήσεσι, πρὸς τὸν Οἰκτίρμονα καὶ Φιλάνθρωπον, τῷ τοὺς παρότας ὕμνους σου, προθύμως πλέξαντι, καὶ πταισμάτων, αἴτει μοι τὴν ἄφεσιν, θεοδόξαστε Σάββα μακάριε.

Θεοτοκίον.

Υμνοὶς ἱεροῖς, τὴν μόνην Πανύμνητον ὑμνολογήσωμεν, τὴν τὸν ὑπερύμνητον, καὶ Ζωοδότην Χριστὸν κηύσασαν, ζωώσαντα τοὺς θνήξαντας δόλω τοῦ ὄφους, ἐκβοῶντες· χαίροις παμμακάριστε, Θεοτόκε Ἄγνη Ἀειπάρθενε.

Ἐξαποστειλάριον. Τοῖς Μαθηταῖς συνέλθωμεν.

Ιερωσύνης χρίσματι, εὐκλεῆς Ἱεράρχης, καὶ ποιμενάρχης ἄριστος, τῆς Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Σάββα θεόφρον ἐδείχτης, ἀρετῶν ταῖς ἀκτίσι, φωταγωγῶν θεόπνευστε, τῶν πιστῶν τὰς καρδίας καὶ ὁδηγῶν, πρὸς ὁδὸν τῶν θείων δικαιωμάτων, τῶν εὐσεβῶν τὸ πλήρωμα, λόγοις ὁμοῦ καὶ ἔργοις.

Τῆς Ἑορτῆς, ὅμοιον.

Εν Ἰορδάνῃ Κύριε, ὡς βροτὸς ἐβαπτίσθης, ἐκὼν ὁ Ὑπεράγαθος, τοῦ Ἀδὰμ ἀποπλύνων, Οἰκτίρμον τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ζωὴν καὶ εἰρήνην, καὶ φωτισμὸν καὶ λύτρωσιν, τοῖς ἀνθρώποις παρέχων ὡς ἀγαθός· διὸ πάντες Δέσποτα προσκυνοῦμεν, τὴν σὴν ὑπερκατάληψιν, συγκατάβασιν Σῶτερ.

Εἰς τοὺς Αἴνους.

Ἰστῶμεν στίχους δ'. καὶ ψάλλομεν τὰς ἐξῆς Προσόμοια.

Ἦχος πλ. δ'. Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος!

Σάββα θεόφρον Πατὴρ ἡμῶν, τὰς βασιλείους αὐλάς, πτερωθεὶς θεῖω ἔρωτι, καὶ δόξαν εὐμάραντον, νουνεχῶς καταλέλοιπας, καὶ τὸν Σταυρόν σου ἀναλαβόμενος, Χριστῷ ὁσίως κατηκολούθησας· ὦ τῶν ἀγῶνων σου! δι' ὧν εὐηρέστησας, τῷ Ποιητῇ καὶ πολλῆς ἠξίωσαι, χάριτος Ἁγίε.

Σάββα Ἱεράρχα Ὅσιε, ὡσπερ ἀστὴρ φαινός, ἐν τῷ Ἄθῳ ἐξέλαμψας, πόνοις τῆς ἀσκήσεως, λαμπρυνθεὶς θεῖω Πνεύματι, καὶ Ἀποστόλων χάριν δεξάμενος, τοὺς ἐν Σερβίᾳ λαοὺς ἐφώτισας, θείοις διδάγμασι, καὶ θαυμάτων χάρισιν, αἰρετικῶν λύσας τὴν σκοτόμαιναν, φωτὶ τῆς χάριτος.

Σάββα Ἱεράρχα πάνσοφε, Ὁρθοδοξίας φωστήρ, πλανωμένων ἀνόρθωσις, βίου καθαρότητος, γεωργὸς πρακτικώτατος, τῶν βασιλέων θεῖος διδάσκαλος, καὶ ἀσθενούντων ἰατρὸς ἔτοιμος, ὡς ἰσαπόστολος, μέγας ἀναδέδειξαι· διὸ φαιδρῶς, ἡ Σερβία ἅπασα, τιμᾷ σε Ἁγίε.

Σάββα ἀρετῶν κειμήλιον, Ἱεραρχῶν καλλονή, Ἀποστόλων ὁμότροπε, τῶν Ὁσίων καύχημα, καὶ ἀνάκτων διάδημα, ὁ ἑωσφόρος Σέρβων ὁ μέγιστος, καὶ Ἐκκλησίας πάσης ἀγλαΐσμα, τοὺς ἑορτάζοντας, τὴν ἀγίαν μνήμην σου, πάσης ὀργῆς, ἀσινεῖς διάσωζε, ταῖς ἰκεσίαις σου.

Δόξα .Ἦχος πλ. α'.

Σαλπίσσωμεν ἐν σάλπιγγι ἀσμάτων, χορευώσωμεν τῷ πνεύματι, καὶ σκιρτήσωμεν εὐφραϊνόμενοι, τῇ φωτοφόρῳ πανηγύρει, τοῦ Ἱεράρχου Χριστοῦ. Βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες συνελθέτωσαν, καὶ τὸν ἀπὸ ρίζης βασι-

λικῆς φέντα, καὶ Χριστὸν διξάσαντα, πολιτείας τῇ λαμπρότητι καὶ φωτὶ ἱερωσύνης, εὐφημείτωσαν. Ποιμένες καὶ διδάσκαλοι, τὸν ἐν Ἱεράρχαις θεόσοφον ποιμένα, συνδραμόντες ἀνυμνήσωμεν· τῶν Ἀποστόλων τὸν ζηλωτὴν, τῶν ἀρετῶν τὸ ταμεῖον, τῆς εὐσεβείας τὸν ὑποφήτην, τῆς χάριτος τὸν θησαυρόν, τῆς Ὁρθοδοξίας τὸ στόμα, τῶν αἰρέσεων τὸν καθαιρέτην, βίου σεμνότητος τὸν φυτοκόμον, τὸ μέγα τῆς ἐν Σερβίᾳ Ἐκκλησίας κλέος, καὶ θεῖον πρωτοστάστην, ἐγκωμιάζοντες οὕτως εἴπωμεν· Σάββα ἱερώτατε, πάσης ἡμᾶς ρύου ἀνάγκης καὶ βλάβης, καὶ σῶσον τὴν ποιμνὴν σου ταῖς ἰκασίαις σου.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός. Τῆς Ἑορτῆς.

Ορῶσά σε ἡ φύσις ἅπασα τῶν γηγενῶν, γυμνὸν ἐν ὕδασι τὸν Δημιουργόν, τὸ βάπτισμα αἰτοῦντα, ἠλλοιοῦτο φόβῳ καὶ ἐξεπλήττετο· ὁ Πρόδρομος δέ, τρόμφῳ συνείχετο, μὴ τολμῶν προσεγγίσει σοι· ἡ θάλασσα ἔφυγεν· Ἰορδάνης τὸ ρεῖθρον ἀνεχαίτισε· τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν θεωροῦντά σε, καὶ Ἀγγέλων αἱ Δυνάμεις, ἐξίσταντο λέγουσαι· Ὡ τοῦ θαύματος! Ὁ Σωτὴρ γυμνοῦται, ἐνδύσαι θέλων σωτηρίαν, τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀνάπλασιν.

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ

Τὰ τυπικά, οἱ Μακαρισμοί, καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ Ἁγίου ἡ γ'. καὶ στ', ὡδή. Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγέλιον ζῆτει τῇ 13ῃ Νοεμβρίου.

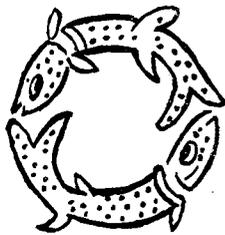
Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον...

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις τῶν ἐν Ἄθῳ ἄστρον λαμπρόν, καὶ τῆς ἐν Σερβίᾳ, Ἐκκλησίας ὑφηγητῆς, Σάββα Ἱεράρχα, τῆς εὐσεβείας στόμα, καὶ ἀρετῶν ὁσίων, θεῖον κειμήλιον.

Δίστιχον.

Ἱεράρχα Ὅσιε Σάββα νῦν δέξαι
Οὓς σοι Γεράσιμος ἀνέπλεξεν ὕμνους.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

τοῦ Ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν
ΣΥΜΕΩΝ τοῦ Μυροβλύτου, κτίτορος
τῆς ἐν Ἄθῳ Ἱερᾶς Μονῆς Χιλανδαρίου,
ψαλλομένη τῇ ιγ' Φεβρουαρίου.

ΕΝ ΤΩ ΜΙΚΡῷ ΕΣΠΕΡΙΝῳ

Ἰστῶμεν στίχους δ'. καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσ-
όμοια.

Ἦχος δ'. Ἐδωκας σημείωσιν.

Αναξ ἐνθεώτατος, τῷ Βασιλεῖ τῶν Δυνάμεων, εὐσεβείας ταῖς πράξεσι, καὶ βίου σεμνότητι, λατρεύων ὠράθης, Συμεῶν θεόφρον, τὴν ἀλουργίδα τῷ φωτί, καταλαμπρύνων τῆς πολιτείας σου, καὶ τύπον παρεχόμενος, ἔργων καλῶν σαυτὸν Ἄγιε, τῷ λαῷ σου μακάριε· διὰ τοῦτο δεδόξασαι.

Πᾶσαν καταλέλοιπας, βασιλικὴν περιφάνειαν, καὶ εὐμάραντον εὐκλειαν, καὶ βίου λαμπρότητα, καὶ δόξαν ματαίαν, Συμεῶν θεόφρον, καὶ ἠκολούθησας Χριστῷ, ἀσκέτῳ πόθῳ ἐν ταπεινότητι, καὶ πόνοις τῆς ἀσκήσεως, καὶ ἐν πτωχείᾳ καὶ δάκρυσιν· διὰ τοῦτο τῆς ἄνω σε, βασιλείας ἠξίωσε.

Αθῶ τὸν περίβλεπτον, καταλαβὼν πόθῳ κρείττονι, Συμεῶν παμμακάριστε, τῷ σῷ ἀγαλλόμενος, συνήνητησας τέκνω, καθηγιασμένῳ, ἀσκητικαῖς διαγωγαῖς, παρ' οὗ τὸ ἅγιον σχῆμα ἔλαβες, μεθ' οὗ καὶ περιβό-

ητον, Μονήν ἀνήγειρας Ὅσιε, ἐν ἧ χαίρων διήνυσας, τῆς ζωῆς σου τὸν δίαυλον.

Μύρον εὐωδέστατον, ἀπὸ τοῦ τάφου σου ἔβλυσεν, ἐπομβρία τῆς χάριτος, ἐμφαῖνον τοῖς ἅπασιν, τὴν σὴν θείαν δόξαν, Συμεὼν τρισμάκαρ, ἐξ οὗ καὶ κληῖμα ἐκφυέν, μέχρι τῆς δεῦρο διατηρούμενον, δεσμὰ λύει στερώσεως, τῇ δεδομένη σοι χάριτι, τῶν καρπῶν τούτου Ὅσιε, μετεχόντων ἐκ πίστεως.

Δόξα. ᾠχος β'.

Τῆς βασιλικῆς πορφύρας, τὸν ἀσκητικὸν ἀνταλλάξάμενος τρίβωνα, μοναστῆς θεοφόρος, καὶ ἀσκητῆς θεοειδῆς, ἀληθῶς ἀναδέδειξαι, Συμεὼν Πάτερ Ὅσιε· ἐν ἐγκρατεία γὰρ πάσῃ, καὶ πτωχεία ἀληθεῖ, καὶ προσευχῇ καὶ νηστεία, τὴν ζωὴν διελήλυθας· διὸ ἢ οὐράνιος βασιλεῖα, ἐπαξίως σοι δέδοται, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἢ ἀπόλαυσις· ὧν καὶ ἡμεῖς τύχοιμεν, ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβεΐαις σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου...

Ἀπόστιχα.

ᾠχος β'. Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ.

Ερωτι θεϊκῷ, φλεχθεῖς σου τὴν καρδίαν, τοῦ κόσμου τὴν ἀπάτην, κατέλιπες ἐμφρόνως, ὦ Συμεὼν μακάριε.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος...

Μύρου τοῦ νοητοῦ, γενόμενος δοχεῖον, εὐώδη βλύζειν μύρα, ἠξίωσαι θεόφρον, μετὰ τὸ θεῖον τέλος σου.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον...

Χαίρει ἡ σὴ Μονή, πλουτοῦσά σου τὸν τάφον, ἐξ οὗ ἐφύη κληῖμα, τοῖς βότρυσι παρέχον, τέκνα τοῖς πρὶν στερεῖουσι.

Δόξα. Τριαδικόν.

Πάτερ σὺν τῷ Υἱῷ, καὶ Πνεύματι τῷ θείῳ, ἡ μία Θεαρχία, ἐλέησον τὸν κόσμον, πρεσβεΐαις τοῦ Ὁσίου σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ανωθεν Συμεὼν, ἐγνώρισας Παρθένε, βουλήν σου τὴν ἀγίαν· διὸ Μονήν σοι θείαν, ἀνήγειρεν ἐν Ἄθῳ. Νῦν ἀπολύεις, τὸ τρισάγιον, τὸ Ἀπολυτίκιον ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ καὶ ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῷ ΜΕΓΑΛῶ ΕΣΠΕΡΙΝῶ

Μετὰ τὸν Προοιμιακόν, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν στίχους στ', καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια τοῦ Ὁσίου.

ᾠχος α'. Πανεύφημοι Μάρτυρες.

Πάτερ θεόφρον Συμεὼν, ἀγαπήσει κρείττονι, καταυγασθεῖς τὴν διάνοιαν, σοφῶς κατέλιπες, βασιλείου δόξαν, καὶ σκήπτρου λαμπρότητα, καὶ χαίρων τῷ Χριστῷ ἠκολούθησας, βίον ἰσάγγελον, βιωσάμενος ὡς ἄσαρκος· διὰ τοῦτο, ἀξίως δεδόξασαι.

Πάτερ παμμάκαρ Συμεὼν, ἐν τῷ Ἄθῳ ἔλαμψας, ἀσκητικοῖς ἀγωνίσμασιν, οἷαπερ ἄγγελος, καὶ τῇ Θεοτόκῳ, Μονήν θείαν ἱδρυσας, ἐν ἧ μύρον εὐώδες ὁ τάφος

σου, ἔβλυσεν Ὅσιε, προπιστούμενος ἦν εὐρηκας, οὐρανίαν, δόξαν καὶ λαμπρότητα.

Πάτερ τρισμάκαρ Συμεών, τῇ λαμπρᾷ ἀσκήσει σου, καὶ ἀρετῶν σου ταῖς χάρισι, χαίρει καὶ γάνυται, ἡ σεπτῇ Μονῇ σου, καὶ τῇ εὐκληρίᾳ σου, Σερβία ἡ πατρίς σου εὐφραίνεται, καὶ ἄμφω Ἄγιε, τὴν σὴν μνήμην ἑορτάζουσαι, ἀνυμνοῦσι, τὸν σὲ θαυμαστώσαντα.

Προσόμοια ἕτερα. Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσι

Βασιλείας διάδημα, τῆς φθαρτῆς ἀποθέμενος, Βασιλεῖ τῆς κτίσεως ἠκολούθησας, οὐ τὸν Σταυρὸν φέρων Ὅσιε, παθῶν ἐβασίλευσας, δι' ἀγῶνων ἱερῶν, καὶ τῆς ἄνω συμμετόχος ἀναδέδειξαι, βασιλείας καὶ θεῖος κληρονόμος, Συμεών ἀεὶ πρεσβεύων, ὑπὲρ ἡμῶν τῶν τιμῶντων σε.

Τοὺς ὀσίους ἰδρωτάς σου, καὶ δακρύων τὰ χεύματα, ὥσπερ δῶρα εὖσομα προσδεξάμενος, Χριστὸς ὁ Κύριος Ὅσιε, τὴν χάριν σοι δέδωκε, μύρα βλύζειν θαυμαστῶς, μετὰ τέλος τὸ ἅγιον, ἐκ τοῦ μνήματος, τὴν ὁσμὴν Συμεών τῆς θείας δόξης, διαπνέοντα τοῖς πίστει, προσερχομένοις τῷ τάφῳ σου.

Τῆς Σερβίας τὸ καύχημα, τὸ τοῦ Ἄθωνος σέμνωμα, τῶν ἀνάκτων ἔνθεον ἐγκαλλώπισμα, τὸ ταπεινώσεως σκῆνωμα, Ὅσιων ὠράϊσμα, Συμεών τὸν θαυμαστόν, μυροβλήτην τιμήσωμεν, τὸν εὐφραίνοντα, τῇ ὁσμῇ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ μύρου, τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας, τῶν εὐσεβῶν θεῖῳ Πνεύματι.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'.

Τῆς βασιλείας τὸ σκῆπτρον, τῷ Βασιλεῖ τῶν ὄλων ὑποτάξας, ἐν εὐσεβείᾳ διέπρεψας, Συμεών παμμακάριστε· καὶ ὄλον τὸν πόθον πρὸς αὐτὸν ἀνυψώσας, πάν-

των κατεφρόνησας, καὶ πρὸς ἀσκητικούς ἀπεδύσω ἀγῶνας, ἐν ταπεινώσει πολλῇ, καὶ ἀπαρνήσει τῆς σαρκός, νεκρωθεὶς τοῖς ἐν κόσμῳ. Ὅθεν ὁ Ἄθως κηρύττει σου τὰ σκάμματα, ἡ οἰκεία Μονὴ τοῦ μύρου τὴν χάριν, καὶ οἱ ἐν Σερβίᾳ πιστοί, τῶν προτερημάτων σου τὸν πλοῦτον. Ἄλλ' ὡς τοῖς ἄνω συνῶν χοροῖς, καὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἀπολαύων, ἀπαύστως ἰκέτευε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός.

Τίς μὴ μακαρίσει σε Παναγία Παρθένε, τίς μὴ ἀνυμνήσει σου, τὸν ἀλόχευτον τόκον; ὁ γὰρ ἀχρόνως ἐκ Πατρὸς, ἐκλάμπας Υἱὸς μονογενής, ὁ αὐτὸς ἐκ σοῦ τῆς Ἄγνης προῆλθεν, ἀφράστως σαρκωθεὶς, φύσει Θεὸς ὑπάρχων, καὶ φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς, οὐκ εἰς δυάδα προσώπων τεμνόμενος, ἀλλ' ἐν δυάδι φύσεων, ἀσυγχύτως γνωριζόμενος. Αὐτὸν ἰκέτευε, σεμνῇ παμμακάριστε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἐξοδος, Φῶς ἰλαρόν, τὸ Προκειμενον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. γ'. 1).

Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄψηται αὐτῶν βάσανος. Ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἔξοδος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα· οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργητηθήσονται. Ὅτι ὁ Θεὸς ἐπίειρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ. Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἔδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι,

καὶ ὡς σπινθήρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται. Κρινοῦσιν Ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. Οἱ πεπειθότες ἐπ' αὐτῷ, συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. ε'. 16).

Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστῳ. Διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας, καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου· ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανοπλίαν, τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. Ἐνδύσεται θώρακα, δικαιοσύνην· καὶ περιθήσεται κόρυθα, κρίσιν ἀνυπόκριτον. Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον, ὁσιότητα· ὄξυνεῖ ἀπότομον ὄργην εἰς ρομφαίαν· συνεκπολεμήσει αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονas. Πορεύονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου, τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ριφήσονται χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως· ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαΐλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς, καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους Δυναστῶν. Ἀκούσατε οἶν, Βασιλεῖς καὶ σύνετε· μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς, ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλους Ἐθνῶν. Ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. δ'. 7).

Δίκαιος, ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι ἐν ἀναπαύσει ἔσται. Γῆρας γὰρ τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται. Πολλὰ δὲ ἔστι φρόνησις ἀνθρώποις· καὶ ἡλικία γῆρας, βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος Θεῷ γενόμενος, ἡγαπήθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἀμαρτωλῶν, μετετέθη. Ἐρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά, καὶ ρεμβασμὸς ἐπιθυμίας, μεταλλεῖ νοῦν ἄκακον. Τελειωθείς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦς· ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες, καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Λιτὴν, Ἰδιόμελα.

Ἦχος α'.

Εὐφράνθης τὴν ἐν Θεῷ εὐφροσύνην, ἡνίκα ἐν Ἀθῶν τεθέασαι, τὸν θεοφόρον υἱὸν σου, πεπληρωμένον θείας χάριτος, δι' ἀγῶνων εὐαγῶν, ἡγιασμένε Συμεῶν· καὶ ταῖς τιμίαις αὐτοῦ χερσί, τελεσθεὶς τὰ κρείττονα, τοῦ πληρώματος αὐτοῦ μετέσχες, ὡς ἐν πόνοις σύμφυχος, καὶ ἐν ταῖς θείαις ἀναβάσει κοινωνός. Ἄλλ' ὡς ἐν ἀσκήσει στερρός, καὶ ἐν πᾶσιν οὐρανόφρων, τῶν θείων δωρεῶν κατετρύφησας· ἐξ ὧν καὶ ἡμῖν μετὰδος ρανίδα, τοῖς ἑορτάζουσι τὴν μνήμην σου.

Ἦχος β'.

Τὴν ἐν ἀσκήσει πολιτείαν σου, καὶ τὸ ἐν πᾶσιν ἀνένδοτον, οἱ ἐν Ἀθῶν Μονασταὶ ἡγάσθησαν, Θεοφόρε Πάτερ Συμεῶν· ὀλικῶς γὰρ σαυτὸν ἀρνησάμενος, ἄγγε-

λος ἐν σώματι ὄφθης, ὑπακοὴν τελείαν ἔχων, ἐγκρά-
τειαν σύντονον, καὶ ταπεινώσιν βαθεῖαν· δι' ἧς εἰς ὕψος
τελειότητος, ἀνελθὼν ἐκ πράξεως, εἰς θεωρίας ἔλλαμψιν,
εἰσέδους μακάριε· καὶ θεωθεὶς ἐν μεθέξει, ἐπλήσθης θείων
ἀγαθῶν, πᾶσιν ἐξαιτούμενος, φωτισμὸν καὶ θεῖον ἔλεος.

ᾠχος γ'.

Τῶν ἀρετῶν τὰ ἄνθη, συλλεξάμενος Πάτερ, γεωργία
τοῦ κρείττονος, εὐωδία Χριστοῦ γέγονας, κατὰ Παῦ-
λον τὸν μέγαν, τῇ καθαρότητι τοῦ βίου σου· καὶ ὡς θυμί-
αμα εὐπρόσδεκτον, προσενεχθεὶς τῇ Τριάδι, εὐωδίας
θείας ἐπλήσας, τῶν Ἀγγέλων τὰ τάγματα· ὅθεν μύρον
εὖοσμον, ἀπὸ τοῦ τάφου σου ἐβλυσας, ἀρωματίζον
ἡμῶν τὴν διάνοιαν, καὶ τῶν παθῶν διῶκον, δυσωδίαν
τὴν ψυχόλεθρον. Ἄλλ' ὅ Μυροβλύτα Συμεῶν Ὅσιε,
τῆς τοῦ δυσώδους ἐχθροῦ ἐπηρείας λύτρωσαι, τοὺς κρο-
τοῦντας ἐν ἄσμασι, τὴν χάριν τῶν μύρων σου.

ᾠχος δ'.

Τοῦ νοὸς τὸ ὀπτικὸν ἀποκαθάρας, καὶ τὴν καρδίαν ναὸν
Θεοῦ καὶ μονὴν ἐτοιμάσας, ἀσκητικοῖς καμάτοις,
θεοειδῆς ὄφθης ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τῆς θείας ἐνεργείας
πολύτιμον ὄργανον, Συμεῶν μακάριε· καὶ ὁμῶς τῇ ἄνω-
θεν χρηματισθεὶς, Μονὴν ἁγίαν ὠκοδόμησας, καὶ τῇ
Πανάγνῳ Θεοτόκῳ, ταύτην ἀνέθου· ἐν ἧ τῶν Μοναστῶν
χορεΐαι, τῷ μυροδόκῳ τάφῳ σου ἐστῶτες βοῶσι. Μὴ
διαλίπης Πάτερ ἁγιώτατε, περιέπειν ταύτην σου τὴν
Μάνδραν, καὶ παρέχει ἀεὶ αὐτῇ τὴν εὐλογίαν σου, ταῖς
πρὸς Χριστὸν πρεσβεΐαις σου.

Δόξα. Ὁ αὐτός.

Τὸν ἐν Ὁσίοις Μυροβλύτην, καὶ ἐν Ἀγίοις δεδοξα-
σμένον Ὅσιον, Συμεῶν τὸν πανεύφημον, ὕμνοις καὶ
ὠδαῖς πάντες πιστοὶ εὐμημήσωμεν· βασιλικῆς γὰρ πορ-

φύρας, ἀσκητικὴν προείλετο ζωὴν, ἵνα μείζονος δόξης,
μέτοχος γένηται· καὶ σαρκὸς εὐπαθείας, τὸ σκληρὸν
τῶν πόνων προτιμήσας, τοῦ Βασιλέως τῶν οὐρανῶν,
θεράπων γέγονε, καὶ ἐν μύροις δεδόξασται, Κυρίῳ πρε-
σβεύων, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ἐκ παντοίων κινδύνων...

Εἰς τὸν Στίχον Στιχηρὰ Προσόμοια.

ᾠχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίροις Πάτερ σοφὲ Συμεῶν, τῶν ἐν τῷ Ἄθῳ Μονα-
στῶν ἐγκαλλώπισμα· Σερβίας κλέος καὶ δόξα· τῶν
βασιλέων εἰκῶν, ταπεινοφροσύνης ἐνδιαίτημα· πραό-
ρητος σκήνωμα, ἀπαθείας θησαυρίσμα, ἔμψυχος στήλη,
μακαρίας ἀπλότητος, δι' ἧς ἔμπλεως, θείας χάριτος
γέγονας. Ὅθεν σε μακαρίζομεν, ὁσίων βιώσαντα, καὶ
τὴν ἁγίαν σου μνήμην, περιχαρῶς ἐορτάζομεν, Χριστὸν
ἀνυμνοῦντες, τὸν παρέχοντα τοῖς πᾶσι, τὸ μέγα ἔλεος.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου...

Χαίροις Πάτερ σοφὲ Συμεῶν, τῆς ἀπαθείας ὁ λειμῶν
ὁ μυρίπνοος, ἀλάβαστρον πανευῶδες, τῶν ἱερῶν
ἀρετῶν· μυροθήκη θείων διαδόσεων· τὸ μύρον τὸ εὖοσμον,
ἰσαγγέλου ἀσκήσεως· νάρδον καὶ ρόδον, καὶ κιννάμωμον
τίμιον, ὧν ἠγώνισαι, παλαισμάτων ὡς ἄσαρκος. Ὅθεν
ὡς μυροβλύτην σε, λαμπρὸν μακαρίζομεν, καὶ τῆς
Μονῆς ἡμῶν ταύτης, προστάτην θεῖον καὶ πρόβολον·
ἧ δίδου ἀπαύστως, φωτισμὸν καὶ σωτηρίαν, ταῖς ἰκε-
σίαις σου.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον. . .
Χαίροις Πάτερ σοφὲ Συμεών, τῆς ἄνω δόξης κοινωνὸς
καὶ συμμετοχὸς Κυρίου ὁ παραστάτης, δι' ὃν
τὰ πάντα λιπὼν, ἀσκητῶν ὑπῆλθες τὰ παλαισμάτα, παρ'
οὗ καὶ δεδόξασαι, οὐρανόις χαρίσασαι, καὶ μύρα βλύ-
ζειν, ἐκ τοῦ τάφου σου εὖσομα, κατηξίωσαι, μετὰ τέλος
τὸ ἅγιον. Ὅθεν ὁσμῆς τῆς χείρονος, παθῶν ἡμᾶς λύ-
τρωσαι, καὶ τὴν ὁσμὴν ἀποπνέειν, τῶν ἀρετῶν κατα-
ξίωσον, τὴν θεῖαν θεόφρον, τοὺς τελοῦντάς σου τὴν μνή-
μην, τὴν ἀεισέβαστον.

Δόξα. ᾠχος πλ. δ'.

Εν ἀσκήσει ἀρετῶν, ἀσκητικῶν ἐδοξάσθης, τὴν ταπει-
νωσιν Κυρίου, μιμησάμενος Ὅσιε· διὸ Χριστὸς σε
ὑψωσεν, ἐν Ἐκκλησίᾳ Ὁσίων, ὡς οἰκεῖον θεράποντα,
καὶ πηγὴν μύρου εὐώδους, τὸν σὸν τάφον ἔδειξεν, ὁ
δοξάζων τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας. Ὅν ἰκέτευε, δεδοξα-
σμένε Πάτερ Συμεών, τυχεῖν τῆς ἄνω δόξης, τοὺς πι-
στῶς σε γεραίροντας.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Δέσποινα πρόσδεξαι. . .

Νῦν ἀπολύεις, τὸ τρισάγιον, καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον.

ᾠχος γ'. Θείας πίστεως.

Θεῖαν ἀσκησιν, ἐπιποθήσας, τὴν βασιλείον, ἔλιπεσδό-
ξαν, Συμεὼν καὶ ἰσαγγέλως ἐβίωσας, τῶν ἐν τῷ
Ἄθω Ὁσίων ὠραῖσμα, καὶ τῆς Σερβίας κλεινὸν σεμνο-
λόγημα. Πάτερ Ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρή-
σασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Θεοτοκίον.

Σὲ τὴν μεσιτεύσασα. . .

Ἀπόλυσις.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΟΝ

Μετὰ τὴν α'. Στιχολογίαν, Κάθισμα.

ᾠχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Τῷ πάντων Βασιλεῖ, σεαυτὸν ὑποτάξας, πιστῶς καὶ
εὐσεβῶς, τὴν ἐν γῆ βασιλείαν, παμμάκαρ διεξήγαγες,
Συμεὼν ὡς φιλόθεος, καὶ μονάσας δέ, δι' ἐναρέτων
ἀγώνων, σκευὸς τίμιον, τοῦ Παρακλήτου ἐδείχθης, τοῦ
σὲ μεγαλύναντος.

Θεοτοκίον.

Θεὸν ὑπερφυῶς, συλλαβοῦσα Παρθένε, καὶ τέξασα
αὐτόν, μὴ τραπέντα οὐδόλωσ, Ἀγγέλων ὑπερέχου-
σα, ἀσυγκρίτως γεγένησαι· διὸ δέομαι, τὴν πεπτωκυῖαν
ψυχὴν μου, ἐξανάστησον, ἀπὸ βυθοῦ ἁμαρτίας, καὶ σῶ-
σόν με δέομαι.

Μετὰ τὴν β'. Στιχολογίαν, Κάθισμα.

ᾠχος δ'. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ.

Ως τετραμένος τοῦ Χριστοῦ τῇ ἀγάπῃ, ἅπαντα σκύ-
βαλα ἠγήσω θεόφρον, καὶ τοῖς αὐτοῦ διδάγμασιν
ἐπόμενος, σάρκα μὲν ἐνέκρωσας, ἐγκρατεία συντόνω
χάριν ἀπαθείας δέ, μυστικῶς ἠμφιάσω, ὡς ἀφθαρσίας
πάμφωτον στολήν, Συμεὼν Πάτερ, ὡς κόσμον βασιλείον.

Θεοτοκίον.

Σωματικῶς τὸν Ποιητὴν τῶν ἀπάντων, δι' εὐσπλαχνί-
ας ἀνεξάντλητον πλοῦτον, ὑπὲρ ἡμῶν ἀφράστως
ἀπεκύησας, Ἀχραντε Πανάμωμε, Ἀειπάρθενε Κόρη,
ᾧ ἀπαύστως πρέσβευε, μητρικῇ παρρησίᾳ, πάσης
ἀνάγκης ρυεσθαι ἡμᾶς, καὶ οὐρανόι, τυχεῖν ἀπολαύσεως.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα.

Ἦχος πλ. α'. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Ως ἀλάβαστρον ἔμπνουν βίου σεμνότητος, μυροθήκη ἐδείχθης τοῦ θείου Πνεύματος, θεοφόρε Συμεῶν ἀσκήσας ἄριστα· ὅθεν πηγάζειν θαυμαστῶς, μύρα εὐοσμία ἡμῖν, ἠξίωσαι μετὰ τέλος, εὐωδιάζοντα Πάτερ, ἡμῶν ψυχῆς τὰ αἰσθητήρια.

Θεοτοκίον.

Απειράνδρως τεκοῦσα τὸν ἀπερίληπτον, ὁμοιωθέντα δι' οἶκτον ὃν πρὶν διέπλασεν, ἀνεμόρφωσεν ἡμᾶς δι' ἀγαθότητα, καὶ ἀνύψωσεν Ἀγνή, πρὸς τὴν ἀρχαίαν καλλονήν, ὁ μόνος παντελεῆμων· διό σε ὡς σωτηρίας, ἡμῶν αἰτίαν μεγαλύνομεν.

Τὸ α'. ἀντίφωνον τοῦ δ'. ἤχου καὶ τὸ Προκείμενον.
Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὀσίων αὐτοῦ.
Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον. . .

Εὐαγγέλιον Ὀσιακόν.

Ὁ Ν'. Δόξα. Ταῖς τοῦ σοῦ Ὀσίου. . .

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου. . .

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β'.

Στίχ. Ελέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. .

Οσιε Πάτερ, τὴν καλὴν μερίδα ἐκλεξάμενος, ὀλοσχερῶς Χριστῷ ἀνετέθης, ρεούσης δόξης, ὑπεριδῶν τὸ ἄστατον· καὶ ἐν ταπεινώσει πολλῇ, καὶ νηστεία καὶ ἀσκήσει, καθάρας τὸν νοῦν, τῶν ἐφετῶν τὸ ἄκρον κατείληφας, μεταστάς τῶν τῆδε. Ἄλλ' ὡς Χριστοῦ τὴν δόξαν ὀρῶν, μυροβλύτα Πάτερ Συμεῶν, μὴ παύση θεόμενος ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου. . .

Εἶτα οἱ κανόνες, τῆς Θεοτόκου, καὶ τοῦ Ὀσίου οὔ
ἢ ἀκροστιχίς.

«Τῷ μυροβλύτῳ Συμεῶν ὕμνος. Γερασίου».

Ῥοδὴ α' Ἦχος πλ. δ'. Ἀρματηλάτην Φαραῶ.

Ταῖς τῆς Τριάδος μυστικαῖς ἐλλάμψεσι, καταλαμπόμενος, καὶ χαρᾶς ἀρρήτου, Πάτερ ἀξιούμενος, φωτὸς ἀκτῖνα αἰτησαι, τῷ νοῦ μου παμμάκαρ, ὅπως ὑμνήσω ἐν ἄσμασι, Συμεῶν τοὺς θείους ἀγῶνάς σου.

Ως τὸν Θεὸν ἀπὸ ψυχῆς φοβούμενος, καὶ θεαρέστως αὐτῷ, καὶ πιστῶς λατρεύων, ἐναρέτοις πράξειςιν, ὡς Βασιλεῖ τῆς κτίσεως, βασιλεὺς θεοφόρος, ὡς ἀληθῶς ἐχρημάτισας, Συμεῶν καρδίας εὐθύτητι.

Μεγαλοφρόνως Συμεῶν μακάριε, καταλιπὼν τὴν ἐν γῆ, βασιλείαν Πάτερ, οὐρανίῳ ἔρωτι, Χριστῷ τῷ πάντων ἀνακτι, ἠκολούθησας χαίρων, ἀσκητικοῖς ἀγωνίσμασι, καὶ Ἀγγέλων ὄφθης συνόμιλος.

Θεοτοκίον.

Υπερφυῶς δίχα τροπῆς καὶ φύρσεως, τὸν Βασιλέα Χριστόν, Κόρη τετοκυῖα, κόσμον ἀναπλάττοντα, βασίλισσα τῆς κτίσεως, καὶ Ἀγγέλων κυρία, ὡς ἀληθῶς ὄφθης Δέσποινα, οἶα τοῦ Θεοῦ Μήτηρ ἄχραντος.

Ῥοδὴ γ'. Ὁ στερεώσας κατ' ἀρχάς.

Ράβδω τῶν θείων ἐντολῶν, τὸν σὸν λαὸν κατευθύνων πρὸς νομὰς τῆς εὐσεβείας θεόφρον, εὐηρέστησας Χριστῷ, τῷ Βασιλεῖ τῆς κτίσεως, ὃ Συμεῶν τὸν νόμον, τούτου πληρῶν τὸν σωτήριον.

Ολοσχερῶς ἐπιποθῶν, τὴν βασιλείαν τὴν ἄνω, καταλέλοιπας τὴν κάτω ἐμφρόνως, Συμεῶν καὶ τὸν Σταυρόν, τὸν τοῦ Χριστοῦ ἀράμενος, ἀσκητικοῦς ἀγῶνας, καθάπερ ἄσαρκος ἦνυσας.

Βίον ανύσας ιερόν, ἐν ἐγκρατεία συντόνω, ταπεινώσει καὶ πτωχεία θεόφρον, ἀπαθείας Συμεών, ἐδείχθης ἐνδιαίτημα, καὶ μύρον ἀναβλύζειν, μετὰ τὸ τέλος ἤξι-
ωσαι.

Θεοτοκίον.

Λελαμπρυσμένη καλλοναῖς, τῆς ὑπερκάλου ἀγνείας, ἀπεκύησας Ἄγνη ὑπὲρ λόγον, τὸν τῶν ὄλων Ποιητῆν, ἐκ σοῦ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τῶν βροτῶν τὴν φύσιν, Θεογεννήτορ θεώσαντα.

Κάθισμα. Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τῆς θείας λαμπρότητος, ἐν τῇ ψυχῇ σου τὸ φῶς, ἐδέξω τὸ ἄϊλον, ἀνακαθάρας σ' αὐτόν, πολλοῖς ἀγωνίσμα-
σιν. Ὁθεν Μονὴν ἁγίαν, ἐν τῷ Ἄθω δομήσας, χαίρων πρὸς τὰς αἴλους, μετετέθης σκηνώσεις, πρεσβεύων πᾶσι δοθῆναι, Συμεών πταισμάτων ἄφεσιν.

Θεοτοκίον.

Τεκοῦσα ἐν σώματι, τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, Παρθένε Πανάμωμε, δι' εὐσπλαγχνίαν πολλήν, Ἀδάμ τὸν πρωτόπλαστον, ἔλυσας ἐκ τῆς πάλαι, κατακρίσεως Κόρη· ὅθεν σε ὡς αἰτίαν, τῆς ἡμῶν σωτηρίας, ὑμνοῦμεν Θεοτόκε, καὶ πίστει δοξάζομεν.

ᾠδὴ δ'. Σὺ μου ἰσχύς.

Υπὸ Θεοῦ, ὀδηγηθεὶς Πάτερ Ὅσιε, χαίρων ἦκες, ὄρει τῷ τοῦ Ἄθωνος, καὶ τῷ υἱῷ σου τῷ ἱερῷ, Σάββα συναντήσας, καὶ γνοὺς τὴν τούτου λαμπρότητα, ἐπλή-
σθης εὐφροσύνης, Συμεών ἀνακράζων. Τῇ δυνάμει σου δόξα Φιλάνθρωπε.

Τῶν ἀρετῶν, ὁδὸν τὴν λίαν ἐπίπονον, θειῶ ζήλω, Πάτερ πυρπολούμενος, σὺν τῷ υἱῷ σου τῷ θαυμαστῷ, πίστει διανύων, ἐν ὄρει χαίρων τοῦ Ἄθωνος, ἐλάμπρου-

νας τὸν νοῦν σου, καὶ σαρκὸς φθειρομένης, Συμεών τὰς ὀρέξεις ἐμάραντας.

Ηρθης σοφέ, πρὸς ἀρετῶν τελειότητα, ὡς ἐδέξω, σχῆμα τὸ πανάγιον, τῶν Μοναχῶν ταῖς τοῦ σοῦ υἱοῦ Συμεών παλάμαις, ἀπαρνησάμενος ἅπαντα, καὶ μόνω τῷ Σωτῆρι, ἀτενίζων καὶ ψάλλων. Τῇ δυνάμει σου δόξα Φιλάνθρωπε.

Θεοτοκίον.

Σάρκα ἐκ σοῦ, ὁ Ὑπερούσιος Κύριος, δίχα ρύπου, καὶ τροπῆς δι' ἔλεος, ἀναλαβὼν ὠφθη τοῖς ἐν γῆ, διπλοῦς Θεοτόκε, μίαν δὲ φέρων ὑπόστασιν, καὶ ἔσωσε τὸν κόσμον, τῆς ἀρχαίας κατάρας· διὰ τοῦτο ὑμνοῦμεν τὴν δόξαν σου.

ᾠδὴ ε'. Ἰνα τί με ἀπώσω;

Υπερόπτης ἐδείχθης, πάντων τῶν γηϊνῶν τὰ ἄνω καὶ μόνιμα, ὅλη διανοία, ἐκζητῶν καὶ ποθῶν ἀξιάγαστε· ὅθεν καταλλήλως, τὴν πολιτείαν διανύων, μετὰ σώματος ἄγγελος πέφηνας.

Μύρον εὐοσμὸν Πάτερ, θεία ἐπομβρία τοῦ Πνεύματος ἐβλύσεν, ὁ σὸς θεῖος τάφος, ὡς λειμῶν ἀφθαρσίας μυρίπνοος, κατευωδιάζον, τῶν εὐσεβῶν τὰς διανοίας, Συμεών καὶ διῶκον τοὺς δαίμονας.

Εκ Θεοῦ δεδεγμένος, Συμεών μακάριε ὡς ἐνθεώτατος, μύησιν ἁγίαν, περιβόητον Μάνδραν ἀνήγειρας, καὶ ταύτην ἀνέθου, τῇ Παναχράντῳ Θεοτόκῳ· ἦν ἀπήμαντον φύλαττε πάντοτε.

Θεοτοκίον.

Ως τεκοῦσα ἀφράστως, τὸν ἀπερίοριστον φύσει Θεό-
τητος, βροτωθέντα Λόγον, ὑπὲρ λόγον καὶ νόμον τῆς φύσεως, Κεχαριτωμένη, τῆς τῶν παθῶν με ἀλογίας, ἀποκάθαρον Κόρη καὶ σῶσόν με.

᾿Ωδὴ στ΄. Ἰλασθητί μοι Σωτήρ.

Ναὸν Θεοῦ λογικόν, τὴν σὴν καρδίαν ἐτέλεσας, ἀγῶ-
σιν ἀσκητικοῖς, Συμεῶν μακάριε· ὅθεν πρὸς οὐρά-
νιον, ναὸν μετετέθης, σὺν Ἀγγέλοις εὐφραινόμενος.

Αγάλλεται Συμεῶν, ἡ σὴ Μονὴ τῇ σῇ χάριτι, κατέ-
χουσα τὸν σεπτόν, καὶ ἅγιον τάφον σου, ἐξ οὗ πάλαι
ἔβλυζε, μύρον πανευῶδες, εὐσεβῶν εἰς περιποίησιν.

Ισχὺν ταῖς σαῖς προσευχαῖς, καὶ εὐφροσύνην οὐρά-
νιον, Σερβία ἡ σὴ πατρίς, Συμεῶν λαμβάνουσα,
φαιδρῶς μεγαλύνει σε, ὡς ἔνθεον γέρας, καὶ διάδημα
πολύτιμον.

Θεοτοκίον.

Ναμάτων ζωοποιῶν, πηγὴ θεόβρυτος Δέσποινα, βλύ-
σον σταγόνα ζωῆς, καὶ ὕδωρ ἀθάνατον, τοῖς παθῶν
τοῖς ἀνθράξι, καταφλεγόμενοις, ἐπηρεΐα τοῦ ἀλάστορος.

Κοντάκιον. Ἦχος δ΄. Επεφάνης σήμερον.

Βασιλείαν πρόσκαιρον λιπῶν ἐμφρόνως, Συμεῶν ὡς
ἄγγελος, ἐπολιτεύσω ἐπὶ γῆς· διὸ καὶ βλύζειν ἠξίω-
σαι, ἀπὸ τοῦ τάφου σου μύρα πανεύουσμα.

Ὁ Οἶκος.

Τῷ Βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν, εὐαρεστῶν θεόφρον, δι΄
εὐσεβείας ἀληθοῦς, καὶ πολιτείας εὐαγοῦς, καὶ τρό-
πων ἐναρέτων, καὶ πάσῃ δικαιοσύνῃ, βασιλεὺς πιστὸς
καὶ θεοφιλὴς ὄφθης, καὶ καλῶς διήγαγες, τὴν ἐν Σερβία
βασιλείαν· θείῳ δὲ τρωθεὶς πόθῳ τῶν τῆς μελλούσης
βασιλείας ἀγαθῶν, πάντα ὡς ὄναρ καὶ σκύβαλα ἐλογίσω·
καὶ τὸν Σταυρὸν σου, ἄρας, συνεσταυρώθης τῷ Χριστῷ,
καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ζωῆς τοὺς καρποὺς ἐγεώργησας, ἀσκη-
τικῶς ἐν Ἄθῳ ἀγωνισάμενος, καὶ χαριτωθεὶς ταῖς

θείαις ἐλλάμψεσι· καὶ Μονῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς δομήτωρ
γεγονῶς, εὐδοκίᾳ θείᾳ, τῶν ἄνω μονῶν κληρονόμος
ἐδείχθης, Συμεῶν Μυροβλύτα, δεδοξασμένε Πάτερ·
διὸ καὶ βλύζειν ἠξίωσαι ἀπὸ τοῦ τάφου σου μύρα πανεύ-
ουσμα.

Συναξάριον.

Τῇ ιγ΄. τοῦ αὐτοῦ μηνός, Μνήμη τοῦ Ὁσίου καὶ
θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Μυροβλύτου, κτί-
τορος τῆς ἐν Ἄθῳ Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Χιλιανδαρίου.

Στίχ. Τίς οὐκ ἐπαινέσειε Συμεῶν Πάτερ

Σὲ τὸν βλύσαντα μύρον ἐκ τοῦ σοῦ τάφου.

Συμεῶνης δεκάτῃ τριτάτῃ ἔνθεν γηθέων ἤρθη.

Οὗτος ἦν βασιλεὺς τῆς Σερβίας, τοῦπικλῆν Νεμάνια,
διαπρέπων τῷ δεκάτῳ καὶ τρίτῳ αἰῶνι, ζῶν ἐν
εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ἀμέμπτως πορευόμενος
ἐν τοῖς δικαιώμασι τοῦ Κυρίου. Θείῳ πόθῳ τρωθεὶς
τῆς οὐρανίου βασιλείας, ἀφῆκε τὴν βασιλείον ἀρχὴν καὶ
τὴν περιρρέουσαν δόξαν καὶ τιμὴν, ἐλόμενος τὴν ἀσκη-
τικὴν ζωὴν. Καὶ ἀναχωρήσας, παρεγένετο ἐν τῷ Ἀγιω-
νύμῳ τοῦ Ἄθωνος ὅρει, ἔνθα πρὸ αὐτοῦ λάθρα φυγῶν,
ἀφίκετο ὁ τούτου υἱὸς Σάββας· ὃν εὐρῶν σφόδρα ἐγεγή-
θει ἐπὶ ταῖς ἐν ἀσκήσει ἀρεταῖς καὶ τῇ ἐπανθούσῃ χάριτι
αὐτοῦ· παρ' οὗ τὸ μέγα ἐνδυθεὶς σχῆμα, ἠγωνίζοντο
ἀμφοτέρω ἐν τῇ τοῦ Βατοπεδίου λεγομένη Μονῇ, προκό-
πτοντες τῇ κατὰ Χριστὸν πολιτείᾳ. Θεῖον δὲ χρησμὸν
ἄνωθεν λαβόντες, ἀνεχώρησαν, ἐκεῖθεν, καὶ ἐλθόντες
ἠκοδόμησαν τὴν μεγάλην καὶ περιφανῆ τοῦ Χιλιανδα-
ρίου Μονήν. Ἐνταῦθα οὖν ὁ θεοφόρος καὶ μακάριος
Συμεῶν διανύσας τὸν ὑπόλοιπον τῆς ἐπιγείου ζωῆς
ἀγῶνα, μετέστη τῶν τῆδε τῇ ιγ΄. (13) Φεβρουαρίου

μηνός, ἐν ἔτει, ,ασ'. (1200). Μύρον δὲ εὐῶδες ἤρξατο ἀναβλύζειν ὁ τάφος αὐτοῦ, τῇ πλουσιόδωρῳ τοῦ Παρακλήτου χάριτι, ἀγιάζον τοὺς πιστοὺς, ἐξ οὗ καὶ Μυροβλύτης κέκληται· καὶ κλῆμα ἐξ αὐτοῦ φυέν, ἄχρι τῆς δεῦρο σωζόμενον, λύει τῆς ἀπαιδίας καὶ τῆς στείρωσεως τὰ δεσμά τῶν εὐλαβῶς λαμβανόντων ἐκ τῶν ἐξηραμμένων αὐτοῦ σταφυλῶν, πρὸς δόξαν Θεοῦ, καὶ τιμὴν τοῦ ὁσίου αὐτοῦ θεράποντος Συμεών.

Ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις Χριστέ ὁ Θεός, καὶ πάντων σου τῶν Ἀγίων, ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

ᾠδὴ ζ'. Θεοῦ συγκατάβασιν.

Οβίος σου Ὅσιε, κανὼν καὶ τύπος ὠφθης Μονάζουσι· ταπεινώσει γὰρ Πάτερ, ὑποταγῇ τε καὶ ἐγκρατεία στερρᾷ, θερμῶς ἐβίους βοᾶν προτρεπόμενος· εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Σερβία ἀγάλλεται, ἐγκουχωμένη Πάτερ τῷ σκήπτρῳ σου, καὶ τῇ σῇ πολιτεία, καὶ τῇ ἀσκήσει καὶ ἀγιότητι, καὶ τὴν σὴν μνήμην τιμῶσα κραυγάζει σοι· χαῖρε κλεινὲ Συμεών, γέρας ἐμοῦ καὶ χαρά.

Γευσάμενος Ὅσιε, τῆς τοῦ Κυρίου θείας χρηστότητος, τὴν ψυχὴν καταστήσας, ἐπιτηδεῖαν πρὸς θείαν ἔνωσιν, ἔνθους ὠρᾶσο ἐν Ἄθῳ καὶ ἔψαλλες· εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Θεοτοκίον.

Εκ σοῦ ἀνατέταλκε, δικαιοσύνης Κόρη ὁ Ἥλιος, ἐν μορφῇ τῇ βροτεία, καὶ τῆς ἀπάτης τὸν ζόφον ἔλυσεν· οὐ ταῖς ἀκτίσι τὸν νοῦν μου καταύγασον, ἵνα προσβλέψω ἀγνή, τὸ φῶς τὸ ἄδυτον.

ᾠδὴ η'. Ἑπταπλασίως κάμινον.

Ρεῖθροις τοῦ θείου μύρου σου, τὴν ρυπῶσαν καρδίαν μου, Συμεών τρισμάκαρ Μυροβλύτα Ὅσιε, ἀπὸ πλυνον δέομαι, καὶ ταύτην εὐωδίασον, τῇ μυρεψικῇ, τῶν σῶν χαρίτων εὐπνοία, μακρὰν ἀποδιώκων, τὸν ἐχθρὸν τὸν δυσώδη, καὶ ἄφρσιν πταισμάτων, θεόθεν μοι ἐξάιτει.

Αγγελικῶς ἐν Ἀθωνι, τὴν ζωὴν σου ἐτέλεσας, καὶ ταῖς τῶν Ἀγγέλων ἠριθμῆθης τάξεις, τὸ θεῖον δὲ σῶμά σου, ὡς μυροθήκη Ἄγιε, μύρου ἱεροῦ, πηγὴν πηγάζουσαν ρεῖθρα, ἀνέδειξας παμμάκαρ, θεϊκῇ χορηγία, εἰς αἴνεσιν καὶ δόξαν, τοῦ πάντων Βασιλέως.

Σῶμα τὸ σὸν καθήγνισας, καὶ ψυχὴν καθηγίασας, καὶ ὄλος δοχεῖον καθαρὸν καὶ ἄμωμον, τοῦ Πνεύματος γέγονας, τοῦ Παναγίου Ἄγιε· ὅθεν μυροβλήτης, θαυμαστός ἀνεδείχθης, πηγάζων θεῖον μύρον, ἐκ τοῦ τάφου σου Πάτερ, δι' οὗ καθαγιαζέεις, ἡμῶν τὰς διανοίας.

Θεοτοκίον.

Γερωτέρα πέφνησας, Θεοτόκε Πανύμνητε, τῆς ὑπερκοσμίου τῶν Ἀγγέλων τάξεως· τὸν τούτων γὰρ τέτοκας, Δημιουργὸν καὶ Κύριον, ἐξ ἀπειρογάμου, ὑπὲρ φύσιν νηδύος. Αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει, τὴν ψυχὴν μου καθάραι, καὶ κτήσιν μετανοίας, δοθῆναί μοι γνησίας.

ᾠδὴ θ'. Ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ.

Μυρίζει σου ὁ τάφος ὡς ἀληθῶς, ἐνεργεία τοῦ Πνεύματος Ὅσιε, μύρα ζωῆς· σὺ γὰρ διὰ βίου εἰλικρινοῦς, τὰ ἄνθη ἐγεώργησας, Συμεών θεόφρον τῶν ἀρετῶν· διὸ καὶ μετὰ τέλος, μύρον εὐῶδες βλύζεις καθαγιαζόν τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Οσίως διανύσας σου τὴν ζωὴν, καὶ δοξάσας Θεὸν ἐν τοῖς πόνοις σου, ἐν οὐρανοῖς, μέτοχος Ὁσίων πανευκλεῶν, καὶ δόξης καὶ λαμπρότητος, ὥφθης τῆς Τριάδος θεουργικῶς· ἢ πρέσβευε ἀπαύστως, θεόφρον μυροβλύτα, ὑπὲρ ἡμῶν τῶν εὐφημούντων σε.

Υψόθεν ἴδε Πάτερ ὡς συμπαθῆς, ἐπὶ ταύτην τὴν Μάνδραν σου Ὁσιε, διδοὺς αὐτῇ, τὴν σὴν εὐλογίαν τὴν πατρικὴν, καὶ τὴν Σερβίαν ἀπασαν, πάσης δυσπραγίας ρύου ἀεὶ, κάμοι δὲ τῷ τοὺς ὕμνους, πλέξαντι Μυροβλύτα, τὴν εὐωδίαν τῆς σῆς χάριτος.

Θεοτοκίον.

Υψίστου ἐνδιαίτημα χρυσαυγές, βασιλέως τῆς δόξης παλάτιον, περιφανές, μόνη Παντευλόγητε Μαριάμ, ἀπὸ παθῶν κοπρίας με, ἔγειρον πρὸς βίον εὐκρινῆ, καὶ λάμπρυνον τὸν νοῦν μου, φωτὶ τῆς μετανοίας, ἵνα ὑμῶ σε τὴν πανύμνητον.

Ἐξαποστειλάριον. Τῶν Μαθητῶν ὁρώντων σε.

Τῶν ἀρετῶν δοχεῖον ὥφθης, ἀσκητικῶς νεκρώσας σαρκὸς τὰ πάθη· ἐνθεν μυροβλύτης θεῖος πέφνησας, ὦ Συμεὼν μακάριε, δόξαν πλουτήσας τὴν θείαν, παρὰ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος.

Θεοτοκίον,

Θεὸν ἀφράστως τέξασα Θεοτόκε, ἐκ τῆς φθορᾶς ρυόμενον τοὺς ἀνθρώπους, φθοροποιῶν με πόνων καὶ θλίψεων, ρῦσαι τῇ προστασίᾳ σου, καὶ ἴθουνον τὴν ψυχὴν μου, πρὸς μετανοίας εἰσόδους.

Εἰς τοὺς Αἴνους.

Ἰστῶμεν στίχους δ'. καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια.

Ἦχος α'. Τῶν οὐρανίων ταγματῶν.

Τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης Συμεὼν Ὁσιε, ποθήσας τὴν πτωχείαν, βασιλείας τὰ σκῆπτρα, ἐμφρόνως ἀπηρηνήσω καὶ τὸν ζυγόν, τοῦ Σωτῆρος ἀράμενος, ἀσκητικῶς ἠγωνίσω ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πλουσίας δόξης ἔτυχες.

Αγαλλιᾶτα ἐνθέως Χιλανδαρίου Μονῆ, τὸν τάφον σου πλουτοῦσα, τὸν μυρόβλυτον Πάτερ, καὶ πᾶσα δὲ Σερβία ἢ σὴ πατρίς, ἐγκαυχᾶται τῇ δόξῃ σου, ὑπὲρ ὧν πάντοτε πρέσβευε τῷ Χριστῷ, Συμεὼν θεομακάριστε.

Τὴν μυροθήκην τὴν θείαν βίου τοῦ κρείττονος, τὸ πανευῶδες σκεῦος, τῶν αὐλῶν χαρίτων, τοῦ Ἁθωνος τὸ ἄνθος τὸ εὐθαλές, Συμεὼν τὸν πανεύφημον, ὡς Μυροβλύτην ὑμνήσωμεν θαυμαστόν, καὶ Θεοῦ θεῖον θεράποντα.

Ταῖς οὐρανίαις ἀκτῖσι νῦν ἐλλάμπόμενος, μετὰ τοῦ θείου Σάββα, τοῦ κλεινοῦ Ἱεράρχου, σὺν τούτῳ ἐκδυσώπει ὑπὲρ ἡμῶν, Συμεὼν παμμακάριστε, ὡς ἀνρυσθειῆμεν πάσης ἐπιφορᾶς, καὶ μανίας τοῦ ἀλάστορος.

Δόξα. Ἦχος πλ. α'.

Τῷ φωτὶ τῶν ἀρετῶν, τὴν ζωὴν κατευθύνων, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀνω κλήσεως, ἀσφαλῶς ἐφθασας, Συμεὼν θεοφόρε· τὸ γὰρ θεῖον θέλημα, ἐν παντὶ μελέτην ποιούμενος, πρὸς θείαν εὐαρέστησιν, τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἐν σοφίᾳ ἰθύνεις· καὶ ἐν ἀσκητικῇ πολιτείᾳ ἀριστεύσας, ἐπαξίων ἐπάθλων ἔτυχες, οὐρανῶν βασιλείας οἰκῆτωρ γενόμενος. Αὐτῆς καὶ ἡμᾶς ἀξίωσον, ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις σου. Μυροβλύτα Πάτερ Ὁσιε.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ

Καὶ νῦν. Θεοδοκίον.

Μακαρίζομέν σε Θεοτόκε Παρθένε...

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ

Τὰ τυπικά, οἱ Μακαρισμοὶ καὶ ἐκ τοῦ κανόνος τοῦ Ὁσίου ἡ γ'. καὶ στ'. ῥῆδη. Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγέλιον ζήτηι τῆ ε'. Δεκεμβρίου.

Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον...

Μεγαλυνάριον.

Μυροβλύτα Ὅσιε Συμεών, σκέπε τὴν Μονὴν σου, ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς, καὶ τοῖς ἐν Σερβίᾳ, Χριστιανοῖς βοήθει, παρέχων αὐτοῖς Πάτερ, τὴν εὐλογίαν σου.

Δίστιχον.

Μύρου θείου πλήσόν με ὦ Μυροβλύτα
Γεράσιμον μέλψαντα σὴν πολιτείαν.

✧ Ἰαμὴν ✧

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
ΣΗΜΕΙΩΜΑ	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΝΕΜΑΝΙΑ, Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ	15
ΓΕΝΝΗΣΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ	20
Η ΦΥΓΗ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΥΡΑ	23
Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΣΑΒΒΑ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ	36
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΝΕΜΑΝΙΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΟΝΑΧΟΣ	45
Η ΙΑΡΥΣΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΧΙΛΑΝΔΑΡΙΟΥ	56
ΕΚΔΗΜΙΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΒΛΥΣΙ ΤΟΥ ΜΥΡΟΥ	65
Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ. ΑΝΑΚΟΜΙΔΗ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ	80
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΣΑΒΒΑ ΣΤΗΝ ΣΕΡΒΙΑ	90
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΣΙ ΤΩΝ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΟΥ	95
Η ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ	101
ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ	120
ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ	128
Η ΚΟΙΜΗΣΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ	135
Ο ΑΓΙΟΣ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΜΙΛΕΣΣΕΒΟ. Η ΠΥΡΠΟΛΗΣΙ ΤΟΥ ΛΕΙΨΑΝΟΥ ΤΟΥ	147
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	152
ΕΓΚΩΜΙΟΝ	155
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΑΓΙΟΥ ΣΑΒΒΑ	167
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΟΣΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ	193

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	172	στίχ.	18,	ἀντί:	πληθήσεσθε	γράφε:	πλησθήσεσθε
»	181	»	12,	»	Λύχνος	»	Λύχνος
»	189	»	5,	»	παρότας	»	παρόντας
»	191	»	1,	»	διξάσαντα	»	δοξάσαντα
»	191	»	12,	»	ίκασίαις	»	ίκεσίαις
»	202	»	3,	»	ὄν	»	ὄν
»	213	»	6,	»	ἀγαλλιᾶτ	»	ἀγαλλιᾶται

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ν. & Μ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ
ΟΔΟΣ ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΙΔΗ 5, ΑΘΗΝΑΙ